

**20. YÜZYIL TÜRK MANZARA RESMİNDE
HOCA ALİ RIZA ÜSLUBUNUN SON TEMSİLCİSİ
AHMET YAKUPOĞLU**

(Yüksek Lisans Tezi)

Nurhan GEZEN

Kütahya - 2018

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Bileşik Sanatlar Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**20. YÜZYIL TÜRK MANZARA RESMİNDE HOCA ALİ RIZA
ÜSLUBUNUN SON TEMSİLCİSİ AHMET YAKUPOĞLU**

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Pınar YAZKAÇ

Hazırlayan:
Nurhan GEZEN

Kütahya – 2018

Kabul ve Onay

Nurhan GEZEN'in hazırladığı "20. Yüzyıl Türk Manzara Resminde Hoca Ali Rıza Üslubunun Son Temsilcisi Ahmet Yakupoğlu" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

.... /..... /2018

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Doç. Dr. Necla COŞKUN		
Doç. Dr. Nurettin GÜLAÇTI		
Dr. Öğr. Üyesi Pınar YAZKAÇ (Danışman)		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “20. Yüzyıl Türk Manzara Resminde Hoca Ali Rıza Üslubunun Son Temsilcisi Ahmet Yakupoğlu” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.././2018

Nurhan GEZEN

Özgeçmiş

1974 Kütahya'da dünyaya geldi. 1990-1992 yılları arasında Ressam Ahmet YAKUPOĞLU'ndan yağlıboya, karakalem ve suluboya eğitimi aldı. 1992 yılında Kütahya Lisesi'nden, 1997 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film Programcılığı (Animasyon) bölümünden mezun oldu.

1997 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden Pedagojik Formasyon eğitimi aldı. 1997-1998 yılları arasında Dumlupınar Üniversitesi Söğüt Meslek Yüksekokulu'nda Seramik Bölümü'nde Sanat Tarihi dersleri verdi. 1998 yılının sonlarına doğru Dumlupınar Üniversitesi'nden ayrılarak Anadolu Üniversitesi Rektörlük Basın ve Halkla İlişkiler'de Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı. 2009 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Kütahya Bürosu'na atandı. Halen bu kurumda Öğretim Görevlisi ve Yönetici Yardımcısı olarak çalışmaktadır. 2009 yılından itibaren sanat eğitmeni olarak sanatsal çalışmalarına Kütahya Kültür ve Sanat Merkezi'nde (KÜSAD) sanat eğitmeni ve Geleneksel Türk Musikisini ve Geleneksel Türk El Sanatlarını Koruma ve Yaşatma Derneğinde sanat eğitmeni olarak, resim atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

Kişisel Sergiler

2017 yılında Dumlupınar Üniversitesi Frigya Sergi Salonunda “Cennetten” Resim Sergisi

2017 yılında Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Galeri A Salonunda “Cennetten” Resim Sergisi

Karma Sergiler

1990 Kütahya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi Resim Kursu Öğrencilerinin Karma Resim Sergisi, Kütahya

1991 Kütahya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi Resim Kursu Öğrencilerinin Karma Resim Sergisi, Kütahya

1993 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrenci Sergisi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Sergi Salonu, Eskişehir

1993 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrenci Sergisi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Sergi Salonu, Eskişehir.

1994 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrenci Sergisi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Sergi Salonu, Eskişehir

1995 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrenci Sergisi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Sergi Salonu, Eskişehir.

1997 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mezunlar Sergisi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Sergi Salonu, Eskişehir.

2010 yılında Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Üyeleri Resim Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2011 yılında Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Üyeleri Resim Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2012 yılında Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Resim Kursu Öğrencileri Resim Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2014 yılında Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Resim Kursu Öğrencileri Resim Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2014 yılında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Resimlerle Rengarenk Kütahya Sergisi, TBMM Mustafa Necati Kültür Evi, Ankara.

2015 yılında Kütahya Kültür ve Sanat Derneği Üyeleri Resim Sergisi, Rüstempaşa Medresesi Kubbeli Salon, Kütahya.

2015 yılında Antalya Belediyesi Geleneksel El Sanatları Sergisi, Antalya Murat Paşa Belediyesi Aydın Kanza Kültür Merkezi, Antalya.

2015 yılında KÜSAD Kadın Sanatçılarının Analardan Hayme Anaya Saygı Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2015 yılında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Resimlerle Rengarenk Kütahya Resim Sergisi, Dolmabahçe Milli Saray Koleksiyonları Müzesi, İstanbul.

2015 Konya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi KÜSAD Sanatçıları Resim Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Konya.

2015 yılında Nilüfer Belediyesi Konak Sanat Evi KÜSAD Sanatçıları Sergisi, Nilüfer Belediyesi Konak Sanat Evi, Bursa.

2015 yılında KÜSAD Üye Sanatçılarının Karma Resim Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2015 yılında Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı ve Bileşik Sanatlar Yüksek Lisans Öğrencileri Baskı Resim Sergisi, Güzel Sanatlar Fakültesi Frigya Sergi Salonu, Kütahya

2016 yılında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü ve Gediz Belediyesi Sırlı Gözlerle Gediz Karma Resim Sergisi, Gediz Gençlik ve Kültür Merkezi, Kütahya

2016 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Geleneksel Türk Musikisini ve Geleneksel Türk El Sanatlarını Koruma ve Yaşatma Derneği Gönülden Yansımalar Resim Sergisi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, İstanbul.

2016 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi ve Kütahya Kültür Sanat Derneği Sanatçıları Kütahya Kültür Sanat Eserleri Sergisi, Sabancı Kültür Sarayı, Konak İzmir.

2017 yılında İzmir/Karşıyaka Belediyesi Sanat galerisi KÜSAD Plastik Sanatlar Grubu Kışa Merhaba Karma Resim Sergisi, İzmir

2017 yılında Geleneksel Türk Musikisini ve Geleneksel Türk El Sanatlarını Koruma ve Yaşatma Derneği Reng-i Safa Resim Sergisi, Sera AVM Sergi Salonu, Kütahya.

2017 yılında KÜSAD Sanatçıları Kışa Merhaba Resim Sergisi, KÜSAD Galeri A, Kütahya.

2018 yılında Nişart Galeri Sanatçıları El Ele Resim Sergisi, Nişart Galeri Sergi Salonu, Beşiktaş İstanbul.

2018 yılında Kütahya Kùltür Sanat Derneği Sanatçıları Kütahya Kùltür Sanat Eserleri Sergisi, Kütahya İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùđù Sergi Salonu, Kütahya.

2018 yılında KÜSAD'nin "Kuruluşun Beşığı Domaniç" Sosyal Sorumluluk Projesinde Proje Koordinatörü olarak görev almıştır.

2018 yılında KÜSAD'nin "Kuruluşun Beşığı Domaniç" Resim Sergisi, Sera AVM, Kütahya.

2018 yılında 3. Uluslararası Çini Festivali, KÜSAD'nin "Kuruluşun Beşığı Domaniç" Resim Sergisi, Hezar Dinari Kùltür Merkezi, Kütahya.

Saygıdeğer hocam, Dr. Öğretim Üyesi Pınar YAZKAÇ'ın rehberliğinde yapmış olduğum bu çalışmada yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen hocama böyle bir eserin kazandırılmasındaki katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerini sunuyorum. Ayrıca, tezime yaptıkları katkılarından dolayı Doç. Dr. Necla COŞKUN ve Doç. Dr. Nurettin GÜLAÇTI hocalarıma teşekkür ederim.

ÖZET

20. YÜZYIL TÜRK MANZARA RESMİNDE HOCA ALİ RIZA ÜSLUBUNUN SON TEMSİLCİSİ AHMET YAKUPOĞLU

GEZEN, Nurhan

Yüksek Lisans Tezi, Bileşik Sanatlar

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Pınar YAZKAÇ

Eylül, 2018, 194 sayfa

Bu araştırmada, “20.Yüzyıl Türk Manzara Resminde Hoca Ali Rıza Üslubunun Son Temsilcisi Ahmet Yakupoğlu'nun Üslubu ve Eserleri” incelenmiştir. Araştırma kapsamında; 20. Yüzyıl Türk Resim Sanatının tarihsel gelişimi ile birlikte Ahmet Yakupoğlu'nun yaşamı ve sanat anlayışı ele alınmıştır. Bu araştırma, Ahmet Yakupoğlu ile ilgili yayınlanmış kitaplar, dergiler, makaleler ve araştırmalar incelenerek literatür taraması yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmadaki veriler, Ahmet Yakupoğlu'nu tanıyan ve hayatta olan uzmanlarla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Bu araştırmanın amacı; sanatçının yaşamını, eğitim hayatını, sanat anlayışını, çalışma tarzını, kültürel ve sanatsal hizmetlerini açıklamaktır. Aynı zamanda, Ahmet Yakupoğlu'nun Çağdaş Türk Resim Sanatı içerisindeki yeri ve önemini vurgulamaktır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Ahmet Yakupoğlu, Güzel Sanatlar Akademisi'nde Ressam Feyhaman Duran Atölyesi'nde resim eğitimi alırken bir yandan da Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'den tezhip ve minyatür dersleri almıştır. Süheyl hocasının öğretileri doğrultusunda Hoca Ali Rıza Üslubunu benimsemiştir. Aynı zamanda da Tasavvuf Musikisinde neyzen Halil Dikmen'den ney dersleri alarak Emin Dede ve Halil Dikmen ekolünü benimsemiştir. Ressamlığının yanı sıra, minyatür ve tezhip ile de uğraşarak Klasik Türk Sanatları alanında da kendini yetiştirmiştir. Ahmet Yakupoğlu özellikle minyatür çalışmalarında farklı konuları ve kompozisyonları yorumlayarak kendine özgü bir sanat anlayışı oluşturmuştur. Resim çalışmalarında yapmış olduğu peyzajlarında, özellikle su manzaralı resimlerinde realist - izlenimci bir yaklaşım sergilemiştir. Bir sanatçının çalışarak ve üreterek yaşaması gerektiğine inandığı bir dünya görüşü ile yaşayarak Türk Resim Sanatına kalıcı eserler bırakmıştır. Tüm bu çalışmalarının sonucunda da 20. Yüzyıl Türk Resim Sanatı ve ayrıca Klasik Türk Sanatları alanında önemli bir sanatçı olarak yerini almayı hak etmiştir. Sanatçı, Kütahya Maltepe Mahallesi'nde bulunan evindeki resim atölyesinde tasavvuf musikisi, minyatür ve resim sanatı ile ilgilenen gençleri etrafında toplayarak eğitmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı tarafından 2010 yılı ‘Üstün Hizmet Ödülü’nü almaya hak kazanmıştır. Ahmet Yakupoğlu, kağıt üzerine yapmış olduğu 2500 adet orijinal yağlıboya tablodan oluşan koleksiyonunu, müzik aletlerini, sanat kitaplarından oluşan kütüphanesini, Kütahya'nın Maltepe semtindeki evini ve Vakfını, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'ne bağışlamıştır. Koleksiyonundaki bu eserler, bugün birer tarihi belge niteliğindedir. Araştırmada, kişiliği, eserleri ve yetiştirdiği talebeleri ile 20. Yüzyıl Türk Sanat tarihimize adının yazılmasının gerektiğini düşündüğümüz sanatçının, çalışmalarını tanıtmak ve benimsediği üslubu ortaya koymanın gerekliliğine inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya, 20. Yüzyıl Türk Resim Sanatı, İzlenimcilik, Manzara Resmi.

ABSTRACT

AHMET YAKUPOĞLU AS THE LAST REPRESENTATIVE OF HOCA ALİ RIZA STYLE IN 20. CENTURY TURKISH LANDSCAPE PAINTING

GEZEN, Nurhan

Graduate School Thesis, Combined Arts

Thesis Consultant: Dr. Instructor Pınar YAZKAÇ

September, 2018, 194 pages

In this research "The style and works of Ahmet Yakupoğlu, the last Representative of Hoca Ali Rıza style in the 20th Century Turkish Landscape Painting" is analysed. In the research; Along with the historical development of Contemporary Turkish Pictorial Art, Ahmet Yakupoğlu's life and understanding of art is studied. This research was conducted by reviewing the published books, magazines, articles and researches related to Ahmet Yakupoğlu by using literature review. In the study, a semi-constructivist interview approach was used with the surviving experts who personally knew Ahmet Yakupoğlu. Portrayal approach is used in the interpretation of the works of the artist. The purpose of this research; the life of the artist, the educational life, the understanding of art, the way of working, cultural and artistic services. At the same time, the place and importance of Ahmet Yakupoğlu in Contemporary Turkish Painting is emphasized.

According to the results obtained from the research, Ahmet Yakupoğlu studied painting at Feyhaman Duran art studio. in Fine Arts Academy while he received illumination and miniature lessons from Prof. Dr. A. Süheyl Ünver. He adopted Hoca Ali Rıza style in the light of the teachings of his mentor Süheyl Ünver. At the same time, he received ney lessons from neyzen Halil Dikmen. In addition to his pictorial art, he also studied illumination and improved his skills as a miniaturist and neyzen. Ahmet Yakupoğlu adopted his own distinctive artistic perspective in his painting and miniature studies. He has continuously worked and produced throughout his life, demonstrating a realistic - impressionist approach to landscape, nature and especially water paintings that he has made. In his philosophy of life an artist should live to constantly create and work, and thus as he lived he left remarkable works in Turkish Painting Art. As a result of all, he deserved to take his place as an important artist in Contemporary Turkish Painting and also Classical Turkish Arts. The artist also proved his place not only by his miniature art and paintings but also by training many neyzens in the style of Emin Dede and Halil Dikmen at his painting workshop. He left his mark on Turkish Painting Art with countless works he produced in his professional art life. He was awarded with "Outstanding Service Award" by Grand National Assembly of Turkey (TBMM) in 2010. Ahmet Yakupoğlu donated his collection of 2500 original oil paintings, musical instruments, his library of art books, his house in Kütahya's Maltepe neighborhood and his foundation to Kütahya Dumlupınar University. Each of these works in his collection are valued as historical documents today. It is believed to be necessary to convey the life of this monumental artist with his personality, his works and the students he has educated and to introduce his works and his adopted style Studies about the artist and his life are made in the light of this goal.

Keywords: Ahmet Yakupoglu, Kutahya, Comtemporary Turksh Painting Art, Empresyonizm, Landscape Painting.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vi
GÖRSELLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

20. YÜZYIL TÜRK RESİM SANATINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. 20. YÜZYIL TÜRK RESİM SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	12
1.1.1. Minyatürden Resme.....	13
1.1.2. Primitif Ressamlar (Asker Ressamlar)	17
1.1.3. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti	21
1.1.4. Sanayi-i Nefise Mektebi	22
1.1.4.1. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Hoca Ali Rıza'nın Yeri ve Önemi	25
1.1.4.2. Türk Manzara Resminin Oluşumunda Hoca Ali Rıza'nın Etkisi	26
1.1.5. Çallı Kuşağı (Türk İzlenimcileri)	28

İKİNCİ BÖLÜM

AHMET YAKUPOĞLU'NUN HAYATI

2.1. AHMET YAKUPOĞLU'NUN YAŞAMI VE EĞİTİM HAYATI.....	36
2.1.1. Doğumu ve Ailesi	36
2.1.2. Eğitim Hayatı.....	37
2.1.2.1. Kütahya'daki Eğitim Hayatı	37
2.1.2.2. Akademi Dönemi Eğitim Hayatı	39
2.1.2.3. Akademide Yetiştigi Koşullar	44
2.2. AHMET YAKUPOĞLU'NUN SANAT ANLAYIŞINI OLUŞTURAN ETKENLER.....	48
2.2.1. Sanatçının Sanat Anlayışında Süheyl Ünver'in Yeri ve Etkisi	50
2.2.2. Sanatçının Sanat Anlayışında Hoca Ali Rıza'nın Etkisi.....	55
2.2.3. Sanatçının Sanat Anlayışında Feyhaman Duran'ın Etkisi.....	65
2.2.4. 1914 Kuşağı-İzlenimci Akımın Ahmet Yakupoğlu Üzerindeki Etkisi.....	74
2.2.5. Akademiden Sonraki Sanat Hayatı	80
2.2.6. Sanatçının Kişiliğinin Sanatına Yansımaları	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMET YAKUPOĞLU'NUN SANAT ANLAYIŞI İLE ÜRETTİĞİ ESERLER

3.1. AHMET YAKUPOĞLU'NUN SANAT ÇALIŞMALARI	86
3.1.1. Ahmet Yakupoğlu'nun Resim Çalışmaları.....	86
3.1.2. Ahmet Yakupoğlu'nun Minyatür Çalışmaları	99
3.1.3. Ahmet Yakupoğlu'nun Tezhip Çalışmaları.....	107

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AHMET YAKUPOĞLU'NUN ESERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. AHMET YAKUPOĞLU'NUN ESERLERİNİN PLASTİK AÇIDAN İNCELENEREK ESERLERİN YORUMLANMASI.....	114
4.1.1. Sanatçının Resimlerinde, Hoca Ali Rıza Üslubunun Yansımaları	114
4.1.2. Sanatçının Resimlerinin Plastik Anlamda İncelenmesi ve Yorumlanması	121
4.1.3. Sanatçının Resimlerindeki, Kompozisyon Anlayışı	124
4.1.4. Sanatçının Resimlerindeki Kütahya	126
4.1.4.1. Su Kenarları, Çeşme ve Pınarlar.....	126
4.1.4.2. Bahçeler ve Mesire Yerleri	130
4.1.4.3. Medrese, Cami, Türbe ve Şadırvanlar	132
4.1.4.4. Mahalleler ve Sokaklar	137
4.1.4.5. Konaklar ve Evler	139
4.1.4.6. Çarşılar	142
4.1.4.7. Portreler	144
4.1.5. Sanatçının Resimlerindeki Diğer Şehirler	149
4.1.5.1. İstanbul Resimleri.....	149
4.1.5.2. Sanatçının Resimlerindeki Diğer Şehirler	155
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	169
KAYNAKÇA	186
DİZİN	193

GÖRSELLER LİSTESİ

Sayfa

Görsel 1.1: Nakkaş Osman, III. Murat Surnamesi , XVI. yy. Sonu	14
Görsel 1.2: Nakkaş Osman, Mimarlar Loncası , 1582.....	15
Görsel 1.3: Matrahçı Nasuh, Sürname-i Humayun , Kanuni Sultan Süleyman'ın İran Elçisini Kabulü (Süleymannâme), 1537	15
Görsel 1.4: Levni, Genç Kadın , Kâğıt Üzerine Sulu Boya Tekniği İle Yapılmıştır, 1710-1720.	16
Görsel 1.5: Şeker Ahmet Paşa, Ağaçlar Arasında Karaca , T.Ü.Y.B., 136*101 cm., 1886-87	19
Görsel 1.6: Osman Hamdi, Silah Taciri , 1908, T.Ü.Y.B, 175*130 cm.	20
Görsel 1.7: Hoca Ali Rıza, Dere , T.Ü.Y.B, 80*115 cm., 1914.	20
Görsel 1.8: Ressamlar Grubu, Soldan Sağa: Sami Yetik, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Şevket Dağ, Hikmet Onat, T.Ü.Y.B, 133*162 cm., 1921.	22
Görsel 1.9: İbrahim Çallı, Tefli Kadın , T.Ü.Y.B, 100x73 cm.	31
Görsel 1.10: Ziya Güran, Zigetvar Kuşatması , T.Ü.Y.B, 64 x 100 cm.	32
Görsel 1.11: Hikmet Onat, Siperde Mektup , 1915, T.Ü.Y.B, 141x120 cm.	32
Görsel 1.12: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Peyzaj , 49x63 cm.	33
Görsel 1.13: Hale Asaf, Mavi Elbiseli Kadın , T.Ü.Y.B, 74x52 cm., 1931.	33
Görsel 1.14: Nurullah Berk, Ütü Yapan Kadın , T.Ü.Y.B, 60x92 cm., 1950.	34
Görsel 1.15: Halil Dikmen, Yörükler , T.Ü.Y.B, 73x92 cm.	34
Görsel 2.1: Ahmet Yakupoğlu (Çalışel), 8 Haziran 1939).	37
Görsel 2.2: Ahmet Yakupoğlu, Fatih Sultan Mehmed'in Edirne'den Çıkıp İstanbul Yürüyüşü , Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 51x71 cm., 3 Nisan 1935.	39
Görsel 2.3: 1944 yılında Feyhaman Duran, Süheyl Ünver'nin Portresini Yaparken O Güzel Muhabbetlerinde Çekilmiş Bir Fotoğraf.	43
Görsel 2.4: Yakupoğlu ve Süheyl Ünver'in Muhabbeti O Zamandan Kalan Fotoğraflardan Günümüze Kalmış Birer Hatıradır.	44
Görsel 2.5: Ahmet Yakupoğlu, Ünver Ailesi ile (Müzehher Hanım, Gülbün, Aydın ve Süheyl Bey) Çamlıca'da Piknikte.	47

Görsel 2.6: Yakupoğlu, Halil Dikmen'den Ney Dersi Alırken; Ayaktakiler, Ressam Zeki Faik İzler ve Heykeltraş Rahmi Artemiz.....	47
Görsel 2.7: Süheyl Ünver ve Müzehher Ünver'in Evliliklerinin 50. Yılı Münasebetiyle Aile Toplantısı; Müzehher Ünver, Torunlar (Özden, Gülden, Selin), Dürdane Ünver, Süheyl Ünver, Reha Mesara ve Ahmet Yakupoğlu.	55
Görsel 2.8: Hoca Ali Rıza, Üsküdar'dan , T.Ü.Y.B. 38x30 cm.....	56
Görsel 2.9: Hoca Ali Rıza Bey'in Atölyesinde Çalışma Anında Çekilmiş Bir Fotoğraf.....	57
Görsel 2.10: Hoca Ali Rıza, Peyzaj , T.Ü.Y.B, 42.6x62 cm.	58
Görsel 2.11: Hoca Ali Rıza, Peyzaj , T.Ü.Y.B, 49x61 cm.	60
Görsel 2.12: Hoca Ali Rıza, Kağıt Üzerine Karakalem, 18x28 cm.	61
Görsel 2.13: Ahmet Yakupoğlu, Yavuz Sultan Selim Camii Avlusu , Kağıt Üzerine Karakalem, 12,5x17 cm.	62
Görsel 2.14: Hoca Ali Rıza, Pembeli Ev , T.Ü.Y.B, 75x100 cm.	62
Görsel 2.15: Ahmet Yakupoğlu, Kanlıca Ahmet Rasim Paşa Yalısı , T.Ü.Y.B, 30x39 cm.....	63
Görsel 2.16: Hoca Ali Rıza, Pembeli Ev , T.Ü.Y.B, 34x52 cm., 1923.	64
Görsel 2.17: Ahmet Yakupoğlu, Emirgan Çay Bahçesi ve Çeşmesi , Mukavva Üz.Y.B, 35x42 cm.....	64
Görsel 2.18: Sanatçının Kendi Portresi, T.Ü.Y.B, 52x40 cm. 1959.	66
Görsel 2.19: İbrahim Çallı, Nazmi Ziya ve Feyhaman Duran Kadın Modellerle.....	66
Görsel 2.20: Feyhaman Duran, Güzide Duran'ın Portresi , T.Üz. Pastel, 107 x 87 cm.....	67
Görsel 2.21: Feyhaman Duran, Atatürk Portresi , T.Ü.Y.B, 91x72 cm.	68
Görsel 2.22: Ahmet Yakupoğlu, Kenan Rifai Portresi , Karton Üz. Y.B, 19x9,5 cm..	69
Görsel 2.23: Feyhaman Duran, Natürmort , T.Ü.Y.B, 54 x 65 cm.....	70
Görsel 2.24: Ahmet Yakupoğlu, Güller , Karton Üzerine Yağlıboya, 46x34 cm.	70
Görsel 2.25: Feyhaman Duran, İstanbul Limanı , T.Ü.Y.B 31x43,5 cm.	71
Görsel: 2.26: Feyhaman Duran, Kotrallar , Duralit Üz. Y.B., 72x88 cm.....	72
Görsel 2.27: Ahmet Yakupoğlu, Seyfettin'in Bahçesinin Üstü , Kağıt Üz. Y.B., 26x34 cm.....	73

Görsel 2.28: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya Avlar Çiftliği , Karton Üz. Y.B, 22,5x28,5 cm.....	73
Görsel 2.29: Feyhaman Duran, Eşi Güzin Duran ve Ahmet Yakupoğlu, Ünver Ailesini (Aydın, Müzehher Hanım, Gülbün, Safiye Hanım, Süheyl Bey ve Ahmet Yakupoğlu) Mühürdar'daki Evlerinde Ziyarete	74
Görsel 2.30: Ahmet Yakupoğlu, Sultanahmet Cami , 1958, Kontraplak Üz. Y.B.,19x25.5 cm.	77
Görsel 2.31: Claude Monet, Rouen Katedrali , 1894, T.Ü.Y.B.	77
Görsel 2.32: Hüseyin Zekayi Paşa, Cami , T.Ü.Y.B., 87x115 cm.	78
Görsel 2.33: Halil Paşa, Mısır'dan , T.Ü.Y.B, 56x34 cm.	79
Görsel 2.34: Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya Ulu Camii'nden Defnedilmeden Önce Çinili Camii'ndeki Cenaze Töreninden Bir Fotoğraf.....	82
Görsel 2.35: Ahmet Yakupoğlu Atölyesinde Çalışırken.....	82
Görsel 2.36: Ahmet Yakupoğlu ve Manevi Kızı Havva Sökmener ile Birlikte.....	83
Görsel 3.1: Ahmet Yakupoğlu İstanbul'da Açık Havada Bir Çalışma Esnasında	88
Görsel 3.2: Ahmet Yakupoğlu ve Atölyesi.	89
Görsel 3.3: Ahmet Yakupoğlu, Açık Hava Manzaralarını Resmederken Yanından Ayırmadığı Resim Çantası ile Genellikle Karton Üzerine Yağlıboya Kullanarak Çalışmıştır	92
Görsel 3.4: Ahmet Yakupoğlu, Kanlıca Saffet Paşa Yalısı , Karton Üz. Y.B., 29.3x39 cm, 1976 Yılında Geçirdiği Yangın Öncesinden.....	93
Görsel 3.5: Ahmet Yakupoğlu, Salacakta Mor Salkımlı Sokak , 1986, Kontraplak Üz. Y.B., 62x83cm.	93
Görsel 3.6: Ahmet Yakupoğlu, Hıdiv Kasrı , 1982, Duralit Üz. Y.B., 60x77 cm.	94
Görsel 3.7: Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya'da Kendi Tasarladığı Evi	95
Görsel 3.8: Ahmet Yakupoğlu'nun Evinin Alt Kattaki Salonu	95
Görsel 3.9: 1992 Yılı Mayıs Ayında Ressam Ahmet Yakupoğlu ve Öğrencilerinden Nurhan Ağartan (Gezen)'e, Evindeki Atölyesinde Suluboya Resim Dersi Verirken Çekilmiş Bir Fotoğraftır.	99
Görsel 3.10: Ahmet Yakupoğlu, Sokağım ve Çinili Cami , 1995, Minyatür, 46x32 cm.....	101

Görsel 3.11: Ahmet Yakupoğlu, Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri , 1998.	104
Görsel 3.12: Mehmet Dumlu Hoca ile Ahmet Yakupoğlu.....	104
Görsel 3.13: Ahmet Yakupoğlu, Batmayan Güneş Devam Eden Gölgele r, Minyatür, 24x17 cm.....	105
Görsel 3.14: Ahmet Yakupoğlu, Minyatür.....	105
Görsel 3.15: Ahmet Yakupoğlu, Minyatür.....	106
Görsel 3.16: Ahmet Yakupoğlu, Minyatür.....	106
Görsel 3.17: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca, Minyatür.....	107
Görsel 3.18: Ahmet Yakupoğlu, Nasrettin Hoca “Latife” , Tezhip.	108
Görsel 3.19: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca “Latife” , Tezhip.	109
Görsel 3.20: Ahmet Yakupoğlu, Çeng Çalan Kadın , Tezhip ve Minyatür.	110
Görsel 3.21: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca , Tezhip ve Minyatür.	111
Görsel 3.22: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca , Tezhip ve Minyatür.	111
Görsel 3.23: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca Fincancı Katırlarını Ürkütüyor , Tezhip ve Minyatür.....	112
Görsel 4.1: Hoca Ali Rıza, Peyzaj , T.Ü.Y.B, 18.5x15 cm.	115
Görsel 4.2: Ahmet Yakupoğlu, Çavdarhisar , Kağıt Üz. Y.B, 22x18 cm.	116
Görsel 4.3: Hoca Ali Rıza, Köprü , Suluboya, 34 x 24 cm.	118
Görsel 4.4: Ahmet Yakupoğlu, Salacaktan , Suluboya, 1992.	118
Görsel 4.5: Hoca Ali Rıza, Peyzaj , Kağıt Üz. Suluboya, 13x21 cm.	119
Görsel 4.6: Ahmet Yakupoğlu, Üsküdar’dan İstanbul , Kağıt Üz. Suluboya, 14x21,5 cm.....	119
Görsel 4.7: Hoca Ali Rıza, Kalender Kasrı , 41x54.5 cm.....	120
Görsel 4.8: Ahmet Yakupoğlu, Kalamış’tan Fenerbahçe , 29x35 cm.	120
Görsel 4.9: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya Aşağı Porsuk , Karton Üz. Y.B.	122
Görsel 4.10: Ahmet Yakupoğlu, Kumari Yolundan Kırklar Deresi ve Bahçeler Sonbaharda , Karton Üz. Y.B.	122
Görsel 4.11: Ahmet Yakupoğlu, Kulaksız Deresi’nde Havuzbaşı , Karton Üz. Y.B.	123
Görsel 4.12: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya Ahrardı , Karton Üz. Y.B.	124
Görsel 4.13: Ahmet Yakupoğlu, Kütahya İshak Fakih Camisi , Karton Üz. Yağlıboya, 29x39 cm.....	125

- Görsel 4.14:** Ahmet Yakupoğlu, **Gediz’de Camlı Çeşme**, Mukavva Üz. Y.B., 32x40 cm..... 128
- Görsel 4.15:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Hamidiye Mahallesi Özbek Müderris Yokuşundaki Çeşme**, Karton Üz. Y.B., 1970, 29x24 cm. 128
- Görsel 4.16:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Musalla Namazgahı Girişinde Musalla Çeşmesi**, Karton Üz. Y.B, 23x19 xcm. 129
- Görsel 4.17:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Germiyan Hükümet Konağı İçinde Gökşadırvan ve Yakup Bey Türbesi**, Kontrplak Üz. Y.B., 29x39 cm. 129
- Görsel 4.18:** Ahmet Yakupoğlu, **Aşağı Porsuk Kıyılarından**, Karton Üz. Y.B. 130
- Görsel 4.19:** Ahmet Yakupoğlu, **Porsuk**, Karton Üz. Y.B. 131
- Görsel 4.20:** Ahmet Yakupoğlu, **Kadı Kayası**, Karton Üz. Y.B. 132
- Görsel 4.21:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Şeyh Salih Efendi Dergahı ve Mollabey Camisi**, 1970, 29x38 cm, Karton Üz. Y.B. 133
- Görsel 4.22:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Gaybi Türbesi**, Karton Üz. Y.B., 29.5x39 cm..... 134
- Görsel 4.23:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Yeşil Camii ve Zamanından Kalma Çınarı**, Karton Üz. Y.B., 28.5x38.5 cm. 134
- Görsel 4.24:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Hisar’ın Doğu Yamacından Ulu Cami ve Gök Şadırvan**, 1962, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm. 135
- Görsel 4.25:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Mollabey Cami Avlusunda Şadırvan ve Kütüphane Binası**, Karton Üz. Y.B., 31x22.5 cm. 136
- Görsel 4.26:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Rüstem Paşa Medresesi ve Bitişindeki Evler**, 1952, Karton Üz. Y.B., 23.5x16.5 cm. 136
- Görsel 4.27:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Hacı Bekir Aralığı**, Karton Üz. Y.B., 38x27.5 cm..... 137
- Görsel 4.28:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Bolat Bey Sokağı**, Karton Üz. Y.B., 30x24 cm..... 138
- Görsel 4.29:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Mecidiye Mahallesi Kandioğlu Sadık Bey Evi**, 1976, Karton Üz. Y.B., 29.5x23 cm. 138
- Görsel 4.30:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Kurşunlu Önü Paşam Sultan Aralığı**, Karton Üz. Y.B., 37.5x29 cm. 139

- Görsel 4.31:** Ahmet Yakupoğlu, **Hıdırlık Altında Sarıdere Ağzında Terlemez Köprüsü**, 1969, Karton Üz. Y.B., 29x22.5 cm. 140
- Görsel 4.32:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Mutasarrıfı Fuat Paşa'nın Yaptırdığı Eski Hükümet Konağı (Şimdi Adliye)**, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm. 141
- Görsel 4.33:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Ahrardı'na Çıkan Cadde Üzerinde Küçük Çıkmazda Yakupoğlu'nun Doğduğu Ev**, 1969, Karton Üz. Y.B., 29x39.5 cm. 141
- Görsel 4.34:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Melegirmez Çarşısı**, 1991, Duralit Üz. Y.B., 65x50 cm. 143
- Görsel 4.35:** Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Eski Kapanaltı Köprüsünden Ulucami İstikameti**, Karton Üz. Y.B., 1949, 90x125 cm. 144
- Görsel 4.36:** Ahmet Yakupoğlu, **Samiha Ayverdi Portresi**, Kontrplak Üzeri Yağlıboya, 61x44 cm. 145
- Görsel 4.37:** Ahmet Yakupoğlu, **Mevlevi Akif Dede**, Karton Üz. Y.B. 146
- Görsel 4.38:** Ahmet Yakupoğlu, **Rıfai Dervişi Hasan Dede**, Karton Üz. Y.B. 146
- Görsel 4.39:** Ahmet Yakupoğlu, **Remzi Koçak**, Karton Üz. Y.B. 147
- Görsel 4.40:** Ahmet Yakupoğlu, **Mustafa Yeşil**, Karton Üz. Y.B. 147
- Görsel 4.41:** Ahmet Yakupoğlu, **Hamdi Aydın**. Kağıt Üz. Karakalem. 148
- Görsel 4.42:** Ahmet Yakupoğlu, **Nakkaşın Hafız Tefvik**, Kağıt Üz. Karakalem. 148
- Görsel 4.43:** Ahmet Yakupoğlu, **Küçük Çamlıca Yamaçlarından Limana Bakış**, Karton Üz. Y.B., 29.5x39.5 cm. 150
- Görsel 4.44:** Ahmet Yakupoğlu, **Kız Kulesi**, 1986, T.Ü.Y.B., 25x35 cm. 151
- Görsel 4.45:** Ahmet Yakupoğlu, **Küçüksu Çeşmesi**, 1944, Karton Üz. Y.B., 29x38.5 cm. 151
- Görsel 4.46:** Ahmet Yakupoğlu, **Emirgan Çeşmesi ve Çınaraltı**, 1948, Karton Üz. Y.B., 28.5x38 cm. 152
- Görsel 4.47:** Ahmet Yakupoğlu, **Ömür Tepesinden Küçüksu**, Kontrplak Üz.Y.B., 65x50 cm. 153
- Görsel 4.48:** Ahmet Yakupoğlu, **Kanlıca Körfezi**, 1986, Karton Üz. Y.B., 27.5x35 cm. 154
- Görsel 4.49:** Ahmet Yakupoğlu, **Salacak Sahili**, 1982, Karton Üz. Y.B., 29 x39.5 cm. 154

- Görsel 4.50:** Ahmet Yakupoğlu, **Bursa Muradiye Kahveler Mevkii**, Karton Üz. Y.B, 28.5x39 cm..... 155
- Görsel 4.51:** Ahmet Yakupoğlu, **Bursa Yeşil Türbe**, 1979, Karton Üz. Y.B, 29x38 cm..... 156
- Görsel 4.52:** Ahmet Yakupoğlu, **Bursa, Muradiye**, Karton Üz. Y.B., 29x39.5cm. ... 156
- Görsel 4.53:** Ahmet Yakupoğlu, **Konya Akşehir Nasrettin Hoca Türbesi**, 1956, Karton Üz. Y.B., 17.5x22.5 cm. 157
- Görsel 4.54:** Ahmet Yakupoğlu, **Konya Mevlana Türbesi**, Karton Üz. Y.B., 28x37.5 cm..... 157
- Görsel 4.55:** Ahmet Yakupoğlu, **Konya Hatuniye Medresesi**, Kontrplak Üz. Y.B., 24x17.5 cm..... 158
- Görsel 4.56:** Ahmet Yakupoğlu, **Amasya**, Karton Üz. Y.B., 29.5x39 cm. 158
- Görsel 4.57:** Ahmet Yakupoğlu, **Amasya**, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm. 159
- Görsel 4.58:** Ahmet Yakupoğlu, **Amasya Ferhat Dağı**, Karton Üz.Y.B., 29.5x39.5 cm..... 159
- Görsel 4.59:** Ahmet Yakupoğlu, **İskenderun**, 1946, Karton Üz.Y.B., 24x30 cm..... 160
- Görsel 4.60:** Ahmet Yakupoğlu, **İskenderun**, 1947, Karton Üz.Y.B., 20x25 cm..... 160
- Görsel 4.61:** Ahmet Yakupoğlu, **Antakya Harbiye Şelaleleri**, 1947, Karton Üz. Y.B. 27x38.5 cm..... 161
- Görsel 4.62:** Ahmet Yakupoğlu, **Ankara**, 1946, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm. 161
- Görsel 4.63:** Ahmet Yakupoğlu, **Ankara, Çankaya**, 1946, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm..... 162
- Görsel 4.64:** Ahmet Yakupoğlu, **Ankara Çubuk Barajı**, 1946, Karton Üz. Y.B., 28.5x39 cm..... 162
- Görsel 4.65:** Ahmet Yakupoğlu, **İzmit, Hereke**, 1983, Duralit Üz. Y.B., 39x49 cm. 163
- Görsel 4.66:** Ahmet Yakupoğlu, **Abant Gölü**, 1956, T.Ü.Y.B., 38x46 cm..... 163
- Görsel 4.67:** Ahmet Yakupoğlu, **Bilecik, Söğüt**, 1976, Kağıt Üz.Y.B., 39x29 cm. 164
- Görsel 4.68:** Ahmet Yakupoğlu, **Susurluk Şeker Fabrikası**, 1955, Karton Üz. Y.B.,18x22.5cm. 164
- Görsel 4.69:** Ahmet Yakupoğlu, **Eskişehir Şeyh Edebali**, 1970, Karton Üz. Y.B., 21x27.5 cm..... 165

Görsel 4.70: Ahmet Yakupoğlu, İzmir, Çeşmealtı , 1970, Karton Üz. Y.B.,24.5x35 cm.....	165
Görsel 4.71: Ahmet Yakupoğlu, Antalya Düden , 1962, Karton Üz. Y.B., 24.5x18.5 cm.....	166
Görsel 4.72: Ahmet Yakupoğlu, Afyon Akdağ , 1978, Kağıt Üz. Y.B., 29x39 cm.....	166
Görsel 4.73: Ahmet Yakupoğlu, Kayseri , Kağıt Üz. Y.B., 17.5x22.5 cm.	167
Görsel 4.74: Ahmet Yakupoğlu, Sakarya Sapanca Gölü , 1956, Karton Üz. Y.B., 18x22.5 cm.....	167
Görsel 4.75: Ahmet Yakupoğlu, Manisa Spildağı , Karton Üz. Y.B., 28.5x40 cm.....	168
Görsel 4.76: Ahmet Yakupoğlu, Niğde Medrese , 1955, Karton Üz. Y.B., 18x22.5 cm.....	168
Görsel 4.77: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eski Rektörü Prof. Dr. Güner Önce Tarafından Kendisine Verilen Fahri Doktora Unvan Töreninden.	172
Görsel 4.78: Kütahyalı Neyzenler; Mustafa Kalyon, Bekir Avlupınar, Abdurrahman Kara, Dinçer Dalkılıç, Erhan Altıntaş, Zeki Ermumcu, Tuncer Türkkkan ve Ahmet Yakupoğlu.....	178
Görsel 4.79: Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Türk Minyatürü ve Süsleme Sanatları Atölyesi ve Ahmet Yakupoğlu'nun Ney Dinletisi.....	178
Görsel 4.80: Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya'da Maltepe Mahallesi'ndeki Evinde Hemşerileri ile Birlikte Düzenli Olarak Yapılan Bir Musiki Gecesine Ait Fotoğraf.....	179
Görsel 4.81: Ahmet Yakupoğlu Kendi İmkânları İle Yaptığı Rebab ile Görülüyor	180
Görsel 4.82: 17 Eylül 1978 yılında, Kütahyalı Neyzenler Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ile Birlikte, Seyyit Battal Gazi Türbesi Önünde.	180
Görsel 4.83: Nail Güreli'nin 22 Mayıs 1977 Yılında, Hürriyet Gazetesi'nde Yayımlanan Batı Anadolu'dan Çizgiler Adlı Röportajında, Ahmet Yakupoğlu'nun Eviden, Ressamlığından ve Neyzenliği ile İlgili Bilgiler Vererek Övgü ile Bahsetmiştir.	181
Görsel 4.84: Çinili Camii	182

TEZ METNİ

GİRİŞ

Türk Resim Sanatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'daki yenileşme hareketlerinin hızla yayıldığı dönem olan Fransız Devrimi'nden (1789) itibaren batılılaşma hareketlerinden etkilenecek geleneksel çizgisinden ayrılarak, yüzyıllar sürececek bir yenileşme süreci içerisine girmiştir. Bu Batılılaşma çabaları, resimden fotoğrafa, heykelden gravüre, edebiyattan müziğe ve mimarlıktan sanatın diğer dallarına kadar uzanmıştır. Türk Resim Sanatı adına önem arz eden olaylar, 1793 yılında askeri okullarda resim derslerinin verilmesi ile başlamıştır. İlk olarak 1829, ardından 1834 ve 1835 yıllarında Avrupa'ya resim eğitimi almak için öğrenciler gönderilmiştir. 1882 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi kurulmuştur. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin müdürü olan Osman Hamdi Bey'in sanat eğitiminde, Türk Resim Sanatının Batılı ölçülere göre geliştirilmesi amacı ve çabası ile başlayan bu süreç ile günümüze kadar gelen Çağdaş Türk Resim Sanatına girilmiştir. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Hoca Ali Rıza'nın da öğrencileri olan bir grup genç sanatçı, resim eğitimi almak için Batı'ya gönderilmiştir. "1914 Kuşağı" olarak adlandırılan bu sanatçılar, Avrupa'daki sanat anlayışını benimsemişler ve bu yeni resim anlayışıyla birlikte yurda geri dönmüşlerdir. Böylece, Batıdaki sanat akımlarından biri olan izlenimciliğin etkileri Türk Sanatını da etkilemiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, tarihsel bir süreç içinde gelişim aşamaları gösteren Türk Resim Sanatının, minyatürlere duvar resimlerine ve sonra da tuvalere geçişi incelenmiştir. Primitif ressamlar (Asker Ressamlar), Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, Sanayi-i Nefise Mektebi ve Nefise Mektebi'nde Hoca Ali Rıza'nın Yeri ve Önemi, Türk Manzara Resminin Oluşumunda Hoca Ali Rıza'nın Etkisi, Çallı Kuşağı (Türk İzlenimcileri), D grubu, Yeniler ve Onlar grubu ile Çağdaş Türk Resim Sanatının yapı taşları olarak tarihimizde yerini alması açıklanmıştır. Ayrıca, Çallı Kuşağı'nın Türk resim sanatına çağdaş eğilimleri yansıtma açısından taşıdığı önem vurgulanmış, bu kuşağın hem konu çeşitliliği yönünden hem ışık ve renk kullanımı açısından genç sanatçılara öncülük ederek modern resmin Türkiye'de yayılmasına olan katkıları incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Ahmet Yakupoğlu'nun hayatı araştırılmıştır. Ahmet Yakupoğlu'nun, aile ve eğitim hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Kütahya'daki

tahsilinden sonra hayatındaki dönüm noktası olarak düşünebileceğimiz akademiye girişi ve akademide geçirdiği yıllar anlatılmıştır. Sanat hayatını etkileyecek olan akademide yetiştiği koşullar belirtilmiştir.

Sanatçının hayatında ve yetişmesinde önemli katkıları olan, Prof. Dr. Süheyl Ünver'in yeri ve önemi ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Ünver Hoca ile yakınlaşması neticesinde sanatçı, Hoca Ali Rıza'dan etkilenmiştir. Benimsediği bu üslupta resim çalışmaları yaptığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan, Yakupoğlu'nun resimlerinde ve kişiliğinde örnek aldığı Üsküdarlı Ressam Hoca Ali Rıza'nın etkisi açıklanmıştır.

Bu kuşağın önemli temsilcilerinden biri de, 1914 Çallı Kuşağı sanatçılarından Feyhaman Duran'dır. Çağdaş Türk Resim Sanatı'nda, portre türünün bir öncüsü olarak tarihi resimleri ve natürmortlarıyla olduğu kadar manzaralarıyla da saygın bir yer edinen Duran, öncü olduğu kuşağın devamı olarak yetiştirdiği ressamlarla izlenimcilik akımının etkilerini başarı ile devam ettirmiştir. Yakupoğlu, akademide ressam Feyhaman Duran'dan resim dersleri almış, onunla birlikte atölyede ve dış mekânda çalışmalarda bulunmuştur. Sanatçı, hocasının resim üslubunu ve izlenimci akımın tüm öğretilerini başarı ile çalışmalarına yansıtmıştır. Araştırmada, hocası Feyhaman Duran'nın Ahmet Yakupoğlu üzerindeki etkisine değinilmiş ve 1914 Kuşağı – İzlenimci Akımın etkisi araştırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Ahmet Yakupoğlu'nun sanat anlayışı kapsamında yapmış olduğu resim, minyatür, tezhip ve Klasik Türk Musikisi çalışmaları açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde sanatçının resimlerinde, Hoca Ali Rıza Ekolünün yansıması ile konu, tema ve teknik bakımından ortak ve benzer yanları açıklanmıştır. Sanatçının eserleri plastik açıdan incelenerek yorumlanmıştır. Sanatçı, konularında ağırlıklı olarak Kütahya ve İstanbul temasını çalışmıştır. Araştırmada ayrıca bu temalar ve diğer çalıştığı temalar incelenerek yorumlanmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde, Ahmet Yakupoğlu'nun, Kütahya için yaptığı kültürel ve sanatsal hizmetler ve katkılar anlatılmıştır. Kütahya'ya bıraktığı miraslar anlatılmaya çalışılmıştır. Ahmet Yakupoğlu'nun Çağdaş Türk Resmindeki yeri ve önemi belirtilerek, Çağdaş Türk Resim Sanatına yapmış olduğu katkılar açıklanmıştır.

Yakupoglu, 20. Yüzyıl Türk manzara resminde Hoca Ali Rıza üslubunda eserler üreten ve bu anlayışla birçok yapıt ortaya koymuş bir ressamdır. Resim sanatının yanı sıra minyatür ve tezhip gibi geleneksel sanat dallarında da başarılı uygulamalar yapmıştır. Yaşadığı şehir olan Kütahya'da bu sanat dallarının tanıtımı ve yeni sanatçılar yetişmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle günümüze ulaşamayan Kütahya'nın tarihî, mimarî ve kültürel dokusunu resimleriyle, Türk Petrol Vakfı tarafından bastırılan "Rengarenk Kütahya" adlı eseriyle bir tarihi belge olarak taşınmasını sağlamıştır. Sadece Kütahya değil İstanbul'un birçok tarihi mekânını ve özellikle yalılarını da resimlediği yine Türk Petrol Vakfı tarafından bastırılan "Ahmet Yakupoğlu'nun Fırçasından Boğaziçi (Anadolu Yakası)" ve TC. Kültür Bakanlığı tarafından bastırılan "Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu" kitabı da önemli bir kaynaktır. Hayatının son günlerinde Dumlupınar Üniversitesi'nin gayretleri ile TC. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları tarafından bastırılan iki ciltlik dev bir eser niteliği taşıyan "Ahmet Yakupoğlu Anadolu ve Ahmet Yakupoğlu İstanbul" kitapları da gelecek kuşaklara geçmişteki İstanbul'u ve Kütahya'yı ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır.

Problem

Bu araştırmanın ana problemi olarak, bir 20. Yüzyıl Türk manzara ressamı olarak Ahmet Yakupoğlu'nun eserlerindeki Hoca Ali Rıza'nın etkileri araştırılmıştır. Açık havada, gün ışığında izlenimci bir yorumla yapmış olduğu eserler incelenmiştir. Hoca Ali Rıza kendi üslubunu öğrencisi Süheyl Ünver'e, Süheyl Ünver'de Ahmet Yakupoğlu'na aktarmıştır. Araştırmada, Yakupoğlu'nun bu üslubun son temsilcilerinden biri olarak üslubun özelliklerini hangi açılardan eserlerinde yansıttığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Ahmet Yakupoğlu, çocuk yaşlarından beri resme ve müziğe ilgi duymuştur. İlk olarak lisede resim öğretmenleri ona akademi fikrini aşılamışlardır. 1941 yılında Prof. Dr. Süheyl Ünver ile tanışmıştır. Yeteneği ile Ünver hocanın tüm ilgisini kazanmıştır. Hocası, Yakupoğlu'nu İstanbul'da resim tahsili yapabilmesi için maddi ve manevi olarak desteklemiştir. Yakupoğlu, Güzel Sanatlar Akademisi'nin sınavlarını kazanarak Resim Bölümünde 1914 Kuşağı ressamlarından Feyhaman Bey'in atölyesinde resim eğitimi almış ve mezun olmuştur. Aynı zamanda Süheyl Hoca'dan minyatür ve tezhip

dersleri almıştır. Bu süreçte, Süheyl hocasının hocası olan Üsküdarlı Ressam Hoca Ali Rıza'nın Ekolü'nü benimsemiştir. O dönemin sanat anlayışı ve sanat üslubu ile çalışmıştır. Çalışmalarının ilk yıllarında bir dönem Hoca Ali Rıza'nın replikalarını yapmıştır. Hoca Ali Rıza taşıdığı misyonu Süheyl Ünver'e devretmiştir ve Süheyl Ünver'de bu misyonu Ahmet Yakupoğlu'na devretmiştir. Ayrıca, Ressam Halil Dikmen'den de ney dersleri alarak bu birikimiyle ileriki yıllarda Kütahya'da Resim Sanatı ve Türk Musikisi ile meşgul olan gençleri kendi etrafında tıpkı Hoca Ali Rıza gibi bir araya toplayarak eğitmiştir.

Suların ressamı olarak tanınan Yakupoğlu, resimlerinde özellikle ışığı kullanım şekliyle, nesnelerin rengini, biçimini, hacim ve yapısını çok iyi betimlemiştir. Işığın verdiği renkçi tavır ile soluk ve karanlık renkleri paletinden uzak tutmuştur. Yakupoğlu'nun eserleri incelendiğinde, ışığı kullanım ve konuyu işleyiş biçimi açısından Hoca Ali Rıza'yla benzerlik gösterdiği ayrıca Hoca Ali Rıza'nın paletinden yansımaların Yakupoğlu'nun eserlerinde-peyzajlarında yer aldığı gözlenmektedir. Bu nedenlerle Ahmet Yakupoğlu Hoca Ali Rıza üslubunun son temsilcilerinden biridir.

Ahmet Yakupoğlu'nun suluboya ve yağlıboya ile yaptığı manzara resimleri incelendiğinde Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey ve Süheyl Ünver'den büyük oranda etkilendiği görülmektedir. İlk çalışmalardan son yaptığı çalışmalara kadar izlenimci ve bir o kadar da realist bir üslup benimseyen Ahmet Yakupoğlu, yaşamını sürdürdüğü Kütahya'nın tarihi yerlerini, mahallelerini, mesire yerlerini, su kenarlarını resmetmiştir. İstanbul ziyaretlerinde ise İstanbul'un tarihi yerlerini, boğaziçini, camilerini, denizini, yalılarını, bahçelerini ve bahar ayında açan erguvanlarını işlemiştir. Ankara, Amasya, Konya, Bursa, Hatay, Afyon, İzmit, Bolu, Bilecik, Balıkesir, Eskişehir, İzmir, Antalya, Kayseri gibi illerimizden de çalışmalar yapan sanatçı, eserlerinde tüm bu yerleri bir fotoğraf makinasının gerçekliğinde resmederek belgelemek için çalışmıştır. Sanatçının çalışmalarında en çok kullandığı tema manzaralar olmuştur.

İlgili Araştırmalar

Ahmet Yakupoğlu ile ilgili hazırlanmış birçok kitap ve dergi bulunmaktadır. Türk Petrol Vakfı Kültür Yayınları tarafından 1983 yılında basılan "Ahmet Yakupoğlu'nun Firçasından Boğaziçi" kitabını Yakupoğlu, yetişmesinde büyük hakkı bulunan Prof. Dr. Süheyl Ünver'e, Hocası Ressam Feyhaman Duran'a, teşvik ve

yardımlarını esirgemeyen sanatkar arkadaşı Nadide Uluant Hanımefendi'ye, Gülbün Mesara Hanım'a ve Aydın Ünver'e ithaf etmiştir.

Beşir AYVAZOĞLU (1987), Tercüman Gazetesi'nde "Kütahya'da Derviş Meşrep Bir Ressam", başlıklı yazısında, Ahmet Yakupoğlu'nun sanat anlayışı ve yaptığı hizmetleri anlatılmıştır.

Türk Petrol Vakfı Kültür Yayınları tarafından 1991 yılında "Rengarenk Kütahya" kitabı Yakupoğlu'nun; 1948 yılından itibaren Kütahya'nın bütün mühim cadde ve sokaklarını, konaklarını, su kenarlarını, mesire yerlerini ve tespit edebildiği tüm güzelliklerini resimlediği eserlerinden oluşmaktadır.

Gülten DAYIOĞLU (1994), Atlas Dergisi'nde "Renklere Giden Yollarda" adlı yazısında, Ahmet Yakupoğlu'nun sanatı hakkında yorumlarını belirtmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından 1998 yılında bastırılan "Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri" kitabında Ahmet Yakupoğlu'nun yapmış olduğu minyatürlere yer verilmiştir.

2000 yılında, TRT tarafından yayınlanan ve danışmanlığını Ahmet YILDIZ'ın, yönetmenliğini Mustafa KARAKAYA'nın, metin yazarlığını A. Yağmur TUNALI'nın yaptığı "Ahmet Yakupoğlu" isimli TRT belgeseli onun sanatını anlatan ebedi eserler olarak arşivlerde yerini almıştır.

T.C. Kültür Bakanlığı tarafından 2002 yılında bastırılan, "Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı" kitabında 1940'lı yıllarından itibaren çalışmaya başladığı İstanbul'un, tarihi konaklarını ve yalılarını, Boğaz kenarlarını, semtlerini ve caddelerinin özellikle bahar aylarındaki erguvan çiçeklerinin açtığı dönemlerdeki tüm doğal güzelliklerini yansıtan resimleri yer almaktadır.

2006 yılında, TRT tarafından yayınlanan, Rebab sazı ile ilgili, yönetmenliğini M. Ufuk Kılıçaslan'ın, metin yazarı ve danışmanlığını Ahmet Yıldız'ın yaptığı "Tamburam Rebab oldu" isimli TRT belgeselinde Ahmet Yakupoğlu'nun musiki sanatına yer verilmiştir.

Sinan ÇAYA (2007), Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi'nin 17. sayısında "Kütahyalı Bir Sanatçı ve Resim Anlayışı" başlıklı bir makale ele almıştır.

Sercan KEHRİBAR, (2010) “Ahmet Yakupoğlu Belgeseli (Hayatı, Sanat Anlayışı ve Eserleri)” isimli Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisans tezinde Ahmet Yakupoğlu’nun sanat anlayışı ve eserleri incelenmiştir.

2012 yılında TRT tarafından hazırlanan "Yansıma 2012-Ahmet Yakupoğlu" Belgeselinde Ahmet Yakupoğlu'nun sanat hayatı anlatılarak arşivlenmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi (2012), 30. Kuruluş Yıldönümü Etkinlikleri kapsamında, ressamın birbirinden değerli yaklaşık 90 suluboya ve yağlı boya çalışmalarını içeren “Ressam Ahmet Yakupoğlu” adlı kitabını yayınlamıştır.

2014 yılında Dumlupınar Üniversitesi tarafından yayınlamış “Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı” isimli sempozyum kitabında, birçok önemli ismin Ahmet Yakupoğlu ile ilgili yazılarının derlenmiş olduğu görülmektedir.

YAZKAÇ, (2015), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) El Sanatları Dergisi’nde “Tabiatın ve Tarihin Yaşayan Ressamı Ahmet Yakupoğlu” başlıklı makalesinde, Ahmet Yakupoğlu’nun yaşamından, sanatçı kişiliğinden, hizmetlerinden ve eserlerinden bahsetmiştir.

T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (2016) tarafından “Ahmet Yakupoğlu Anadolu” ve “Ahmet Yakupoğlu İstanbul” isimli kitapları yayınlamıştır. Bu kitaplarda birçok önemli isim, Ahmet Yakupoğlu’nun yaşamından, akademi yıllarından, Kütahya ve İstanbul arasındaki yaşantısından, eserlerinden, hatıralarından ve bahsedilen konular ile ilgili fotoğraflarından oluşmaktadır.

AYVAZOĞLU (2016), Karar Gazetesi’nde “Hoca Ali Rıza, Süheyl Ünver ve Ahmet Yakupoğlu”, başlıklı yazısında, Ahmet Yakupoğlu’nun sanatına ve hayatına yön veren hocalarının etkisi ile oluşturduğu sanat anlayışı ve yaptığı hizmetleri anlatılmıştır.

Hülya GÖKÇE (2016), Çağdaş Türk Resim Sanatı içerisinde Ahmet Yakupoğlu'nun Yeri ve Önemi" Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.

Araştırmanın Amacı

Yakupoğlu, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi’ndeki 1914 Kuşağının hocalarından Feyhaman Duran’dan aldığı resim eğitimi ile akademik hayatına

başlamıştır. Sanatçı, akademi döneminde Süheyl Ünver'in etkisi ve öğretileri ile Hoca Ali Rıza üslubundan etkilenmiştir. Eserlerinde genel olarak tabiatı ve tarihi mekanları konu alarak Hoca Ali Rıza'nın üslup ve tarzını yansıtmıştır. 20. Yüzyıl Türk manzara resminde Ahmet Yakupoğlu'nun yeri ve öneminin belirlenmesi bu araştırmanın genel amacını teşkil etmektedir. Bu amaç doğrultusunda, Hoca Ali Rıza üslubunun son temsilcilerinden biri olarak ele aldığımız Yakupoğlu'nun, sanat anlayışını ve ortaya koyduğu eserleriyle bizlere bıraktığı mirasın önemine dikkat çekmek hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; Ahmet Yakupoğlu'nun Üsküdarlı Hoca Ali Rıza üslubunu benimseyerek yaptığı resim çalışmalarının plastik açıdan yorumlanması bakımından önemlidir.

Ahmet Yakupoğlu, tarih ve doğa bilincine sahip bir sanatçı olarak hayatı boyunca çevresine hizmet etmiştir. Cumhuriyet sonrası Güzel Sanatlar Akademisinde, Feyhaman Duran, Halil Dikmen ve Süheyl Ünver gibi önemli sanatçılardan dersler alarak hocaları ile birebir etkileşimde bulunmuştur. Süheyl Ünver aracılığı ile benimsediği Hoca Ali Rıza üslubunda çok sayıda eser üretmiştir. Bu üslubun son temsilcilerinden biri olması ve onun Türk resminde önemli bir yere sahip olması gerektiğine inandığımız için dikkate değerdir.

Üsküdarlı Ressam Hoca Ali Rıza Bey, Sanayi-i Nefise mektebinin en önemli hocalarından biridir. Nazmi Ziya, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran gibi önemli ve öncü ressamın Akademi'deki hocasıdır. Akademide aldıkları derslerde manzara resminde Hoca Ali Rıza'nın hoca olarak üzerlerinde etkisi olmuştur. Hoca Ali Rıza sanat eğitimi için yurtdışına Avrupa'ya gitmemesine rağmen izlenimci akımda Türk manzara resmi tadını ilk yakalayan isim olması açısından önemlidir. 1910 yılında Paris'e resim eğitimi için giden 1914 Çallı Kuşağı olarak adlandırılan genç ressamlar, I. Dünya savaşı başlayınca yurda dönmüşler ve Batı izlenimciliğinin etkisi ile bir sentez yapmışlardır. Fakat Hoca Ali Rıza Avrupa'ya gitmemesine rağmen resimlerinde Avrupa etkisinde Akademik bir üslup yansıtmıştır. Bunu da öğrencisi Süheyl Ünver'e aktarmıştır. Süheyl Ünver Hoca Ali Rıza'nın en son öğrencisidir. Dolayısı ile Ahmet Yakupoğlu da Süheyl Ünver'in manzara ve özellikle suluboya şehir etütlerini birebir örnek almış ve resimlerine uygulamıştır. Ve onun çizgisinde yoluna devam etmiştir. Yakupoğlu'nun da

bu ekolde Süheyl Ünver'in son öğrencisi olması sebebi ile Hoca Ali Rıza ekolünün son halkasıdır denilebilir. Araştırma bunlara ışık tuttuğu için değerli ve önemlidir.

Bu çalışmada, 20. Yüzyıl Türk Manzara Resminde Hoca Ali Rıza üslubunda eserler üreten Ahmet Yakupoğlu hakkında bilgiler verilmiştir. Benimsediği ekol çatısı altında kendine özgü resimler yapması ve bu doğrultuda ekolünün son temsilcilerinden biri olarak gelecek nesillere kaynak olması açısından araştırma önem taşımaktadır.

Ayrıca, Prof. Dr. Nurhan Atasoy'un " Yüzyılın Levni'si" olarak tanımladığı Ahmet Yakupoğlu'nun minyatürlerinin tanıtılarak, minyatür sanatına gönül vermiş bütün sanatçıların hizmetine sunulması ve gelecek kuşaklara aktarılması kültürümüz adına büyük bir değer taşımaktadır.

Yakupoğlu'nun Kütahya'yı bir neyzenler Beldesi kimliğini kazandırması ve onun talebelerinin ekolün devamı olarak çalışmalarına ve araştırmalarına devam etmesinin ve nesilden nesile aktarılması da önem arz etmektedir.

Doğada açık havada anlık gözlemleri ile Hoca Ali Rıza ekolünde 2500 adet eser üreterek bu açıdan dünyada bu eşdeğerde eser üreten pek fazla sanatçı olmaması açısından da kayda değer bir özellik taşımaktadır.

Ahmet Yakupoğlu, tüm eserlerini Ahmet Yakupoğlu Kültür ve Sanat Vakfı'na bağışlamıştır. 2000 yılında vakfın feshi ile tüm eserlerini, mal varlığını, musiki aletlerini, sanat kitaplarından oluşan kütüphanesini ve evini Dumlupınar Üniversitesi'ne bağışlamıştır. Bu bağlamda, Dumlupınar Üniversitesi'nin sanatçının vefatından sonra gerçekleştirilen ve düzenlenen etkinlikleri ile onun değerini tekrar hatırlatması açısından büyük önem taşımaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, 20. Yüzyıl Türk Manzara Resmi ve Ahmet Yakupoğlu'nun, sanat anlayışı ve yapıtları ile sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, literatür tarama, eser inceleme, analiz yöntemi ve yarı yapılandırıcı görüşme tekniği ile bilgiler tespit edilmiştir.

Tanımlar

İzlenimcilik: “Empresyonizm” olarak da bilinir. 19.yy’ın ikinci yarısında Fransa’da oluşan izlenimcilik akımı, görsel sanatların yanı sıra edebiyat ve müzik dallarında da etkili olmuş; ayrıca döneminde bir yaşam ve düşünce biçimi olarak gelişmiş ve 20.yy sanat kuramlarıyla akımlarını büyük ölçüde etkilemiştir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:782).

1914 Kuşağı: Sanayi-i Nefise Mektebi'nde eğitim gören bir grup genç sanatçı 1910 yılında Paris’e resim eğitimi almak için gönderilmişlerdir. 1914 yılında yurda dönmelerinin ardından, üslup eğilimi ve resim anlayışı yönüyle Türk resmini ulusallaştırarak yeni bir boyuta taşımışlardır. Şeref Akdik Mehmet Ruhi Arel, Vecih Bereketoğlu, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Nazmi Ziya Güran, Namık İsmail, Ziya Keseroğlu, Mehmet Ali Laga, Avni Lifij, Hikmet Onat, Eşref Üren ve Sami Yetik’ten oluşan bu genç sanatçı kuşağı, 1914 Kuşağı adı verilmiştir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:782).

Manzara Resmi: “Peyzaj” da denir. Doğal görünümün ana konu olduğu ya da en azından figür bulunsa da ön planda olmadığı resimsel bir betimleme türüdür ve büyük olasılıkla ilk ressamların insan ve hayvan betimlemelerine bir fon verme çabasından kaynaklanmıştır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:999).

Menazır: Osmanlıca bir sözcüktür. Seyredilecek, görülecek güzel yerler ve güzel görünüşler, manzaralardır.

Peyzaj: Bir yerin doğal görünüşü, manzara resmidir.

Renk: Işığın kendine has öz yapısına ve de objeler üzerinde yaptığı dağılımına bağlı olarak göz üzerinde bıraktığı etkidir.

Resim Sanatı: Görsel sanatlarda çizim’den farklı olarak, saydam ya da saydam olmayan boya’larla bir ya da birden fazla renk’le bir yüzeyde leke ya da çizgilerle imge oluşturma sanatıdır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:1311).

Leke: Boyanın bıraktığı iz.

Kompozisyon: Eseri meydana getiren unsurların belirli bir düzen içerisinde bağıntılarıyla birlikte birleştirilmesi ve bunun sonucu olarak meydana gelen eserin kendisidir.

Minyatür: El yazmalarına metni aydınlatmak amacıyla yerleştirilen açıklayıcı resimlerdir. Batı'da kökeni Antik Çağ'a, Doğu'daysa İslam öncesi dönemlere kadar inen el yazması ressamlığı, ortaçağ boyunca yaygın bir sanat dalı olmuştur. İslam dünyasında hat sanatı ile gelişen bu sanat, 13.yy'dan 19. Yy'a değin egemen resim türü haline gelmiştir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:1070).

Müzehhip: Tezhip yapan kişilere, müzehhib veya müzehhibe denir (Kurfeyz, 2003:3).

Tezhip: Arapça tezhib, "altınlama" anlamındadır. El yazması, minyatür, murakka ve levhalarda altın ve boyayla yapılan bezemedir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:1493).

Tezyinat: Süs, bezek ya da süsler, bezekler (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:1492).

Hoca Ali Rıza Ekolü: Üçüncü asker ressamlar kuşağından olan Hoca Ali Rıza, izlenimci bir paletle yaptığı manzaralarıyla bir okul oluşturmuştur. Bu okulda, o dönemde canlı modelden çalışma olanağı bulunmayan öğrenciler için özellikle doğa görünümelerini, kır evlerini ve çeşmeleri betimlediği karakalem çizimler hazırlayıp taş baskı yöntemiyle çoğaltarak resim atölyelerine dağıtmış, öğrenciler de çalışmalarını bu albümden kopyalayarak sürdürmüşlerdir. Bu çabasıyla Hoca Ali Rıza yalnızca ders verdiği kurumlarda değil, başka sanat kurumlarında da öğrencilere temel kaynak olmuştur (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:73). Öncü kişiliği ve özgün sanat anlayışıyla kendine has tarzını meydana getirmiş ve bu üslubu ekol haline gelmiş ilk ressamlarımızdandır (Turan, 2018:5).

BİRİNCİ BÖLÜM

20. YÜZYIL TÜRK RESİM SANATINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. 20. YÜZYIL TÜRK RESİM SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Türk-İslam geleneğinin etkisinde kalan ve genellikle minyatür sanatının egemen olduğu Türk Resim sanatı, (1789-1799) Fransız İhtilali sonrasında batıdaki resim sanatında yaşanan teknik ve biçimsel gelişmelerden etkilenmiştir. Askeri okullarda resim derslerinin verilmeye başlanması ile farklı ve yeni eğilimler göstererek geleneksel ve klasik tarzının dışına çıkmıştır. 18. Yüzyılın başlarında sanat alanında büyük değişimler başlamış, duvar resimlerinden ve minyatürlerden batılı anlamda tuval resmine geçilmeye başlanmıştır. Bu gelişmeye o dönemde Sanayi-i Nefise Mektebi tarafından Avrupa'ya resim eğitimi almak için gönderilen Türk ressamlarının (Çallı Kuşağı) yurda dönüşleriyle birlikte Türk resmine izlenimcilik akımının etkilerini taşıyarak öncülük etmişlerdir. Yaklaşık olarak 19. yüzyılın sonlarına doğru geleneksel duvar resimleri ve minyatür yerini batılı sanat anlayışı ile birlikte tuval resmine bırakmıştır.

Duben (2007)'e göre, Osmanlı/İslam kültürünün sanatçı kişiliğe ve yoruma yer vermeyen tutumunun, etkisini Osman Hamdi ve Sanayi-i Nefise hocalarının natüralist üslubunda bir ölçüde sürdürdüğü söylenebilir. Bu yaklaşım ister tasvir, ister yorumla sonuçlansın, sanatın bir yaratıcı işi ve sanatçının bir yaratıcı olduğunu göstermektedir (Duben, 2007: 194).

Batı'daki resim anlayışına paralel olarak gelişen resim anlayışı, 1914'lere denk gelmiştir. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde yapılan sınavı kazanan gençler, 1910 yılında Paris'e gönderilmişlerdir (Tansuğ, 1986: 118). Bu dönemde Avrupa'dan Türkiye'ye gelen sanatçıların ve Avrupa'ya özellikle Paris ve Almanya'ya resim eğitimi almak için giden sanatçılarımızın yurda geri dönüşleri ile birlikte Çağdaş Türk Resim Sanatının ilk adımları atılmıştır. Bu sanatçılarımızın Avrupa'da kazandıkları edinimleri memleketimize aktarmaları da Çağdaş Türk Resim Sanatının gelişmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Özellikle Paris'teki sanat akademilerinde ünlü ressamların atölyelerinde eğitim alan sanatçılarımız, resim sanatının yanı sıra sanat eğitimimize de önemli katkıları da bulunmuştur. Özellikle Paris'te 1900'lü yıllarda, Empresyonizm, Post Empresyonizm ve Sembolizm gibi yeni akımlar ortaya çıkmış ve resim sanatı gelişimine devam etmiştir. Bu gelişmeler içerisinde Türk ressamlarımız, bu farklı akımların sanatçılarından birebir dersler alarak, desen ve renklerini taklit ederek ya da

müzelerde sergilenen eserleri kopya ederek öğrenmeye çalışmışlardır. Böylece Türk Resim Sanatı, Tanzimat ile başlayarak Cumhuriyetin ilanı ile birlikte gelişmeye devam etmiştir.

Erberk (1997)'in belirttiği gibi, Haliç ve civarı ile Boğaziçi kıyılarını ustaca resmeden Çallı Kuşağı ressamaları, resim sanatımızda "Boğaziçi Manzaraları" adı verilen türün öncüsü olmuşlardır. Bu ressamaların ortak özellikleri ise izlenimci olmalarıdır. Onların izlenimci anlayışı Avrupa'dakinden farklılıklar göstermektedir. Bu kuşak, Batılı izlenimcilere nispeten oldukça rahat, oldukça da iç sezgilerine yönelerek, tabiatın sihrine kapılarak aşk ile eserlerini yapmışlardır. Bu çalışmaların sonucunda, 1929'da "Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği" kurulmuştur. Buradaki ressamaların resimlerinde görülen kübist inşacı eğilimler önemlidir. Bu gelişmelerle birlikte, 1933 yılında, " D Grubu"nun kurulması ile, 1914 Kuşağı'nın içgüdüsel ve rahat renkçi anlayışından farklı davranmışlardır. Desene, düzene ve kompozisyona dikkat etmişlerdir. Biçimsel bir eğilim ortaya koyarak Müstakiller'le benzerlikler göstermişlerdir. Ayrıca, 1940'larda resim sanatımızdaki toplumsal gerçekçi anlayışı benimseyen ressamalar için dikkate değerdir. Ülkemizde ise soyut resim alanındaki çalışmalar gün geçtikçe artmıştır.

1.1.1. Minyatürden Resme

Türk resim sanatı uzun yıllar Türk İslam geleneğindeki minyatür sanatının etkisi altında kalarak gelişimini sürdürmüştür.

Türk Minyatür sanatının başlangıç noktası, Uygurlara dayanmaktadır. Uygurların Mani dinini geçmeleriyle birlikte bu dine ait bir takım yazılı metinlerin resmedilmesi ile ilk eserler oluşmuştur. İslam minyatürlerinde ortaya çıkan tiplerin bezeklik fresklerindeki figürlerin bulunmuştur. Böylece, bu bölgedeki sanatın, İslam sanatı üzerindeki etkilerini de göstermesi açısından önemlidir. 14. yüzyıl sonu ile 15. yüzyıl başından itibaren, Osmanlı döneminde minyatür sanatı ile ilgili ilk oluşumlar meydana gelmeye başlamıştır. Bu dönemin önde gelen isimleri, Matrahçı Nasuh, Niğari, Ressam Şahkulu, Nakkaş Osman, Şahnameci Seyyid Lokman'dır ve 18. yüzyıldan itibaren Avrupa'dan etkilenecek bu dönemin sanat anlayışı benimsenmiştir (Çağdaş Türk Sanatı Tarihi, 2012: 3).

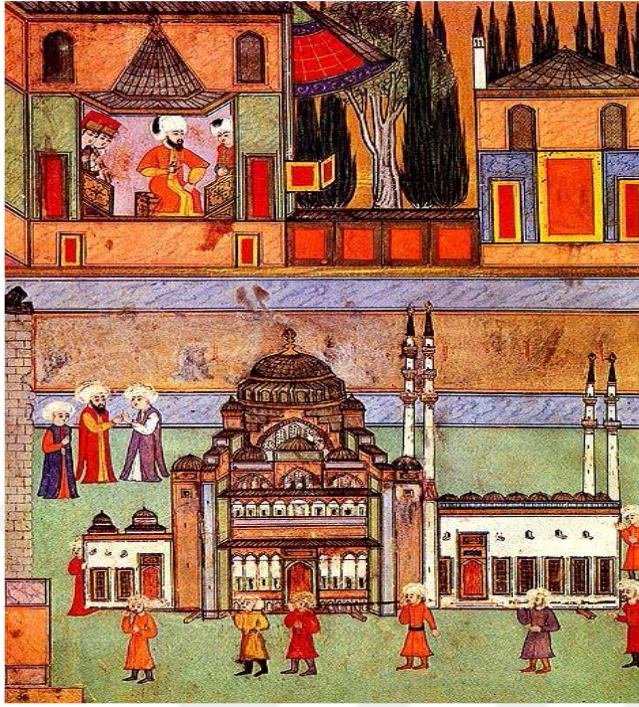
Nakkaş Osman Atölyesi, 16. yüzyılda el yazmalarını resimleyen atölyelerin en ünlüsüdür. Özellikle Nakkaş Osman ve çırakları *Hünernâme* ve III. Murat *Surnamesi*'ndeki minyatürleriyle tanınmışlardır. Güncel temaların işlendiği bu el yazmaları, kronikçi ve gerçekçi bir duyuşla ele alınmıştır. Konu alınan sahnelerin tarihsel bir gerçeği yansıtmalarına gözlemci ve belgeci bir özen gösterilmiştir. Nakkaş Osman'dan başka birçok nakış-resim ustasının eli değdiği anlaşılan *Hünernâme* minyatürlerinde, Osmanlı padişahlarının yiğitlik, beceri ve saray yaşamlarından kesitler epik bir duyarlılıkla işlenmiştir (Tansuğ, 1986: 31).

Görsel 1.1: Nakkaş Osman, **III. Murat Surnamesi**, XVI. yy. Sonu

Kaynak: Çağdaş Türk Sanatı, Sezer Tansuğ, 1986:31.

Görsel 1.2: Nakkaş Osman, **Mimarlar Loncası**, 1582

Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.

Görsel 1.3: Matrahçı Nasuh, **Sürname-i Humayun**, Kanuni Sultan Süleyman'ın İran Elçisini Kabulü (Süleymannâme), 1537

Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.

İlerideki dönemlerde Levnî ile birlikte boyaların tabakaları inceltilerek, suluboya ve guaj haline dönüşerek dönüştürülmüştür. Işık, renk ve gölge unsurlarına dikkat edilmiştir. Böylece ikinci boyuttaki minyatürlerde üçüncü bir boyutunda oluşturulması da dikkate değer bir ilerlemedir. 18. yy'ın ikinci yarısında farklı bir resim türü ortaya çıkmıştır. Duvar resmi olarak ortaya çıkan bu türde de bu yeni değerlere dikkat edilmiştir. Uzun yıllar Osmanlı yapılarının duvarlarını süsleyen geometrik ve bitkisel motifler 18. yüzyılda yerini Avrupa tarzında barok ve rokoko bezemelere, çiçek sepetlerine, meyve çanaklarına ve hepsinden öte manzara kompozisyonlarına bırakmıştır. 19. yy.'ın son çeyreğinde Türk ressamaları ancak akademik alanda çalışma imkanına sahip olmuşlar ya da Batı'da eğitim alarak Avrupa sanatı ile tanışmışlardır. Ancak 19. yy.'da ilk tuval resmi ressamlarının tamamının manzara resmi yapmış olması dikkate değerdir. Sonuç olarak 18. ve 19. yy. minyatürlerinde ve duvar resimlerinde gözlemlenen ilerlemeler resim sanatımızda önemli bir geçiş dönemidir (Çağdaş Türk Sanatı Tarihi, 2012: 3).

Görsel 1.4: Levni, **Genç Kadın**, Kâğıt Üzerine Sulu Boya Tekniği İle Yapılmıştır, 1710-1720.

Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı, H. 2164.

1.1.2. Primitif Ressamlar (Asker Ressamlar)

Ülkemizde batı sanatına karşı ilgilerin uyanışı, tarihsel çağlar içinde ayrıntılı bir döküm çabasıyla birleştirilebilir. Buna rağmen bu ilgilerin yoğunlaşmaya başladığı dönem açısından önerilen tarih, 18. yüzyıl başlarıdır ve bu yüzyılın başlarından bu yana, Batılı bir hayat tarzına uymanın zorunluluğunu kavramışlardır (Tansuğ, 1986: 36).

Ülkemizde 1880-1950 arasındaki yıllar, resim ve eleştiri tarihinde Batı'yı tanıma ve "kendini bulma" çabalarının yoğun olduğu bir süreçtir. Bu süreçte, Tanzimat ile başlayan Batılılaşma hareketi, Şeker Ahmet Paşa ve Osman Hamdi ile Batı resim geleneğine geçişi sağlayarak, görsel kültürümüze gerçekçiliği benimseyen doğa gözlemciliğini getirmiştir. İlk aşama olan bu dönemde Batıcılığı ödün vermeden savunarak, geleneğe karşı duran tavrı ile Osman Hamdi ve Şeker Ahmet Paşa, Batı tekniği ile Doğu zihniyetinin "buluşabileceğini" örnekliyorlardı (Duben, 2007: 271).

18. yy.'ın ilk yarısında, Osmanlı Hükümdarları teknoloji alanındaki ilerlemeleri bakımından, Avrupa'ya yakalama gayreti ile gelişmelere ayak uydurmak için çalışmışlardır (Kıymet, 1997: 24).

1793-1794 yıllarında, askerî alanda yaşanan batılılaşma hareketlerine paralel olarak kurulan Mühendishane-i Berri-i Hümayun Harbiye ve Hendese-i Mülkiye gibi okullar batılı anlamda ilk resim örneklerini verecek olan asker ressamların yetiştiği yerler olmuştur. Ayrıca, Mühendishane-i Berri-i Hümayun ile Mühendishane-i Bahri-i Hümayun'daki Türk hocaların yanı sıra Batı'dan gelen hocalar eğitim vermiştir. Bu derslere ilave olarak bir müddet sonra Türk öğrencilerinden bazıları Batı'ya gönderilmişlerdir. Avrupa'ya gönderilen Hüseyin Rıfkı, Ahmed, Abdüllatif ve Edhem 'den oluşan bu dört öğrencinin yanı sıra 1829 yılında ikinci bir grup da Avrupa'ya gönderilmiştir. Nitekim, Avrupa'ya gönderilen bu öğrencilerin gönderilme amacı askeri alandadır. Yurda geri geldiklerinde de bu alanda çalıştırılmışlardır. Resim eğitimi için ilk kez Batı'ya giden subay veya askeri okul öğrencileri arasında Ferik İbrahim Paşa ve Tevfik Paşa da vardır. Avrupa'ya gönderilen bu iki ressamdan sonra, Süleyman Seyyit ve Şeker Ahmet Paşa da Batı'ya eğitim almaya gönderilen sanatçılardandır (Sarı, 2016: 118). Babasının imkanları ile 1857 yılında Paris'e hukuk alanında eğitim almak için gönderilen Osman Hamdi Bey ise bu dönemde hukuk eğitiminin yanı sıra Boulanger ve Jean-Leon Gérôme'ın atölyelerinde resim dersleri almıştır. 1883 yılında İstanbul'da,

Nefise Mektebi'nin açılması ve başına Osman Hamdi Bey'in getirilmesi, Türk resim sanatının gelişmesi bakımından önemlidir

Sanayi-i Nefise Mektebi Ali'sini kurmasından sonra, asker ressamı arasında Sami Yetik, Ruhi, Hikmet Onat ve Ali Sami Boyar Avrupa'da resim eğitimi görmüşlerdir. Bu dönemde Nefise'den Paris'te eğitime gönderilen Galip ve İbrahim Çallı'dan başka, özel imkânlarla Batı'da resim öğrenimine giden Namık İsmail, Avni Lifij ve Nazmi Ziya gibi yetenekli usta sanatçılar 1914'de 1. Dünya Savaşı'nın patlaması üzerine yurda dönmüşlerdir. Bu dönem sanatçıları, Cormon ve M. Bachelat atölyelerinin klasik eğitim disiplini içinde çalışmışlardır. Ama Monet, Sisley, Pissarro gibi klasik eğitim sınırlarını aşan tüm empresyonist sanatçıların etkilerini benimsemekten uzak kalmamışlardır. Daha sonraki dönem olan, Cumhuriyetin ilanından sonra Nefise'nin Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüşmesiyle, Avrupa'ya öğrenci gönderme programı 1980'lere kadar süregelmiş ve Türkiye'de resim ve heykel sanatının gelişmesinde Batı dünyasının direkt olarak önemli bir rol oynamasına sebep olmuştur (Tansuğ, 1986: 55).

Sanayi-i Nefise Mektebi, resim ve mimarlık eğitiminin sanat alanında insanlığın ve toplumun gelişmesine hizmet edecek bilgileri kapsaması amacı ve gereksesi ile kurulmuştur. Nefise Mektebi'ndeki resim çalışmaları, seviye açısından yönünden büyütülmek şartıyla, Ülkemizde sanat eğitiminin akademik bir disipline girmesi açısından önemli bir aşama olmuştur.

Büyük bir çoğunluğu o dönemin en etkin ve aydın kesimi olan askerlerden oluşmuştur ve o dönemde Türkiye'de askeri okullardan başka resim öğretilen üst düzey bir kurum yoktur. Bu kuşak, yeni yöntemlerle ve ısrar ile İstanbul'a, yağlıboya resim tekniğini, derinlikli ve ışık-gölgeli sanat anlayışını getirmiştir. Özellikle Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyyid ve Halil Paşa gibi isimler, üsluplarını geliştirerek döneme damgalarını vurmuşlardır. Bu sanatçılar eserlerini sergilemek amacı ile yapmayıp sadece sarayın takdirini kazanmak amacı ile saraya ve saray çevresine sunmuşlardır. Böylece, Saray'ın takdirini kazanmak, sanatçı açısından "ödül"lerin en yücesidir ve bunu hak edebilmiş olmak, üretilmiş eserin değerinin de göstergesi olmuştur. Sanatçılar eserlerini alçakgönüllü bir tavır benimseyerek yapmışlar ve bu tavrın geleneksel kültürümüzdeki kabulü neticesinde birçoğunun ismi eserlerinin ardında kalarak hiç tanınmadan, silinip kaybolmuştur. Üslup olarak gelişme bilincini taşımayan Asker

ressamlar, yağlıboya resim tekniğinde ustalaşamamalarına rağmen sadece etkinliklerinin tarih içerisindeki yeri nedeni ile önem taşımaktadırlar. Türkiye’ye yağlıboya resminin getirilmesi ve yaygınlaştırılması aşamasında öncülük eden asker ressamı olgusu, Sanayi Nefise’nin ilk mezunlarını vermesi ile birlikte yaklaşık olarak Cumhuriyet’in ilk yıllarında sona ermiştir.

Bu dönem sanatçılarından, Natürmort çalışmaları ve manzara çalışmaları ünlü Şeker Ahmet Paşa’nın en önemli eserlerinden biri olan “Ağaçlar Arasında Karaca”, Osman Hamdi’nin “Silah Taciri” ve Hoca Ali Rıza’nın “Dere” isimli yağlıboya çalışmaları o dönemin sanat anlayışını oldukça net bir şekilde yansıtmaktadır (Özsezgin, 1981: 9).

Görsel 1.5: Şeker Ahmet Paşa, Ağaçlar Arasında Karaca, T.Ü.Y.B., 136*101 cm., 1886-87

Kaynak: Özel Koleksiyon (Duben, 2007:133).

Görsel 1.6: Osman Hamdi, **Silah Taciri**, 1908, T.Ü.Y.B, 175*130 cm.

Kaynak: Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi (Özsezgin, 2015: 11).

Görsel 1.7: Hoca Ali Rıza, **Dere**, T.Ü.Y.B, 80*115 cm., 1914.

Kaynak: Dere, İzmir Resim ve Heykel Müzesi (Tansuğ, 1986: 98).

Çağdaş Türk Resim Sanatımızın Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyete uzanan oluşum ve gelişim aşamaları oldukça farklı bağlantılar ve dönüşümler içermektedir. Birbirini tamamlayan bu aşamalar, asker ressamlardan sivil resamlara, amatörlerden profesyonel resamlara uzanarak kendine özgü bir oluşum halinde, devletin de yenilikçi kültür ve yönlendirici politikaları ile desteklenerek tabana doğru yayılarak sanatsal bir olgu halinde biçimlenmiştir.

1.1.3. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti

Türk resim sanat tarihi içindeki görevini başarı ile tamamlayan Asker ressamlar dönemi Osman Hamdi Bey'in vefatıyla sona ermiştir. II. Abdülhamit'in 1908'de tahttan indirilmesi ve II. Meşrutiyet'in ilanının ardından 1909 yılında, resim sanatının, askeri ve sivil okullarda ders müfredatına alınması ile bu okullarda eğitim alan öğrencilerin resim eğitimcisi olarak eğitilmesi, düzenli sergilerin açılması ve sanatçılarımızın birleşme zorunluluğunun doğması nedeni ile ressam Ruhi'nin önerisi ile ilk bağımsız sanatçı örgütü olan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. Büyük çoğunluğu Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun olan; Sami Yetik, Şevket Dağ, Hikmet Onat, İbrahim Çallı, Ağâh Bey, Ruhi Arel, Kâzım Bey, Ahmet İzzet, Ahmet Ziya Akbulut, ilk heykeltraşlarımızdan Mesrur İzzet gibi genç sanatçılar tarafından kurulan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, daha sonra Feyhaman Duran, Hüseyin Avni Lifij, Murtaza, Mithat Rebi, Tomas Efendi, Müfide Kadri, ve Rıfat gibi ressamlar da katılmıştır (Güler, 1994: 28). Bu Cemiyet, dönemin sanat ve sanatçı sorunlarına çözüm bulmak amacı ile kurulmuştur. İlerideki yıllarda daha özgür bir ortama geçiş yapan Türk resim sanatçılarının 1909'da kurulan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin bir yayın organı olan gazetesi ile 20. yüzyılda ilk defa plastik sanatların önemini irdeleyerek, sanat ile ilgili sorunlar ve güncel olaylar hakkında yazılan yazılar ve sanat teknikleri üzerine yazılan makaleler dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır

1909 yılında kurulan Ressamlar Derneği'nin oluşumu, ana tüzüğünde açıklıkla yer aldığı haliyle, Osmanlı ülkelerinde ressamlığın ilerlemesi ve Osmanlı ressamlarının geleceklerini sağlama koşullarının tamamlanması, sanata yükselmeleri ilkesine dayanmaktadır (Tansuğ, 1986:114). Bu cemiyetin kurulma amacındaki, Osmanlı devletinde sanatın ve sanatçının gelişmesi için ressamların birleşmeleri esasına dayanmaktadır. Bunun yanı sıra yeni mezun olmuş bu genç ressamların ayrıca haklı bir

ekonomik kaygısı da bulunmaktadır. Hayatlarını idame ettirmek ve aynı zamanda resim sanatının ülkede yaygınlaşmasını ve gelişmesini sağlamak zorundadırlar.

Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, Balkan Savaşı yıllarında üyelerinin düşüncelerini ve sanat anlayışlarını topluma aktarmak amacı ile “Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Mecmuası” isimli her ay yayınlanan bir dergi çıkarmışlardır. Mart 1910’da ilk kez yayınlanan bu dergi, toplam 18 adet çıkarılmıştır. Bu dergi, ülkemizde resim sanatının ilerlemesinde önemli bir etken olmuştur (Keskin, 2014: 6).

Görsel 1.8: Ressamlar Grubu, Soldan Sağa: Sami Yetik, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Şevket Dağ, Hikmet Onat, T.Ü.Y.B, 133*162 cm., 1921.

Kaynak: Ressamlar Grubu, MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

1919 yılında cemiyetin adı "Türk Ressamlar Cemiyeti" ne dönüşmüş ve görevi farklılaşmıştır. Bu cemiyetin kurulması ile Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin hukukî varlığı son bulmuştur.

1.1.4. Sanayi-i Nefise Mektebi

1865’de Osmanlı padişahı Abdülaziz’in çağrısı üzerine İstanbul’a gelen Guillemet adındaki bir Fransız ressamın, 1876 öncesinde gene Abdülaziz’in sultan olduğu zamanda, Osmanlı sarayı ile münasebetleri olan bu sanatçı, Pera’daki sokak içindeki atölyesine “Academie” ismini vermiş ve bu atölyede desen, resim eğitimi

vermiştir. Akademideki öğrencilerin çoğunluğu yabancı gençlerden oluşmuştur. Ayrıca kız öğrencilere de resim eğitimi vermiştir.

Guillemet, üst mevkilerle ilişkilerini yoğunlaştırarak, atölyesinin resmileşerek bir eğitim kurumu haline gelmesine de çalışmıştır. Onun, sanat eğitimi yapan bir okulun kurulabilmesi için, ilgililerin 1870'lerden sonra yaptıkları araştırma ve çalışmaları kendi isteği doğrultusunda kullanabilmek amacıyla olduğu anlaşılıyor. Fakat Guillemet 1877-78'de hastalanıp ölmüştür.

İstanbul'da ilk sanat akademisini kurma şerefine bir Fransız'a ait olduğunu ileri süren görüşler pek de isabetli sayılamazlar. Çünkü Osmanlı Devleti'nin o günkü dil politikası içinde, her şeyden önce "akademi" sözcüğünün yeri yoktur. Türkiye doğumlu bir yabancı mimar olan Alexander Vallaury'nin projeleriyle önce Âsarı Âtika Müzesi (İstanbul Arkeoloji Müzesi) yapısının (1881) ardından, Nefise Mektebi Âlisi (Eski Şark Eserleri Müzesi) adını taşıyan okul yapısının (1883) gerçekleşmesinde büyük çabalar gösteren Osman Hamdi, bu başarıya, Osmanlı İmparatorluğunun bu işlerle ilgili resmi makamları ve bir de dış çıkar güçleriyle yakın ilişkisi sayesinde erişebilmiştir. Pek iyi bir resim sanatçısı olmamasına karşın iyi bir teşkilatçı olan Osman Hamdi, Âsarı Âtika Müzesi ile Sanayi-i Nefise Mektebi'nin müdürlüğü yanı sıra, Düyûnu Umumiye idaresi adı verilen ve Türkiye ekonomisi üzerinde Batı ekonomik egemenliğinin çıkarlarını koruma amacıyla oluşturulan resmi kurumda, Osmanlı temsilciliği görevini de yürütüyordu. Osman Hamdi'nin bir bina inşa ettirerek kurmayı başardığı bu okuldan önce, Nefise-i Şahane (1877-Guillemet ile ilgili) ve 1880'de Devlet baş mimarı Serkis Balya'nın öncülük ettiği proje aşamasında kalmış bir başka okul tasarısı hakkında da belgeler vardır.

Sanayi-i Nefise'de, Alexander Vallaury ile Philippe Bello mimarlık bölümünün hocalarıdır.

Başlangıçta sadece erkek öğrencilerinin kabul edildiği Sanayi-i Nefise'ye en fazla ilgiyi azınlık gençleri göstermiştir. Başarılı Türk gençlerin resim ve heykel bölümlerine geçişleri belli bir süre sonra gerçekleşmiştir. Öğrencilerin ebeveynlerinin muhalefetine karşın, Sanayi-i Nefise'ye gün geçtikçe bağlanmışlardır. Hatta bazıları aile muhalefetini yumuşatmak için, ana babalarına mimar olacağız diye yalan bile

söylemişlerdir. Çünkü toplum içinde ciddi bir meslek sayılmayan resim ve heykel sanatçılığına mimarlık tercih edilmektedir (Tansuğ, 1986: 104).

Sanayi-i Nefise Mektebi, resim ve mimarlık eğitiminin sanat alanında insanlığın gelişmesine hizmet eden bilgileri kapsamı amacı ile kurulmuştur.

Okulun kurulma gerekçesi şu satırlarla başlar “Osmanlı Milletleri ve özellikle Türkler, her ne kadar yaradılıştan sanat duygusuna sahip iseler de, bu duygu, levha (resim levhası, tablo) veya heykel biçiminde sanatla yapılmış şeylerde değil, belki milli sanatımızın büyük binalarıyla, kullanılmaya mahsus binlerce eşyasında görülür (Tansuğ, 1986: 106).

Sanayi-i Nefise Mektebinin eğitime başlamasından sonra bu okulda üretilen eserlerin sergilenme faaliyetleri başlamıştır. Bu sergilere “İstanbul Salon Sergileri” adı verilmiştir ve 1901-1902 ve 1903 yıllarında 3 kez açılmıştır.

1910'da Osman Hamdi Bey'in ölümü nedeniyle okul müdürlüğü görevine kardeşi Ethem Bey atanmıştır. 1911'de mektebin işleyişi ve müftedatı ile ilgili yeni bir talimatname kullanılmaya başlanmıştır (Ürekli, 1997: 250-251.;Giray,1997: 27).

1914 yılında kız öğrenciler için İnas Nefise Mektebi, Zeynep Hanım Konağı'nda eğitim vermiştir. Bu okulun öğretim kadrosu büyük ölçüde Sanayi-i Nefise Mektebi hocalarından sağlanmıştır. 1926 yılında bu iki okul birleşir ve Sanayi Nefise Mektebi'ne Fındıklı'daki eski Meclis-i Mebûsân binası (Cemile Sultan, Münire Sultan Sarayı) tahsis edilir. Kız ve erkek öğrenciler bu binada hep birlikte eğitim almışlardır.

Öğrenci sayısının artması sonucunda okulun binası yetersiz gelmiştir fakat ülkenin I. Dünya Savaş'ında olmasından dolayı buldukları bu yapıyı tamir etmek imkansızdır. 1916 yılında Cağaloğlu' ndaki Lisan Mektebi'ne taşınmıştır. Daha sonra Şehzadebaşı'ndaki bir yapıya oradan da Divanyolu'nda “Gedikler Kahyası Salih Efendi Konağı” ismiyle tanınan şimdilerde Sıhhiye Müzesi olarak bilinen binaya taşınmıştır. 1921 yılında Lisan Mektebi'ne geri dönmüştür.

Bu dönemde okul müdürü görevini Nazmi Ziya Bey yürütmüştür. 1921-1924'da okul müdürlüğünü Cemil Cem üstlenmiş ve daha sonra Nazmi Ziya Bey 1924'de tekrar okul müdürü olmuştur. Yeni bir talimatname yürürlüğe girmiştir ve bu talimatname 1934'e kadar uygulanmıştır. Bu dönemde, okula tezyinat ve resim

öğretmenliği bölümleri de eklenmiştir. 1927’de ise Namık İsmail’in müdürlüğünde mektebin ismi önce "Nefise Akademisi" olarak değişmiştir. 1928 yılında, cumhuriyetin kurulmasının ardından adı "Güzel Sanatlar Akademisi" olarak değişmiştir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanâyi-i_Nefise_Mektebi, 2018).

1.1.4.1. Sanayi-i Nefise Mektebi’nde Hoca Ali Rıza’nın Yeri ve Önemi

Hoca Ali Rıza Bey, sanatsal etkinliğini Anadolu yakasının tepelerinde ve ara sokaklarında gerçekleştirmiştir. Çalışmalarını Üsküdar Vapur İskelesi'nin üst katındaki mekanda sergilemiştir. Çevresindeki gençlerin çoğunluğu aynı zamanda Nefise Mektebi mezunu veya öğrencileri olmuştur. Osman Hamdi döneminde, okulun yeni mezun genç sanatçıları bu farklı iki kültür karşısında dönemin siyasal düşüncelerinden de etkilenerek idealize ettikleri muhalif tavrın önderi olarak Hoca Ali Rıza'yı görmüşlerdir. Canan Beykal'ın tespitiyle, "Osmanlı toplumunda olduğu kadar sanatçılar arasında da güçlenen İttihatçıların görüşleri sempati dalgası olarak genç sanatçılarımızı kapsamına almaktadır. Hoca Ali Rıza'nın Üsküdar'da Pera'nın bütün parlaklığına karşı sessiz muhalefet olarak duyurduğu popülaritesi ve gücü Nefise'nin genç sanatçılarının etrafında toplanmasına neden olmuştur".

Sezer Tansuğ'a göre, doğum tarihi 1890-1910 yılları arasına rastlayan asker sanatçılar, Hoca Ali Rıza'nın taşbaskı resim albümleri ile güçlü bir desen yeteneğine kavuşmuş, üstün bir renk duyarlılığı ve hızlı çalışma gerektiren suluboya alanında özel bir başarı göstermişlerdir. Hoca Ali Rıza, gözün zihne egemen olma savaşı verdiği bu yıllarda ışıkla doğal nesne ilişkisini irdeleyen devrimci bakış açıları gündeme getirmişlerdir (Tansuğ, 1999: 150).

Hoca Ali Rıza'nın sanat üslubu ve anlayışı da Nefise'nin akademik oryantalist sanatçılar tarafından yasaklanan izlenimciliğe yönelmiş genç sanatçılar için başlıca çıkış yolu olmuştur. Böylelikle henüz yolun başındaki Nefise Mektebi eğitim kadrosuyla daha katı akademik ve oryantalist resmi öğretilirken, geleneksel usullerle eğitim veren Hoca Ali Rıza Bey, yeni ve özgün Türk Resminin öncüsü olur. O günlere bizzat tanıklık ederek, bu ekolden yetişen ve Çağdaş Türk resminin en önemli ustalarından Nazmi Ziya, Hoca Ali Rıza için "bugüne kadar gelen Türk ressamı arasında en büyüğüdür" demiştir.

1909 yılında Meşrutiyetin ilanından, memleketimizde ressamlığın artık bir meslek olarak kabul edilmesi ve kendi aralarında bir dayanışma amacı ile Hoca Ali Rıza'nın önderliğinde arkadaşları tarafından Osmanlı Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin ilk başkanı Ali Rıza Bey'dir ve bu görevi üç yıl boyunca sürdürmüştür. Türkiye'de resim sanatı adına Nefise'ye alternatif bir oluşum olarak desteklenen bu girişim, cemiyetin yayınladığı Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Gazetesi ve sanatçıların katılacağı Galatasaray Resim Sergilerinde yankısını bulmuştur. Sami Yetik ve Mehmet Ruhi gibi ateşli savunucular eşliğinde, Hoca Ali Rıza bu genç ressam ve meslektaşlarına hoşgörüsü, hocalık kalitesi ve zaten etkili ressamlığıyla gerçek bir ışık olmuştur. Hoca Ali Rıza tüm çabasını, bir gün bu kültürün hüküm sürdüğü bütün bu semtlerin, tıpkı Pera ve tıpkı imparatorluğun kendisi gibi yitip gideceğini sezmiştir. Sanatını bu yolda emek verdiği, idealleri için birlikte yol aldığı genç sanatçılara, gelecekteki kuşaklara kendilerine ait bir yol çizibilsinler diye miras bırakmıştır (Şerifoğlu, 2018: 16).

1911'de kendi isteğiyle emekli olmuştur. Üsküdar İnâs Nefise Mektebi ile Çamlıca Kız Lisesi'nde resim öğretmenliği ve Nefise Encümeni azalığında bulunmuştur. Emekli olduktan sonraki yirmi yılını çok çalışarak ve çok sayıda eser üreterek geçirmiştir.

Hoca Ali Rıza Bey, Çağdaş Türk Sanatının gelişmesindeki en büyük katkıları sağlayan bir ressamdır. Kendisinden eğitim gören öğrencilerine yeni ufuklara yönelterek Çağdaş Türk Resmine doğru ilk adımların atılmasını sağlamıştır.

Hoca Ali Rıza Bey'den dersler alan ve kendi yollarını çizmek için ondan ışık alan öğrencilerine ki bu öğrenciler ileride 1914 Kuşağı öncü ressamlarının Nefise'deki hocası olması bakımından önem taşımaktadır. Hocaların hocası olarak Sanayi-i Nefise mektebinde önemli bir yeri ve önemi olmuştur.

1.1.4.2. Türk Manzara Resminin Oluşumunda Hoca Ali Rıza'nın Etkisi

Sezer Tansuğ'un yaptığı asker ressamlar sıralamasına göre; Birinci kuşağı, 1820'li yıllarında doğmuş olanlar ressamlar oluştururlar. Hüsnü Yusuf Bey, Ferik İbrahim Paşa ve Ferik Tevfik Paşa bu kuşağın önde gelen ressamlarıdır. 1840'lı yıllarda doğan Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyyid Bey ve Hüseyin Zekai Paşa ise ikinci kuşak

asker ressamlarından. Üçüncü kuşak asker ressamı arasında ise, 1860'lı yıllarda doğan Hoca Ali Rıza ile Halil Paşa'nın isimleri zikredilebilir (Tansuğ, 2005: 64). Bu kuşak sıralamasına göre, 1914 Çallı Grubu bu sıralamanın devamıdır. Bu 4. kuşak ressamı içerisinde, Mehmet Ruhi Arel, Sami Yetik, Hikmet Onat bulunmaktadır.

Üçüncü kuşak ressamlarından olan Hoca Ali Rıza, manzara resminin ayrılmaz bir parçasıdır. Doğaya olan tutkusu, aşka dönüşmüştür. Çalışmak için şövaesini tabiat karşısına diktiği zaman kah bir Corot'nun ince valörcülüğüne, kah bir Monet ya da bir Sisley'in empresyonizmine yaklaşmaktadır. Resimlerinde insan figürlerine ve figürlere daha az yer vermiştir. Resimlerindeki konuları, Devri'nin İstanbul'udur. İstanbul'un denizi, kırları, çeşmeleri, dar sokaklı eski mahalleleri, tahta evleri ve servili mezarlıkları ile sürekli İstanbul'u betimlemiştir. Etütlerini doğaya bakarak oluşturmuştur. Etüt'lerinin çoğunda siyah ve cansız renklere yer vermemiştir. Bu açıdan bakıldığında paleti hemen hemen empresyonist bir renk klavyesi içindedir. Örneğin, mavi, pembe cumbalı evin gölgesi karşı duvara vurunca kararmamıştır aksine şeffaf bir renk değeri olarak resmi aydınlatmıştır. Hoca Ali Rıza'nın paletinde siyahlar ve koyu kahve renkleri neredeyse yok gibidir (Berk, 1972: 12).

Hoca Ali Rıza'nın çizgisel üslubu, ayrıntılara gösterdiği ve natürmortlardan veya figürlerden çok çoğunlukla manzara resmini tercih etmiştir. Sanatçı, çoğunlukla dışarıda çalışmayı tercih etmesine rağmen, geleneksel bir Osmanlı ressamı gibi doğayı yorumlamaktan çok kopya etmiştir. Malzeme konusunda genellikle yağlıboyayı tercih etmiş ama asıl ustalığını karakalem desenlerde göstermiştir (Arsal, 2000: 69).

Sami Yetik, Hoca Ali Rıza'nın sanatını şu şekilde anlatmıştır:

"Üstadın suluboya resimleri yaşadığı iklimin lokalite renkleri içinde orijinal bir faktörle mümtaz şahsiyetini derhal gözlerle söyler. Sıcak, ziyalı renkleriyle ayrı güzellik taşıyan bu eserler, şarkın derin mai semasını, ışıklı yumuşak beyaz bulutları, zümrüdin yeşilleriyle bezenen çayırıları, nüansiyö tonlarla yükselen ağaçları, mebzul bir renk tufanı altında hayat ve şiir söyleyen manzaraları onun fırçasıyla ifşa ettiği birer sanat maşukasıdır. Bir kaya parçasının vaziyetinden bir estetik güzelliği, bir fıstık ağacının silüetinden bin renk manzumesi, bir eski Türk evinin virane durumundan başyapıt haline dönüştüren bu ressam bizlere sevdiğimiz vatanımızın göremediğimiz güzelliklerini sanat gözüyle ilk o görmüş ve daha ziyade o bize göstermiştir" (Giray, 2010: 78).

Hoca Ali Rıza, yanından hiç ayırmadığı boya çantası ile İstanbul'un her sokak, çeşme, kuyu, sahilini resmetmeye dikkat eden ender bulunan bir sanatçıdır. Onun resimlerinde ışık ve leke dağılımında ulaştığı duyarlık yıllar sonra Türk ressamların batılı kentlerde yaşadıkları öğrenim yıllarında buldukları sanısına ulaştıkları değerlerden çok daha önce keşfedilmiş ve uygulanmıştır (Giray, 2000: 72). Hoca Ali Rıza'nın resimleri ışıklı saatleri ve renklerin berrak, şeffaf görünümüdür. Bu resimler onun üstün yeteneklerle donatılmış bir manzara ressamı olduğu ortaya koymaktadır. Hoca'nın manzaraları, bireysel yeteneği ve duyarlığa koşut olarak ulaştığı özgün anlatım ve öznel yorumla Türk resim sanatında yeni bir ekolün başladığının göstergesidir (Giray, 2000: 72).

Hoca Ali Rıza Bey'in Türk Resim Sanatına yaptığı en büyük katkısı sokakta resmetmeyi ve doğayı açık havada izlemeyi öğretmesidir. Bu konuda Halil Paşa ile birlikte Türkiye'de izlenimciliğe öncülük etmişlerdir. Osman Hamdi ve Ömer Adil gibi ressamlar, ışığı boşlukta devinimlendirebilen az sayıda olan Türk sanatçılarındandır. Nefise'de eğitim gören sanatçılar, 1940'lı yıllara kadar figürü modülasyonla hacimlendirirken, Hoca Ali Rıza Bey ışığı resmin üzerinde yaymaya çalışıyor, aydınlık ve saydam renkler kullanıyordu. En başarılı sonuçlar büyük formların, kütleli gölgenin egemenliğini koruduğu resimlerdir. Hoca Ali Rıza, olağan konuları, ahşap evleri, dar sokakları, İstanbul'un ışığını, denizini seçerek, konu açısından da empresyonistlere öncülük etmiştir (Duben, 2007: 142). Duben'in de açıklamalarından yola çıkarak, Hoca Ali Rıza'nın, Türk Manzara Resminin oluşumundaki önemi ve etkisi net bir şekilde görülmektedir.

1.1.5. Çallı Kuşağı (Türk İzlenimcileri)

1914 Kuşağı Ressamları, Avrupa'daki kübist-kontrüktisite akımları benimseyen daha sonraki kuşağın "sağlam bir desenden yoksun ve paletleri gelişi güzel boyalarla karma karışık" diye küçümsemeye çalıştıkları (kuşaklar arası savaşım yönünden bu suçlamaları doğal karşılamak gerekir), gerçekte olağanüstü bir etkinlik göstermiş olan Şeker Ahmet Paşaların kuşağı ile dünya ölçüsünde özgün Türk foto-yorumcularını "araba ressamı" diye niteliyorlardı. (Anadolu ve Rumeli'de at arabalarının üzerine manzara, çiçek, meyve ve benzeri resimler öteden beri yapılmıştır ama haliyle bu resimler, resimden çok halk süslemeciliği alanına girerler).

Avrupa'da eğitim aldıktan sonra yurda geri gelen genç ressam, tarz ve sanat görüşü açısından izlenimci olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanı sıra özellikle Hoca Ali Rıza, Avrupa'ya sanat eğitimi almamasına rağmen, geleneklerine bağlı bir hassasiyet ile temiz ve parlak renkler kullanmıştır. Onun bu yöndeki tutarlılığı ve doğaya içten bir tutku ile yaklaşmasındaki hüner Halil Paşa'da farklılık gösterse bile, bu sanatçının da gün ışığını aydınlık renklere dönüştüren üslup özelliklerinin gücünden söz edilebilir. Öte yandan Halil Paşa, en azından akademik desen anlayışına bağlı figür çalışmaları ile yaygın resim sanatçısı standartlarına Hoca Ali Rıza'dan daha uygun düşer. Üsküdarlı Hoca Ali Rıza ise, onu içten seven öğrencileri ve hünerini fark edenlerin kalplerinde yaşattıkları bir kişi olarak, gönül gözü ile kıvrak bir üsluba aktaran resimlerin sanatçısıdır (Tansuğ, 1986: 119).

Bu dönemde Avrupa'dan ülkemize geri gelen diğer sanatçılar, ayrıcalıklı imkanlarla Batı'da eğitime gönderilen oldukça başarılı gençlerdir. Bu gençler; Namık İsmail, Nazmi Ziya Güran, Feyhaman Duran, Avni Lifij'dir (Tansuğ, 1986:119).

“1914 Kuşağı”, “Çallı Kuşağı” veya “Türk İzlenimcileri” olarak isimlendirilen bu sanatçılar yurda geri geldiklerinde izlenimci etkileri Türk resim Sanatına aktardılar. Aynı sanat anlayışındaki bu grupta sadece Hüseyin Avni Lifij simgeci yaklaşımı ile diğerlerinden ayrılır. Onlar, İstanbul'un görüntülerinden beslenmişlerdir. Feyhaman Duran, portre sanatçısı olarak bu grupta önemli bir yer almıştır. Grubun başlıca üyeleri, İbrahim Çallı, Ruhi Arel, Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Hüseyin Avni Lifij, Nazmi Ziya Güran, Namık İsmail, Sami Yetik ve Ali Sami Boyar'dır (Özdemir, 2015: <http://ismek.ist/blog/icerik.aspx?p=1310>, 2018).

Bu kuşağa adını veren İbrahim Çallı'yla birlikte akla gelen bir diğer ressamımız Feyhaman Duran'dır. Bu sanatçımız, 1910 yılında Prens Abbas Halim Paşa'nın yardımıyla Paris'e resim tahsiline gönderilmiş ve Julian Akademisi'nde ve sonra Academie des Beaux Arts'da okumuştur. Gerek Çallı, gerek Feyhaman Duran, Türk resminde aynı çizgide kalmışlardır. Bu kuşak sanatçılarından Hikmet Onat'ta gene resmimizde kendine özgü bir empresyonizmin temsilcisi olarak belirmiştir. Bu ressamımız daha çok bir peyzaj sanatçısı olarak tanınmış, kendine özgü bir moru turuncu, sarı ve kahverengi fırça darbeleri biçimlemesi bulmuştur. Empresyonist

anlayışı en iyi yansıtan bir diğer sanatçımız Nazmi Ziya'dır. İçli mizacını resme aktaran en şair sanatçımızdır (Turani, 1990: 674).

Bedri Rahmi Eyüpoğlu, 1940'lı yıllarda Anadolu gezilerine katılarak oluşturduğu izlenimlerini aktarırken sanatsal yaratıcılığın önemini vurgulamıştır. Eyüpoğlu, batı anlayışından etkilenen ve bu eğitimi alan öğrencilerine kendi içimize, yöremize ve kaynaklarımıza dönüp bakmaları konusunda öğütler vermiştir. Özellikle o, modernliği yakalayabilmek adına ressamlık hayatı boyunca Batı'daki sanatçılardan yararlanmışır. Ülkemizde Modern resmin ustası olarak kabul edilen Picasso'nun Türkiye'de tanınmasına ve anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Sanatçının kendi resimlerinde de Picasso'nun etkileri hissedilmektedir.

1947'de Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun öğrencileri; Fikret Elge, Mustafa Esirkuş, Leyla Gamsız, Nedim Günsür, Saynur Kıyıcı Güzelsan, Maryam Özcilyan, Mehmet Pesen, Hulusi Sarptürk, Fahrünissa Sönmez, Turan Erol, Osman Oral, Fikret Otyam, Orhan Peker, Remzi Raşa, Adnan Varıca tarafından Onlar Grubu kurulmuştur. Bu grubun amacı doğadan ve yaşamdan kesitleri geleneksel Anadolu motiflerini modern anlatım biçimleriyle birleştirerek yöresel dil ve çağdaş sanat anlayışıyla resmetmek olmuştur. Onlar Grubu Türk resminde önemli bir hareket olarak yer edinmiştir. Daha sonra bazı sanatçıların hedef çizgiden ve ortak amaçtan uzaklaşmasıyla ve bazı üyelerin yurt dışına gitmesiyle Onlar Grubu etkisini kaybetmiştir.

Türk resim sanatı 1950'den itibaren çok farklı sanat akımlarının bir arada geliştiği bir döneme girmiştir. Bu dönemde Ulusallık ve Evrensellik kavramları tartışılmıştır. Bu arada non-figüratif ve geleneksel resim tartışmaları da sürmektedir. Böylece Türk sanatçıları soyut anlatımları hızla benimsemiş, Batı'nın evrensel sanat dilini takip ederek, çağdaş bir resim sanatına ulaşabileceğini savunmuşlardır (Akdağlı, 2007: 11).

Türk resim sanatçıları 1955'den sonra, bazen gerçeküstü denebilecek nitelikte toplumsal içerikli bir figür etkinliğini denemişler ve 1960'dan sonra toplumsal içerikli resimler yapma yönünde, ancak yeni üslup yenilenmeleri oranında başarılı olabildikleri bazı çabalar göstermişlerdir (Tansuğ, 1985: 228).

Türkiye'de 1960'lı yıllarda tüm ülkelerle sanatsal bir etkileşime girilmiştir. Bu yıllarda, Batı'daki sanat yayınları takip edilerek, uluslararası sergilerin ülkemizde

izlenmesi gerçekleşmiştir. Avrupa'ya giden sanatçıların artarak devam etmesiyle birlikte çeşitli ülkelerle yapılan kültür alışverişlerinin de sonucunda yurt dışlarında açılan sergiler, uluslararası bienaller gerçekleştirilmiştir. 1960'lardaki bu gelişmelerden sonra Türk plastik sanatlarında yenilikçi ve zgrlki sanat anlayışı ile devam ederek günümüze kadar süregelmiştir.

Görsel 1.9: İbrahim allı, **Tefli Kadın**, T..Y.B, 100x73 cm.

Kaynak: MSGSÜ İstanbül Resim ve Heykel Müzesi.

Görsel 1.10: Ziya Güran, **Zigetvar Kuşatması**, T.Ü.Y.B, 64 x 100 cm.

Kaynak: Taşpınar, 2004: 115.

Görsel 1.11: Hikmet Onat, **Siperde Mektup**, 1915, T.Ü.Y.B, 141x120 cm.

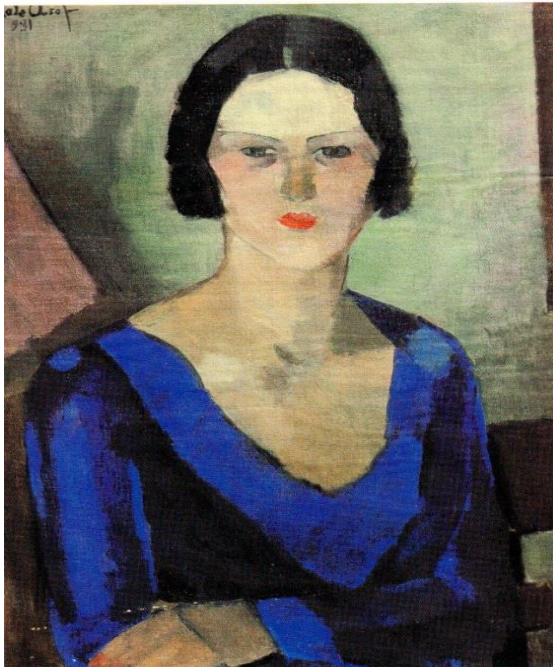
Kaynak: MSGSÜ, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

Görsel 1.12: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, **Peyzaj**, 49x63 cm.

Kaynak: MSGSÜ, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

Görsel 1.13: Hale Asaf, **Mavi Elbiseli Kadın**, T.Ü.Y.B, 74x52 cm., 1931.

Kaynak: MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Görsel 1.14: Nurullah Berk, **Ütü Yapan Kadın**, T.Ü.Y.B, 60x92 cm., 1950

Kaynak: MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

Görsel: 1.15: Halil Dikmen, **Yörükler**, T.Ü.Y.B, 73x92 cm.

Kaynak: MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

İKİNCİ BÖLÜM

AHMET YAKUPOĞLU'NUN HAYATI

2.1. AHMET YAKUPOĞLU'NUN YAŞAMI VE EĞİTİM HAYATI

2.1.1. Doğumu ve Ailesi

Ahmet Yakupoğlu, Kütahya'nın Saray Mahallesi'nde, 1920 yılının Kasım ayında dünyaya gelmiştir. Dedesi Hacezler (Hacıılyas) köyünden olup, "Yakupoğlu" lakabı ile tanınmış, varlıklı bir ailedir. Yakupoğulları'ndan Zaptiye Onbaşı Hacı Halil Ağa ile Şefika Hanım'ın oğlu olan ressam Yakupoğlu'nun ailesi Türkmen soyundandır (Şerifoğlu, 2016:52). Aile kökleri, Özbekistan'a kadar uzanır.

Ahmet Yakupoğlu ilköğrenimini annesi Şefika Hanım'dan almıştır. Münevver hanım Nalbant sülalesindedir. Evladına o günün tanınmış halk kitaplarını okur, dini, milli ve hamasi bilgilerle yetiştirmeye çalışmıştır. Ahmet Bey'e, evdeki zengin kütüphanede yer alan taş basma kitapların resimleri başta olmak üzere tarihe dair eserlerin içinde yer alan kahramanlık tablolarının olduğu bu kitaplar son derece tesir etmiştir. Tarihin resimlendiği bu kitaplar onun küçük kafasında resme karşı büyük bir alakanın ve tutkusunun doğmasını sağlamıştır. Bu ilgisi ve hevesi resme olan kabiliyetini artırmış ve geliştirmiştir. Bu ilgi o kadar büyük ki daha ilkokula başlamadan önce, okula giden çocukların resimlerini yapmıştır. Ayrıca onun bu gayreti, çalışmayı adet ve zevk haline getiren babasından da kaynaklanmıştır. Ahmet Bey'in babasının çalışmaya olan bu bağlılığı sebebiyle soyadı verilirken "Çalışel" soyadı uygun görülmüştür ve daha sonraları Ahmet Bey uzun yıllar kullandığı soyadını dedelerine olan hayranlığı ve bağlılığı sebebiyle 1964 yılında "Yakupoğlu" olarak değiştirmiştir.

Ahmet Bey, 1927 yılında ilkokula başlamıştır. Aynı zamanda tarihi bir imkanı değerlendirerek Osmanlıca öğrenmeye başlamıştır. Yedi yaşında olan Ahmet Bey resim çalışmalarını yaptığı resimler o yıl okul tarafından sergilenmiştir. Sergilenen resimlerinde gördüğü büyük ilgi üzerine okul idaresi onun resimlerini her yıl sergilemeyi gelenek haline getirmiştir. Tarih dersi en çok ilgilendiği derslerinden birisi olmuştur. Tarihimizdeki büyük olaylar ve destanlar, atalarımızın kahramanlıkları, parlak zaferler onun kafasında ve gönlünde milli duyguların şekillenmesine yardımcı olmuştur. İleride Yakupoğlu'nun tuvallerindeki kahramanlık konularını bu bilgi ve düşünceler oluşturmuştur. Ressam Ahmet Bey'in sakin bir Türk evinde, huzurlu bir aile ortamında

geçirdiği bu ilkokul günleri daha sonra ortaokul ve lise sıralarında da aynı tempoda devam etmiştir (Yıldırım, 2014: 131).

Görsel 2.1: Ahmet Yakupoğlu (Çalışel), 8 Haziran 1939).

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 52

2.1.2. Eğitim Hayatı

2.1.2.1. Kütahya'daki Eğitim Hayatı

Yakupoğlu'na göre:

“Resim merakım pek kk yaşlarım da başladı. Evde kimse yokken, karıştırdığım taş basması kitaplardaki o iptidai resimler adeta beni heyecana getirirdi. O şark'a ait hikayelerin resimleri, elime geçen yine pek eski mektep kitaplarındaki tarih bölümünün sayfalarında Rumeli'ye geçişin, İstanbul'a ilk girişin rüyalarım a kadar sokulan menkıbeleri, çocukluk devrimi tamamen dolduran ve bana ilham kaynağı birer destan olmuştur” (Yakupoğlu, 1991: 39).

Selmin nver'in Yakupoğlu ile yaptığı bir konuşmada çocukluğu ile ilgili dönemlerini şöyle aktarmıştır:

“Ben çiftçi bir ailenin çocuğuyum. Küçüklüğüm, delikanlılık yaşlarıma kadar çiftçilik, tarla, ekin ekme, düven sürme, oduna gidip gelmekle geçti. Ömrüm tamamen kırlarda geçtiği için kendimi bir tabiat çocuğu olarak kabul edebilirim... Mektebe 1927’de Derviş Paşa İlkokulu’na başlamadan çok önce resim yapmaya başlamış vaziyette idim. Evimizde geceleri kitap okunurdu, bunlar eski tarihi eserlerdi. Annem okumuş bir kimse idi. Annem, Muhammediye, Siyer-i Nebi, Seyyid Battal Gazi menkıbeleri gibi destanlarımızı okurken dinler, ara sıra da karıştırırdım. Onların içindeki resimlere bakarak heyecanlanırdım... Küçük yaşta resme başladığım zaman bana ilk dersi babamın verdiğini hatırlıyorum. Mesela at resimleri filan çizerdim. Herhalde merakım öyle idi. Babam benim çizdiklerimi beğenmez, O öyle olmaz, getir göstereyim diyerek yeniden tarif ederdi. Orta mektep sıralarında, arkadaşlar hatta muallimler arasında ‘Ressam Ahmet’ olarak kabul edilmeye başlamıştım” (Şerifoğlu, 2017: 52).

Derman (2016)’ın belirttiğine göre, Ahmet Yakupoğlu lise yıllarında resme olan merakını karalama defterlerine, bulabildiği kâğıtlara resim yaparak ve kitaplardaki resimleri inceleyerek geçirmiştir. İçinden gelen bu sevgi ve öğrenme merakı ile yol alarak şiir defterlerine ilgilendiği konular ile ilgili resimler yapmıştır. Necip Fazıl Kısakürek’in “Dalgalar”, Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Çoban Çeşmesi”, Ömer Bedrettin’in “Kış” gibi şiirlerinden esinlenerek resimler yapmıştır. Bu gayret ve çabasını fark eden lisedeki resim hocası Remzi Koçak ve Ahmet Doğuer resim akademisine girmesi düşüncesinden bahsederek onun bilincinde resim sanatının belirginleşmesini sağlamıştır.

Anadolu’nun birçok değerli yetenekli insanları vardır ki, kendilerini geliştirecek bir yol bulamamaktan dolayı, yaşadıkları beldede unutulup gitmiştir. Bazılarının ise başına talih kuşu konar ve birden hayatlarının seyri değişir. Ressam Ahmet Yakupoğlu’da başına talih kuşu konan şanslı insanlardan birisidir. O, eğitimini liseyi bitirene kadar Kütahya’da sürdürdükten sonra, çocukluğundan beri aşırı ilgi duyduğu ressamlığı meslek edinmek üzere İstanbul’a gelirse de elinden bir tutan olmadığı için Güzel Sanatlar Akademisi’ne kaydını yaptıramamıştır. Üzgün bir halde Kütahya’ya dönüp kendince resim çalışmalarına devam etmiştir” (Derman, 2016: 16).

Yakupoğlu o yıllarını şöyle anlatır:

“Yetişme yıllarımızda teşvik edici bir muhitten mahrumduk. Bir tek ilham kaynağı tabiatı ve devamlı surette onun içinde idik. Ne var ki o meşhur Gökşadırvan, bir kütüphane olarak yaz ve kış benim adeta dergahımdı. Yedi sene, başka hiçbir yerlere gitmeden devam ettim. Bu müddet zarfında san’at felsefesinin, estetiğin ve resim san’atının

kaynakları hakkında o yıllarda neşredilmiş kitap ve mecmualardan neler bulabildimse okuyarak, Güzel San'atlar Akademisi'ne namzet, yoldan dönmez bir meclup olarak kendimi yetiştirdiğimi söyleyebilirim. Aksi halde hiçbir ümit ve imkanın görülmediği bir karışık dünyada, elimizden tutup götürerek "Akademi" gibi, değme kimselerin karşıdan hasretle baktıkları bir ali mektebin orta göbeğine oturtacak muhterem bir insan Kütahya'ya kadar gelir miydi? Nasıl gelirdi?" (Yakupoğlu, 1991: 39).

Görsel 2.2: Ahmet Yakupoğlu, Fatih Sultan Mehmed'in Edirne'den Çıkıp İstanbul Yürüyüşü, Kağıt Üzerine Karışık Teknik, 51x71 cm., 3 Nisan 1935.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016:54.

2.1.2.2. Akademi Dönemi Eğitim Hayatı

Yakupoğlu, bazı eski eserler üzerinde çalışmak üzere kütüphaneye devam ederken, 1941 yılının Mayıs ayında Kütahya'ya gelmiş olan Akademi hocalarından Prof. Dr. Süheyl Ünver ile tanışmıştır. Süheyl Ünver Bey'in Vahit Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde çalışmalarına devam ederken bir gün Kütahya Valisi Hamid Oskay Bey, Süheyl Bey'i kütüphanede ziyaret etmiştir. Süheyl Hoca bu fırsatı kaçırmadan Vali Bey'e Yakupoğlu'nun durumundan bahsetmiştir. Ve o yıl Yakupoğlu'na Vali Hamid Oskay Bey'in emri ile Özel İdare'den yıllık burs çıkartılmıştır (Atan, 2014: 6). Bu burs,

Yakupoğlu'nun İstanbul'da eğitim alacağı dönemde maddi anlamda kendisine önemli bir destek olacaktır.

Yakupoğlu kendisine verilen burs ve akademi hayatının başlangıcını şu sözleriyle anlatmaktadır:

"O sene Kütahya Valisi Hamid Oskay Bey'in emri ile 250 lira Özel İdare'den yıllık tahsisat çıktı. Parayı Kamukar Bey'den aldım. Süheyl Bey'in arkadaşı idi. Bana ayrıca muvaffakiyyet diledi "İyi bir babaya düştün" dedi. Akademi'ye kaydolduk ve imtihanı nazarı dikkati çekecek şekilde kazanarak işe başladık. Süheyl Hoca'nın "kimin atölyesinde çalışmak istersin ?" sualine "Çallı veya Feyhaman" deyince Hoca "Feyhaman..." dedi. Bir de kart yazdı. Bir hafta çalıştık. Feyhaman Hoca cumartesileri gelirdi. Kapıdan girince benim resimle karşılaştı, durakladı. Bazı şeyler söyledi. Kartı alıp okuyunca da "evet" dedi, "benim de nazarı dikkatimi çekmişti, inşallah beraber çalışırız" (Yakupoğlu, 1991:40).

Yakupoğlu, üstün gayreti ve çalışma azmi ile beraber kaderinde güzel bir başlangıç yaparak hayallerini süsleyen Akademi'yi kazanması ve Feyhaman Hocanın atölyesinde ders alması ile hep hayallerini kurduğu Akademi hayatı başlamıştır.

Akademi hayatına Ressam Feyhaman Duran'ın Atölyesi'nde başlayan Yakupoğlu, aynı zamanda Süheyl Ünver Hoca'dan tezhip, minyatür ve Klasik Türk Sanatları eğitimi de almaktadır. Ayrıca Neyzen Emin Dede'nin talebesi olan neyzen Halil Dikmen'de o dönemde akademide hocadır. Halil Dikmen Hoca'dan ney dersleri alarak tahsilini İstanbul'daki bu kültür ortamının içerisinde resim, musiki ve diğer Türk sanatları ve kültürü ile kendini geliştirmek için çalışmaktadır.

Yakupoğlu o yıllarını şöyle anlatmaktadır:

"Sene sonunda tatil olduk, ben Feyhaman Bey'e vardım, ellerini öptüm. Kütahya'ya gidiyorum, dedim. Sen, pazar günü bize gel, dedi: Büyükadada falan sokakta, filan numara... Gittim, sabahtan hazırlanmışlar; kumanya, soğuk etler, salatalar, domatesler... Feyhaman Bey küçük çantasını aldı. Çamlık'a çıktık, yukarılara. Sabah, öğleden sonra ve akşamüzeri üç tane resim yaptı. Bana gösteriyor, çalışmama misal olsun diye: Hadi bakalım, Ahmet, böyle şeyler herkese söylenmez ama senin nasıl çalışacağını, boş vakit geçirmeyeceğini biliyoruz, Akademi'de, senin ayarında bir kişi daha var, hatta o dahi senin kadar değil. Artık gidebilirsin, nasıl çalışacağını gördün, dedi."

Hocasının bu tavsiyesinden sonra Yakupoğlu yaz tatili için Kütahya'ya giderek hocasının önerileri doğrultusunda resimler yapmaya çalışmıştır.

O yaz, valinin oğluyla eski Kütahya evlerini gezdik, eski evlerin rölelerini üzerinde çalıştık... Havalarda biraz serinleyince, çalışmaya başladım ve yaz sonu 35 kadar resimle geldim; Efendim, ben pek çalışmadım ama size ne yüz ile geleceğim diye bunları yaptım, dedim... Feyhaman Bey, çalışmışsın, herkes sallanıp geliyor, sen bırak onları. Ben bir bakayım, dedi. Birkaç gün sonra gittiğimde atölyesine, 15'ine pasparto yapılmış gördüm; kalın mukavvaları kesmiş, yapıştırmış üstlerine... Dizdi ve bu 15 resimle bugün, Paris'te dahi sergi açabilirsin, dedi.

Bu resimleri biz koltuğumuzun altına koyduk geziyoruz, Süheyl Bey, Akil Muhtar Bey, Şeref Akdik, gösteriyoruz. Neyse uzatmayayım, muallimler odasına getirsin, görelim, dediler. Halil Dikmen, Cevat Dereli, Ali Avni Çelebi, Ayetullah Sümer, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Şefik Bursalı, bütün hocalar, asistan genç ressamlar... Yahu, bu çocuk merdivenin üç basamağını birden çıkmış, diyor kimisi. Allah rahmet eylesin, Bedri Rahmi; şu değirmen resmini, müzeye al, diyor, Halil Dikmen'e..." (Şerifoğlu, 2016: 59).

Yakupoğlu, akademideki ilk yılında resimlerindeki başarısı ile tüm hocalarının beğenisini almıştır. Ayrıca kişiliği ve sergilediği tavırları ile de onların güvenini kazanmıştır.

Atan ve Dolunay (2014)'ın belirttiğine göre, Yakupoğlu, Kütahya valisinin değişmesi ve kendisine bağlanan eğitim bursunun kesilmesinden dolayı Akademi eğitiminin ikinci yılına devam etmek üzere çok gecikmeli olarak İstanbul'a dönmüştür. Bursun tekrar bağlanması için başvuru yapıldığında ise "Kütahya'nın ressama ihtiyacı yok" cevabını almıştır. Akademide, gecikmiş olarak dönmesi hoş karşılanmamış ve anlatılan sebepler mazeret olarak kabul edilmemiştir. Bu gecikme yüzünden medresedeki odasında kalma hakkı da sıkıntıya girmiştir. Süheyl Hoca'ya durumunu anlatmıştır.

Süheyl Hoca:

"Ahmet! Onlar yaptıklarıyla kalsınlar. Biz seni bir defa tanıdık... Biz seni gersin geriye gönderecek miyiz zannediyorsun? Bunları hep hesaba kattık. Sen yazın neler yaptın ondan haber ver..." der.

Süheyl Hoca sorunu çözmek için ilgili birimlerle irtibata geçerek medresede müstakil oda ve burs problemlerini çözmüştür.

Yakupoğlu'na azimle ve gayretle çalışmak zaferi getirmiştir. "İştir kişinin aynası lafa bakılmaz"... Atasözünün belirtisi Yakupoğlu'nun resimlerinde kendisini göstermiştir. Yaptığı resimlerini Halkevleri Resim Sergisine göndermiştir. Bu sergi

hakkında radyo haberlerinde, Kütahya Halkevi'nden Yakupoğlu'nun ismi de okunur ve bu haber çevrede ses getirmiştir.

Mevcut bilginin üzerine konulacak her yeni fikirler bilginin gelişmesini ve olgunlaşmasını sağlar. Bilgiyi paylaşarak, üzerine araştırmacı bir düşünceyle katkıda bulunarak geliştiririz fikirlerimizi. Bu amaç doğrultusunda arkadaşlarıyla kültürel ve sanatsal konuları paylaştıkları bir ortam oluştururlar. Akademide eğitim döneminin başından itibaren Çallı, Hikmet ve Feyhaman atölyeleri birleştirilmiştir. Böylece sınıftaki sanat öğrencilerinin sayısı artar ve bir birlerine kaynaşırlar. Sınıf arkadaşları cumartesi akşamları Yakupoğlu'nun odasında toplanır, sanatsal söyleşiler ve etütler yaparlar.

Bizim kültürümüzde iyilik karşılıksız yapılır, iyiliği yapan beklentisizdir ancak iyiliği görenin şükran içinde olması beklenir. Yakupoğlu'na Süheyl Bey'in yapmış olduğu destekler Feyhaman Hoca tarafından şükranla karşılanmıştır. Bir gün, Kadıköy sokaklarında yürürken Feyhaman Hoca Yakupoğlu'na şunları söyler:

“Ahmet, Atatürk demiş ki: Efendiler mebus olabilirsiniz, vekil hatta Reiscumhur dahi olabilirsiniz. Fakat sanatkâr olamazsınız! Ahmet, sanatkâr olabilirsiniz, fakat insan olmak çok zor. İşte ben, Süheyl Bey de her ikisini bir arada gördüm. Evet, Süheyl Bey gibi birisini çok az görmüşümdür. O, öyle mübarek bir insan. Sana yaptıklarına bir teşekkür olmak üzere onun bir portresini yapacağım, hediye ederiz”.

Bu sözlerinin ardından da bu şükranın bir hediyesi olarak onun portresi yapıp hediye edilir.

Yakupoğlu Akademi'yi bitirip Kütahya'ya dönmek üzere elini öpüp izin almaya gittiğinde, Yakupoğlu'na şunları söyler; Ahmet! Sen bizden mezun oldun. Hayatta canın ne isterse onu yapmağa mezunsun... (Atan ve Dolunay, 2014: 7).

Görsel 2.3: 1944 yılında Feyhaman Duran, Süheyl Ünver'nin Portresini Yaparken O Güzel Muhabbetlerinde Çekilmiş Bir Fotoğraf.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 74.

1958'de Amerika'ya giden Feyhaman Hoca, Amerika'dan Enstitü'ye mektuplar yazmıştır. Bu mektuplarda Duran öğrencilerine birtakım talimatlar vererek oradan da öğrencileri ile ilgilenmiştir:

“Kasımpaşa Mevlevihanesi'ne gidip, fotoğraflarını çekin, bir gün yıkılıp gidebilir, zaten haraptı...” Bir başka mektupta; *“Falan rafta, filan dosyada, benim hazırladığım yarım kalmış minyatürler var, gidip onu çıkartın, dosyayı tamamlayıp acele bana gönderin.”* der.

Öğrencileri ve özellikle Yakupoğlu, Feyhaman Hocasının mektuplarında belirttiği yerler ve konular üzerinde İstanbul'un tarihi semtlerinden etütler çizmiştir. Akademideki hocaları hakkında Yakupoğlu görüş ve düşüncelerini şöyle anlatır:

"Atölye hocam Feyhaman Duran beni tabiata yöneltti. Süheyl hocam kaybolacak kültür miraslarına parmak bastı. Çok resim yaptım ve halen yapmaktayım. Feyhaman Hoca'nın dört yıl, keza Neyzen Halil Dikmen'in de dört yıl boyunca gösterdikleri alaka ve

yakınlık, hem hoca hem de birer muhterem kişi olarak üzerimize bıraktıkları tesir unutulmaz. Süheyl Ünver Bey'in yaptığı atalık ise lisanla anlatılamaz, hudutlarının zenginliği tahayyül edilemez” (Yakupoğlu, 1983: 11) der.

Görsel 2.4: Yakupoğlu ve Süheyl Ünver'in Muhabbeti O Zamandan Kalan Fotoğraflardan Günümüze Kalmış Birer Hatıradır.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:74.

2.1.2.3. Akademiye Yetiştirdiği Koşullar

Ahmet Yakupoğlu profesyonel sanat eğitimine İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde 1941 yılında başlamıştır.

Atölyesinde çalıştığı Ressam Feyhaman Duran ve Prof. Dr. Süheyl Ünver Hoca sanatçının İstanbul'daki yıllarına damgasını vurmuştur. O yıllara ait olarak Gülbin Mesara'dan öğrendiğimize göre:

Yakupoğlu, bu dönemde Süheyl Ünver Hoca'nın ailesinden biri gibi yaşamış ve sürekli olarak Feyhaman Duran'ın atölyesine gidip gelerek akademik bir yaşam sürdürmüştür. O, her şeyden evvel çok büyük bir ressam çok büyük bir kabiliyettir. O

zamanlar keşfedip İstanbul'a gelmesini sağlamışlar buna çok memnunum. Azimle çalışarak o da kabiliyetini geliştirmiş ve Akademi'yi burada tamamlamıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra babam onu tıp fakültesinde tıp tarihi enstitüsünde kadrolu ressam olarak almıştır. Yakupoğlu, gerek şehir çizimleri gerekse tarihi konularda çizim şeklinde pek çok resim üretmiştir. Elbette bu onun özel yeteneği sayesinde olmuştur. Zaten o İstanbul'a gelmeden evvel de kendini geliştirmiştir. Çocukluğundan beri resimler yapmış ve bizim o sene Kütahya'ya gidişimizde, bunları babama göstermiştir. Çalışmalarından babam çok etkilenmiş ve İstanbul'a geldiğinde onun okula girmesi için temaslarda bulunmuş ve ona bir noktada da imkân sağlamıştır” (Mercin ve Kehribar, 2014: 74).

Süheyl Bey, Yakupoğlu'nu maddi olanakların yanı sıra resim, geleneksel el sanatları ve musiki çalışmalarını da desteklemiştir.

Yıldırım (2014)'a göre, Yakupoğlu İstanbul'daki Akademi döneminde Ankara'da Halkevi'nin açmış olduğu yarışmaya on beş resim çalışması ile katılmıştır. Ve çalışmaları çok ilgi görmüştür. Ressam ve yazar Eşref Üren, Ülkü Dergisi'nde onu metheden uzun bir yazı yayınlamıştır. Yakupoğlu'nun bu başarısından sonra artık önü açılmıştır. Kısa bir süre sonra da Kütahya Valiliği'nden, Halkevinden, ve Yardım Sevenler Derneğinden destekler görmüştür. Bunun yanı sıra Akademideki hocaları da kendisini takdir ve teşvike başlamışlardır. Yakupoğlu o yıllarda daha çok portreler üzerinde çalışmıştır. Yakupoğlu'nu, ünlü ressam İbrahim Çallı'da yapmış olduğu birbirinden güzel eserlerinden dolayı her zaman takdir ve teşvik etmiştir. Akademideki bu iki değerli hocası ve “veli-i nimeti” Süheyl Bey, Türkiye'deki genel sosyo-ekonomik krizler nedeni ile çekilen maddi sıkıntıların etkisinden Yakupoğlu'nun zarar görmemesi için onu her zaman desteklemiş ve kollamışlardır.

İşte Yakupoğlu böylesine güzel, takdir edilen ve vefalı bir ortam içerisinde çalışma imkânı bulmuştur. Ona, ünlü mutasavvıf Abdül Aziz Mecdi Tolon Efendi ile Üsküdarlı Ressam Hoca Ali Rıza Bey'den ilk defa bahseden kişi Süheyl Bey olmuştur. Bu değerli şahsiyetlerden birincisi Yakupoğlu'nun Kütahya'dan ve aileden intikal eden tasavvuf muhabbetini geliştirmiş, ikincisi ise resim sanatındaki görüşlerine yeni boyutlar kazandırmıştır (Yıldırım, 2014:133).

Yakupoğlu, akademi yıllarında Süheyl Bey'in yüreklendirmesi ile ney dersleri almıştır. O, musikinin makamlarındaki inceliğe sahiptir. Besteci, yazar ve tanburi Sâdün Aksüt'ün kendisini dinledikten sonra, hayatındaki en güzel segah peşrevinin olduğunu söylemiştir (Yakupoğlu, 1991:35). Bu iltifat ile ödüllendirilen çağımızın usta ney

icracısıdır. Çünkü onun ney'i üfleyişinde, ney'in gizemi, ruhunun inceliği, gönlünün yüceliği vardır. Onun ney'deki tavrı, hocaların ona verdiği eğitim ile olgunlaşan, şahsındaki rengiyle bütünleşen bir tavidir. Ney üflerken onun hâlinde bir başkalık, bir mana, bir ihtişam, bir edep vardır. Bu duruşta, ney'e ve Mevlâna Hazretlerine olan saygının bir görüntüsü yansımıştır (Sır, 2014: 32).

1955 yılı'nın Mart ayında, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Türk minyatürü ve süsleme sanatları atölyesindeki Ahmet Yakupoğlu'nun ney dinletisi büyük bir beğeni kazanmıştır.

Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Türk minyatürü ve süsleme sanatları atölyesinde yapılan eserleri görüp birde Ahmet Yakupoğlu'nun ney dinletisini dinledikten sonra, yazar Nezihe Araz, Resimli Hayat Dergisinde "Rivayet Edildiğine Göre" başlıklı kaleme aldığı bir yazısında görüşlerini şöyle belirtmiştir:

Salonun bir köşesinde Itri'nin ölümsüz bestesini veyahut nevakarın başka bir alemde geliyormuş gibi insanı saran sesini neyi ile arkadaşlarına sunan genç bir neyzen bu havayı daha da gerçekten ayırıp, daha da tesirli bir hale getirmekte. Böylece, ney, tezhip, minyatür ve çini aynı yerde birleşerek birbirini tamamlıyor.

Bir kere yolu bu saraya düşen insan artık 20. Asrın dinamizmi ve hızı ile bütün alakalarını koparmış, hülyalı, rüyalı, efsaneli ve iddiasız, bilhassa iddiasız bir aleme düşmüş demektir. Burada zaman her yerdekenden biraz daha yavaş akıp gider. Dışarda, tramvaylara binmek, vapurlara yetişmek, dolmuşta yer bulmak kaygısı ile çırpınanlar burada tatlı bir huzur ile ellerindeki kul fırçayı mini mini laleler, karanfiller, sanovberler üzerinde gezdirir, Levni'nin rakkasesine veya Baba Nakkaş'ın bir minyatürüne yeniden renk vermek için insanı şaşırtan bir sabır ve huzur içinde çalışır.

Salonun bir köşesinde Itri'nin ölümsüz bestesini veyahut nevakarın başka bir alemde geliyormuş gibi insanı saran sesini neyi ile arkadaşlarına sunan genç bir neyzen bu havayı daha da gerçekten ayırıp, daha da tesirli bir hale getirmekte. Böylece, ney, tezhip, minyatür ve çini aynı yerde birleşerek birbirini tamamlıyor.

Bu atölyede en geçmez akçe söz olsa gerek! Burada kimse kimseye, meramını anlatmak için konuşmaya ihtiyaç duymuyor..." (Yakupoğlu, 2016: 83).

Böylece, akademide resimde Feyhaman Duran ve İbrahim Çallı'dan eğitim alarak, hocalarının beğeni ve takdirlerini kazanarak 1945 yılında akademiden mezun olmuştur. Akademi döneminde, Geleneksel Kitap Sanatlarında Süheyl Ünver Hoca'dan yetişmiştir. Ayrıca, Süheyl Hoca'nın tesirleri ve ondan aldığı eğitim ile de Hoca Ali

Rıza'nın üslubunu benimsemiştir. Aynı dönemde musikide de Halil Dikmen, Emin Dede, Nurullah Kılınç'tan eğitim almıştır. Edebiyat ve Kültür sahasında ise Samiha Ayverdi, Ekrem Ayverdi gibi birbirinden büyük ve olgun şahsiyetlerin meclisinde ilim, fikir ve sanat ile dolu bir ortamda yetişmiştir.

Görsel 2.5: Ahmet Yakupoğlu, Ünver Ailesi ile (Müzehher Hanım, Gülbün, Aydın ve Süheyl Bey) Çamlıca'da Piknikte.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:76.

Görsel 2.6: Yakupoğlu, Halil Dikmen'den Ney Dersi Alırken; Ayaktakiler, Ressam Zeki Faik İzler ve Heykeltıraş Rahmi Artemiz.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 81.

2.2. AHMET YAKUPOĞLU’NUN SANAT ANLAYIŞINI OLUŞTURAN ETKENLER

Ahmet Yakupoğlu’nun eserlerinde Çağdaş Türk Resim Sanatı’nın öncülerinden olan Çallı Kuşağı’nın izlerini ve en fazla etkilendiği ressam olan Hoca Ali Rıza’nın izleri görülmektedir. Bu kuşağın etkilerini eserlerinde kendine özgü manzara seçimi ve üslubu ile ortaya koymuştur. Dönemin ünlü ve değerli hocalarından eğitim alması ve o dönemin ressamlarının bulunduğu sanat ortamında yetişmesi onun sanat anlayışının oluşmasını sağlamıştır.

Yakupoğlu, hocası Süheyl Ünver’in vefatından sonra onun hakkındaki düşünce ve duygularını şöyle belirtmiştir:

Evet o mübarek insanın, kendisinin, ne sanatkârlığından, ne ressamlığından bir defa olsun bahsettiğini bilmiyorum. Hatta ben ressam değilim diyerek, elinden çıkan binlerce resmi sözüme ona resamlara karşı yanında bir kalkan bulundurmıştır.

Ressam Hoca Ali Rıza Bey’le 15 sene gibi bir zaman beraber bulunmaları, baba oğul gibi birbirlerini sevmelerini Rıza Bey’deki feyzin talebesi üzerinde nasıl meydana çıktığı önümüzde bir örnektir. Yol, Rıza Bey yolu. Mevzu tabiat. Ama tabiat da bizim muhitimiz. Şehirlerimizin tarihimizle yoğrulmuş köşeleri...

Gezdiği, gördüğü her yerde o minicik, o bereketli, o ilahi çantasında her türlü malzemenin hazır bulunması, kaçırılmaz fırsatı değerlendirmek için bir kapı çalıp bir sandalye ile bir bardak su isteyip hemen oturarak işe başlamaktan ibaret. Sokaklar, cami avluları, türbeler, çeşmeler, mescit, medrese, han, ahşap mimari, harabeler, mezarlıklar...

Ünver’in defter sayfalarına yaptığı bu tespitleri kitaplarda hayat bulmuştur. Ne var ki onun tespit ettikleri, bizi eski dünyamıza bağlamıştır. O mimari eserlerin, o güzel duvarların, merdivenlerin üzerine vuran o ılık güneşin bir minyatür zarafeti ile küçücük kartonlarda tasviri kendisine mahsus bir tarzıdır. Bu resimlerde en ufak bir perspektif hatası yoktur. Oran-orantıda gözü rahatsız edecek bir dikkatsizlik bulunmamaktadır. Sanatkâr ve ince yaratılışından gelen artistik zevk ile çalıştığı bu resimler her ne kadar dokümanter çalışılmış olsa da, her biri kendisini yansıtan birer minik tablodur. Bütün bunları çok değişik meşguliyetleri arasında yapmıştır. İstanbul’a adeta saldıran kalabalıkların tecavüzünden, sel önünden kütük kurtarır hesabı, kendisini bu işe adamıştır. Bir mukaddes vazife gibi sabahleyin hemen basit bir kahvaltıdan sonra çıkıp, akşamüzeri çantasında birkaç resimle muzaffer dönmüştür. Tarihi dokusunu hızlı

kaybeden İstanbul için Ünver Hoca'nın gayretle yaptığı çalışması bir mesajdır. Bu mesajı duyan dinleyen olmamıştır.... (Şerifoğlu, 2016: 98-99).

Hocası Süheyl Ünver hakkında yazdığı bu yazıdan da anlaşılacağı üzere Yakupoğlu, hocasının izinden ve öğretilerinden yola çıkarak sanat hayatını şekillendirmiştir. Hocasının yaşam felsefi ve bu yoldaki azimli çalışmaları, onun hayatını ve sanatını oluşturan en önemli belirleyici etkenler olmuştur.

Yakupoğlu sanat hayatında da mütevazı olmayı tercih etmiştir. Sanatın dedikodulu bir meslek olduğu düşüncesi ile her türlü gösterişten uzak durmuştur. Ayvazoğlu (1987)'nin Yakupoğlu ile ilgili yapmış olduğu bir röportajında kendisinden şöyle bahseder:

“Sanat dedikodulu meslektir, diyor Ahmet Yakupoğlu. Bu yüzden şatafatlı sergiler açarak gazete ve dergilerde sık sık isminden bahsettirmek için şimdiye kadar hemen hiç teşebbüste bulunmamıştır. Kütahya’da kendisine kurduğu dünyada kozasını örmüştür. Eski sanatkârlar gibi, neredeyse eserlerine imza atmaktan bile çekinen mütevazı bir sanatkârdır... ‘Kendi kösemizde sükunet içinde çalışıp eser vermeyi tercih etmişizdir...Fakat emek zayi olmuyor... Realistim. Feyhaman Bey, muhayyileme dayanarak resimler yaptığımı görünce bana ‘Tabiata dön ve onu öğren, sonra ne yaparsan yap’ demişti. Tabiata girdim ve bir daha da çıkmadım” (Ayvazoğlu, 1987).

Feyhaman Hoca'nın Ahmet Yakupoğlu'na sık sık söylediği ve onun sanatını derinden etkileyen söz ise şöyledir:

“Ne yapmak istiyorsun? Renk mi, şekil mi? Her şeyin en alası, en mükemmeli tabiattadır. Allah’ın yarattığı güzelliklerin üstünde güzellik tasavvur edebiliyor musun? (Yakupoğlu, 1983:11).

Bu sözden yola çıktığımızda Yakupoğlu'nun sanat anlayış ve tarzında hocalarının sözlerinin onun üzerinde ne derece etkili olduğunu görülmektedir. Öğrencisine yol gösteren resim hocalarının ve özellikle Süheyl Hoca'sının ona aktardığı bilgiler doğrultusunda hayranı olduğu Hoca Ali Rıza Bey gibi doğayı gözlemleyerek deformasyona uğratmadan resmetmesi, yöresel değerleri yansıtması Yakupoğlu'nun da hem amacı hem de en belirgin özelliklerinden biri olmuştur.

Resimde tesiri altında kaldığı ana nokta tabiattır ve tablolarında tabiatın renklerini betimlemeye çalışmıştır.

Selmin Ünver'in Ahmet Yakupoğlu ile yaptığı bir konuşmada belirttiği gibi:

“Tabiatı öğrendikten, tabiata yöneldikten sonra başka bir şeyi uydurmaya gerek kalmamıştır.. Tabiat zaten her şeyin güzelini yapmıştır. Biz ancak onun acemisi olarak, onu temsil etmeye çalışıyoruz. İnsanlara, topluluklara, şehir hayatında yaşayanlara, kırlardan tabiat güzelliklerinden, yeşilliklerden, sulardan uzak kalmış insanlara bu güzellikleri aksettirmeye gayret ediyoruz. Sanatımız budur. Bugün her türlü resim yapılıyor. Sanat bir yerde durmuyor. Nasıl ki devir devir sanat şekillenmiş, başka mecralarda temsil edilmeye çalışılmışsa da bugün bizim anladığımız manada klasik sanat nadiren temsil edilmektedir. Bugün ne olduğu anlaşılmayan abstrak resimler, sanattaki anarşinin ifadeleridir. Onun için bizim istikametimiz tabiat, çünkü Allah’ın yaptığı şey en güzeli ve doğrusudur. Yani şekil mi istersin, renk mi istersin, uydurmaya gerek yok, zaten hazır” (Şerifoğlu, 2016:103).

Tabiata yönelişinin sebebini oldukça net bir şekilde de dile getiren ressam resimlerinde her daim aldığı eğitime bağlı kalarak gerçeği yansıtmıştır. Eserlerinde tabiatı betimlerken gerçeğine sadık kalarak oraları hiç görmeyen izleyiciye ulaştırmaya gayret etmiştir.

Gönül (2003) ile yapılan bir söyleşide hayatında çok az insandan etkilendiğini belirten Ahmet Yakupoğlu, bu isimleri şöyle anlatmıştır:

“Sultan Abdülhamit’in torunu Ayşe Sultan, bu günümü borçlu olduğum Süheyl Bey ve ney hocam Halil Dikmen’dir. Tabi bu isimler çoğaltılabilir. Şimdi aklıma gelen ve en önemlileri bunlardır. Ayşe Sultan bir zarafet abidesidir ve halen Osmanlı olduğunu hissettirebilen ender insanlardandır. Süheyl Bey’i hiç anlatmağa bile gerek yoktur. O’nun yerine, beş yüz sene sonra bile bir adam gelmez, yeri dolmaz. Ney, hocam Halil Bey’in üstüne kimseyi tanımadım. Neyzen Niyazi Sayın da O’nun öğrencisidir. O da hocasına yetişememiştir. Dersleri kasetlere kaydettik, onlar bile hocayı ifade edememiştir. Süheyl Bey, Halil Bey’in, Neyzen Emin Dede’nin güzel bir devamı olduğunu söylemiştir” (Gönül, 2003: 166).

Ahmet Yakupoğlu’nun sanat hayatında İstanbul ve Kütahya önemli dönüm noktaları olmuştur.1940’lı yılların İstanbul’unun sanatçımız üzerinde bıraktığı izlenimler onun sanat anlayışını oluşturmuştur.

2.2.1. Sanatçının Sanat Anlayışında Süheyl Ünver’in Yeri ve Etkisi

Süheyl Ünver, 17 Şubat 1898 yılında İstanbul Haseki’de doğmuştur. Babası, II. Abdülhamid dönemi Posta ve Telgraf Nezâreti İstanbul Muhâberât-ı Umûmiyye müdürü Tırnovalı Mustafa Enver Bey’dir. Annesi 19. yüzyılın ünlü hattatlarından

Mehmed Şevki Efendi'nin kızı Safiye Rukiye Hanım'dır (<https://www.mihraphaber.com/suheyl-unver-kimdir-80951h.htm>, 2018).

Ünver Bey, ilk ve orta öğrenimi tamamlamasının ardından, 1920 yılında Mekteb-i Tıbbiyye'yi bitirmiştir. 1921-1923 yıllarında, Yenibahçe'de Gureba Hastahanesi'nde cildiye kliniğinde hekimlik ihtisasına başlamıştır. Daha sonra dahiliye bölümünü istediği için Haseki Hastanesi'nin dahiliye bölümüne geçmiş ve Âkil Muhtar Bey'in yardımcısı olmuştur. 1916-1923 yıllarında, dedesi hattat Mehmed Şevki Efendi'nin konağında, ünlü hattatlar, tezhip ve ebru sanatçılarını tanımıştır. Yeniköylü Nûri Bey'den (Urunay) tezhip, Necmeddin Efendi'den (Okyay) ebru, Hattat Hasan Rızâ Efendi'den sülüs ve nesih yazı dersleri almıştır. 1923 yılında Medresetü'l-hattâtîn'den tezhip ve ebru icazetnamesi almıştır. Yine aynı yıllarda Ünver, Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey'den karakalem ve sulu boya resim dersleri almıştır. Hocası ile birlikte İstanbul'un tarihî köşelerinin resimlerini yapmışlardır (<https://www.mihraphaber.com/suheyl-unver-kimdir-80951h.htm>).

Cumhuriyet'e intikal etmeden tıkanmış bazı sanat dallarının ihyasını gerçekleştirmiştir. 1940'lara doğru önce Güzel Sanatlar Akademisi'nde başlattığı, daha sonra Topkapı Sarayı Nakışhânesi'nde ve İstanbul Üniversitesi bünyesinde devam ettirdiği Türk süslemesi kurslarında öğrenciler yetiştirmiştir. Bir kültür tarihçisi olarak bilhassa Türkiye'de tıbbî folklorun kurucusu, araştırmacısı ve uygulayıcısı olmuştur. Fâtih Sultan Mehmed dönemi İstanbul'undan başlamak üzere Selçuklu-Osmanlı Türk coğrafyasının tarihî her köşe taşı, mezarlık, cami, mescid, namazgâh, hamam, çeşme, sebil, konak, ev, bütün bunlar Ünver'in üzerine eğildiği araştırma konularıdır. Osmanlı asırlarına damgasını vuran tasavvufî akımlarla bunların temsilcileri, tekke âdâb ve erkânı yanında dergâhlarda kullanılan eşyalar üzerine sosyal tarihimizin karanlıklar içinde kalmış köşelerine de yayınlarıyla ışık tutmuştur (http://www.sehirinsan.gov.tr/Eklenti/42067,sehirinsankitap.pdf?0&_tag1=B702BCFE98C27C257BA8AFD6EC8EA81B87051672, 2018).

Süheyl Ünver, bir tıp doktoru ve tıp tarihçisi aynı zamanda, sanat tarihçisi, şair, yazar, etnograf, ressam, nakkaş ve müzehhip olarak hayatı boyunca sürekli çalışmıştır. Klasik Türk Sanatlarımızın unutulmasını önlemek ve gelecek nesillere aktarabilmek için Güzel Sanatlar Akademisi, Topkapı Sarayı Nakışhanesi, Kubbealtı

Kültür ve Sanat Vakfı ve Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü'nde pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Ünver, Osmanlı ve Cumhuriyet devirleri arasında köprüler kurarak süsleme sanatlarında devamlılığı sağlamak gibi önemli bir misyonun sahibi olmuştur. Süheyl Hoca Ahmet Yakupoğlu ile tanıştığında devredeceği misyonu için aradığı yeteneği ve kişiliği bulduğunun farkındadır. Bu farkındalık ile onunla yakından ilgilenir. Gerekli olan her türlü desteği vermesinin arkasında devraldığı görevi yüklemek amacı vardır. Bu amacında da başarılı olmuştur. Süheyl Ünver 15 yıl kadar Hoca Ali Rıza Bey ile birlikte olmuştur. Hoca Ali Rıza'nın yolu ve ekolünü devam ettirecek olan yetenektir Ahmet Yakupoğlu. Elbette Yakupoğlu sadece ressamlık misyonunu üstlenmez. Bunun yanında tasavvufi bir anlayışın takipçisi ve Klasik Türk Sanatlarının koruyucusu olmuştur.

Ahmet Yakupoğlu ile Süheyl Ünver'in yakınlığı, ilk karşılaşmalarından itibaren başlamıştır ve Süheyl Ünver'in vefatına kadar da sürmüştür. Sercan Kehribar'ın yüksek lisans tez çalışması için Süheyl Ünver'in kızı Gülbin Mesara ile yapılan bir söyleşiden Yakupoğlu'nun Süheyl Ünver'in tesiri altında ne kadar kaldığını ve ona olan sadakatini anlayabiliyoruz.

“Babamın kendisine bir vasiyeti olmuş. Ahmet durma çalış dermiş. Son senelerin de bile öyle derdi. Babama ağabeyim derdi. Ahmet durma çalış derdi, ben de ögle yapıyorum şeklinde konuşurdu. Onun eserini sunmak kendini ortaya çıkarmak gibi gayreti hevesi yoktu. O sadece işini yapmak istiyordu, bir noktada kendini tatmin ediyor beğendiği yerleri resmediyor” (Kehribar, 2010:80).

Yine aynı tezde, Yakupoğlu'nun manevi kızı Havva Sökmener ile yapılan söyleşi Hoca Ali Rıza, Süheyl Ünver ve Ahmet Yakupoğlu arasındaki ilişkinin ipuçlarını şöyle veriyor:

“Ahmet Yakupoğlu, Feyhaman Duran atölyesinden eğitim almıştır. Ama onunla Feyhaman Duran ve Çallı hocamız ayrı ayrı ilgilenmişlerdir. Ahmet Yakupoğlu'nun suluboyalarında, özellikle Hoca Ali Rıza Efendinin de etkisini görmekteyiz. Fakat minyatürleri bir yağlıboya ressamı olduğu için tamamen bir Yakupoğlu ekolu kabul edilebilir. Kendine has bir yirminci yüzyılın Türk minyatürcüsüdür. Ne hiç kimseden etkilenmiştir, ne de onu devam eden taklit eden başka bir sanatçı vardır. Minyatürleri tamamen Ahmet Yakupoğlu'na hastır. Ama Ahmet Yakupoğlu bir natürmort, peyzaj ve portre sanatçısıdır. Bunlarda da bahsettiğim hocalarının etkilerini izlerini görmekteyiz. Ama yine yağlıboya eserlerinde de Ahmet Yakupoğlu tamamen kendine has fırçasını

gözlemlememiz mümkündür. İncelendiği zaman yağlıboya eserlerinin de tamamen kendine has olduğunu çok net çok rahatlıkla söyleyebilirim” (Kehribar, 2010:81). diyerek bilgiler vermiştir.

Yukarıdaki alıntılardaki söylemler doğrultusunda Süheyl Ünver’in Yakupoğlu’nu Hoca Ali Rıza anlayışında resim yapması şeklinde yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Ona Hoca Ali Rıza’dan ilk bahseden kişi Süheyl Ünver olmuştur. Ahmet Yakupoğlu’nun maneviyatındaki güzellikler, tasavvufi bir gönül bağı kurduğu hocası Süheyl Ünver ile birlikte iyice gün ışığına çıkmıştır. Süheyl Hoca Yakupoğlu’na doğup büyüdüğü yer olan Kütahya’ya dönmesi ve Kütahya’nın resimlerini yapmasını öğütlemiştir. Bu vazifeyi bir misyon olarak ona yüklemiştir. Tıpkı İstanbul gibi eski Kütahya’nın da betonlaşarak güzelliklerinin yok olacağını farkındadır. Yakupoğlu, Kütahya’yı bir sanatçı duyarlılığı ile betimlenmesi ve belgelemesi gerektiğinin farkındalığıyla bir fotoğraf makinesi gerçekliğinde ayrıntılarıyla resmederek belgelemiştir.

Şerifoğlu (2016)’nun belirttiğine göre, Kütahyalıların Süheyl Ünver’e bir minnet borcu vardır. Bu minnet borcunun nedeni, Ünver’in 1941 Mayıs’ında Kütahya’da henüz yirmi yaşında ne yapması gerektiği konusunda bocalayan fakat resim yapmayı meraklı bir uğraş haline getiren Ahmet Yakupoğlu’nu keşfederek ona yol göstermesidir. Diğer Anadolu şehirleri gibi Kütahya’da 1940’lı yılların başında kapalı ve içine dönük hali ile bu genç yeteneğe sahip olduğu ressamlık meziyetini geliştirme olanağını vermemektedir. O ise kurşun kalem ile bıkip üşenmeden Kütahya’nın sokaklarını, evlerini, Porsuk civarındaki doğal güzelliklerini resimlerine taşımaktadır. Yakupoğlu, İstanbul’a gidebilmenin yollarını ararken Ahmet Süheyl Ünver ile tanışır. Her insana olumlu bakan Ünver, Ahmet Yakupoğlu’nun yaptığı resim çalışmalarını görünce bu sahipsiz ve sessiz kıymeti İstanbul’a kazandırmasının yollarını arar ve onu yakın dostu ressam Feyhaman Duran’la bir araya getirir. Artık Yakupoğlu İstanbul’da Güzel Sanatlar Akademisi’nde Feyhaman Duran atölyesinde. Süheyl Ünver bu sahipsiz Anadolu evladına atalık yapmıştır. Yakupoğlu Akademi’de resim sanatının inceliklerini ve tekniğini öğrenip kabiliyetini somutlaştıracak çalışmaları burada disiplin altına alır. Yakupoğlu İstanbul’u Süheyl Ünver ile tanımıştır. Süheyl Ünver İstanbul’a ilişkin tarih araştırmaları yapmıştır. Bu çalışmaları sürdürürken Ahmet Yakupoğlu’da

hocasının yanındadır ve hemen her tarihi noktayı yerinde görme imkânına kavuşmuştur (Şerifoğlu, 2016:79).

Yakupoğlu, Süheyl Ünver'in yanında sokak sokak gezerek İstanbul'un tarihi ve kültürel güzelliklerini resmetmiştir. Bu çalışmalar için, Süheyl Ünver, Yakupoğlu için o günlerde şöyle demiştir:

“Fitri kabiliyetini geliştirerek Türk kültürü ve tarihi üzerine orijinal çalışmaları ile ele aldığımız Türk sanatı ve tarihi konularında bize yeni malzemenin toplanmasındaki yardımları büyük oldu. Bugün kendisi tam bir sanat görüşü ile ve buna has yeni metotlar ile cidden örnek bir şahsiyete sahiptir. Kudretli bir ressam ve kabiliyetli bir insan olarak teveccühümüzü kazanmıştır” (Şerifoğlu, 2016:79).

Yazkaç (2015)'a göre; Yakupoğlu, Süheyl Bey ile anılarını anlatırken iyi bir babayla karşılaştığını ifade etmiştir. Çünkü Süheyl Bey, insan yetiştirme sanatının ustalığını iyi bilen kâmil bir insandır. Süheyl Bey, çevresi tarafından saygı duyulan, bilgili, erdemli olgun bir insan olarak tanınmıştır. Böyle bir kişinin yanında yetişmek Yakupoğlu'nun mutluluk ve övünç kaynağı olmuştur. Ünver, Ahmet Yakupoğlu ile yakından ilgilenmiştir. Onu ailesinin bir üyesi gibi görmüş, çocuklarının, öğrencilerinin bir büyüğü olarak, ardından gelip onun yerine geçecek kişi olarak yetiştirmiştir. Yakupoğlu, Süheyl Hocasının onunla ilgili düşüncelerini ve hayallerini gerçekleştiren bir öğrencisi olmuştur. Sonuç olarak da Süheyl Ünver, tüm kültürel değerlerimizi sahiplenerek severek, isteyerek ve üstün bir gayretle çalışan bir sanatçı yetiştirmiştir (<http://ismek.ist/blog/icerik.aspx?p=51>).

Yakupoğlu, hocasına olan bağlılığını, hocasının onun üzerindeki etkisini ve tasarrufunu da şöyle belirtmiştir:

"Bir mürşidin talebesi üzerindeki tasarrufunda mesafe tanımaz kudretinin hudutları ve derinliği ölçülemez ilahi esrarı, çok sonraları intikaline varabildiğim bir hakikat olarak, o demlerden kalma, boynumda taşıdığım kıymet biçilmez bir hamayildir..." (Yakupoğlu, 1991:44).

Ahmet Yakupoğlu, hayatında büyük önem arz eden Ünver Hoca'sının ve eşi Gülbün Hanım için duygularını ayrıca şu sözlerle belirtmiştir:

“Ancak beni bu işlerde daima teşvik etmiş olan Süheyl Hoca'mızın muhterem kerimeleri Gülbün Hanımefendi'nin üzerimdeki hakkını bilhassa ifade etmek isterim. Çalışmanın, eser vermenin hiçbir vakit zayı olmayacağını her vesileyle bizlere hatırlatan

san'atkar, büyük insan, cennet-mekân Süheyl Ünver Hoca'mızın ruhu şad olsun. Ben vasıtayım, eser onun (Yakupoğlu, 1998).

Görsel 2.7: Süheyl Ünver ve Müzehher Ünver'in Evliliklerinin 50. Yılı Münasebetiyle Aile Toplantısı; Müzehher Ünver, Torunlar (Özden, Gülden, Selin), Dürdane Ünver, Süheyl Ünver, Reha Mesara ve Ahmet Yakupoğlu.

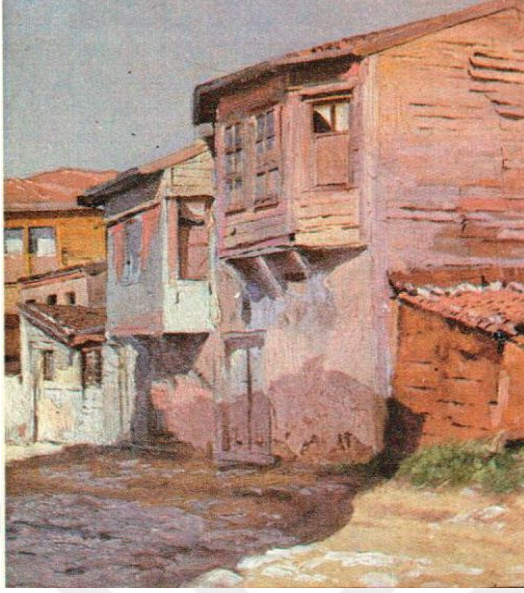

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 94.

2.2.2. Sanatçının Sanat Anlayışında Hoca Ali Rıza'nın Etkisi

Hoca Ali Rıza Bey, kendine özgü gözlem gücü ve ifade biçimi ile Türk resim sanatında önemli bir yer edinmiştir. Gelişiminde doğup büyüdüğü çevrenin onun üzerinde büyük bir etkisi olmuştur. İstanbul'un Anadolu yakasında 1858 yılında mütevazı bir hayatın içine doğar ve doğduğu semtin ismi ile "Üsküdarlı Ali Rıza" diye anılır (Baytar, 2018: 33).

Görsel 2.8: Hoca Ali Rıza, **Üsküdar'dan**, T.Ü.Y.B. 38x30 cm.

Kaynak: Tansuğ 1986: 368.

Karakalem ve suluboyanın şiirsel ifadeleri, büyüğü İstanbul peyzajları ile tanınan Ressam Hoca Ali Rıza Bey (1858-1930) manzara ressamı olarak bilinir (Şerifoğlu, 2018: 13). Hoca Ali Rıza İstanbul manzaralarıyla Türkiye'deki İzlenimci akıma öncülük etmiştir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008:1001).

Üsküdar'ın Ahmediye semtinde yaşayan Süvari Binbaşısı Mehmet Rüştü Efendi'nin oğludur. Babasının güzel yazı sanatına ilgisi nedeniyle, küçük yaşlarda yazı ve resim sanatına yönelmiştir (Şerifoğlu, 2018: 13). Üsküdarlı Ali Rıza, Üsküdar Rüştüyesi'nden sonra, Kuleli Askeri İdadisi ve Mekteb-i Harbiye-i Şahane'sine giderek, resim bilgisini geliştirmiş ve başarılı resimlerinden dolayı devrin padişahı Sultan II. Abdülhamid tarafından birçok kez ödüllendirilmiştir (Baytar, 2018: 33). Osman Nuri Paşa, Süleyman Seyyid ve Mösyö Qes gibi hocalardan aldığı dersler sanatının gelişiminde büyük katkı sağlamıştır. 1884 yılında Harbiye Mektebi'nden teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından "resim muallim muavini" unvanı ile Osman Nuri Paşa'nın yardımcılığına atanmıştır. Harbiye Mektebi resim öğretmenliğinden 1911'de yarbay rütbesi ile emekli olduktan sonra sivil okullarda öğretmenliğe devam etmiştir (Şerifoğlu, 2018: 13).

Üsküdar'da doğmasının yanı sıra yaşamının ve sanatının mekanının Üsküdar olması, bu semt ile bütünleşerek çoğunlukla Üsküdar görünümünü resmetmesinden dolayı ona “Üsküdarlı Ali Rıza Bey” denilmiştir. Ayrıca, 47 yıl boyunca öğretmenlik yaparak yüzlerce öğrenci yetiştirdiği için de “Hoca Ali Rıza” diye anılmış ve benimsenmiştir. “Üsküdarlı Hoca Ali Rıza” diye de bilinmektedir.

Görsel 2.9: Hoca Ali Rıza Bey'in Atölyesinde Çalışma Anında Çekilmiş Bir Fotoğraf

Kaynak: <http://www.karar.com/yazarlar/besir-ayvazoglu/hoca-ali-riza-suheyl-unver-ve-ahmet-yakupoglu-2281>, 2018.

Engin bir alçak gönüllülük ile kendini resim sanatının sevilmesi ve yaygınlaşmasına adanmış olan Hoca Ali Rıza, bu dönem Türk resminin doğa karşısındaki en büyük kahramanıdır (Tansuğ, 1986: 99). Eserlerinde İstanbul'un sokaklarını, Üsküdar'ın mahallelerini, Çamlıca ve Boğaziçi'nin güzelliklerini, tarihi ve mimari özellikteki evlerini, tekkelerini, mescitlerini, türbelerini, çeşmelerini, servili mezarlıklarını, köprülerini, Boğaz'ı ve Boğaz sırtlarındaki benzersiz manzaraları, camilerini, çeşmelerini, gezip gördüğü tüm köy ve tepelerini, semt yaşantısını, özellikle çok sevdiği fıstık çamlarını, sahil köylerini, eski konak ve evlerini, duyarlı üslubu ile en ince ayrıntıları ile yansıtarak sanat tarihimizdeki en değerli ressamlarından biri olmuştur. İstanbul'un çehresini, doğasını tüm ayrıntıları ile işlemiştir. Onun gayesi, büyük bir tutku ile bağlandığı İstanbul'u resimleyerek belgelemek ve geleceğe taşımaktır. O'nun milletinin hayatına kendi ifadesiyle “*sadık ve hakiki bir tercüman*”

olmak en büyük arzusu olmuştur. Bu amaç ile ömrünü bıkmadan usanmadan büyük bir sabır ile sürekli çalışarak geçirmiştir.

Hoca Ali Rıza resimlerini, doğaya olan büyük tutkusu ile doğadan gözleme dayalı olarak yapmıştır. O dönemdeki İstanbul'u yansıtan resimlerinde, 20. yüzyıldaki diğer çağdaşları gibi izlenimci ekolden etkilenerek daha renkli bir palet kullanmıştır. Neredeyse suluboya kadar ince ve saydam bir tabaka kullanarak yağlıboya ile yaptığı Üsküdar Manzaralarında renkler tertemiz ve oldukça göze hitap etmektedir.

Ressam Sami Yetik, Hoca Ali Rıza'nın sanatını şu şekilde anlatmıştır:

"Üstadın suluboya resimleri yaşadığı iklimin lokalite renkleri içinde orijinal bir faktörle mümtaz şahsiyetini derhal gözlerle söyler. Sıcak, ziyalı renkleriyle ayrı güzellik taşıyan bu eserler, şarkın derin mai semasını, ışıklı yumuşak beyaz bulutları, zümridin yeşilleriyle bezenen çayurları, nüansiyö tonlarla yükselen ağaçları, mebzul bir renk tufanı altında hayat ve şiir söyleyen manzaraları onun fırçasıyla işşa ettiği birer sanat maşukasıdır (Giray, 2010: 78).

Görsel 2.10: Hoca Ali Rıza, **Peyzaj**, T.Ü.Y.B, 42.6x62 cm.

Kaynak: İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza, 2018: 869.

Harbiye’de, Darüşşafaka’da ve 1911’deki emekliliğinin ardından çeşitli kız okullarında öğretmenlik yapmış olan Hoca Ali Rıza resim sanatındaki zarif çizgisi kadar sanat eğitimine verdiği önemden dolayı da saygı ve sevgi ile anılmıştır. Sanatçının yapıtları, doğanın ve özellikle de Boğaziçi’nin güzelliklerini nostaljik bir şekilde görmemize imkan vermiştir. Sanatçının resimleri, Osmanlı’nın tarihinden hayali figürler içererek izleyicisine o dönemin ruhunu da hissettirmiştir. Sanatçı, siyasi ve sanatsal üretim açısından devrimlerin gerçekleştiği bir dönemde yaşamıştır. Ancak Hoca Ali Rıza Bey’in resimleri zamandan bağımsız olan bir izlenim sunmuştur. Doğanın sükûnetle dolu zevklerini sunan peyzajları, modern izleyicilere o dönemin dinamizmini yaşatmıştır (Shaw, 2018: 25).

Hoca Ali Rıza Bey, devrinin ünlü isimlerinden deniz ressamı Bahriyeli İsmail Hakkı Bey’in kız kardeşi Nadide Hanım’la evlenmiş, Hamide, Nâsır, Kadriye ve Fatma Nimet adlarında dört çocuğu olmuştur. 20 Mart 1930 günü beyin kanaması sonucu vefat etmiştir. Üsküdar Nasuhi Dergâhı’ndan kaldırılan cenazesi, Karaca Ahmet’te çok sevdiği servi ağaçlarının altına defnedilmiştir (Şerifoğlu, 2018:18).

Ali Rıza Bey, İstanbul’un kendince kıymet verdiği her köşesini tasvir ederek ölümsüzleştirmeye ve resmi sevdirmeye ömrünü adayarak İstanbul’u belgeleyen sanatçılar arasında ayrıcalıklı bir yer edinmiştir (Şerifoğlu, 2018: 18).

Hoca Ali Rıza Bey, genellikle küçük ebatlarda eserler üretmiştir. Eserlerinin büyük bir kısmı İstanbul’da Süleymaniye Kütüphanesi’nde, Ankara’da Milli Kütüphane koleksiyonunda, aile bireylerinin ve pek çok şahıs ve kurum koleksiyonundadır.

Görsel 2.11: Hoca Ali Rıza, **Peyzaj**, T.Ü.Y.B, 49x61 cm.

Kaynak: İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza, 2018: 931.

Türk resim sanatında, Hoca Ali Rıza Bey'in birçok takipçisi olmuştur. Bu değerli insanın İstanbul resimlerindeki en önemli öğrencilerinden birisi Ahmet Süheyl Ünver olmuştur. 1916 yılında, Hocası Ali Rıza Bey'in rehberliğinde resim yaparak İstanbul'u keşfetmeye başlamıştır. O yıllarda, Osmanlı döneminin sonuna ulaşan İstanbul büyüleyici bir güzellik sergilemektedir. Ünver hocası ile İstanbul'u bu güzellik içerisinde onu bozulmamış haliyle yakalamıştır. Tespit edebildiği güzellikleri kalemi ve fırçasıyla resmetmiştir. Hoca Ali Rıza Bey, Süheyl Ünver'e resim tekniği yanında İstanbul'a ait resim konularının bulunmasında ve seçiminde de hocalık yapmıştır (Yakupoglu, 2002: 8).

Süheyl Ünver, Hoca Ali Rıza'nın sadece öğrencisi değil, zaman içerisinde en yakın dostlarından biri olmuştur. Onun sanatı hakkında kapsamlı çalışmalar yapmıştır ve ondan kalan bu sanat mirasının sahibi ve koruyucusu olmuştur.

Süheyl Ünver, Hocası Ali Rıza Bey hakkında birçok makale ve kitaplar, bizzat yaşanmış hatıraları ve tanıklıkları aktardığı için önemlidir. Yayımladığı metinler dışında, Ali Rıza Bey'in yaşamı ve sanatına dair anılarıyla birçok defter doldurmuştur. Bu defterlerin birkaçı kızı Gülbün Mesara koleksiyonunda, çoğu da 1975-76'da bağış yoluyla oluşturulan Süleymaniye Kütüphanesi Süheyl Ünver arşivindedir. Süleymaniye

Kütüphanesi Süheyl Ünver Arşivi'ndeki 2000'e yakın defter ve dosyanın 150 kadarı Hoca Ali Rıza Bey'e aittir (Şerifoğlu, 2018: 21).

Süheyl Ünver ile Ressam Hoca Ali Rıza Bey'le 15 sene beraber çalışmışlardır. Ünver, yol olarak benimsediği Hoca Rıza Bey yolunu evladı gibi gördüğü öğrencisi Yakupoğlu'na benimsetmiştir. Bu yolda Yakupoğlu, İstanbul'un tarihi mekanlarının tespit edilerek çizilmesinde Hoca Ali Rıza'nın tekniklerini kullanmıştır. Resim çalışmalarında mekanları, gözleme dayalı olarak küçük ebatlarda ve kısa sürelerde tamamlamıştır. Karakalem ve yağlıboya çalışmalarındaki, mekan seçimleri, renk ve ışığı kullanım biçimi ile Hoca Ali Rıza Bey'i takip etmiştir. Kısa bir dönem Hoca Ali Rıza Bey'in çalışmalarından replikalar da yapmıştır. Sanatçımız, sanat anlayışını Hoca Ali Rıza'nın üslubunu kavrayarak geliştirmiştir.

Görsel 2.12: Hoca Ali Rıza, Kağıt Üzerine Karakalem, 18x28 cm.

Kaynak: Ankara Milli Kütüphane

Görsel 2.13: Ahmet Yakupoğlu, **Yavuz Sultan Selim Camii Avlusu**, Kağıt Üzerine Karakalem, 12,5x17 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul. (Şerifoğlu, 2018:178).

Görsel 2.14: Hoca Ali Rıza, **Pembeli Ev**, T.Ü.Y.B, 75x100 cm.

Kaynak: İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza, 2018: 825

Duben (2007)'e göre Türk resminde, 18. Yüzyılın sonunda popüler olan romantik akımın etkisine sık sık rastlanmıştır. Romantizmin özelliği, lirik ve fırtınalı duygularla tarihsel içeriği birleştirmesidir. 1916'dan sonra, Hoca Ali Rıza'nın üslubunu sürdüren pek çok ressam, pitoresk-natüralist çizgiyi romantik şiirsellikle harmanlamışlardır (Duben, 2007:146).

Hoca Ali Rıza'nın üslubunu sürdüren bir ressam olan Ahmet Yakupoğlu resim çalışmalarında, resmi yapılmaya değer olan görüntü ve güzel manzaraların ona verdiği duygu ve coşkuyu harmanlayarak resmetmiştir.

Görsel 2.15: Ahmet Yakupoğlu, **Kanlıca Ahmet Rasim Paşa Yalısı**, T.Ü.Y.B, 30x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, (Şerifoğlu, 2018:301).

Görsel 2.16: Hoca Ali Rıza, **Pembeli Ev**, T.Ü.Y.B, 34x52 cm., 1923.

Kaynak: İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza, 2018: 763.

Görsel 2.17: Ahmet Yakupoğlu, **Emirgan Çay Bahçesi ve Çeşmesi**, Mukavva Üz.Y.B, 35x42 cm.

Kaynak: DPÜ Koleksiyonu.

Yakupoğlu Hoca Ali Rıza ile aynı zaman diliminde yaşamamıştır ancak Süheyl Hoca sayesinde onun resim tekniğini öğrenmiştir. Hoca Ali Rıza'nın üslubunu, izlenimcilikteki açık hava ressamlığını İstanbul ressamlığıyla birleştirmiştir. Tıpkı Hoca Ali Rıza gibi sezgileriyle doğaya yönelmiştir. İstanbul'un sokaklarını, evlerini, mescitlerini, çeşmelerini, servili mezarlıklarını, Boğaz'ı ve Boğaz sırtlarındaki benzersiz manzaraları, mehtaplı geceleri, karakteristik ağaçlarını, özellikle çok sevdiği fıstık çamlarını, kır kahveleri gibi görünüşlerini resimlemiştir.

2.2.3. Sanatçının Sanat Anlayışında Feyhaman Duran'ın Etkisi

Feyhaman Duran, İbrahim Müslühiddin Feyhaman, 17 Eylül 1886 yılında İstanbul Kadıköy'de, Kayseri'nin Tavalısun Karyesi eşrafından Kaymakam Kürt Abdülkadir Efendi ile Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın ahvadından Fatma Hanım'ın oğlu olan Şair Süleyman Hayri Bey'in oğlu olarak dünyaya gelmiştir (İrepoğlu, 1986:30).

İlköğretimini tamamladıktan sonra, 1895 yılında Galatasaray Sultanisi'ne kaydolur. 1908'de bu okuldan mezun olur ve Bab-ı Ali'de memur olarak kısa bir süre görev yaptıktan sonra Galatasaray Sultanisi'nde hocalık yapmaya başlamıştır (İrepoğlu, 1986:20).

1911 yılında Mısır Valisi Abbas Halim Paşa tarafından Paris'e resim eğitimi için gönderilmiştir. Paris'te, iki yıl Julian Akademisi'nde Laurens atölyesi'nde çalışır ardından da Ecole des Beaux Art'da Cormon Atölyesi'nde çalışmıştır (Giray, 1999:30).

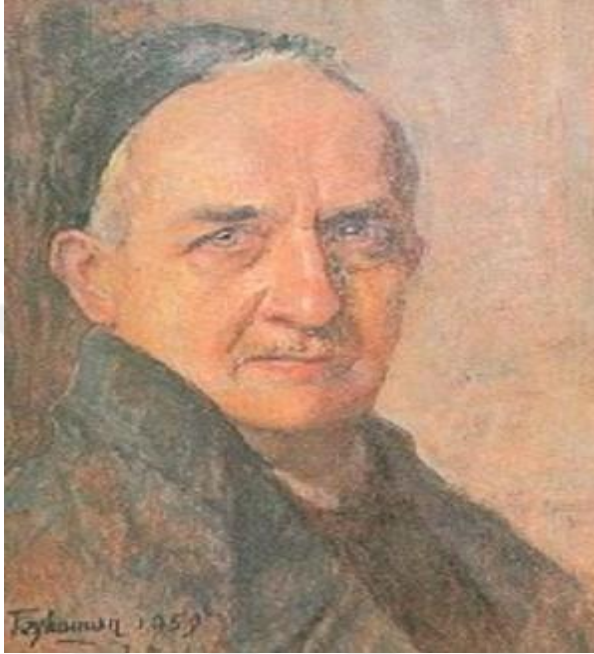
Feyhaman Duran, Paris'teki eğitimi hakkında şöyle demiştir:

“Academie des Beaux Art'da Cormon'un yanında bir sene kaldım. Eskizler yapıyorduk. Ben ekseriya kendi resmimi boş kaldıkça yapardım. Resmimi bitirince hoca pek beğenirdi. Otuz kişi içinden ikinci geldim. Resimde çok güzel armoni vardı. Resimde kalite arıyorlardı. Yani enteresan bir şey bulmalı idi. Diğerlerinde gördüklerimiz, yaptıklarımız hakkında söylenenler bize ders olurdu.” (İrepoğlu, 1986: 46).

Paris'te geçirdiği öğrenim döneminden sonra İstanbul'a dönen Feyhaman Duran, 1919 yılında Nefise Mekteb-i Alisi'ne atanmıştır ve buradan 1951 yılında emekli olmuştur. Akademide çok sayıda öğrenciye resim dersleri vererek genç Türk ressamların yetişmesine yardımcı olmuştur. Hayatının son iki yılında görme yetersizliği

sebebi ile resim çalışmalarına ara vermiştir ve 1970 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. (Giray, 1999:30).

Görsel 2.18: Sanatçının Kendi Portresi, T.Ü.Y.B, 52x40 cm. 1959.

Kaynak: İÜ Koleksiyonu.

Görsel 2.19: İbrahim Çallı, Nazmi Ziya ve Feyhaman Duran Kadın Modellerle

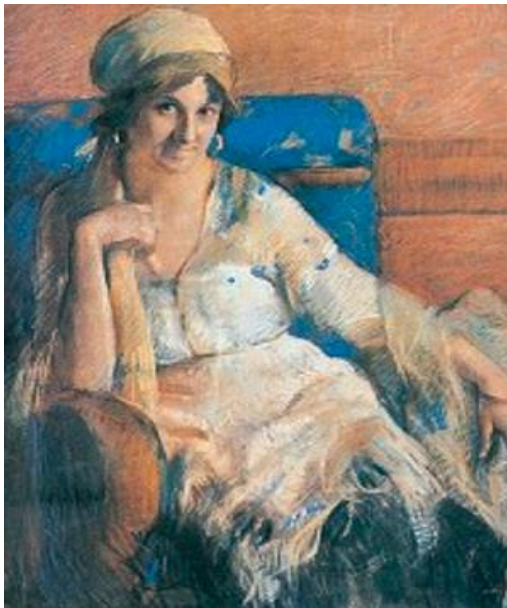

Kaynak: Duben, 2007: 219.

1923'te Cumhuriyet'in ilanından sonra sanat hareketleri yeni bir hız kazanmıştır. İstanbul'un dışında özellikle Ankara'da sergiler açılmaya başlamıştır. 1935 yılında açılan ve Güzel Sanatlar Akademisi'nin genç üyeleriyle birlikte yabancı sanatçıları katıldığı 19. Güzel Sanatlar Birliği Sergisi'nde Çallı ve Duran bir kez daha övülmüştür. Bu sergiyi değerlendiren bir yazar, "Ayetullah Sümer'in "Uyku, Benli Kadın" adlı çalışmaları ve bir "fresk" çalışması, Feyhaman'ın bir "portre" çalışması, Hikmet Onat'ın "peyzaj" çalışması birer şaheser addedilebilir" diyerek görüşlerini belirtmiştir (Duben, 2007:91).

Türkiye'de ressamların doğayla ilişkisinin Batılılaşma ile başladığı anımsanırsa, Osman Hamdi ve Şehzade Abdülmecit'in portrelerinden sonra en duyarlı portreleri Meşrutiyet kuşağından Çallı ve Feyhaman Duran'ın yaptıkları söylenebilir. Çallı ve Feyhaman Duran'ın figürlerinde ruha seslenen bir insancılık vardır. İnsanı izleyerek, gözleyerek ve duyarak tanıyan ilk kuşak, Çallı ve arkadaşlarıdır. Bu birikimler olmadan Tollular, Kocamemiler, Bedri Rahmiler, Çelebiler, 1940'larda 'memleket manzaraları'nı başarabilirler miydi? Bu manzaralar, bilgiyle sevginin buluştuğu, gözle fırçanın birleştiği resimlerdi ve Hoca Ali Rıza'dan Leopold Levy'e kadar her katkının izini taşırlar (Duben, 2007: 91).

Görsel 2.20: Feyhaman Duran, **Güzide Duran'ın Portresi**, T.Üz. Pastel, 107 x 87 cm.

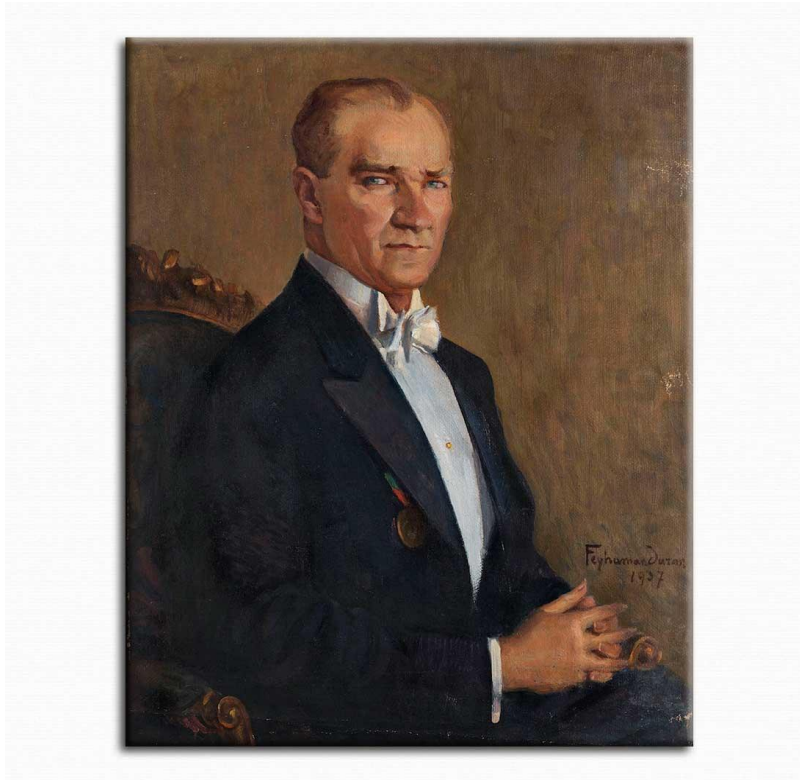

Kaynak: Antik A.Ş. Arşivi.

Duran, kendisinin ve kendisi gibi ressam olan eşi Güzin Duran'ın çok sayıda portresini yapmıştır. Duran ayrıca başka kadın portrelerine, Atatürk, Hoca Ali Rıza, Mustafa Şefik Tunç, İsmail Hakkı Altınbezer, Kamil Akdidik ve Şevket Dağ, Kerime Slohor, Safiye Ayla, Şerif Muhittin Targan, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver ve babası Şair Süleyman Hayri Bey portrelerine de imza atmıştır (Giray, 1999: 31)

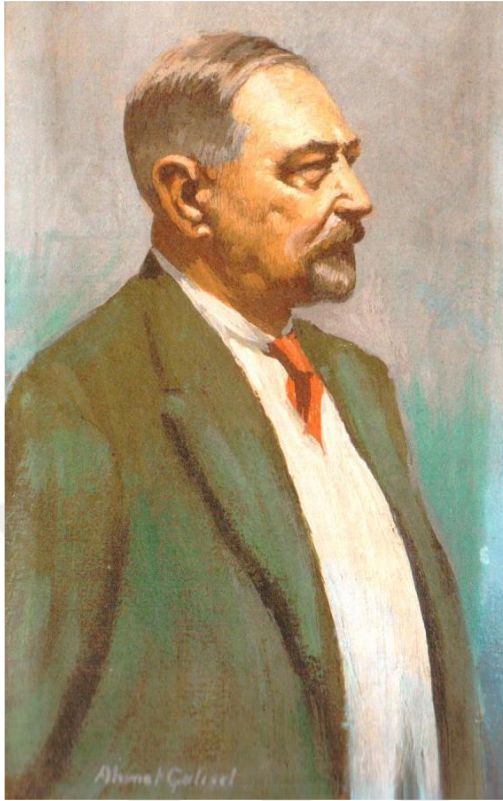
Görsel 2.21: Feyhaman Duran, **Atatürk Portresi**, T.Ü.Y.B, 91x72 cm.

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Feyhaman Duran Koleksiyonu.

Oldukça güçlü bir deseni olan Feyhaman Duran, portrelerinde benzetme kaygısının yanında modelin kişiliğini ve iç dünyasını da yansıtarak mana yüklemeye çalışmıştır. Ahmet Yakupoğlu'nun yapmış olduğu portre çalışmalarında Feyhaman hocasından almış olduğu eğitimi yansıtmaya çalışmıştır. Yakupoğlu portre çalışmalarında, tıpkı hocası gibi benzetme kaygısını taşımakla birlikte aynı zamanda portrenin sahibinin kişiliğini ve iç dünyasını yansıtmaya yönelik bir kaygı taşıyarak çalışmıştır.

Görsel 2.22: Ahmet Yakupoğlu, **Kenan Rifai Portresi**, Karton Üz. Y.B, 19x9,5 cm.

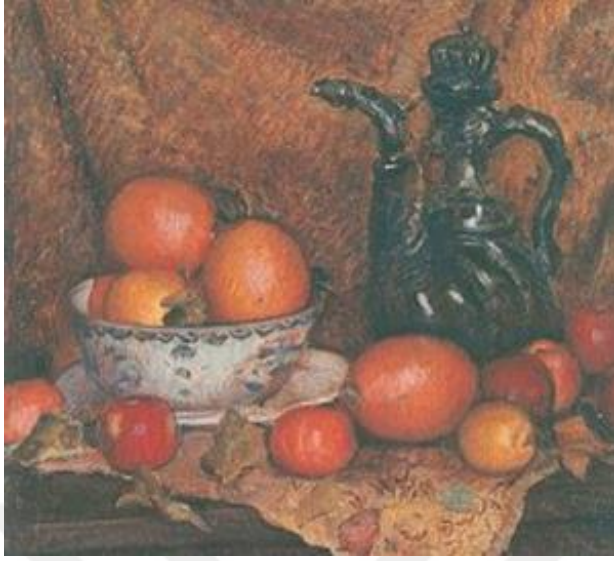

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, (Şerifoğlu, 2018:21).

Feyhaman Duran izlenimciliği olduğu gibi kabullenip uygulamamıştır. Resimlerinde gerek duyduğu yerlerde gerçekçidir, yeri geldiğinde ise geleneksel ya da anlatımcı arayışlar içerisinde olmuştur. İzlenimci üslubu temel olsa da bu akımı yeteneği ile kendine has bir tarz geliştirmiştir.

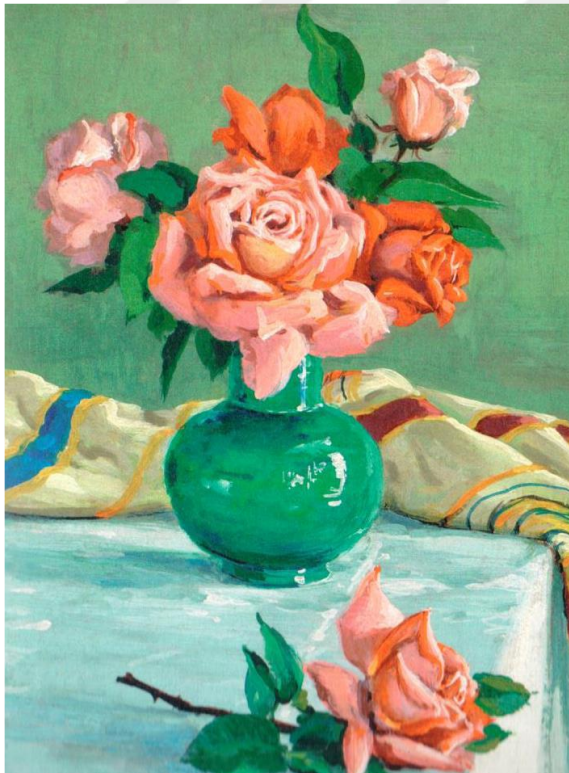
Feyhaman hocası gibi Ahmet Yakupoğlu'da izlenimci üslubu temel olsa da bu üslubu olduğu gibi kabullenmemiştir. Feyhaman hocası gibi araştırarak, müzeleri, galerileri gezerek, yeri geldiğinde büyük ustaların özellikle Hoca Ali Rıza'nın eserlerini kopyalayarak kendini geliştirmek için çalışmıştır ve o da kendine özgü bir üslup geliştirmiştir.

Görsel 2.23: Feyhaman Duran, **Natürmort**, T.Ü.Y.B, 54 x 65 cm.

Kaynak: Antik A.Ş. Arşivi

Görsel 2.24: Ahmet Yakupoğlu, **Güller**, Karton Üzerine Yağlıboya, 46x34 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, (Şerifoğlu, 2018:59).

Çallı Kuşığı ressamları Boğaziçi manzaraları olarak adlandırılan Haliç ve civarı ile Boğaziçi kıyıların resimlerini oldukça rahat bir tarzda, doğanın güzelliklerine kendilerini kaptırıp iç sezgilerine dayanarak yapmışlardır. Çallı Kuşığı ressamlarından olan Feyhaman Bey'in "İstanbul Limanı" adlı resminde İstanbul sırtlarından Boğaz'a doğru bir görüntü sergilemiştir. Bu resimde sanatçı için temel sorun ışıktır. Sanatçı paletini ışığın yarattığı yansımalara açmıştır. Renkler taze ve berraktır. Boya dokusu doğrudan anlatımın içindeki yerini korumaktadır. Bir limana yaklaşan gemi tüm tuval karesini doldurmuştur. Ayrıntılarıyla incelenen geminin görünümüne katılan maviler, lokal ton değerlerinin armonilerinde buluşarak çok çarpıcı bir çekicilik kazanmıştır. Dalgalandıran sula, kayık gövdelerinden suya yansıyan renklerle oynamaktadır. Bütün bu anlatım ışığın yoğunlaştığı berrak renklerin armonisinde resme dönüşmüştür (Giray, 1999:30).

Görsel 2.25: Feyhaman Duran, **İstanbul Limanı**, T.Ü.Y.B 31x43,5 cm.

Kaynak: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu.

Feyhaman Duran, Boğaz kıyılarını kendine has tarzı ve sanatçı duyarlılığı ile yansıtmıştır. Görsel 2.25 deki, 1964 tarihli "Kotrallar" adlı çalışması sanatçının manzara resimlerinin öznel anlatımını yansıtan yapıtlarından biridir (Giray, 1999: 262).

Görsel: 2.26: Feyhaman Duran, **Kotralar**, Duralit Üz. Y.B., 72x88 cm.

Kaynak: MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

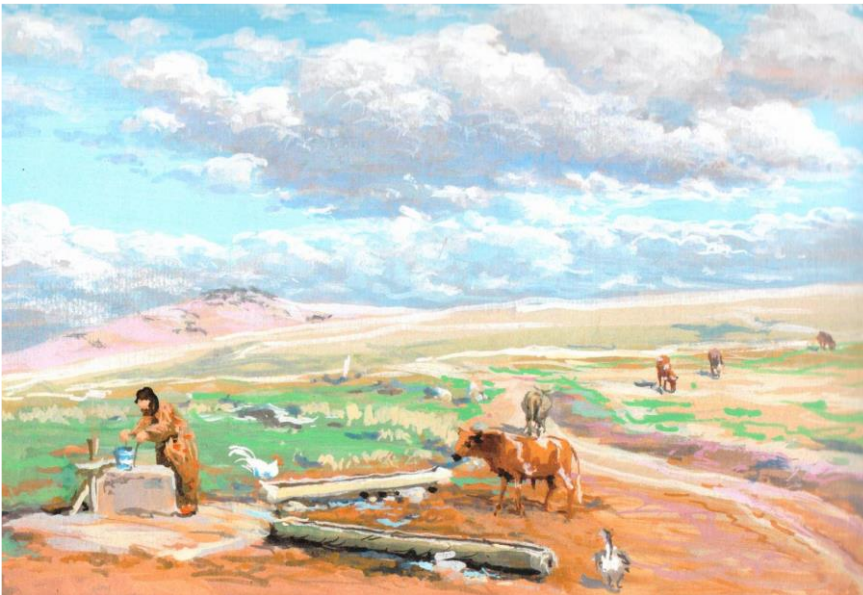
Yakupoğlu'nun akademinin ilk dönemlerinde yapmış olduğu peyzaj çalışmalarında Feyhaman hocasından almış olduğu eğitimin etkileri net bir şekilde görülmektedir. Bu ilk çalışmalarında Yakupoğlu, kalın bir boya dokusu kullanarak izlenimci fırça darbeleri ile pembe ve mavi renklerin egemenliğinde, ışığı esas alarak çalışmıştır. Yaptığı tüm resim çalışmalarında sağlam kompozisyonun önemini kavrayarak başarılı çalışmalar yapmıştır. Bu dönemdeki yaptığı çalışmaların içerisinde 1942 yılında yapmış olduğu "Seyfettin'in Bahçesinin Üstü" ve "Kütahya Avlar Çiftliği" çalışmasını iyi bir örnek olarak alabiliriz.

Görsel 2.27: Ahmet Yakupoğlu, **Seyfettin'in Bahçesinin Üstü**, Kağıt Üz. Y.B., 26x34 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 71.

Görsel 2.28: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Avlar Çiftliği**, Karton Üz. Y.B, 22,5x28,5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, (Şerifoğlu,2018:352).

Görsel 2.29: Feyhaman Duran, Eşi Güzin Duran ve Ahmet Yakupoğlu, Ünver Ailesini (Aydm, Müzehher Hanım, Gülbün, Safiye Hanım, Süheyl Bey ve Ahmet Yakupoğlu) Mühürdar'daki Evlerinde Ziyarete

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 68.

2.2.4. 1914 Kuşağı-İzlenimci Akımın Ahmet Yakupoğlu Üzerindeki Etkisi

Çağdaş Türk Resmindeki 1914 Çallı Kuşağı ressamlarından Feyhaman Duran'ın öğrencisi olan Ahmet Yakupoğlu, Güzel Sanatlar Akademisi'nde, hocasının ona vermiş olduğu sanat eğitimi ile o dönemin sanat anlayışını, izlerini ve etkilerini başarı ile taşımıştır. Eğitim hayatındaki başarısını hocasının onun hakkında söyledikleri ile de kanıtlamıştır.

Ahmet Yakupoğlu, Feyhaman Duran'ın atölyesinde resim eğitimi aldığı zamanlarda Duran'a Kütahya'dan getirdiği resim çalışmalarını göstermiştir. Duran, bu çalışmalarını uzun uzun gözden geçirmiştir. Bu resimlerden on beş tanesini seçmiş ve paspartu ile çerçevelemiştir. Yakupoğlu'na bu çalışmalar ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Bunlarla Paris'te sergi açabilirsin”

Bu sözün üzerine Yakupoğlu çalışmalarını Süheyl Ünver'e götürmüştür. Feyhaman hocasının söylediklerini Ünver'e iletmiştir. Ünver, bu on beş resim içerisinden iki tanesini seçerek Yakupoğlu'na şöyle demiştir:

“İşte Ahmet! Bunlar ahlak demektir...”

Yakupoğlu sömestir tatili için Kütahya’ya dönmüştür. Kütahya Halkevi’nden Ankara’da açılacak olan Halkevleri Resim Sergisi’ne katılmak istemiştir. Bu sergiye Feyhaman hocasının seçmiş olduğu on beş resmi göndermiştir. Bu sergi hakkında Yakupoğlu yaşadıklarını şöyle belirtmiştir:

“Ankara’da açılan Halkevleri Resim Sergisi hakkında çok geçmeden radyoda haberlerde yer aldı. Haberlerde, Kütahya Halkevi’nden Ahmet Çalışel’in ismi de okununca ortalık bir alabora olur ki!... O yıllarda öyle yerlerden ses gelmesi enikonu büyük hadise idi. O andan sonra vaziyetler pek başkalaştı”

Bu sergi hakkında Ankara ressamlarından Eşref Üren’in Ülkü Mecmuası’nda bir yazısı çıkmıştır. Bu yazıda Yakupoğlu hakkında şunlar yazılmıştır:

“Birinci gruptan beşinci mükafat, Kütahya Halkevi’nden Çalışel’e verilmiştir. Yakupoğlu, gerçekten ressam olmak için doğmuştur. Renkleri ne kadar güzel bir duyusla birbirine yaklaştırmasını başarmıştır; iki resminin de sergilenen resimlerin arasında en keyiflisi ve renklisidir...”

Yakupoğlu sergiye gönderdiği on beş resmi hakkında şöyle demiştir:

“Halbuki bunlar tabiattan çalıştığım ilk resimlerdi. Doğru-dürüst malzemesiz, kağıtlar üzerine, birer seanslık... Seçilen iki resimden birinin de bir köşesi kopuktu! Nice tuvallere çalışılmış şeylerin yanında bunlar ancak samimiyet ifade edebilirdi. Resimlerin Akademi’de Muallimler Odası’ndan merakı mucip olup istenmesi... Genç hocaların hemen hepsi orada idi. “Yahu bu çocuk merdivenin üst basamağına birden çıkmış!..” Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Halil Dikmen’e: “Halil sen şu değirmeni alsana (Dolmabahçe’ye)”...Bir başkası: “Bu çocuk hangi atölyede?”. Ali Çelebi: “Bizde”...

Akademide ders yılının başlaması ile Çallı, Hikmet ve Feyhaman atölyeleri birleştirilmiştir. Atölyelerin birleştirilmesi ile Yakupoğlu’nun arkadaş sayısı artmıştır. Arkadaşları ile kaynaşmış ve hocalarının beğenisini kazanmıştır. Yakupoğlu bir anısını şöyle aktarmıştır:

“Biiir gün Süheyl Bey ile Şevket Dağ’ın cenaze merasimine gitmiştik. Rumelihisarı’ndaki evinden Kayalar mevkiine götürülüyordu. Eski hocaların hepsi vardı. Çallı ile selamlaşıldı. Çallı beni Süheyl Bey’in yanında görünce:

“Süheyl Bey!, bu genç çok güzel çalışıyor ve çok iyi eğitiliyor” dediği de, Süheyl Bey:

-“Hocam sizlerin çabaları ile” cevabını verince,

-“Süheyl Bey inanın ki nükte yapmıyorum..” diye başıyla manalandırarak konuşmasını sürdürmek istemişti. O, kendi talebelerinden çok gelip benimle meşgul olur, benimkileri tashih ederdi (Yakupoglu, 1991: 41).

Ahmet Yakupoğlu, 1914 Çallı dönemi hocalarının beğenilerini ve takdirlerini kazanarak Çağdaş Türk Resim Sanatı içerişindeki birikimini yaşamı boyunca resimlerine büyük bir başarı ile aktarmıştır.

Kılıç (201)’a göre, Ahmet Yakupoğlu’nun manzara konulu resimlerini 1870 sonrası Şeker Ahmet Paşa kuşağı ressamı ve yurt gezileri sırasında yapılan manzara resimleri ile karşılaştırarak değerlendirmemiz daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Çünkü Yakupoğlu’nun resimleri kullandığı genel kompozisyon düzeni, ışıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleriyle, tabiata olan aşkı ve sanat anlayışıyla Hoca Ali Rıza’nın tablolarını hatırlatır. İlginçtir ki, iki sanatçıda da var olan tevekkül duygusu, benzer biçimde resimlerine yansımıştır. Her iki ressamın da yapmış olduğu resimlerinde mimari unsurlarla doğa elemanları çağdaşlarından farklı tarzda kullanılmıştır. Doğa elemanları daha natüralist anlayış sergilerken, mimari unsurlar daha gözlemci, keskin hatlara ve belgeleyici renk anlayışına sahiptir. Mimari unsurlarda kullanılan renkler daha yalın ve hatları belirgindir. Her iki ressamda da mimari unsurların belirgin hatlarla gösterilmesi, belgeleme kaygısını göstermektedir. Her iki ressamda da doğa elemanları (ağaçlar, su ve gökyüzü)saydam renklerle yapılmış diri ve canlıdır. O anın görüntüsü bir daha değişmezcesine verilmeye çalışılmıştır. Empresyonistler doğa elemanları ve nesnelerin hatlarını ışık titreşimleri ile eritmeye çalışırken, Ahmet Yakupoğlu’nda tam tersine doğa elemanları dipdiri ve canlı olarak verilmiştir. Örneğin Ahmet Yakupoğlu’nun mimari konulu bir eserlerinden biri olan Sultanahmet Cami eseri ile empresyonist ressamlardan Claude Monet’in mimari konulu bir eseri ile karşılaştırıldığında iki ressamın gerçeklik algısı arasındaki farkı daha iyi kavrayabiliriz.

Görsel 2.30: Ahmet Yakupoğlu, **Sultanahmet Cami**, 1958, Kontraplak Üz. Y.B.,19x25.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 154.

Görsel 2.31: Claude Monet, **Rouen Katedrali**, 1894, T.Ü.Y.B.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Sempozyum Bildiri Kitabı, 2014:46.

Claude Monet’de mimari biçimler öylesine erimiş ki, yalnızca renk titreşimleri ile algılanabilen biçimler görünür. Buradaki amaç biçimlerin kendisi değil, ışığın biçimleri nasıl yansıttığıdır. Aynı şekilde Halil Paşa’nın resimlerinde kullandığı mimari formlarla da benzerlik söz konusudur.

Yine Ahmet Yakupoğlu’nun aynı tablosunu Hüseyin Zekayi Paşa’nın mimari konulu resimleri ile karşılaştırdığımızda benzer özellikleri fark edebiliriz.

Ahmet Yakupoğlu, Monet gibi, ışığın her değişen tonunu, doğa üzerinde yaptığı değişik etkileri kaydetmemiştir.

Görsel 2.32: Hüseyin Zekayi Paşa, **Cami**, T.Ü.Y.B., 87x115 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Sempozyum Bildiri Kitabı, 2014: 46.

Görsel 2.33: Halil Paşa, **Mısır'dan**, T.Ü.Y.B, 56x34 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Sempozyum Bildiri Kitabı, 2014: 46.

Her üç ressamda da mimari formlar realist bir algılama ile betimlenmiştir. Ahmet Yakupoğlu'nun doğa karşısındaki tutumunu onun doğulu bir ressam olma tavrı ve yaşantısında aramak gerekir. Onun minyatüre olan tutkusu izlenimci bir üslupla yapmış olduğu peyzajlarına da yansır. Onun tabiatı algılaması ve doğa karşısındaki duyum ve izlenimleri bir doğulu ressam tavrından başka bir şey değildir. Yakupoğlu'nun izlenimci resim anlayışındaki asıl başarısını ise suyu betimlemedeki ustalığında görüyoruz.

Sonuç olarak; Ahmet Yakupoğlu, tabiatta o anı görselleştirmeye dayalı bir durum ve algılama içinde olmuştur. Sosyal ve kültürel değerleri gözlemci bir tavırla belgelemeye çalışmıştır. Peyzajlarından kendi duyum ve algılamasına has izlenimci bir tutum sergilemiştir. Işıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleri ile kendi döneminden önceki Hoca Ali Rıza, Halil Paşa ve Hüseyin Zekayi Paşa'nın gerçeklik algısına benzer duyum ve algılama içinde farklı bir sanat anlayışına sahiptir. Türk resmi içerisinde bir değer olarak yerini almayı hak etmiştir. Gelecekte yeniden yazılması gereken Türk resmi içerisinde de yer alması adından bahsedilmesi gereken bir

sanatçımızdır. Ürettikleri ve yayınlanmış eserleri ile de bunu kanıtlamıştır (Kılıç, 2014: 44-45).

2.2.5. Akademiden Sonraki Sanat Hayatı

Ahmet Yakupoğlu, Akademi'yi bitirdikten sonra, doğup büyüdüğü yer olan Kütahya'da dönmüştür. Hocaları Süheyl Ünver ve Feyhaman Duran'ın tavsiye ettiği gibi Kütahya'yı resmetmiştir. Kentin yapısının her geçen gün bozularak özelliğini kaybetmeye başladığının farkındalığı ile çalışmıştır. Üstlendiği bu görev bilinci ile büyük bir istek ve azimle Kütahya'yı resmetmiştir. Çünkü o, Süheyl Ünver'in ve onun hocası Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'nın İstanbul'da yaptıklarını yapmak için çabalamıştır. Mekanları adeta bir fotoğraf karesi gibi ele alarak, bütün aşkını, duygularını ve içtenliğini kullandığı renkleri ile tuvallerine aktarmıştır (Ayvazoğlu, 2014: 39).

Yazkaç (2016)' a göre, Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya'sında zaman, bir pınar gibi sessiz ve derinden akar. Bazı resimlerindeyse zaman adeta durmuş gibidir. Mekân ise ahşap ve toprağın sımsıcak harmanlanıp gelenekle sımsıkı örüldüğü, zamandan uzak yapılarıdır. Yakupoğlu'nun Kütahya'sı, yerel dokusu bozulmamış, havasıyla, bereketli toprağıyla, gürül gürül akan pınarlarıyla, çeşmeleriyle, Mevleviliğin, Ahiliğin yurdu, Osmanlının sancağı, Cumhuriyet'in mütevazı bir vilayet merkezidir.

Kütahya şehri zengin bir tarihi geçmişe sahiptir. Doğu Roma imparatorluğunda iken Türk hâkimiyetine geçer, Selçuklu saltanatının dağılması sonucunda kurulan beyliklerden biri olan Germiyanogulları'nın merkezi olur. XIV. yüzyılda ise Osmanlı devletinin Anadolu'daki önemli şehirlerinden biri olur. Coğrafi olarak, İç Anadolu ile Batı Anadolu arasındaki geçit alanı üzerinde, doğuda Eskişehir, güney doğuda Afyonkarahisar, güney batıda Balıkesir, kuzeyde Bursa ve Bilecik ile çevrilmiş olan Kütahya, Milli Mücadele tarihimizde de çok önemli durumlarda rol almıştır.

Ressam Ahmet Yakupoğlu, doğup-büyüdüğü, köklü bir kültürel birikime sahip olan Kütahya şehrini geçmişten günümüze tasvir etmeyi kendine görev edinmiştir. Kütahya'ya dair çalıştığı resimlerinde, Kütahya'nın taşını toprağını, suyunu, ağaçlarını, sokaklarını, evlerini büyük bir titizlikle resmetmiştir. Ressamın, 1945'li yıllarda Akademi'den mezun olup İstanbul'dan Kütahya'ya dönüşüyle başlayan Kütahya betimlemeleri 2000'li yıllara kadar devam etmiştir. Yarım asır devam eden bu

çalışmanın sonucunda, açık havada çalışılmış 1300 kadar, belge niteliğinde resim ortaya çıkmıştır. Bu resimlerin büyük bir kısmı, proje aşamasındaki Ahmet Yakupoğlu Müzesi'ne konulmak üzere halen Dumlupınar Üniversitesi'nin himayesinde korunmaktadır.

Kütahya şehri tarihinden getirdiği pek çok unsuru ile Ahmet Yakupoğlu'nun resimlerinde, duygu ve sanat olarak yükselmiştir. Kütahya kentinin bellek oluşumunda, kültürünün zenginleştirilmesinde, geleneksel el sanatlarımızdan minyatür ve tezhip sanatının öğretilip yaygınlaştırılmasında, resmin ve musikinin sevdirenmesinde Ahmet Yakupoğlu'nun çok büyük rol oynadığını görmekteyiz. Sanatçımız, Kütahya resimlerine sanat hayatının sonuna kadar devam ederken, bir yandan da çok sayıda neyzen yetiştirerek çini beldesi olarak tanınan Kütahya'yı adeta "neyzenler beldesi" haline getirmiştir (Yazkaç, 2016: 40-41).

Ahmet Yakupoğlu, 2007 yılından sonra yoğunlaşan alzheimer ve buna bağlı demans hastalığından dolayı yaşamının son yıllarında manevi kızı Havva Sökmener ve ailesi ile İzmir'de geçirmiştir. 2015 yılında rahatsızlığının ilerlemesi ve hastane ortamında olması gerektiğinden, Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü öğretim üyelerinden Pınar Yazkaç'ın girişimleri ile Dumlupınar Üniversitesi tarafından sevdalısı olduğu memleketi Kütahya'ya getirilmiştir. DPÜ Evliya Çelebi Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde özel bir oda kendisine tahsis edilmiştir. Hastanedeki ilgili doktor ve hemşireler tarafından itina ile bakımı yapılmıştır. Tedavi süresince Kütahya'dan ve başka yerlerden, devlet erkânı, dostları, arkadaşları, talebeleri ve pek çok seveni onu ziyaret etmiştir.

Bir sene iki ay sonra 96 yaşında tedavi gördüğü hastanede çoklu organ yetmezliği sebebiyle 02 Ekim 2016 Pazar günü saat 14.00 civarında vefat etmiştir. 03 Ekim Pazartesi günü evinde tüm sevenlerinin toplandığı kalabalık bir törenin ardından Çinili Cami'de "helallik" alınarak Kütahya Ulu Camii'nde ikindi namazını takiben, öğrencilerinden Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dr. Öğretim Üyesi Nuri Uygun'un kıldırıldığı cenaze namazının ardından Hıdırlık-Ahi Erbasan Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Görsel 2.34: Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya Ulu Camii'nden Defnedilmeden Önce Çinili Camii'ndeki Cenaze Töreninden Bir Fotoğraf

Kaynak: DPÜ. Arşivi.

Görsel 2.35: Ahmet Yakupoğlu Atölyesinde Çalışırken

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 95.

Manevî kızı olan Havvâ Sökmener, Ahmet Yakupoğlu'nun eğitimciliğini ve sanat geçmişini şöyle özetler:

“O, bu hayata vermek için gelmiş büyük bir derviş, bir gönül insanıdır. Resimde Hoca Ali Rıza'nın devamı, minyatürde 20. yüzyılın Levnî'si, müsikîde Emin Dede'den el almış ve 40 neyzen yetiştirmiş bir ney üstâdı, Kütahya'nın etrafına 70 bin dönüm çam dikilmesine ön ayak olmuş mübârek bir çevreci yurtseverdir... Edib, müzehhib, eski eser tamircisi bir hezârfendir...” (Gönül, 2003:168)

Görsel 2.36: Ahmet Yakupoğlu ve Manevi Kızı Havva Sökmener ile Birlikte

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 19.

2.2.6. Sanatçının Kişiliğinin Sanatına Yansımaları

Ahmet Yakupoğlu, geleneklerine bağlı, çalışkan, dürüst, titiz, prensip sahibi, otantik şivesini hiç bozmayan, samimi ve mütevazi bir kişiliğe sahiptir. Her sabah günün ilk ışıklarıyla, kasketi başında, çok sevdiği oduncu gömleği sırtında, yarı aç yarı tok, sıcak soğuk demeden yürüyerek; Kütahya'yı tabiatıyla, tarihi yapılarıyla, ormanlarıyla, pınarları, çeşmeleri, dereleri, meyve ve çiçek bahçeleriyle adım adım resmetmiştir. Bunları yaparken bıkmamış, yorulmamıştır. Akşamüzeri, adeta kutsal bir vazifeyi yerine getirmenin huzuru ve dinginliği içinde, resim çantasını yüklenerek tekrar Maltepe'deki devlethanesinin yolunu tutmuştur. Boş durmadığı, çalıştığı, resim yapabildiği müddetçe büyük bir mutluluk ve tatmin duygusu ile yaşamıştır. Yakupoğlu

ürettiklerini de paylaşan, vermeyi seven hediye etmeyi adeta adet haline getirmiş cömert, gani gönüllü, sıra dışı bir ressamdır (Yazkaç, 2016:42).

Çok güzel bir sözü var Süheyl Bey'in; "Ahmet talip olma, matlup ol". Bu söz, Ahmet Yakupoğlu'nun hayatının düsturu olmuştur. Ne para, ne ün yani hiçbir şey talep etmemiştir. Hep matlup (istenilen) olmayı tercih etmiştir.

1997 yılında Kubbealtı Vakfı, Ahmet Yakupoğlu için 8 Mart 1997 yılında Yıldız Sarayı'nda bir program hazırlamak için karar almıştır. Bu programda, Aydın Bolak Bey ve Mehmet Dumlu Hoca'da konuşmacılar arasındadır. Açılış konuşmasını da Ekmeleddin İhsanoğlu yapacaktır. Ahmet Yakupoğlu'nun portrelerinden bir sergi açılacaktır. Programda ayrıca Hasan Ali Göksoy'un hazırladığı Yakupoğlu ile ilgili bir belgesel gösterilecektir. Program Yakupoğlu'na bildirilmiştir. Yakupoğlu bu program ile ilgili düşüncelerini Sinan Uluant'ın aktarmış olduğu bir anısında şöyle belirtmiştir:

"Şubat sonunda bir gece eve telefon etti. Allah aşkına şu geceyi yapmayın, aylardır gözüme uyku girmiyor, ben bunlara layık değilim."

"Çaresiz peki, dedik... Ahmet ağabey bunları fazlasıyla hak ediyordu. Fakat, her zaman talep etmeyen, matlup olmayı seçen Ahmet ağabey, hiçbir şekilde ön plana çıkmayı, kendini göstermeyi istemiyordu. Biz de o tarihe kadarki bütün çalışmalarımızı bir tarafa koyarak, iptal etmeye razı olduk." (Uluant, 2016:16).

Ahmet Yakupoğlu'nun yaptığı işlerin önemi yeterince anlaşılamamıştır. Onun, değerli kişiler tarafından nasıl yetiştirilip donatıldığı tam olarak bilinmemiştir. Gelecek kuşaklara bıraktığı estetik mirası, ne devlet erkani ne de aydınlar ve halk gerektiği ölçüde fark edememiştir. Sonuç olarak bu memleket onu tanıyamamıştır. Bu hata bizlerindir. Üstüne aldığı görevleri yaparken kimseden bir beklentisi olmamıştır. Sanatını, en iyi şekilde yapmaya gayret etmiştir. Sanatını, sadece sahibine beğendirmek isteyen bir aşk ve iman ile yol alarak korumuştur (Tunalı, 2016: 34).

Bu bilgiler doğrultusunda, Yakupoğlu'nun kişilik özelliklerinin sanatını etkilediği anlaşılmaktadır. Kişiliği içerisinde barındırdığı özelliklerden birisi olan çalışkanlığı ve azmi ile çok sayıda eser üretmiştir. Kendisine verilen görevlerin bilinci ile sorumluluk alarak İstanbul ve Kütahya'nın henüz tahrip edilmemiş tarihi ve doğal mekanlarını resimleyerek belgelemiştir. Tarihi geçmişimize olan merakı ile Nasreddin Hoca fıkralarını konu alan minyatürler yapmıştır ve kitap haline getirmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHMET YAKUPOĞLU'NUN SANAT ANLAYIŞI İLE ÜRETTİĞİ ESERLER

3.1. AHMET YAKUPOĞLU’NUN SANAT ÇALIŞMALARI

3.1.1. Ahmet Yakupoğlu’nun Resim Çalışmaları

Yakupoğlu hava şartlarının zor olduğu zamanlarda, atölyesinde daha önce açık havada yapmış olduğu orijinal eserlerinin bazılarının kopyalarını yapmıştır. Atölyesine gelen ziyaretçileri onu orada çalışırken izlemiş ve gözlemlemiştir. (Güven, 2003: 158)’in Yakupoğlu’na yaptığı bir ziyareti şöyle aktarmıştır: Yakupoğlu’nun mütevazî atölyesine yapmış olduğum bir ziyarette, onu bir eserinin başında çalışırken buldum. Atölye başlı başına bir sergi salonudur. Bana:

“Siz biraz oturun resimlere falan bakın, bu kadar resmi belki bir daha bir arada göremezsiniz, ben resmin önemli bir yerindeyim bitirivereyim, malum demir tavında dövülür” diyerek beklememi söyledi.

Bu bekleyiş bize onun özgün eserleri ile dolu olan atölyesinin duvarlarındaki eserleri uzun uzun inceleme imkânı sağladı. Sanki odada, duvarlardaki resim adedince pencere vardı ve her pencere zamanın farklı bir döneminden atölyeye ışık getiriyordu. Gerçekten her biri bir şaheser olan yaklaşık 250 adet resim, onun bini aşan orijinal eserlerinden sadece küçük bir bölümüydü. Bir duvarda eski Kütahya resimleri, diğerinde eski Konya, başka birinde İstanbul ve Boğaziçi, manzaralar, mesire yerleri, bir diğerinde, sonradan literatürlere geçtiğini öğrendiğimiz ırmak, su ve çeşme resimleri itina ile asılarak sergileniyordu... Çalışırken yaptığı resmin, usta ellerinde hayat bulduğunu ve tablonun içinde yaşadığını görmek büyük bir zevkti. Bir süre sonra çalışmasına ara verdi. Kendisinden çalıştığı tabloyu anlatmasını rica ettim, anlattı:

“Bu İrebişlerin Mehmet Ağa’nın harmanı. Karısı, kızları, gelinleri hep çalışıyorlar. Düven sürüyorlar. Arkasında Ariflerin Hasan Ağa, ailesi ile birlikte harmanda çalışıyor. Ben bu resmin orijinalini 1950’lerde bizzat bakarak yaptım. Hepsi tanıdığım insanlar, hep bildiğim yerler.”

Özçelik (1995:68)’e göre, izlenimci akımın ressamı doğa karşısında sehalarını kurar ve tabloyu açık havada yaparlar. Bunun neticesi olarak empresyonist tablolar, tabiata açılmış pencereler gibi şeffaf, parlak ve aydınlıktır. Ahmet Yakupoğlu eğitimini aldığı ve etkilerini eserlerinde yansıttığı izlenimci akımının diğer ressamı gibi açık havada resimlerini yaparak, anlık izlenimlerini tuvaline aktarmıştır. Ahmet

Yakupoğlu, hocası Feyhaman Duran'dan aldığı resim eğitimi ve Hoca Ali Rıza Bey'in eserlerinin onun üzerindeki etkileri ile izlenimci bir anlayış ve kavrayış ile çalışmıştır. Resimlerinde, özellikle tarihi mekânlar ve yerlerde yaptığı resimleri daha gerçekçi, geleneksel ya da anlatımcı arayışları olmuştur. Bu resimlerinde Hoca Ali Rıza'dan ilham alarak beslenmiştir. Yakupoğlu tabiata olan hayranlığıyla tabiattı gözlemleyerek, araştırarak ve içerisinde yaşayarak etüt etmiştir. Tabiatın zaman içerisindeki değişimini, ışığın objeler üzerindeki etkisini, ışık ve renk duyumlarını temiz/berrak renk paletinde titiz bir işçilikle kendine göre yorumlamıştır.

Güner (1983:10)'e göre, Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya dışında en çok resimlerini yaptığı bir diğer Şehir İstanbul olmuştur. Yapmış olduğu eşsiz gzelliikteki çalışmaları ile de ayrıca bir İstanbul ressamı olmuştur. Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu kitabında Ahmet Güner'in de belirttiği üzere, Ahmet Yakupoğlu, Hoca Ali Rıza Bey'in İstanbul resmi için yaktığı meşaleyi Süheyl nver'den devralmıştır. Devraldığı bu geleneğin bilinçli bir takipçisi olmuştur. Bu haliyle o, Hoca Ali Rıza Bey ve A. Süheyl nver gibi İstanbul'u bize ait bir vatan köşesi olarak fırçası ile sevdirmeyi başarmıştır. Onun İstanbul ressamlığı gönüllü olarak ve karşılık beklemeksizin yaptığı bir görevdir. Kütahya'dan koşup resim çantasını Boğaz'ın bir köşesinde açıp resmini yapmasını onun Türk vatanının manevi çehresine ve milli kültürümüze olan hizmet aşkıyla açıklayabiliriz.

Yakupoğlu tabiat içinde gözlemleyerek yakalamaya çalıştığı ışık ve renk duyumlarını tuvaline başarılı bir Şekilde yansıtmıştır. Sonuç olarak izlenimci sanat anlayışını temel alarak, hocalarının öğretileri ve özellikle Hoca Ali Rıza üslubunun etkisi ile kendine has bir tarz geliştirmiştir.

Görsel 3.1: Ahmet Yakupoğlu İstanbul’da Açık Havada Bir Çalışma Esnasında

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Sempozyum Bildiri Kitabı, 2014: 11.

Ahmet Yakupoğlu’nun Kütahya’daki resimlerinin oluşmasında iki değerli hocanın öngörüsü ve tavsiyelerinin etkisi ile oluşmuştur. Resim hocası Feyhaman Duran’ın önerisi ile yaptığı resimleri itina ile korumuştur. Fakülteden mezun olup Kütahya’ya döndüğünde ise, Süheyl Ünver hocasının yönlendirmesi ile abideleri, tarihi yerleri, kaybolması her zaman mümkün olan eski sokakları ve kıymeti bilinmemiş kıymetli köşeleri kendi atmosferi içinde resimlemiştir. 1991 yılında Türk Petrol Vakfı’na bastırılan Rengarenk Kütahya albümünde sayılarının bini aştığını bildiğimiz Kütahya tablolarından 240 tanesi bulunmaktadır. Yakupoğlu’nun bu kitabında Kütahya’ya olan sevgisi, geçmişin izleri ve doğallığa olan bağlılığı sanatçı yaratıcılığına dönüşmüştür. Kütahya’da yaptığı tüm resimlerinin olduğu bu kitabı ile yaratıcılığını ve üretkenliğini belgelemiştir.

Yakupoğlu’nun Rengarenk Kütahya albümünde; 1948 yılından itibaren Kütahya’nın bütün önemli muhitleri, cadde ve sokakları, şehrin etrafındaki mesire yerleri, ilçe ve köyleri, genel görünüşünün betonlaşmadan önceki hali, tabiatın güzellikleri, kır ve ağaçlıkları, serin pınarlarını, kır çeşmeleri, evleri ve hatta tanınmış simaların resimlerini yapmıştır. Bu çalışmalarını literatüre girecek şekilde itina ile hazırlayarak bu albüm ile bütün dünyanın istifadesine sunulmuştur.

Görsel 3.2: Ahmet Yakupoğlu ve Atölyesi.

Kaynak: D.P.Ü. Arşiv.

Güner (2002:10)'in belirttiği üzere; Resimde Hoca Ali Rıza Bey'in birçok öğrencisi olmuştur. Ancak, Hoca Ali Rıza Bey'in İstanbul resimlerinde bir tek öğrencisi olmuştur. İsmi daima saygı ile andığımız o kişi Ahmet Süheyl Ünver'dir. 1916 yılında, Hocası, Hoca Ali Rıza Bey'in rehberliğinde resmi bir araç olarak kullanarak, İstanbul'u keşfetmeye başlamıştır. O yıllarda İstanbul Osmanlı asırlarının sonuna ulaşmış en güzel görüntüsündedir. Ünver, hocası Hoca Ali Rıza Bey ile İstanbul'u bu güzellikler içerisinde onu bozulmamış haliyle yakalamış, yakaladığı her güzelliği kalemi ve fırçasıyla tespit etmiştir. Hoca Ali Rıza Bey, Süheyl Ünver'e resim tekniği yanında İstanbul'a ait resim mevzularının bulunmasında da hocalık yapmıştır. İlk resim temsillerini bu büyük hocanın nezaretinde yapmıştır. Hoca talebe ilişkileri 15 yıl sürmüştür. Bu zaman dilimi içerisinde Süheyl Bey'in kaleminden ve fırçasından İstanbul ait bu görüntüler, belgesel bir değere sahiptir. Hocası ile birlikte daha çok Boğaziçi'nin Anadolu kıyısını resmetmişlerdir. Süheyl Ünver'in İstanbul resimleri bir albüm içinde 1996 yılında "Sevdiğim İstanbul" adıyla kitaplaşmıştır. Bu eserde Ünver'in İstanbul suluboyalarından 53 tanesi bulunmaktadır. Bir yıl sonra yayınlanan

“A. Süheyl Ünver’in İstanbul’u” adlı kitabında, karakalem ve suluboya resimlerinin önemli bir kısmı bulunmaktadır. Aynı yıl bu albümden seçilen 20 İstanbul resmi ise okuyucuya planlar halinde sunulmuştur. Aslında Ünver’in İstanbul resimleri bunlarla sınırlı değildir. Onun gün ışığına çıkmamış resimleri Ünver’in Süleymaniye Kütüphanesi’ne vakfettiği İstanbul’la alakalı defterlerle kerimesi Gülbin Mesara’nın özel arşivinde bulunan defterlerden bazılarındandır. Bilhassa 1916 sonrasında İstanbul semt defterlerini hazırlarken Süheyl Ünver’in yaptığı karakalem ve suluboya resimlerle birçok İstanbul köşesinin bugün tamamen hafızalarımızdan silinmemesini Süheyl Ünver’e borçlu olacakları da bir gerçektir. Aslında bu bağlamda bu şehrin sevdalılarının Süheyl Ünver’e bir borcu vardır. Bu borç Ünver’in 1941 Mayıs’ında Kütahya’da keşfettiği Ahmet Yakupoğlu’nu İstanbul’a kazandırması olmuştur.

Süheyl Ünver’in 1941 yılında Ahmet Yakupoğlu’nu keşfetmesi ve onu İstanbul’da kendi rehberliğinde disiplin altına alması ile de Yakupoğlu’nun İstanbul’u başlamıştır. Süheyl Ünver İstanbul’a ilişkin tarih araştırmalarını sürdürürken Ahmet Yakupoğlu hocasının yanındadır. Böylece, Yakupoğlu Ünver hocası ile birlikte tespit ettikleri yer ve konuları yerinde görme imkanına kavuşmuştur (Yakupoğlu, 2002: 8).

Yakupoğlu, bir gün Süheyl Hoca’nın bir konferansı öncesinde küçük bir ney dinletisi vermesi için Konya’ya çağrılır. Programın ertesi günü Yakupoğlu rahatsızlanır ve zatürre teşhisi konulur. İstanbul’da iki ay tedavi gördükten sonra iyileşir ve yeniden bir iş arayışına girer. Yine, Süheyl Ünver’in girişimleri ile İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü’nde ressam kadrosunda çalışmaya başlar. Süheyl Hoca’ya yardımcı olmanın dışında, onun yönlendirmesiyle, Tıp tarihi arşivi için resim ve minyatür çalışır.

İstanbul’daki bu dönemde Süheyl Ünver ve Ali Sami Ülgen ile beraber İstanbul’un bozulmak üzere olan mimari, tezyini, etnografik vs. birçok değerini kayıt altına alarak kültürel mirasın yok olmaması için ve nesilden nesile aktarılabilmesi için sokak sokak tarama çalışmaları yapmışlardır. Bu tespit çalışmaları Ahmet Yakupoğlu’nun çalışma anlayışını değiştirdiği gibi ileride Kütahya için yapacağı işlerin temelini de oluşturmuştur.

Aslında Yakupoğlu’nun İstanbul’u bir ressam gözüyle dolaşması, 1941 yılının ortalarına rastlamaktadır. O yıllarda İstanbul, Osmanlı asırlarının armağanı olan güzellik uykusunun da sonuna varmıştır. Maddi şartların dürtüsü bu güzeli uyandırmak üzeredir.

Uyanmakta olan bu güzel, Anadolu çocuğu olan Yakupoğlu'nun gönlünü çalmış onu büyüyle kendine bağlamıştır. Tabii güzellikleri, bitki örtüsü ve sahil haneleriyle o günlerdeki Boğaziçi'nin eşi emsali yoktur. Tek tek yalıları o yıllarda keşfetmeye başlamıştır. Boğaziçi'ndeki erguvan bayramını o keşfetmiştir ve İstanbul resmiyle erguvanı o tanıştırmıştır. Gene o yıllarda Bağdat Caddesi ve civarı Yakupoğlu'nun gözünde Babil'in asma bahçelerinden farksızdır. O civarın konaklarıyla mor salkımın uyumlu birlikteliğini de Ahmet Yakupoğlu'nun fırçasına borçluyuz. Zaman geçtikçe, hızlı ve çarpık kentleşme ile ilk darbesini İstanbul'un bütün güzel köşelerini tahrip etmeye başlamıştır. Bu tahrip, Türk-İstanbul tarihi çizgilerini yok ediyordu. Ahmet Yakupoğlu bu yıkımı yerinde ve zamanında görmüştür. Bir vurgun yemiştir Ahmet Yakupoğlu, İstanbul avucumuzdan kaçıyor. Halbuki o taşradan, İstanbul'a gelmesine rağmen kısa zamanda bu büyük şehrin kültürü ile yoğrulmuştu. İçi kan ağlıyordu. Kütahya'dan İstanbul'a her gelişinde bu yıkımın çapı genişliyordu. Bir şeyler yapmalıydı. Yarım asırlık bu zaman dilimi içerisinde sönmeyen bu aşk, dinmeyen heyecan ve gıpta edilecek bir tarih ve çevre şuuru içerisinde İstanbul'u köşe bucak fırçasıyla tuvaline taşımaya gayret etmiştir. Tıpkı bu yoldaki, Hoca Ali Rıza Bey ve Süheyl Ünver gibi her İstanbul yolculuğundan onlarca İstanbul resmi ile Kütahya'ya dönmüştür. Onun fırçasından çıkan İstanbul resimlerinin gerçekten İstanbul için gurur vericidir ve onun ismini İstanbul'a eser vererek hizmet eden alim ve sanatkarların kütüğüne kazıtacak çaptadır.

Ahmet Yakupoğlu imzasını taşıyan İstanbul resimlerinden 200'den fazlası onun Kütahya'da şahsi arşivindedir. Bunun dışında kalan İstanbul resimlerinin önemli bir bölümü de Nadide Uluant koleksiyonundadır. Bu koleksiyondaki 50'den fazla İstanbul resmi Ahmet Yakupoğlu'na aittir. Sinan Uluant'ın şahsi toplamaları ise 15 civarındadır. Listeye bu miktardaki bir koleksiyonla Ünver ailesini de dahil etmemiz gerekmektedir.

Ahmet Yakupoğlu'nun İstanbul resimleri, yaklaşık bir yarım yüzyılı 1945-1990 arasını kapsamaktadır. Ağırlıklı olarak Boğaziçi resimleri Yakupoğlu'nun İstanbul koleksiyonundan aslan payını almaktadır. Bu müthiş koleksiyondan sadece Boğaziçi'nin Anadolu kıyısına ait olanları bir albüm haline getirilmiştir. 1982 yılında yaptığı resimler 1983 yılında İstanbul'da "Ahmet Yakupoğlu'nun Fırçasından Boğaziçi'nin (Anadolu Yakası)" başlığıyla basılmıştır. Bu albümde 31 tanesi 1982

yılında yapılmış tablolar yanında 1953’de iki ve 1957’de de bir tane toplam üç suluboya resme yer verilmiştir. Yakupoğlu fırçasından 1953’de yapılanlar ile 1982’deki görünümle karşılaştırıldığında, İstanbul’un nasıl yok edildiği ve bir beton yığını haline getirildiğinin bir belgesi konumundadır.

Fakat Yakupoğlu’nun İstanbul tutkusu sadece onun Boğaziçi resimleriyle sınırlı değildir. Sanatçının fırçasından çıkanlar Yakupoğlu’nu bir Boğaz ressamı yapacak derinliktedir. Eyüp, Fatih ve Eminönü’nden seçtiği semt konuları ile kaybolan İstanbul köşelerini de çok iyi resmetmiştir. Benzer düşünceleri elbette onun Üsküdar resimleri için de söyleyebiliriz. Ayrıca Kadıköy, Moda, Fenerbahçe ve Adalar resimleriyle Ahmet Yakupoğlu, İstanbul yolculuğunu tamamlanmıştır (Güner, 2002:10).

Çok yönlü bir sanatkâr olan ve ‘Hezarfen’ olarak adlandırılan Yakupoğlu, gerçek bir İstanbul ressamı olmasına rağmen, bir o kadar da az bilinen belki de kendisini gizleyen ve eserleri ile var olmak isteyen bir ‘derviş’, bir ‘veli’, ‘sanatkâr’dır. İstanbul’a duyduğu aşkını, hocası Süheyl Ünver’den bir ‘vasiyet’ ve ‘vazife’ olarak kabul ederek hayatının son yıllarına kadar elinde fırça ve tuvaliyle çalışarak sürdürmüştür (Kucur, 2003: 21).

Görsel 3.3: Ahmet Yakupoğlu, Açık Hava Manzaralarını Resmederken Yanından Ayırmadığı Resim Çantası ile Genellikle Karton Üzerine Yağlıboya Kullanarak Çalışmıştır

Kaynak: <http://www.dertlidolap.com/kutahyali-bir-atabek/>, 2018.

Görsel 3.4: Ahmet Yakupoğlu, **Kanlıca Saffet Paşa Yalısı**, Karton Üz. Y.B., 29.3x39 cm, 1976 Yılında Geçirdiği Yangın Öncesinden

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 322.

Görsel 3.5: Ahmet Yakupoğlu, **Salacakta Mor Salkımlı Sokak**, 1986, Kontraplak Üz. Y.B., 62x83cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 461.

Türk mimari eserlerinin içerisinde su görünümleri ile ilgili eserler büyük bir önem taşımaktadır. Bunların eserlerin başında; sebiller, çeşmeler, şadırvanlar ve hamamlar gelmektedir. Ahmet Yakupoğlu, su ile ilgili mimari yapılardaki çeşme ve sebilleri resimlerinde betimlemiştir. Bu eserler, tarihi bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca İslam Mimarisinin estetik değerlerini de yansıtmaları açısından oldukça önemlidir. İstanbul'un unutulmaya yüz tutmuş sayısız güzelliğini eserlerinin başlıca kahramanı yapan usta bir sanatçıdır Yakupoğlu. Kendi iç dünyasında yarattığı renk armonisini doğa görünümlerine başarıyla taşımıştır. Konu olarak işlediği, çeşme, sebil, camii gibi İslam mimarisinin İstanbul'daki en güzel örneklerini gerçeğine bağlı kalarak uygulamıştır. Yakupoğlu sadece bir ressam değildir. O, bu çalışmaları ile aynı zamanda bir sanat tarihçisi ve arşivci olarak da hizmet etmiştir. Yakupoğlu, İstanbul'u her fırsatta resimlemiştir. Bugün 400'e yakın İstanbul görünümlerinin olduğu eseri bulunmaktadır. Bu eserleri ile kültürel mirası gelecek kuşaklara aktarma çabası içerisinde olmuştur. İstanbul sebilleri, çeşmeleri ve şadırvanları da işte bu kültürel mirasa ait önemli koleksiyonların başında gelmektedir (Başbuğ, 2014: 47-48).

Yakupoğlu, "Ahmet Yakupoğlu'nun fırçasından Boğaziçi (Anadolu Yakası), "Resimde İstanbul" ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu" albümlerinde İstanbul'un tarihi yerlerini, denizini ve doğal tüm güzelliklerini fırçasından değerine değer katarak aktarıp Çağdaş Türk Resim tarihindeki yerini almıştır.

Görsel 3.6: Ahmet Yakupoğlu, **Hıdiv Kasrı**, 1982, Duralit Üz. Y.B., 60x77 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 298.

Yeniden Kütahya'ya dönen Yakupoğlu, artık herhangi bir vazife almak düşüncesinde olmamıştır. Tek arzusu, Kütahya'ya dair uzun yıllardır çalıştığı koleksiyonu tamamlamaktadır. Musiki çalışmalarına ney dışında rebabı da dahil etmiştir. Bu yıllardan itibaren doya doya resim ve musiki çalışmıştır (Şerifoğlu, 2016: 85).

Görsel 3.7: Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya'da Kendi Tasarladığı Evi

Kaynak: Pınar Yazkaç Arşivi.

Görsel 3.8: Ahmet Yakupoğlu'nun Evinin Alt Kattaki Salonu

Kaynak: Pınar Yazkaç Arşivi.

Ahmet Yakupoğlu mütevazi bir şekilde Kütahya'daki evinde kurduğu atölyesinde resimden, minyatüre, minyatürden tezhibe ve tasavvuf musikisine kadar sanatın derinliklerinde huzur içinde hep üreterek ve öğreterek geçirmiştir.

Ziyaretine gittiğinizde evinin arkasındaki yamaca bakan atölyesinde çalışıyor durumda ise, sizi oraya buyur eder ve hemen, hele kıssa, ünlü limonlu taze kekik çayını hazırlar. Ama siz, yorgun da olsanız, bir köşeye oturup o nefis çayı yudumlayamazsınız, çünkü gözlerinizin duvarları baştanbaşa kaplayan ufak boydaki orijinal tablolarıdan ayrılması mümkün değildir. Topkapı Sarayı Babüssaade'sinde bir kış manzarası vardır mesela. Resme bakarken içiniz ürperir ve ceketinizin yakasını kaldırmak ihtiyacını duyarsınız. Kızgın güneşte bir harman yeri tablosu karşısında terlediğinizi hissedersiniz. Kütahya'nın Çamlıca'sındaki bir şelaleden akan suyla serinlersiniz. Bursa Yeşil Cami ve çevresine bakarken kendinizi Osmanlı asırlarında yaşıyor zannedersiniz. Hele bir de Nasreddin Hoca'nın hikayeleriyle Hz. Mevlana'nın hayatından bazı sahneleri resmettiği minyatürlerini çıkarmaya görsün!.. Harikulade minyatürlere mi, etrafındaki nefis tezhiplere mi, fırçayla yazdığı minicik eski yazılı açıklamalara mı bakacağınızı şaşırır, kekik çayını da, börekleri de çoktan unutursunuz.

Son 40 yıldır Kütahya'dan geçen nice bakanlar, paşalar, valiler ve en kalburüstü yabancı misafirlerle basın mensupları, bu evde –naçiz tabirimle- “ışığın ve suyun şairi” Yakupoğlu ikramından nasiplenmişler, en çok bir – iki saat yaşayabildikleri o rüya aleminden kendi dünyalarına yarı sarhoş dönmüşlerdir (Tanrıkorur, 2016:32).

Ahmet Yakupoğlu evini adeta bir sanat okulu haline getirmiştir. Birçok kişiye sanatın ve musikinin güzelliklerini yaşatmıştır. Kendisinin öğrencilerinden biri olarak atölye ortamından kısaca bahsetmek gerekirse; 1990 yılında onunla tanışmam ve öğrencisi olmam benim tüm hayatımı ve geleceğimi büyük ölçüde etkilemiştir. Resme olan merakım sonucunda bu ilgimi ve merakımı bilen rahmetli babam Ali Hikmet Ağartan beni annemin dayısı, Kütahya'nın mihenk taşlarından biri olan değerli şahsiyet merhum Mehmet Dumlu Hoca'ya götürmüştür. Babam ile konuşarak bir karar veren Mehmet Dumlu Hoca beni en samimi gönül dostlarından biri olan Ahmet Yakupoğlu'nun evine götürür. Büyük bir bahçe içerisinde doğal güzelliklerin içerisinde, 2 katlı çıkmalı kargir bir evdir. 1972 yılında kendi zevkine göre geleneksel ev mimarisi ve dekor özelliklerine bağlı kalarak yaptırdığı evinin planını da kendisi hazırlamıştır. İki

ana bölümden oluşan evinin ana girişi batı cephesinde, ayrıca güney cephesinde de bir girişi bulunmaktadır. Batı cephesindeki kapıdan hole girilir. Bu holden merdivenlerle üst kattaki atölyesine çıkılır. Çalışmalarını sürdürdüğü atölyesi geniş ve aydınlıktır. Atölyedeki ve evindeki duvarlarda, küçüklü büyüklü yağlıboya ile yaptığı birbirinden güzel tabloları sergilenmektedir. Holde bulunan iki kapı ile iki ayrı odaya geçilmektedir. Üçüncü kapıda bir sofaya açılmaktadır. Sofadan açılan kapıdan girince Germiyan mimarisi ile yapılmış bir havuz bulunmaktadır. Havuzu tam ortada bırakan geniş, aydınlık ve ferah bir salon vardır. Bu salon, daha sonra sıkça karşılaştığım musiki sohbetlerinin ve misafirlerin ağırlandığı ve özellikle ses yansımalarının dikkate alınarak yapıldığı bir salondur. Salondaki çıkış kapısının solunda küçük bir mutfak, kiler ve kütüphane bulunmaktadır. Zemin kattaki iki odadan oluşan kütüphanede resim, minyatür, hat, edebiyat, tezyinat ve mimarlık gibi sanat tarihine dair önemli kaynakların yanı sıra Türk ve İslam tarihine ait başlıca eserler ve ana kaynaklar bulunmaktadır.

Atölyesinin tam ortasında sobası vardır ve soğuk kış günlerinde sıcacık yanan o sobanın üzerinde sürekli demlenen bitki çayları gelen tüm misafirlerin önce içlerini ısıtır sonra hocamın mütevazı kişiliği ve güzel sohbeti yürekleri ısıtır. Evine her ilden sanat sevdalıları, devlet erkanı ve iş dünyasından kişiler, akademisyenler, hemşerileri, tanıdıkları ve tanımadıkları birçok kişi ziyaretine gelirdi. Ziyaretçileri, bu büyük sanat evindeki eşsiz tabloları seyrederdiler. Yakupoğlu elinde fırçası, yanında boya ile resim sehpasında çalışırken misafirleri onu izlerdi. Havalanın dışarıda resim yapmasına izin vermediği zamanlarda atölyesinde çalışan hocam, misafirlerine yaptığı resmin konusu, yeri ve tarihi ile ilgili bilgiler verir, resmin yapıldığı zamandaki anılarını anlatırdı. Ben genel olarak her Pazar günü sabah erkenden atölyesine gider ve hocam resim yaparken onu izlerdim. Hocam az konuşur ama yerinde ve ölçülü konuşurdu. Çok konuşanlardan, boş konuşanlardan ve övünenlerden hiç hoşlanmazdı. Bazen ney üfler ve uzaklara dalar, geçmişte akademideki günlerini anar, hatıralarını anlatırdı. Ben kendisinden 3 yıl kadar yağlıboya, suluboya ve karakalem resim dersleri aldım. Minyatür derslerine başladığımız sıralarda ise Güzel Sanatlar Fakültesi'ne başladığım için devam edemedik derslere. Aylarca süren gözlemlerim ve hocamı çalışırken izlemelerim bir gün hocamın tezgahının yanı başında minik bir tezgahı benim için hazırlaması ile son bulmuştu. Tezgahın üzerine kendi yapmış olduğu bir sonbahar manzarası, 50x40 cm ebatlarında bir duralit, yağlıboya boyalar ve fırçalar vardı. Beyaz

rengi kendisi elde ederdi ve palette mutlaka bol miktarda beyaz renk bulunurdu. Beyaz rengi, üstübeç, haşhaşyağı ve su karışımından oluşan bileşim ile onun belirlediği miktarları karıştırarak elde ederdik. İnceltici olarak haşhaşyağı, su ve gazyağından oluşan bir karışım kullanırdı. Bu karışımı aynı zamanda rötuş verniği olarak da ustaca kullanırdı. Kuruması için beklettiği çalışmasının üzerine sürdüğü bu karışımdan sonra resimdeki eksik kalan renk değerlerini tespit ederek tekrar çalışmak için ele alırdı. Hocamın benim için seçtiği tablosu ile ilk yağlıboya resim çalışmasına onun desteği ile başlamıştım. Bilemediğim yapamadığım yerleri müsaade isteyerek sorardım ve hocam bakar küçük bir fırça darbesi ile hatayı düzeltirdi. Saatlerce uğraşıp yapamadığım bir yerin bir fırça darbesi ile düzeltilmesini hayranlıkla izlerdim. Kendisinin olumsuz bir yorum yaptığını hiçbir zaman duymadım. O, teşvik edici tavırlarıyla, olumlu eleştiriler yaparak öğrencisini motive ederdi. Benimle birlikte başka öğrencileri de olurdu ve onlarda aynı şekilde atölye eğitimi alırlardı. Hocamın herkese kapısı açıktı ve isteyen ondan ders alabilirdi. Kendisinin hocaları Süheyl Ünver ve Feyhaman Duran gibi o da almış olduğu eğitim ve görgüsünü yansıtarak eğitim verirdi. Tıpkı kendisine hem hocalık hem de atalık yapan hocaları gibi kimseden bir beklentisi olmaz, zor durumda ya da bir sorunu olan öğrencisine mutlaka sahip çıkarak yardım eder ve bunu asla belli etmezdi. Ruh ve kalp yüceliği onun vazgeçilmezi olduğu için maddiyata ve geçici heveslere hiçbir zaman itibar etmedi.

Havaların güzelleşmeye başladığı zamanlarda bahçesi ile ilgilenirdi. Güneşli havalarda bahçesindeki çardakta suluboya ve karakalem desen çalışmaları yapardık. Yaz mevsimini genellikle İstanbul'da geçirirdi. İstanbul'dan dönmesi ile atölyesi tekrar hareketlenir ve ziyaretçiler ile dolup taşardı. Ben Eskişehir Güzel Sanatlar Fakültesi'ni kazanmıştım ve elini öpmeye gittiğimde ise hocam Atalığını da yaparak beni uğurlamıştır.

Mekanı cennet Hocam Ahmet Yakupoğlu'nun üzerimdeki emeği ve hakkı çoktur. Uzun yıllar kendisi ile görüşme imkanı bulamamıştım. Yıllar sonra rahatsızlığı nedeni ile 2016 yılında İzmir'den Kütahya'ya döndüğünde kendisi ile tekrar görüşebilme fırsatını yakalayabildim. Hastane ortamında yetkililerin izni ile gerçekleşen görüşmelerimizde çok özel ve duygusal anlar yaşamıştım. Hocam hasta yatağında bile bana “çalış durmadan çalış, bak ben yapmışım birçok sende yap” diyerek resme olan bitmeyen aşkını ve o azimli çalışkan düsturunu bana tekrar hatırlatmıştır. Bende

hocamın bana öğretmiş olduğu resim tekniği ile kendi üslubumda hayranı olduğum tabiatı resmetmeye ve öğrencilerime bu birikimimi aktarmaya gayret ederek çalışmaktayım.

Görsel 3.9: 1992 Yılı Mayıs Ayında Ressam Ahmet Yakupoğlu ve Öğrencilerinden Nurhan Ağartan (Gezen)'e, Evindeki Atölyesinde Suluboya Resim Dersi Verirken Çekilmiş Bir Fotoğraftır.

Kaynak: Nurhan Gezen Arşivi.

3.1.2. Ahmet Yakupoğlu'nun Minyatür Çalışmaları

Dayıoğlu (1994:15)' nun Yakupoğlu'nun atölyesine yaptığı bir ziyaretin ardından kaleme aldığı yazısında şöyle belirtmiştir: Ressam Ahmet Yakupoğlu, minyatürün son ustalarındandır. Bu sanatı halen atölyesinde, hiçbir karşılık beklemeden gençlere öğretmektedir. Kütahya'ya geldiğinizde Ahmet Yakupoğlu atölyesinde soluklanmanızı öneririm. Çünkü orası gönül dostlarıyla dolup taşan başka bir dünyadır. Ahmet Yakupoğlu'nun dünyevi ve mistik, engin bilgi birikiminden kaynaklanan doyumsuz sohbetiyle Kütahya'yı bir başka düzlemde yaşamış olursunuz. Hele bir de gönlü olup ney üflerse... Gülten Dayıoğlu'nun 1994 yılında Yakupoğlu'nun atölyesine yaptığı bir ziyaretinden sonra kaleme aldığı yazısında da belirttiği gibi o minyatürün son ustalarından birisi olmuştur.

Yakupoğlu, yaptığı resimlerinde belgeci bir üslup ile çalışmıştır. Minyatürlerinde de bu belgeci bir üslubu kullanmıştır. Özellikle mimari yapıları işlediği minyatürlerinde yapıların özelliklerini birebir nakletmiştir. Yapmış olduğu minyatür çalışmalarındaki konu olan kişileri bir portre inceliğinde çalışmıştır. Almış olduğu resim eğitiminin sonucun da minyatür çalışmaları renk ve kompozisyon zenginliği içermektedir. Sanatçının minyatür çalışmalarında doğa adeta bir renk cümbüşü içerisinde nakşedilmiştir. Tablolarında vazgeçilmez olan bazen coşkulu bazen durgun akan sular, minyatürlerinde yine ön planda ve olanca güzelliğiyle işlenmiştir. Konu olarak, bazen bir cennet bahçesini andıran mekânda meşk eden kadınlar meclisini çalışmıştır. Bazen yeşil çiçeklerle ve ağaçlarla bezeli bir doğa içerisinde dönen semazenleri işlemiştir. Etkisinde kaldığı tarihi bir olayı, Nasreddin Hoca, Mevlana, Ana Sultan gibi topluma mal olmuş değerli şahsiyetleri ele almıştır. Bazen bir su kenarında musiki icra eden neyzen gurubunu, yeşillikler içinde müzik aleti çalan zarif bir kadını, bazen de bir ağacın gölgesinde resim yapan kendisini minyatürlere konu yapmıştır. Bütün bu farklı konuları işlediği minyatürlerde ortak özellik, renk, desen, kompozisyon zenginliği ve dengesidir. Renkler canlı ve parlaktır. Figürlerde anatomik bozukluklara rastlanmaz. Figürlerin ifadeleri, hareketleri, duruşları büyük bir ustalıkla nakşedilmiştir. XVIII. yüzyıl saray nakkaşlarından Levni'nin minyatürlerinde gördüğümüz, kıyafetleri, kadın figürlerindeki zarafeti ve hareketli kompozisyonları Yakupoğlu'nun minyatürlerinde görmekteyiz. Bu çalışmalar, Yakupoğlu'nun Levni'den etkilendiğini göstermektedir. Minyatürlerde aynı zamanda Herat, Şiraz, Kazvin okullarından Özbek minyatürlerine, Selçuklu minyatürlerinden Osmanlı minyatürlerine kadar birçok dönem minyatürlerini incelemiş olmasının verdiği literatür bilgisi sanatçının minyatür çalışmalarına yansımıştır. İncelemiş olduğu eserleri, çok iyi analiz ederek kendi potasında harmanladığı ve seçmeci bir üslupla yorumladığı görülmektedir.

Minyatürlerinde, genellikle Herat ve Kazvin ekollerinde görülen; çerçevenin dışına taşan rengarenk işlenmiş görkemli kayalar, dağlar, yeşilin birçok tonunun görüldüğü çınar ağacı, aralarında koşuşturan vahşi hayvan betimlemeleri, lale, gül sümbül ve birçok farklı kır çiçekleriyle bezeli zeminler, farklı türdeki ağaçlar, bahar dalları, zarif insan tiplerini kompozisyonu içerisinde harmanlamıştır. İnsan yüzler adeta bir porte resmi yapar gibi incelikle ve ustalıkla nakşetmiştir. İfadelerde huzur ve tebessümü yakalamak mümkündür (Yeşilyurt, 2014:55). Başarılı minyatür

çalışmalarının sonucunda da, 1995 yılında Türkiye İş Bankası'nın "Minyatür" Büyük Ödülü'nü kazanmıştır.

"Minyatür" Büyük Ödülü

Türkiye İş Bankası'nın 1995 yılı büyük ödülllerinden birinin minyatüre ayrılması geniş yankı uyandırmıştır. 29 seçkin sanatçı, 59 minyatürle Büyük Ödül'e aday olmuştur. Seçici kurul büyük bir titizlik ile bunları değerlendirmiştir. Sonuçta Kütahyalı ressam ve tanınmış minyatür sanatçısı Ahmet Yakupoğlu'nun Sokağım ve Çinili Camii adlı tablosu ödüle layık görülmüştür (Önder, 1995:8).

Ahmet Yakupoğlu'nun ödül kazanan eseri ile birlikte, ödüle aday olan 59 eser, 4-9 Mayıs 1996 tarihleri arasında Türkiye İş Bankası Ankara Sanat Galerisi'nde sergilenmiştir (Şerifoğlu, 2016: 107).

Görsel 3.10: Ahmet Yakupoğlu, **Sokağım ve Çinili Cami**, 1995, Minyatür, 46x32 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 108.

Yakupoglu'na, 1968 yılından itibaren 48 yıl danışmanlığını yapmış eski dostu Hayrettin Subaşı ile 08 Kasım 2018'de yapmış olduğum bir röportajda **Sokağım ve Çinili Cami** minyatürü'nün hikayesi hakkında şu bilgileri vermiştir: Yakupoglu **Sokağım ve Çinili Cami** minyatür çalışmasında, Hıdırlık Mescidinin üst tarafından Beşik Kayası'nı resmetmiştir. Beşik Kayası'nda bir çoban koyunlarını otlatmaktadır. O zamanlar bakir olan bu yerlerde ceylanlar gezmektedir. Tepede bir ceylan etrafı seyrediyordur. Buradan biraz aşağıya inildiğinde üç tane değirmen vardır. Değirmende ununu öğütüp eşeğine yükleyen bir köylü adam, sağ tarafta görünen evlere doğru gitmektedir. Yolun üzerinde üç çocuk birbirleri ile taş atma oyunu oynuyorlar. Yolun alt kısmında, Ahmet Bey'in Çinili Cami'si vardır. Caminin şadırvanında abdest alan bir adam görülmektedir. Caminin sağ ve sol yanında görülen adamlar kuran okumaktadır. Caminin alt tarafında Ahmet Bey'in evi ve bahçesinden meyve toplayanlar görülmektedir. Evinin alt tarafında bulunan havuzun etrafında neyzenler gurubu musiki çalışmaları yapmaktadır. Neyzenler gurubunun önünde Ahmet Bey'in kedisi uyumaktadır. Onların meşklerini kamelyada gördüğümüz üç hanım dinlemektedir (Röportaj, 08.11.2018). Hikayesini dinlediğimiz **Sokağım ve Çinili Cami** minyatürü Yakupoglu'nun Hayrettin Subaşı'na aktardığı bilgiler doğrultusunda yazılmıştır.

“Yakupoglu 20. Yüzyılın Levni'sidir”

Sercan Kehribar'ın Havva Sökmener ile 21 Ağustos 2009 yılında, İzmir'de yaptığı bir görüşmede, Sökmener: “Ressamlığının yanı sıra çok önemli bir minyatür sanatçısı olan Ahmet Yakupoglu için sanat tarihçisi Prof. Dr. Nurhan Atasoy “20. Yüzyılın Levni'sidir” demiştir. Minyatürlerini bir deftere yapmıştır. Bu minyatür defterinin sayfaları çerçevelenerek, ilk kez İzmir'de sergilenmiştir. Daha sonralarda da birkaç kez sergilenmiştir. Fakat bu sergiler Ahmet Yakupoglu'nun kendisinin isteğinden kaynaklanmamıştır. Kendisi eserlerini evinin atölyesinde sergilediği için Türkiye'nin çeşitli yerlerinden, yurt dışından ziyaretçiler gelerek Ahmet Yakupoglu'nun eserlerini, yaşamını ve evini her zaman görebilme şansını yakalayabilmişlerdir. Bu sebepten dolayı da sergi açma ihtiyacı duymamıştır” diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri

Prof. Dr. Uğur Derman'a göre:

“Ahmet Yakupoğlu'nun bir başka özelliği de yine ince resim çalışmaktır. Gelenekli Türk Sanatları içinde minyatüre olan ilgisi, hocası Profesör Süheyl Ünver'den aldığı minyatür dersleri onu bu konuda ileriye götürmüştür. Minyatürde çoğu zaman eski üstadların eserlerinin kopyasını yapma yoluna gidilir. Ahmet Yakupoğlu ise bu konuda kendisi tarzını oluşturarak yeni eserler üretmek düşüncesinde olmuştur. Nasreddin Hoca'nın fıkralarını minyatür haline getirerek bu konuda bir çığır açmıştır.” (Akar, 1986:31) .

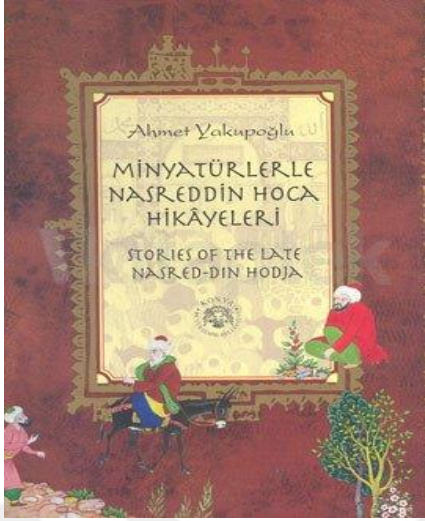
Yakupoğlu, “Ahmet Yakupoğlu Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri” kitabı için:

“1960'lı yıllarda bir deneme olarak başladığım Nasreddin Hoca defteri, Süheyl Ünver Hoca'mızın bizi alıp minyatürler cennetine salıvermesiyle meydana gelmiştir. Kadir kıymet bilir Konyalılar, bunu dünya literatürüne güzel bir kitap olarak sunmayı başardılar. Şükran borcumu burada belirtmek isterim.

Nasreddin Hoca merhumun, çocukluğumdan beri elimden düşürmediğim Veled Çelebi hazretlerinin hazırladığı kitabı, bu yolda bana rehber olmuştur.

Ancak beni bu işlerde daima teşvik etmiş olan Süheyl Hocamızın eşi Gülbün Hanımefendi'nin üzerimdeki hakkını özellikle belirtmek isterim. Çalışmanın, eser vermenin hiçbir zaman boşa gitmeyeceğini her zaman bizlere hatırlatan sanatkar, büyük insan, cennet mekân Süheyl Ünver Hoca'mızın ruhu şad olsun. Ben vasıtayım, eser onun” (Şerifoğlu, 2016:110) diyerek duygularını belirtmiştir.

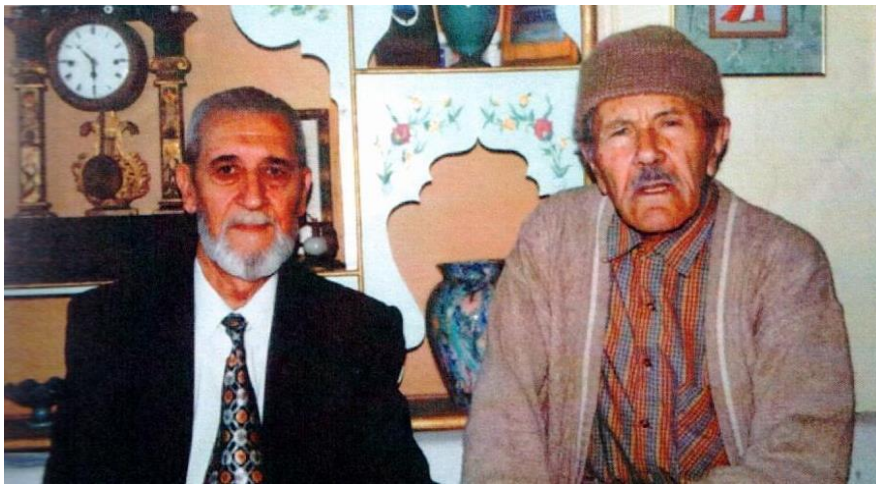
Görsel 3.11: Ahmet Yakupoğlu, **Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri**, 1998.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 110.

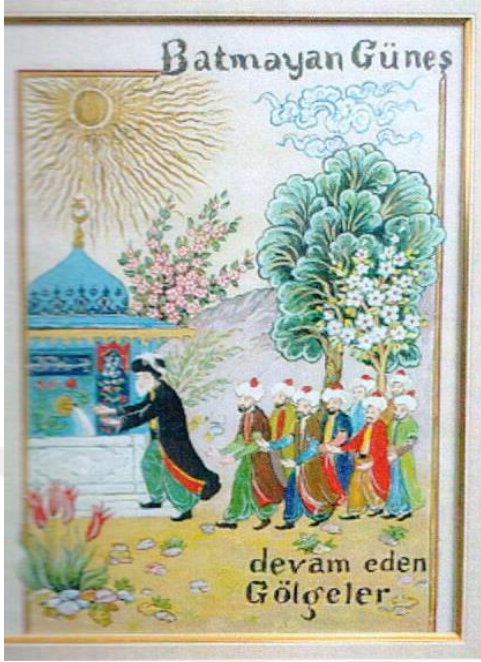
Sır (2001:147)'e göre, Yakupoğlu kitap resimlemeyi de çok sevmiştir. Nasreddin Hoca Hikayeleri kitabında konuyu hemen kafasında tasarlayarak resimlemeye başlamıştır. Bu kitabın ardından Batmayan Güneş Devam Eden Gölgeleer adında Kütahya'nın yetiştirdiği abide şahsiyetlerden Mehmet Dumlu Hoca'nın yeni çıkan kitabı için kapak resmi çalışmıştır.

Görsel 3.12: Mehmet Dumlu Hoca ile Ahmet Yakupoğlu.

Kaynak: Ahmet Yıldız, 2014: 23.

Görsel 3.13: Ahmet Yakupoğlu, **Batmayan Güneş Devam Eden Gölgeler**, Minyatür, 24x17 cm.

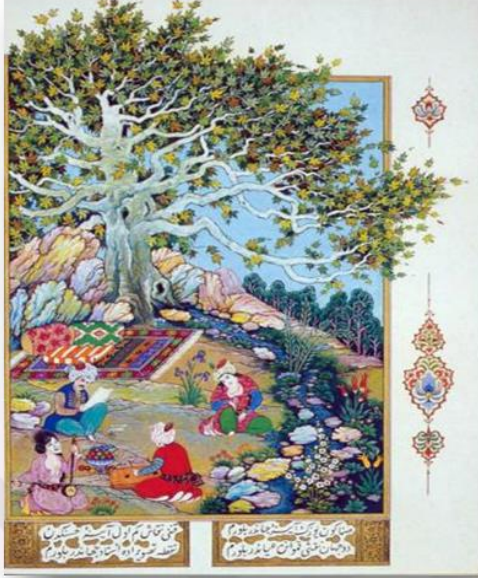
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:111.

Görsel 3.14: Ahmet Yakupoğlu, Minyatür

Kaynak: <http://www.ktsv.com.tr/sanatkârlar/228-ahmet-yakupoglu>, 2018.

Görsel 3.15: Ahmet Yakupoğlu, Minyatür.

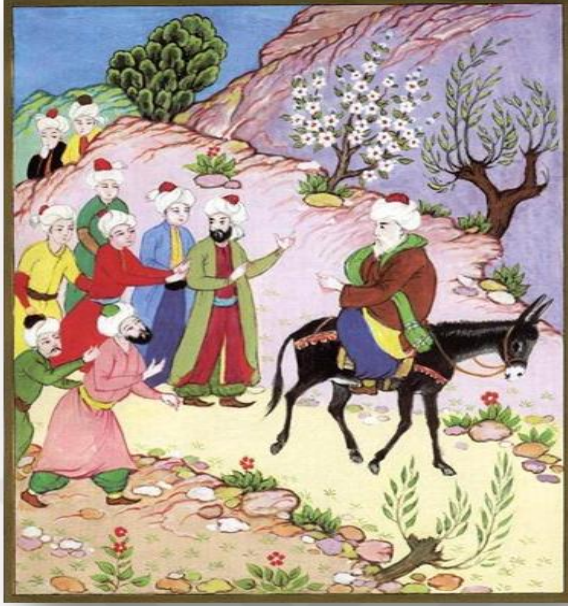
Kaynak: <http://www.ktsv.com.tr/sanatkârlar/228-ahmet-yakupoglu>, 2018.

Görsel 3.16: Ahmet Yakupoğlu, Minyatür.

Kaynak: <http://www.ktsv.com.tr/sanatkârlar/228-ahmet-yakupoglu>, 2018.

Görsel 3.17: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca, Minyatür.

Kaynak: <http://www.ktsv.com.tr/sanatkârlar/228-ahmet-yakupoglu>, 2018.

3.1.3. Ahmet Yakupoğlu'nun Tezhip Çalışmaları

Küçük ebatlarda hassas bir şekilde uygulanan bir kitap süsleme sanatı olan tezhip, özellikle kutsal metinleri en değerli meta olan altınla en güzel biçimde süsleyerek yüceltmek büyük medeniyetlerde görülen bir uygulamadır (Kaygusuz, 2016:3). Sanatkârın en önemli vazifesi dünyayı güzelleştirmektir. Dünyayı güzelleştirmek vazifesinde kişi önce kendisinden başlaması gerekmektedir. Herkesin göremeyeceği, gizli güzelliği yakalamanın tezhip sanatında bir amaç olduğunu söyleyen, Derman (2015:15)'e göre; tezhibi “Parıltılı, saltanatlı bir kitap sanatı” olarak nitelendirmiştir. Sanatta amacın, insanın kendisini bezeyerek güzelleştirmesi olduğunu belirtmektedir. “*Kâğıt üzerine tezhip yapmak çok kolay, iş ki kendinizi bezeyebilirsiniz.*” diyen Derman, ayrıca gelenekli sanatlarımızda derslerin usta-çırak usulü verildiğini belirtmiştir. Hoca, zamanında öğrendiği sanatı öğrencisine öğretir. Öğrencinin öğretme zamanı geldiğinde hocasının iznini alır ve bu sanatı aynı şekilde öğretmeye başlar. Kendisi de tıpkı Yakupoğlu gibi Süheyl Ünver'in öğrencisi olmuştur. Süheyl Ünver'in hoca-talebe ilişkisine dair: “*Bir çocuğu gökyüzünden anne-baba yeryüzüne indirir, ama onun elinden tutup tekrar yükselten hocadır.*” sözünü hatırlatır.

Prof. Dr. Süheyl Ünver'in özellikle Türk süsleme sanatları alanında çok önemli çalışmalar yapmıştır. Süheyl Hoca kendisinde bulunan ve atalarından miras kalan sanatkâr ruhunu, zarâfetini şahsında ve çalışmalarında aksettirirken talebelerinin her birisine de bu incelikleri vermiştir.

Ünver Hocanın en has talebelerinden biri olan Yakupoğlu'nda da bu incelikleri, yalınlığı ve güzele gönül vermişliğini resim çalışmalarında olduğu kadar tezhip çalışmalarında da net bir şekilde görülmektedir.

Görsel 3.18: Ahmet Yakupoğlu, Nasrettin Hoca "Latife", Tezhip.

Kaynak: Lale Dergisi, 1982:20.

Yakupoğlu **Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri** kitabında Nasreddin Hoca'nın fıkralarını minyatür tarzında resimlemiştir. Metin kısmını, eski harflerle basılmış bir kitaptan kamış kalem yerine fırçasıyla yazmıştır. Yakupoğlu, böylece, klasik tarzda müzehheb ve minyatürlü bir yazma eser meydana getirmiştir. (Akar, 1986:20).

Yakupoğlu, Görsel 3.18’de, Türk süsleme sanatında bitkisel motiflerden olan çiçek motifini çalışmıştır. Sanatkar, bu tezhip çalışmasında münhani süsleme tekniğini kullanmıştır. Münhanileri, degrade boyama metodu ile aynı rengin koyuya doğru tonlayarak, üst üste sürerek renklendirmiştir. Tam stilize edilerek kullanılan ve izlendiğinde ne çiçeği olduğu tam olarak anlaşılamayan motif türü olan hatayiler’i yönlü olarak renklendirmiştir. Ayrıca çiçek buketlerinde tarama tekniği kullanılmıştır. Münhanileri tığ görüntüsü ince çizgilerle birleştirerek işlemiştir. Mavi ve altının yanı sıra lacivert, kızılkahve, beyaz ve yeşil renkleri kullanmıştır.

Görsel 3.19: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca “Latife”, Tezhip.

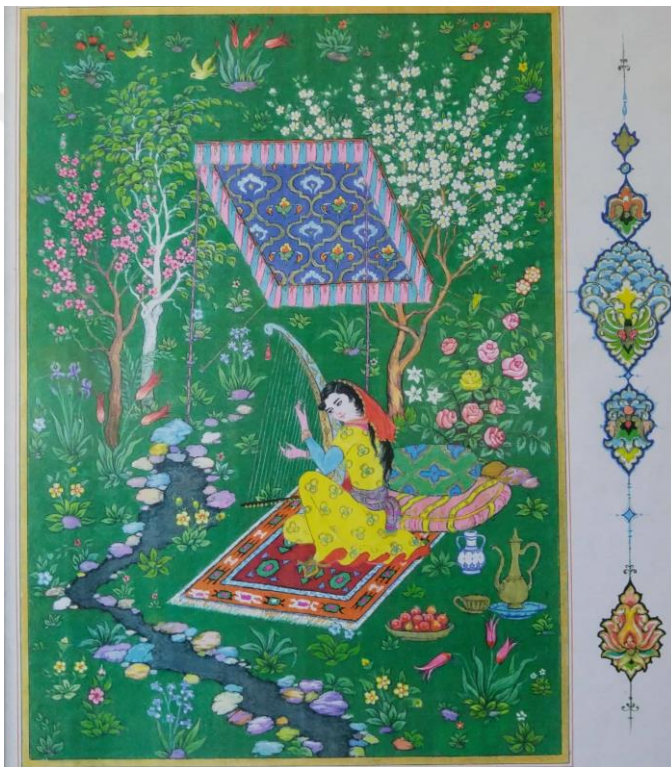
Kaynak: Lale Dergisi, 1982,31.

Yakupoğlu’nun Görsel 3.19’daki tezhip çalışmasında Nasreddin Hoca’dan bir fıkra’yı ince bir fırça ile yazmış ve tezhipleri ile süslemiştir. Tezhip sanatında eseri tamamlayan yardımcı eleman olarak kullanılan tığ ile çiçek motifleri yapmıştır. Çiçek motiflerini Hatayi ve penç motifli tığlar ile oluşturmuştur. Kenarları altın kullanılarak

doldurulmuştur. Şukufe'leri Süheyl Hoca'nın Şukufelerini anımsatır. Çerçevenin dışı, hatayi motifleri ile gösterişli tığlarla süslenmiştir. Taramalar çok belirgin değildir.

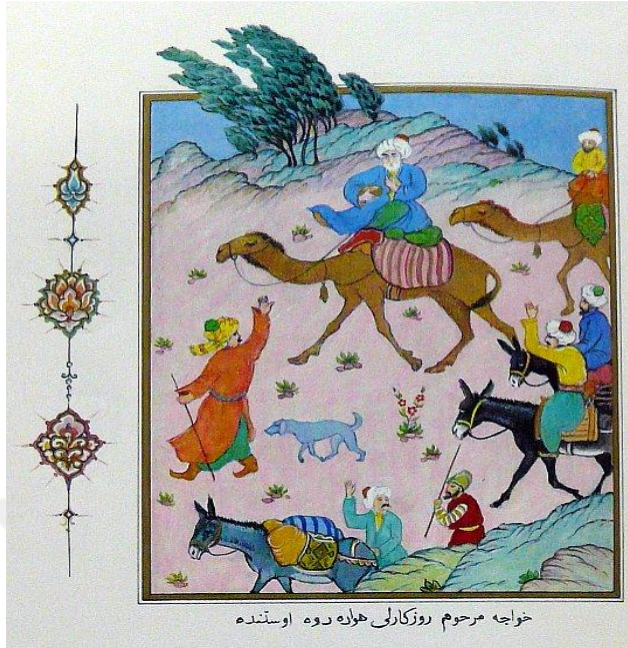
Nasreddin Hoca bu fıkrasının da: “Hoca akşamüzeri, evine giderken, mahallesinin çocuklarından biri gelip: “-Hoca efendi, şu çocuk benim kulağımı ısırıldı” diye şikayet ettiği sırada, o çocukta: “-Hayır! Ben ısırmadım, kendi ısırıldı” deyince, “-sus haşarı! Bu zavallı deve mi ki kendi kulağını ısırabilsin?” demiştir (Akar, 1986:24).

Görsel 3.20: Ahmet Yakupoğlu, **Çeng Çalan Kadın**, Tezhip ve Minyatür.

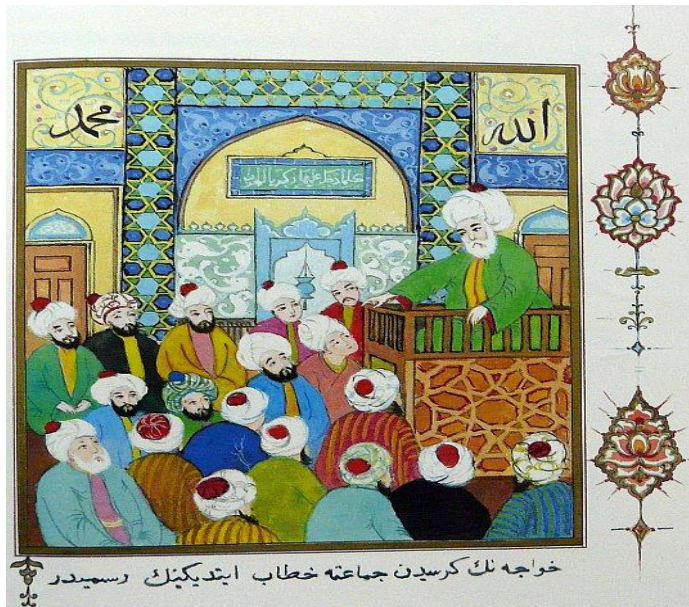
Kaynak: Hayrettin Subaşı Koleksiyonu.

Görsel 3.21: Ahmet Yakupoğlu, **Nasreddin Hoca**, Tezhip ve Minyatür.

Kaynak:<http://kanalkultur.blogspot.com.tr/2013/07/nasreddin-hoca-boyle-giderse-hic.html>, 2018.

Görsel 3.22: Ahmet Yakupoğlu, **Nasreddin Hoca**, Tezhip ve Minyatür

Kaynak:<http://kanalkultur.blogspot.com.tr/2013/07/nasreddin-hoca-boyle-giderse-hic.html>, 2018.

Görsel 3.23: Ahmet Yakupoğlu, Nasreddin Hoca Fincancı Katırlarını Ürkütüyor,
Tezhip ve Minyatür

Kaynak: <http://kanalkultur.blogspot.com.tr/2013/07/nasreddin-hoca-boyle-giderse-hic.html>, 2018

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AHMET YAKUPOĞLU'NUN ESERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. AHMET YAKUPOĞLU'NUN ESERLERİNİN PLASTİK AÇIDAN İNCELENEREK ESERLERİN YORUMLANMASI

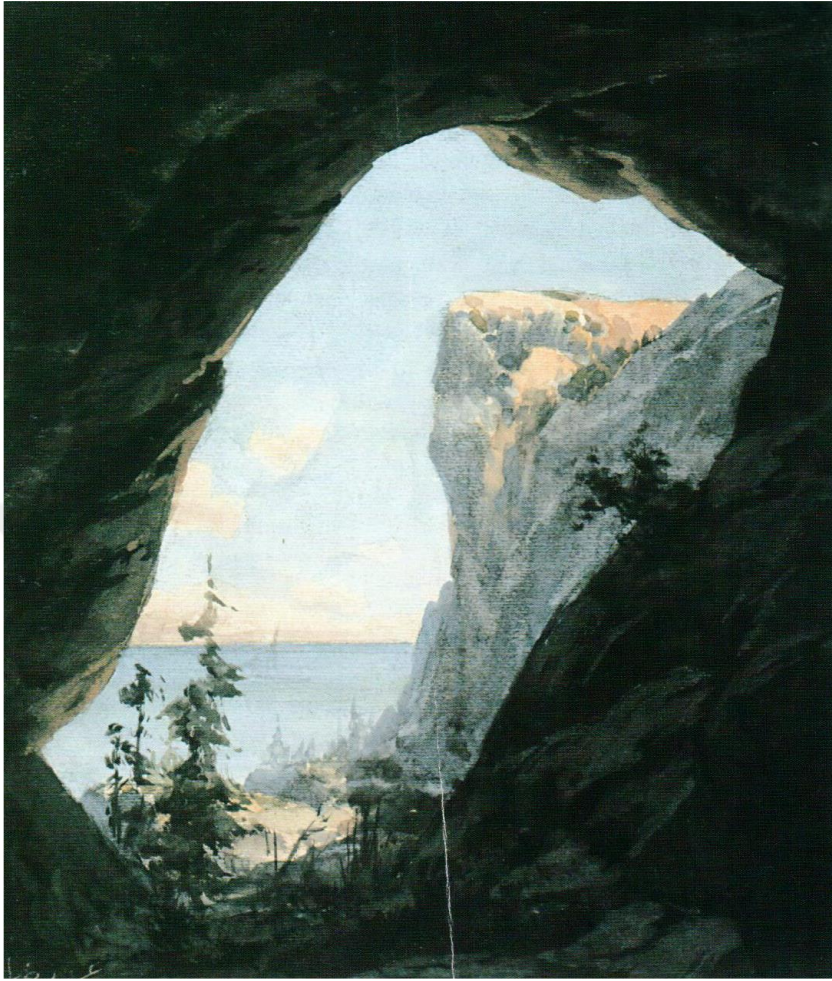
4.1.1. Sanatçının Resimlerinde, Hoca Ali Rıza Üslubunun Yansımaları

Yakupoğlu, resimlerinde ve kişiliğinde Hoca Ali Rıza'yı örnek almıştır. Hoca Ali Rıza üslubunda resimler yapmıştır. Resim çalışmalarında, Hoca Ali Rıza gibi resimlerinin konusunu özenle seçerek, günün çeşitli saatlerinde, sabahın ilk ışıklarından gün batımına kadar, tabiatın tüm değişimine tanık olacak şekilde gördüklerini yansıtmıştır. Özellikle, İstanbul'un ve yaşadığı şehir olan Kütahya'nın sokaklarını, konaklarını, tarihi cami, mescit ve çarşılarını en ince detayları ile resmetmiştir. Resmini yapacağı mekanın etütlerini yapmıştır. Çalışmalarında çoğunlukla desen ve eskiz çizmeye ihtiyaç duymadan gördüğü izlenimleri tuvaline doğrudan aktarmıştır. Işığın anlık pozisyonuna göre lekeleri hızlı fırça darbeleri ile oluştururken, güneşin en güzel etkisini yakalamaya gayret etmiştir. Bu yönüyle de, Hoca Ali Rıza ekolünü benimsemiş bir sanatçıdır.

Hoca Ali Rıza'dan beslenen ve ondan ilham alan Yakupoğlu, Hoca Ali Rıza'nın resimlerindeki eski İstanbul'u resimlerinde yansıtmaya çalışmıştır. İstanbul'un eski ahşap konaklı sokaklarını, tahta evlerini, gölgeli mahallelerini, fıstık ağaçlarını, kır kahvelerini ve köşelerini bol ışıklı bir şekilde resmetmiştir. Paletinde siyah ve koyu kahve renkleri kullanmamayı tercih etmiştir. Ahmet Yakupoğlu, Hoca Ali Rıza ile aynı yoldan gitmiştir ve bu yolda kendi tarzını oluşturmuştur. Yakupoğlu'nun İstanbul ve Boğaziçi sevdasını kendine özgü fırçası ve paletiyle aktarmasında da bu etkinin rolü olmuştur.

Hoca Ali Rıza'nın Türk resmine en büyük katkısı, resmi sokakta yapmayı ve doğayı açık havada izlemeyi öğretmesidir. Bu konuda Halil Paşa ile birlikte Türkiye'de empresyonizme öncülük etmişlerdir. Hoca Ali Rıza ışığı resmin yüzeyinde dağıtmaya çalışarak temiz ve parlak renkler kullanmıştır. En başarılı sonuçlar, örneğin Kayalar adlı eseri (Görsel 4.1), büyük formların, kütleli gölgenin egemenliğini koruduğu resimlerdir. Hoca Ali Rıza, olağan konuları, ahşap evleri, dar sokakları, İstanbul'un ışığını, denizini seçerek, konu açısından da empresyonistlere öncülük etmiştir (Duben, 2007:142).

Görsel 4.1: Hoca Ali Rıza, **Peyzaj**, T.Ü.Y.B, 18.5x15 cm.

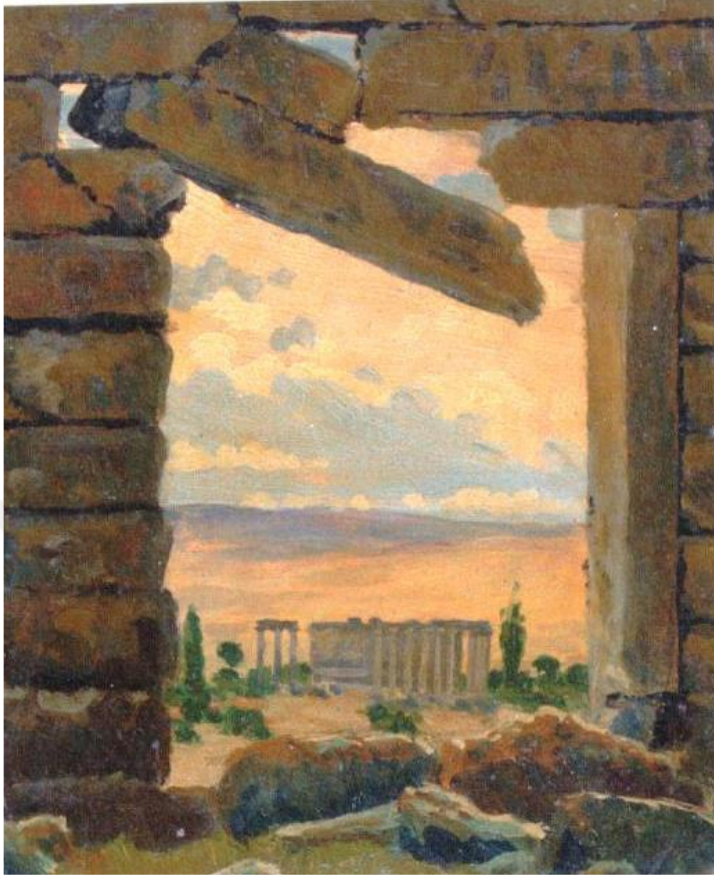

Kaynak: Türk Resmi ve Eleştirisi 1880-1950, 2007:136.

Yakupoğlu'da resimlerini doğada açık havada izleyerek yapmıştır. Eserlerinde ışığı resmin yüzeyinde dağıtmış, temiz ve parlak renkler kullanmıştır. Hoca Ali Rıza gibi, olağan konuları, ahşap evleri, dar sokakları İstanbul'un ışığını, denizini kompozisyonlarında konu olarak işlemiştir.

Görsel 4.2: Ahmet Yakupoğlu, **Çavdarhisar**, Kağıt Üz. Y.B, 22x18 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, (Şerifoğlu, 2016:62)

Ahmet Yakupoğlu'nun manzara konulu resimlerini 1870 sonrası Şeker Ahmet Paşa kuşağı ressamı ve yurt gezileri sırasında yapılan manzara resimleri ile karşılaştırarak değerlendirebiliriz. Yakupoğlu'nun resimleri kullandığı genel kompozisyon düzeni, ışıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleriyle, sanat anlayışıyla Hoca Ali Rıza'nın resimlerini çağrıştırır. Her iki ressamın da yapmış olduğu resimlerinde mimari unsurlarla doğa elemanları çağdaşlarından farklı tarzda kullanılmıştır. Doğa elemanları daha natüralist bir anlayış sergilerken, mimari unsurlar daha gözlemci, keskin hatlarda ve belgeleyici renk anlayışına sahiptir. Mimari unsurlarda kullanılan renkler daha yalın ve hatları belirgindir. Mimari unsurların belirgin hatlarla gösterilmesi, Hoca Ali Rıza'nın ve Yakupoğlu'nun belgeleme kaygısını göstermektedir. Her iki sanatçının da resimlerinde doğa elemanları (ağaçlar, su ve gökyüzü) saydam renklerle yapılmış diri ve canlıdır. O anın görüntüsü bir daha

değişmezcesine verilmeye çalışılmıştır. İzlenimci ressam, doğa elemanları ve nesnelerin hatlarını ışık titreşimleri ile eritmeye çalışırken, Ahmet Yakupoğlu'nda tam tersine doğa elemanları dipdiri ve canlı olarak verilmiştir.

Doğada o anı görselleştirmeye dayalı bir durum ve algılama içinde olan Ahmet Yakupoğlu sosyal ve kültürel değerleri gözlemci bir tavırla belgelemeye çalışmıştır. Peyzajlarından kendi duyum ve algılamasına has izlenimci bir tutum sergiler. Işıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleri ile kendi döneminden önceki Hoca Ali Rıza, Halil Paşa ve Hüseyin Zekayi Paşa'nın gerçeklik algısına benzer duyum ve algılama içinde farklı ve değişik bir tarz içerisindedir (Kılıç, 2014: 44-45).

Resimlerinin konusunu özenle seçmiştir. Günün çeşitli saatlerinde, sabahın ilk ışıklarından gün batımına kadar, tabiatın tüm değişimine tanık olacak şekilde gördüklerini; Kütahya'nın sokaklarını, konaklarını, tarihi cami, mescit ve çarşılarını en ince detayları ile resmetmiştir.

Yakupoğlu'nun resimlerine teknik açıdan bakacak olursak; 1940'lı yıllardan itibaren karakalem ve suluboyayı ihmal etmese de ağırlıklı olarak yağlıboya ile tuval üzerine çalıştığı ifade edilebilir. Daha sonra karton, mukavva veya duraliti tercih ettiği; tarihi eserlere ve tabiata renkçi bir duyarlılıkla yaklaştığı, rengi saf haliyle değil kendi paletinde diğer renklerle karıştırarak kullandığı, herhangi bir çizim veya tasarım yapmaya gerek duymadan, doğrudan malzeme üzerine çalıştığı görülmektedir.

Yakupoğlu'nun akademideki güçlü resim-desen eğitiminin yanı sıra; minyatür ve tezhip gibi gelenekli kitap sanatlarını öğrenmesi ve başarılı eserler vermesi, resmini de etkilemiştir. Kitap sanatları onun elini daha da terbiye etmiş, renklerini olgunlaştırmış ve ruhunu inceltmiştir. Sağlam desen, perspektif ve kompozisyon bilgisiyle, başladığı çalışmayı 3-4 saat içinde bitirmeden kalkmayan, disiplinli, dikkatini sadece çalıştığı eserine veren, nadir rastlanır bir sanatçı tipi olarak, çoğu eserini tek seansta bitirmiştir. Gerçekçi, fakat renk ve ışıkta empresyonist bir havada doğayla uyumlu, ahenkli ve şiirsel bir üslupla çalışmıştır (Yazkaç, 2016: 44).

Görsel 4.3: Hoca Ali Rıza, **Köprü**, Suluboya, 34 x 24 cm.

Kaynak: <http://www.artnet.com>, 2018.

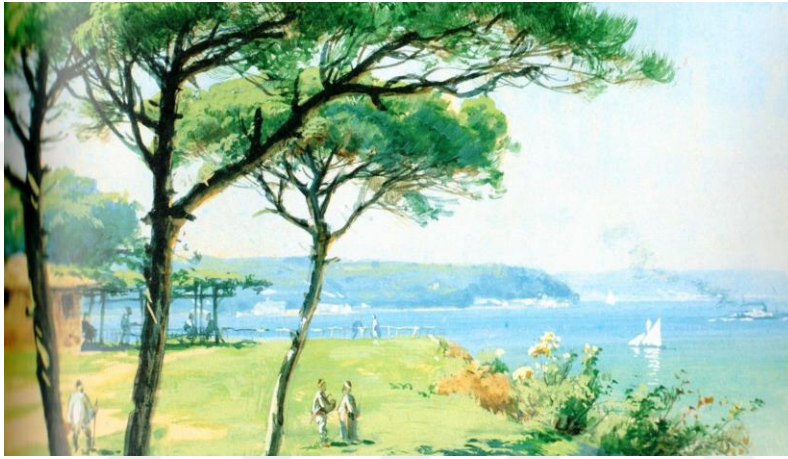
Görsel 4.4: Ahmet Yakupoğlu, **Salacaktır**, Suluboya, 1992.

Kaynak: Tuncer Türkkan Arşivi, 2018.

Yakupoğlu resimlerinde rengi, rengin renk kalitesini bozmadan paletinde diğer renklerle karıştırarak kullanmıştır. Kullandığı renkler, parlak ve saydamdır. Paletinde oluşturduğu rengi, tuvaline ince bir tabaka halinde uygulamıştır. Hoca Ali Rıza'nın resimleri ile karşılaştırıldığında rengin bu şekilde kullanılması açısından da benzerlik göstermektedir.

Görsel 4.5: Hoca Ali Rıza, **Peyzaj**, Kağıt Üz. Suluboya, 13x21 cm.

Kaynak: İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza, (Şerifoğlu, 2018:785).

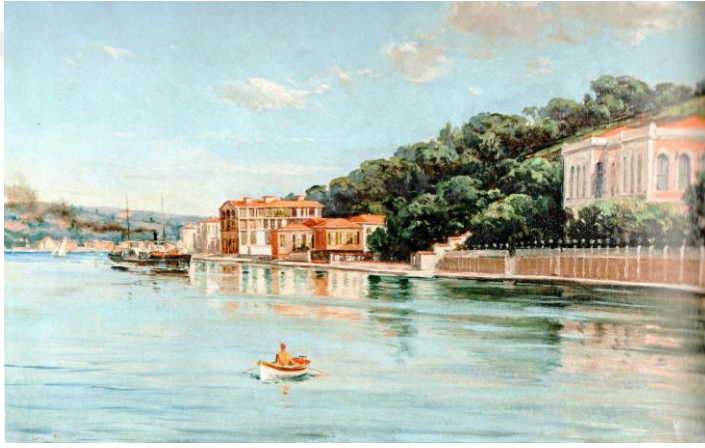
Görsel 4.6: Ahmet Yakupoğlu, **Üsküdar'dan İstanbul**, Kağıt Üz. Suluboya, 14x21,5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, (Şerifoğlu, 2016:122).

Yakupoğlu, resimlerinde yağlıboya tekniğini genellikle tabiatta doğal ortamında karton üzerine anlık duyumları ile uygulamıştır. Karton ve kağıt üzerine yapmış olduğu etütlerinden daha sonra daha büyük ebatlarda tekrar çalışmıştır. Sanatçı resimlerinde özellikle ışığı ustaca kullanarak nesnelerin rengini, biçimini, hacim ve yapısını çok iyi betimlemiştir. Işığın verdiği renkçi tavır ile soluk ve karanlık renkleri paletinden uzak tutarak canlı ve gerçekçi renk tonlarını resimlerinde mistik bir anlayışla hissederek resimlerini betimlemiştir.

Görsel 4.7: Hoca Ali Rıza, **Kalender Kasrı**, 41x54.5 cm.

Kaynak: İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza, şerifoğlu (2018:694).

Görsel 4.8: Ahmet Yakupoğlu, **Kalamış'tan Fenerbahçe**, 29x35 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, şerifoğlu, (2016:482).

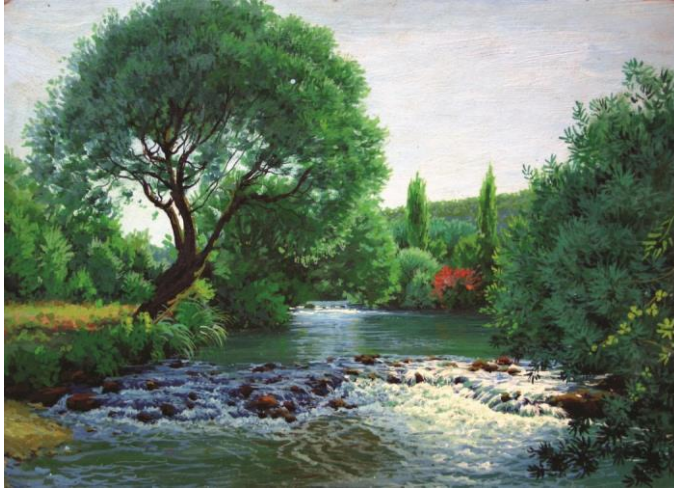
Yakupoğlu, ışığın anlık pozisyonuna göre lekeleri hızlı fırça darbeleri ile oluştururken, güneşin en güzel etkisini yakalamaya gayret etmiştir. Bu yönüyle de, Hoca Ali Rıza ekolünü benimsemiş bir sanatçıdır.

Sanatçının resimlerinde, özellikle peyzajlarında üstün ve nitelikli bir üslubun varlığı hemen kendini belli etmektedir. 1914 Kuşağı sanatçıları gibi o da ışık titreşimlerine karşı oldukça duyarlı bir kişilik oluşturmuştur. Yakupoğlu resimlerine, doğa parçalarının ışık ile temasından ortaya çıkan yoğun renk kümelerine, şiirsel bir ifade yüklemiş ve nitelikli bir üslup varlığı sergilemiştir.

4.1.2. Sanatçının Resimlerinin Plastik Anlamda İncelenmesi ve Yorumlanması

Ahmet Yakupoğlu ilk gençlik yıllarından itibaren Kütahya'yı resimlemiştir. Ülkemizin çoğunda yaşanan kültürel değer ve mimarinin yok olduğunun farkında olan Yakupoğlu, güzel Kütahya'da bu yok oluşun içerisinde olduğu için sarılmış boyaya ve fırçaya. Bundan dolayı, Kütahya'yı hiç durmadan, yorulmadan bir fotoğraf gibi resmederek tuvallerine aktarmıştır. Kütahya'nın hayran olduğu doğasını; Çamlıca, pınarlar, dereler, Kunduören, Kumarı, Kulaksız deresi, Porsuk çayı ile değil, sokakları, mahallelerin önemli ev ve konakları, tarihi cami, çeşme, türbe ve mescitleri ile bir bütün olarak ele almıştır. Ayrıca Kütahya'nın karakteristik sokaklarından önemli şahsiyetlerin portrelerini de çalışmıştır. Açık havada, sabahın ilk ışıklarıyla, kâh Germiyan sokağının başında eski konakları, kâh Çamlıca şelalesini veya Tilki deresini resmetmiştir. Bazen bir subaşı, bir çoban çeşmesi ya da bir dere kenarına oturup, su manzaralarını, harikulade bir şekilde tablolarında işlemiştir. Bundan dolayı, "Suların Ressamı" diye tanınmaktadır (Yazkaç, 2016: 44).

Görsel 4.9: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Aşağı Porsuk**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Rengarenk Kütahya, Ahmet Yakupoğlu (1991:192).

Ahmet Yakupoğlu'nun Görsel 4.9'daki çalışmasında, suyun akışındaki hareketi küçük fırça darbeleri ile betimlemiştir. Resimde mekanın ışık alan bölgelerini açık renklerle kullanarak renklendirmiştir. Işığı az alan gölgeli bölgeler ise kahverenginin ve yeşil rengin koyu tonları ile ışık-gölge ilişkisi içerisinde kullanılmıştır. Suyun hareketi oldukça belirgin bir şekilde anlaşılmaktadır.

Görsel 4.10: Ahmet Yakupoğlu, **Kumarı Yolundan Kırklar Deresi ve Bahçeler Sonbaharda**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991: 159.

Ahmet Yakupoğlu'nun “Kırklar Deresi ve Bahçeler Sonbaharda” adlı eseri empresyonizmin etkilerini en iyi yansıtan tablolarındandır. Anlık izlenimlerini, manzaranın karşısında gün ışığında yapmıştır. Ağaçların yeşil yapraklarını ışığın tesiri ile yeşil, limoni yeşil ve hatta sarı tonlarıyla yansıtmıştır. Desenler çizgilerle değil, renkler ile oluşturulmuştur. Uzaktaki dağların gölgeli kısımları mor renk ile betimlemiştir. Dağın gerçek rengini biliriz fakat ışığın etkisiyle gözümüze mor olarak görünmektedir. Arka planda görünen dağlar ışığın etkisiyle mor renkte boyanmıştır. Gölgeli kısımlar mavi ile belirtilmiştir. Resimde perspektif önden geriye giden renk perspektifinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Işıklı gölgeli alanların olduğu karanlık bölgeler yerine, pastel renklerin kullanıldığı görülmektedir. Parlak ve zıt renklerin egemen olduğu bu başarılı eserinde empresyonizmin renk zenginliği mevcuttur.

Görsel 4.11: Ahmet Yakupoğlu, **Kulaksız Deresi'nde Havuzbaşı**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991: 164.

Ahmet Yakupoğlu'nun “Kulaksız Deresi'nde Havuzbaşı” adlı eserinde, son derece dinamik ve canlı renkler kullanılmıştır. Renk karşıtlığı kanununa göre yeşil kırmızının kontrastı olduğu için yan yana gelen bu iki renk birbirlerinin değerlerini fazlalaştırmıştır. Desenler çizgilerle değil, renkler ile oluşturulmuştur. Perspektif, renklerin açıklı koyulu değerleriyle oluşturulmuştur. Sudaki yansımalar şeffaf, parlak ve

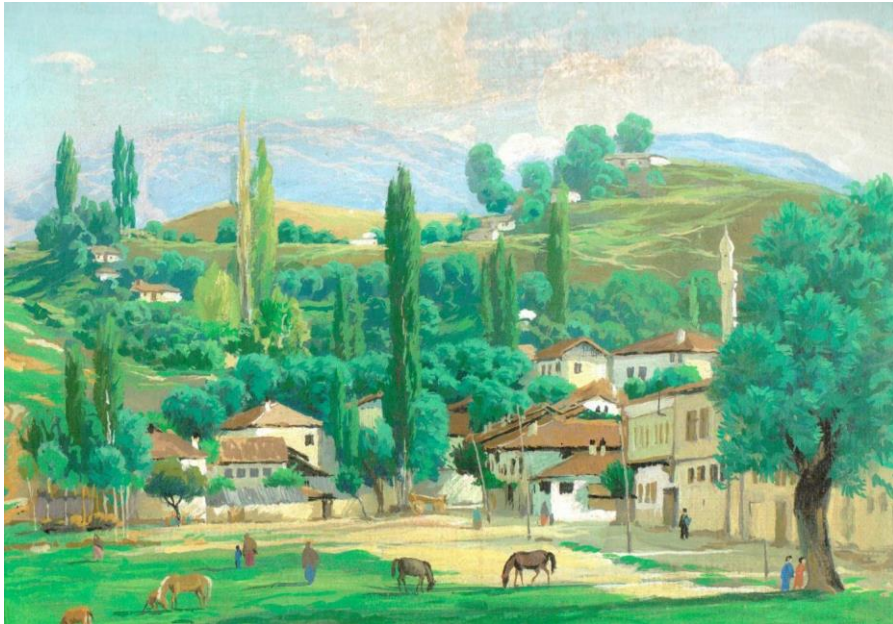
aydınlıktır. Sanatçı, empresyonist anlayışla, suyu resimlerinde çok iyi ifade edebilmektedir.

Sonuç olarak; Ahmet Yakupoğlu tabiatta o anı görselleştirmeye dayalı bir şekilde çalışmıştır. Sanatçı eserlerinde sosyal ve kültürel değerleri gözlemci bir tavırla belgelemeye çalışmıştır. Peyzaj çalışmalarında kendi duyum ve algılamasına has izlenimci bir tutum sergilemiştir. Işıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleri ile kendi döneminden önceki öncü ressamların resim anlayışına sahiptir (Kılıç, 2014:45).

4.1.3. Sanatçının Resimlerindeki, Kompozisyon Anlayışı

Yakupoğlu'nun yeşil Kütahya'sını yorumladığı eserlerinde motorlu araçlar, beton evler ve apartmanlar yoktur. Sanatçı sevmediği bu görüntüleri kendi dünyasına ve resimlerine sokmamıştır. Seçmiş olduğu mekânlar genellikle, bilindik ailelerin konakları, ahşap evler, baharda açmış çiçekleri ile kır bahçeleri, şehrin dağları ve bu dağlardan inen bahçeler ve pınarların resimleridir.

Görsel 4.12: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Ahrardı**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, Şerifoğlu, (2016:166).

Yakupoglu resmine başlamadan önce, uzun bir süre araştırır, gözlemler, etüt eder. Estetik objenin harikulade değişikliği, özgünlüğü ve karışıklığı içinde ışığın gün boyunca etkisini derin derin ruhunda süzer. Temiz/berrak renk skalasıyla, titiz bir işçilikle tabiatı kendine göre yorumlar. Bu aşamada sanat tarihçisi Prof. Dr. İsmail Tunalı şunları yazar: “Ressamın yaklaşıma çalıştığı bu izlenimler ve duyular, her şeyden önce ışık ve renk duyularındır. Bunlar, impressionizm için temel iki duyumdur.” Yakupoglu’nun da tablolarında iki hakim unsur: Işık ve renktir. Tunalı, sözlerini şöyle sürdürür: “Öyle ki, onlar, doğrudan doğruya estetik objeyi determine ederler.” Sanatkar, eserini oluştururken estetik objenin ona verdiği haz ve heyecanla çalışmıştır. Çalışmaları esnasında “güzel ve yüce” kavramı onu düşünceye sevk etmiştir.

Görsel 4.13: Ahmet Yakupoglu, **Kütahya İshak Fakih Camisi**, Karton Üz. Yağlıboya, 29x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoglu Anadolu, Şerifoğlu, (2016:169).

Ahmet Yakupoglu, doğduğu, kişiliğini kazandığı baba ocağı Kütahya’ya çok bağlıdır. Şehrin tarihi, tabii güzelliklerini resmetmek için atölyesinde gece/gündüz çalışmıştır. Kütahya’nın uzun perspektifli sokakları, ahşap evleri, konakları ve türbeleri

dünle bugün arasında kültür köprüleri olmuştur. Tarihi Kütahya evleri onun üretken kıvrak kalem ve fırçasıyla çizilerek renklendirilmiştir. İzlenimci bir anlayışla evlerin duvarlarında, çatılarında, cumbalarında, bahçe duvarlarında, duvarlardan taşan asmaların ve ağaçların yapraklarında günün ilk ışık huzmelerini bütün büyü ve canlılığıyla görmek mümkündür. Tablolarında ışık ve gölge son derece uyumlu ve dengelidir. Renkler adeta onun ruhunun derinliklerinden süzülerek tuvaline yansımıştır.

Ahmet Yakupoğlu, mistik bir duyarlılıkla tarihle tabiatı, geçmiş zamanı kendi mizacındaki sükûneti ile resmeder. O, izlenimci, renkçi bir geleneğin son temsilcisidir. Kütahya'nın geniş perspektifli sokaklarını, aşı boyalı evlerini ve İstanbul'un tarihi mekanlarını şiirsel/lirik bir üslupla tablolaştırmıştır (Öztop, 2016: 30-33).

4.1.4. Sanatçının Resimlerindeki Kütahya

Ahmet Yakupoğlu Kütahya resimlerini 1948 yılından itibaren gönülden isteyerek ve sonuna kadar azimle çalışarak oluşturmuştur.

Ahmet Yakupoğlu ata yurdu olan Kütahya'yı evladı gibi sevmiştir. Bu sevgisinden güç almıştır. Bu sevgisini sanatına yansıtarak Kütahya'sını resimlemiştir. Resimlerinde Kütahya'nın su kenarlarını, çeşme ve pınarlarını, bahçe ve mesire yerlerini, medreselerini, camilerini, türbelerini, şadırvanlarını, mahalle ve sokaklarını, konakları ve evlerini, çarşılarını ve tanınmış simalarının portrelerini yani bir kentin görülen tüm renklerinin yanında, şehrin görülmeyen renklerini ve şimdi duymadığımız sedaları ile mazisini de resimleyerek yaşatmıştır.

4.1.4.1. Su Kenarları, Çeşme ve Pınarlar

Tarih boyunca Türkler, suya ayrı bir önem vermişlerdir. Suyu kültürlerini şekillendiren bir unsur olarak görmüşlerdir. Devletlerini su kenarlarına, kervansarayları suyollarına inşa etmişlerdir. Hatta ibadethanelerin içlerine kadar su tınısını taşımışlardır. Ünlü Avusturyalı Doğu bilimci Baron Joseph Von Hammer Purgstall, İstanbul'da elçilik yaptığı dönemdeki izlenimlerine dayanarak, Türklerin sanat düzeyine şöyle dikkat çekmiştir; "Tarihimiz Türklerden çok şey öğrendi. Onların elinden çıkma öyle eserler var ki, medeniyet için birer süs teşkil etmektedir..." (Yazıcıoğlu, 2011:40).

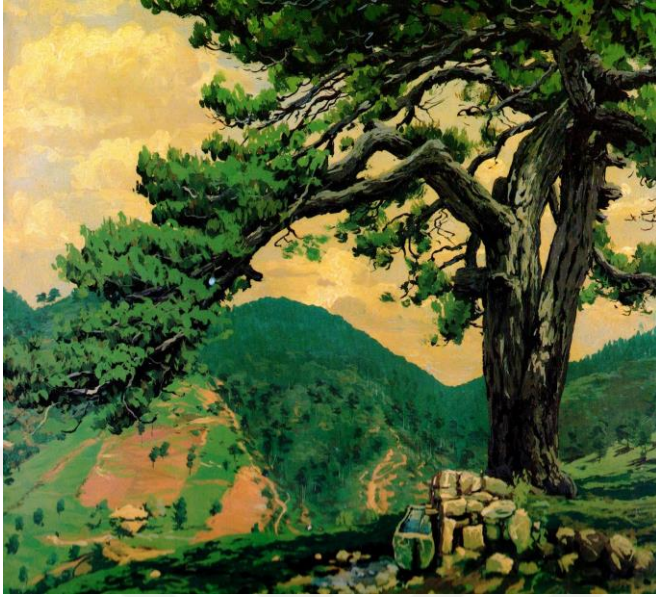
Ahmet Yakupoğlu Kütahya'yı resimlerken, tarihe uzanan eserlerin devrini, o günün insanları ile onların hayatlarından bize kadar gelen bilgiler doğrultusunda yapma gayretindedir. Kütahya'yı içine kapanık, gösterişten uzak, sanat ve kabiliyetler şehri olarak tanımlarken mekân ve peyzajlarında örf ve adetleri ile birlikte kendi halinde yaşayan insanlarını tuvaline yansıtmıştır.

Yakupoğlu, Kütahya şehrinin ikliminin ve tabiatının güzelliğinden ilham alarak yaptığı resimlerde ağırlıklı olarak su temasını işleyerek sulara ve çeşmelere resimlerinde özelliklere vurgu yapmıştır. Türk kültürüne has özelliklerden biri olan suyun insanla bütünleşmesine vesile olan çeşmelerin, sebillerin üzerine eğilerek sıklıkla tuvaline taşımıştır. Bu resimlerde ortaya çıkan farklı malzeme teknikleri, ressam tarafından büyük bir titizlikle işlenmiş ve çizimlerde ana kurguya ve yapıya birebir bağlı kalmıştır (Yazıcıoğlu, 2011: 53).

Kütahya'daki çeşmeler genellikle şehirlerde ve kasabalarda ana yolların kenarlarında, yaylalarda, açıklık ve kırlık yerlerde genellikle ihtiyaç duyulan yerlere yapılmıştır. Yerleşim yerleri arasındaki yollarda bulunan yerlere menzil çeşmeleri yapılmıştır. Günümüzde bu çeşmelere şehir şebeke suyunun bağlanması ile Kütahya çeşmelerinin büyük kısmı işlevlerini kaybederek yıkılmış ya da betonlaşmaya dayanamayarak yok olmuştur. Bazıları ise restore edilerek günümüze kadar gelmeyi başarabilmiştir.

Yakupoğlu'nun resimlerindeki belli başlı çeşme, dere, köprü ve değirmenler: Çır Çır Çeşmesi, Gediz'de Çamlı Çeşme, İhtiyarlar Çeşmesi, Karadonlu Çeşmesi, Ebeoğlu Çeşmesi, Aksu yolunda Paşa Çeşmesi, Kiraz Yayla Çeşmeleri, Çoban Çeşmesi, Namazgah Çeşmesi, Musalla Çeşmesi, Aksu Deresi, Kırklar Deresi, Tilki Deresi, Kulaksız Deresi, Koçak Deresi, Kırklar Deresi, Çamlıca Deresi ve şelalesi, Tavşanlı Meşhur Ada Mesiresi Taşköprü, Perli Köprüsü, Akköprü, Eski Kapan Çayı üzerinde Ahşap Köprü, Fuat Paşanın yaptırdığı meşhur Taşköprü, Kunduören Köprüsü, Beşikkaya Değirmeni, Aşağı Porsuk/Eski Köprü, Porsuk/Perli Köprüsü, Ekizhöyük Köprüsü, bu dere ve çaylar üzerinde yer alan Çamlıca değirmen bendi, Aksu deresi üzerindeki on yedi değirmen ve değirmen katarları, Beşikkaya değirmenleri ve Kumluk değirmeni. Geçmişteki yaşama biçimimiz ve kültürümüz, Yakupoğlu'nun bu resimleri ile günümüze kadar gelen hatıralar olarak belirtilebilir.

Görsel 4.14: Ahmet Yakupoğlu, **Gediz’de Çamlı Çeşme**, Mukavva Üz. Y.B., 32x40 cm.

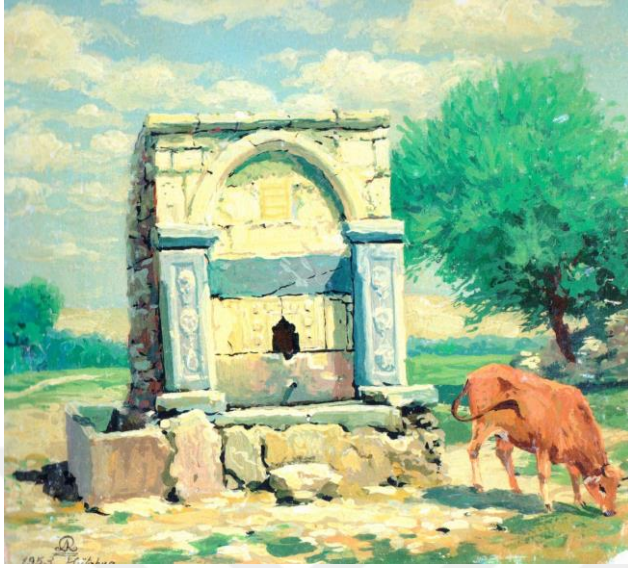
Kaynak: DPÜ Arşivi.

Görsel 4.15: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Hamidiye Mahallesi Özbek Müderris Yokuşundaki Çeşme**, Karton Üz. Y.B., 1970, 29x24 cm.

Kaynak: DPÜ Arşivi.

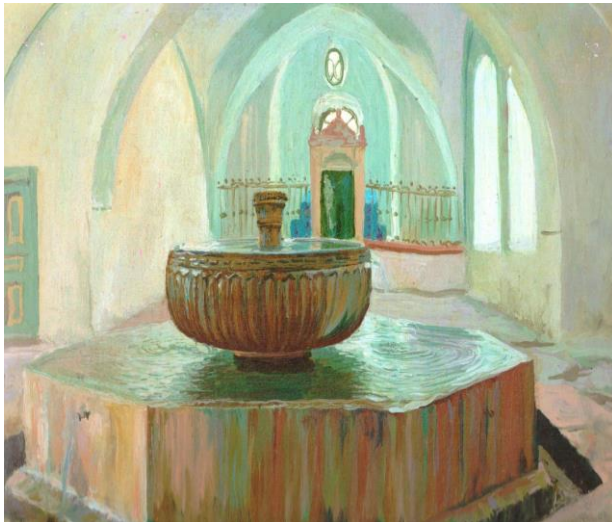
Görsel 4.16: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Musalla Namazgahı Girişinde Musalla Çeşmesi**, Karton Üz. Y.B, 23x19 xcm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, Şerifoğlu, 2016:330.

Yakupoğlu'nun resimlediği bir de namazgah çeşmeleri vardır. Bunların içinde en meşhuru Musalla Namazgahı'dır.

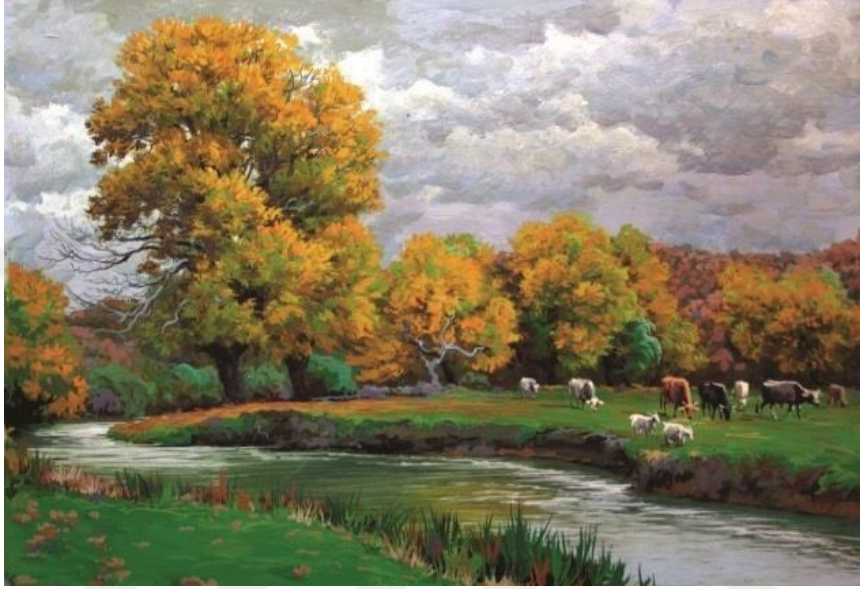
Görsel 4.17: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Germiyan Hükümet Konağı İçinde Gökşadırvan ve Yakup Bey Türbesi**, Kontrplak Üz. Y.B., 29x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, Şerifoğlu, 2016:160.

Yakupoğlu'nun resimlediği şadırvanlar arasında Lala Hüseyin Paşa Cami, Molla bey Camii avlusundaki şadırvan, Gök Şadırvan; İshak Fakih Cami şadırvanı dönemin mimarisini ince ayrıntıları ile resimlediği çalışmalarındandır.

Görsel 4.18: Ahmet Yakupoğlu, **Aşağı Porsuk Kıyılarından**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Rengarenk Kütahya, Ahmet Yakupoğlu, 1991:193.

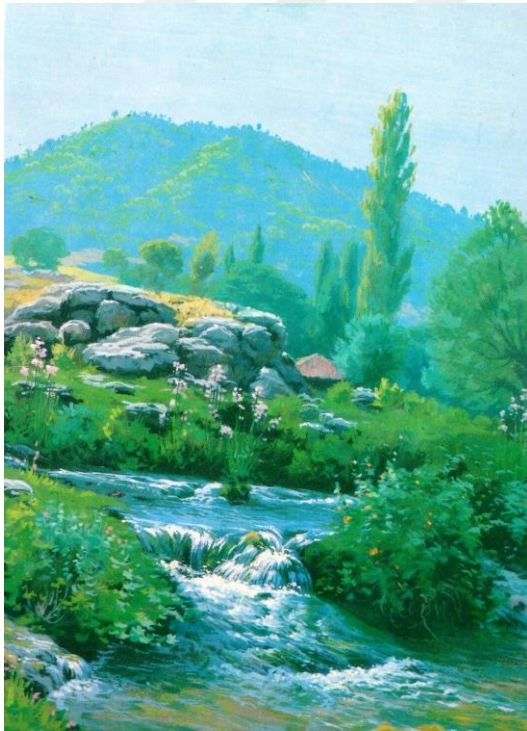
Yakupoğlu'nun Kütahya Porsuk Çay'ı kıyılarındaki eserinde, akşamüstü ışığın tesiri ile ağaçlardaki yapraklar yeşil, turuncu ve kırmızı renkler ile resmedilmiştir. Gökyüzü ve suyu betimlerken rengi ince bir tabaka halinde kullanmıştır. Suyun üzerindeki renk yansımalarında renk oldukça şeffaf kullanılmıştır. Suyun kenarındaki hayvan figürleri ile resme ayrı bir gerçeklik ve canlılık katmıştır. Hayvan figürlerindeki ayrınlara verdiği itinada onun bakan ve baktığını uygulayan bir göz ile çalıştığı görülmektedir. Gökyüzünde ve ağaçlarda kullandığı büyük fırça hareketleri ile hacimselliği yakalamıştır.

4.1.4.2. Bahçeler ve Mesire Yerleri

Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya'yı resimlerine taşıdığı yıllarda, Kütahya'nın ön tarafında bulunan ovaları genellikle bahçeliktir ve bu bahçelerde çeşitli meyve

ağaçları ile türlü sebzeler yetiştirilmektedir. Bu bahçelerin doğuda kalan kısmına “has bahçe”, Hisar’ın güneyinde kalan kısma ise “Sultanbağları” denilmiştir ve asırlar boyu suları, bülbülleri, meyveleri ve yeşilliği ile dillerden, gönüllerden düşmemiştir. Kırklar Deresi’nden Kumarı ve özellikle Kunduören bahçelerindeki geniş alan oldukça zengin bir ekolojik çeşitlilik göstermekle birlikte harikulade güzel bir tabiat manzarası ile eşsiz bahçelere sahiptir. Şehrin eteklerinden ovaya doğru inildiğinde ise geniş yeşillikler ile çayırarda inek ve mandadan oluşan sığır sürülerinin meraları bulunmaktadır. Bu ovadaki bahçeleri Aksu ile Yokuşbaşı’ndan gelen iki çay ile sulanmaktadır. Suların kenarlarındaki ağaçlıklar mahalle aralarına kadar girerek, şehrin içerisinde yeşil alanlar meydana getirmiştir. Bütün bu güzelliklerin bulunduğu bu bahçelerin şekilsiz ve plansız bir şekilde betonlaşarak çoğunun günümüze gelemeyeceğinin farkında olan Yakupoğlu, tüm bu güzellikleri bizlere resimleri ile göstererek değerlerimize sahip çıkmamız gerektiğini hatırlatmaktadır.

Görsel 4.19: Ahmet Yakupoğlu, **Porsuk**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Rengarenk Kütahya, Ahmet Yakupoğlu, 1991:189.

Kütahya Porsuk Çayı'nda bir Ramazan sabahı, güzel ve açık bir havada yapıldığı belirtilen bu resmin bir kopyası eski Cumhurbaşkanımız merhum Süleyman Demirel'e hediye edilmiştir (Yakupoğlu, 1991: 189).

Görsel 4.20: Ahmet Yakupoğlu, **Kadı Kayası**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Rengarenk Kütahya, Ahmet Yakupoğlu, 1991:189.

Yakupoğlu, Kadı Kayası mevkiindeki bülbül yatağı bahçelerinde bir bahar sabahı yaptığı bu resimde: Ahmet Gürel kemeçe, Nuri Germiyanoğlu ney, İzzet Çay tanbur ile Fuad Ağarılı ve Erhan Altıntaş'ın olduğunu belirtmiştir (Yakupoğlu, 1991:163).

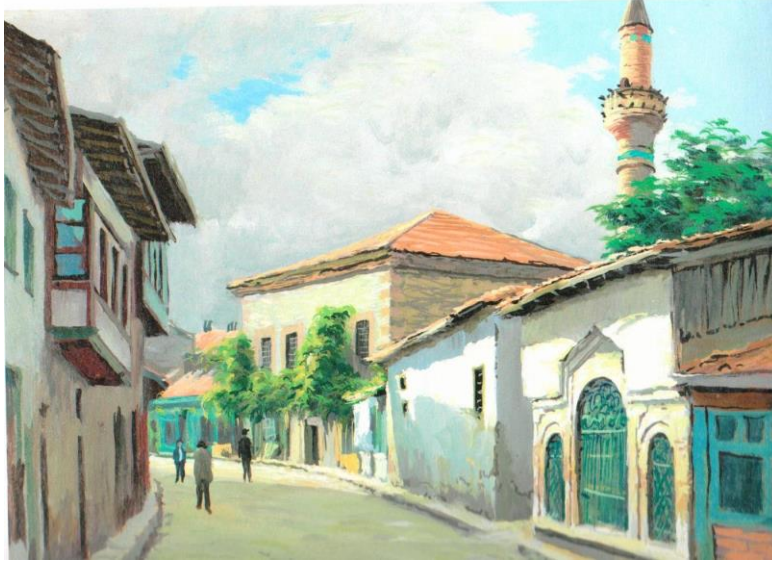
4.1.4.3. Medrese, Cami, Türbe ve Şadırvanlar

Ahmet Yakupoğlu, resimlerinde birçok cami, mescit, medrese ve diğer önemli tarihi yapıları ele almıştır. Bunlardan bazıları; İshak Fakih Cami, Ulu Cami, Arslan Bey Cami, Hatuniye Camisi, Küpecik Cami, Kurşunlu Cami, Karagöz Ahmet Paşa Cami, Çinili Mescit, Özbek Cami, Rüstem Paşa Medresesi, Balıklı mahallesinde Darülkurra, Hıdırlık Mescidi, Musalla Namazgâhı, Şeyh Salih Efendi Türbesi, Ahmet Paşa Türbesi,

Gümüş Eşik Zaviyesi, mutasarrıf Fuat Paşa'nın yaptırdığı Hükümet Konağı ve muvakkithane'dir. Sanatçımız, Kütahya tarihinin en eski yapılarından olan Kütahya Kalesi ve hisar bedenlerini de birçok cepheden resmetmiştir.

Ahmet Yakupoğlu, eserlerinde çeşme, sebil, camii gibi İslam mimarisinin İstanbul'daki en güzel örneklerini gerçeğine bağlı kalarak uygulamıştır. Yakupoğlu sadece bir ressam değil, aynı zamanda bir sanat tarihçisi, arşivci olarak hizmet etmiştir. Türk Kültür tarihinin başyapıtları arasında gösterilebilecek su kültürünün önemli üslup özelliklerine sahip çeşmelerini resimlerinde işlemiş ve tarihe mal etmiştir. Etrafında olan değişikliklere rağmen büyük dimdik ayakta duran bu şaheserler, Ahmet Yakupoğlu'nun fırçasından değerine değer katarak tarihteki yerini almıştır (Başbuğ, 2014:51). Kültürümüzün simgelerinden olan bu değerli eserlerin birçoğu günümüze gelememiş veya tahrip edilmiştir.

Görsel 4.21: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Şeyh Salih Efendi Dergahı ve Mollabey Camisi**, 1970, 29x38 cm, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Anadolu, 2016:230.

Yakupoğlu (1991:91)'nin belirttiğine göre, Şeyh Salih Efendi Türbesi, Tekkesi ve arkada Mollabey Cami bulunmaktadır. Çocukluk yıllarında Derviş Paşa Mektebi'ndeysen, bir Ramazan teravih namazından sonra İmam Şeyh Bekir Efendi

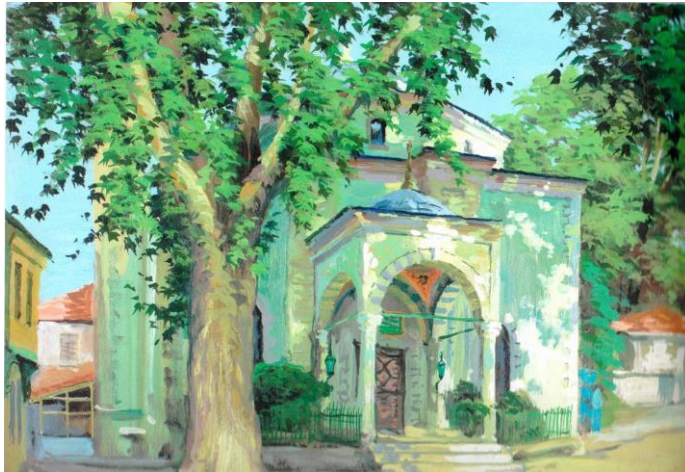
Tekke'de Sakal-ı Şerif çıkarmıştır. Yakupoğlu ile Mustafa Önsay daireye girip, birkaç defa o mübarek kutuyu öpmüştür.

Görsel 4.22: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Gaybi Türbesi**, Karton Üz. Y.B., 29.5x39 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016: 248.

Görsel 4.23: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Yeşil Camii ve Zamanından Kalma Çınarı**, Karton Üz. Y.B., 28.5x38.5 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016:210.

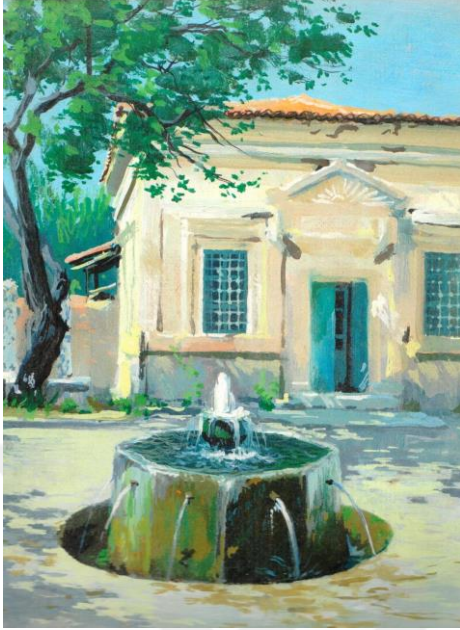
Yakupoğlu (1991:88) Yeşil Cami hakkında şu bilgileri vermiştir: Yeşil Cami 1905 yılında, caminin i süslemelerini Sultan Hamid devrinde Kütahya’da ikamet eden Rıza Efendi isminde bir kişinin kabiliyetinden yararlanılarak, nakışları, tarikat taları ve diğer motif kabartmaları yapılmıştır. Bu nakışlar ve boyaların yapılışında eniştemiz Boyacı Mehmet Usta ıraklık yapmıştır. Rıza Efendi’nin çocukları her yaz mevsiminde Mehmet Usta’nın çocuklarına misafirliğe gelirlermiş. Bir tesadüf ile gelen misafirlerin Süheyl nver Hocamın akrabaları olduğu öğrenilmiştir.

Görsel 4.24: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Hisar’ın Doğu Yamacından Ulu Cami ve Gök şadırvan**, 1962, Karton z. Y.B., 29x39 cm.

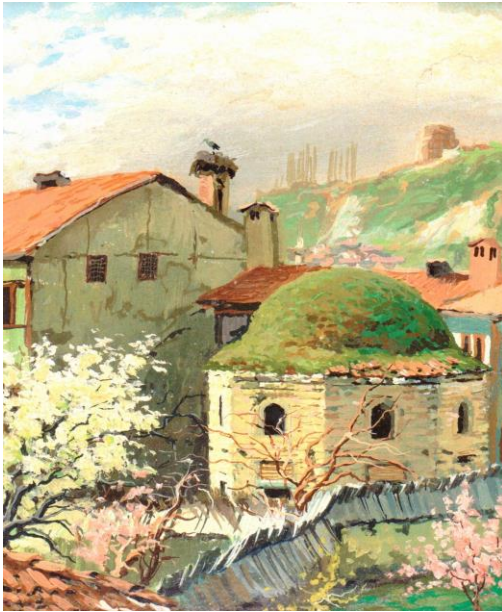
Kaynak: Anadolu, 2016: 158.

Görsel 4.25: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Mollabey Cami Avlusunda Şadırvan ve Kütüphane Binası**, Karton Üz. Y.B., 31x22.5 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016:229.

Görsel 4.26: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Rüstem Paşa Medresesi ve Bitişindeki Evler**, 1952, Karton Üz. Y.B., 23.5x16.5 cm.

Kaynak: DPÜ Arşivi.

4.1.4.4. Mahalleler ve Sokaklar

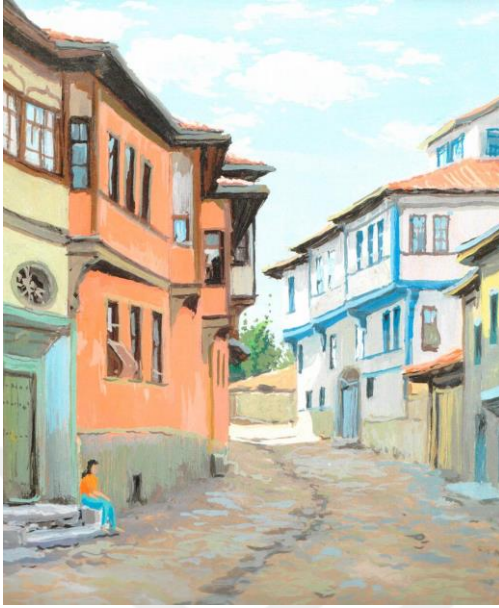
1945 yılından itibaren, Kütahya'daki Arnavut kaldırımlı dar sokaklardaki cumbalı-kafesli konakları ve bu konakların avlularındaki yaşantıları resimlemeye başlamıştır. Sokaklarda yürüyen insanlar, evlerinin önünde oturan kadınlar ve çocuklar... Mahalle aralarındaki çeşmeler ve bu çeşmelerde su içen insanlar konuları içerisine girmiştir. Melekgirmez Çarşı'sı, tarihi Taşköprü ve dar sokakları, çoğu zaman kaleye veya bir cami'ye doğru giden yolları o zamanın sıcaklığını bizlere hissettirerek resimlemiştir. Konak bahçelerindeki türlü türlü çiçekleri, bahar mevsiminde açmış kiraz ağaçlarını ve meşhur gelincik elması ile gülhatmi çiçekleri ile gül sarmaşıklı aşş boyalı Kütahya evlerini izlenimci bir üslup ile resmetmiştir. Tarihi dokuların henüz yok edilmediği o güzel Kütahya'yı gelecek kuşaklara resimleriyle belgelemiştir.

Görsel 4.27: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Hacı Bekir Aralığı**, Karton Üz. Y.B., 38x27.5 cm.

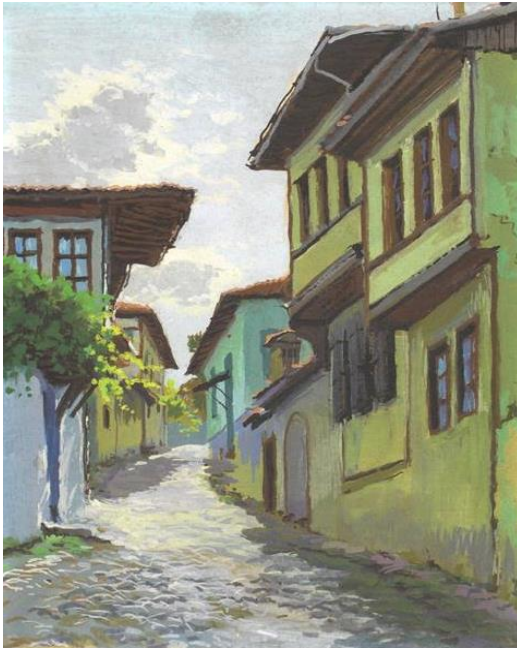
Kaynak: DPÜ Arşivi

Görsel 4.28: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Bolat Bey Sokağı**, Karton Üz. Y.B., 30x24 cm.

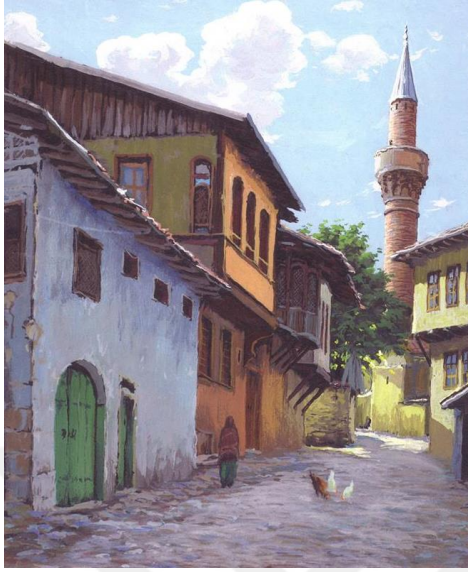
Kaynak: Anadolu, 2016:245.

Görsel 4.29: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Mecidiye Mahallesi Kandioğlu Sadık Bey Evi**, 1976, Karton Üz. Y.B., 29.5x23 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016:199.

Görsel 4.30: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Kurşunlu Önü Paşam Sultan Aralığı**, Karton Üz. Y.B., 37.5x29 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016: 185.

4.1.4.5. Konaklar ve Evler

1954 yılında, Kütahya’da araştırma yapan İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nde görevli Yüksek Mühendis-Mimar Lami Eser, Ahmet Yakupoğlu’nun kılavuzluğunda Kütahya Evleri adlı bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında bu yapıların, Kütahya insanının geleneklerini ve karakteristik özelliklerini yansıtması açısından bu evlerin resmedilmesinin ve kayıt altına alınmasının, dolayısıyla Yakupoğlu’nun misyonunun önemine dikkat çekmiştir (Yazkaç, 2016: 44).

Sanatçının ele aldığı ve üzerinde durduğu önemli Kütahya evleri şunlardır: Ahırardı mevkiinde kendi doğduğu ev, Maariflerin evi, Tüfekçibaşı Konağı, Bandım çıkmazında Mevlevi Hamdi Çelebi Evi, Dülgerler Konağı, Taşköprü meydanında Elifoğlu Konağı, Karadonlubaşı Kâğıtçı Mahmutgillerin Evi, Saffet Bey Konağı, , Aşağı Hisar’da Karbölenlerin Evi, Hisaraltı’nda Mahmut Hoca Evi, Kasap Kara Mehmed’in Evi, Hacı Efendilerin Arif Ağa Evi, Hisaraltı’nda Kurşunlu Cami önünde Şahanların Ahmed’in Evi, Abacılarbaşın’da Şabanların İbrahim Önlük Evi, Müderris Caddesinde Mavıların Nafiz Bey Evi, Kemer altında Cemalettin aralığında Ali Paşa Konağı, Emin Toktar’ın Evi, Selmanların Konak, Dülgerler Konağı, Çukur çıkmazında Taharların Evi, Sirken aralığında Faruk Abacı’nın Evi, Bolat Bey sokağında Bekir Bey

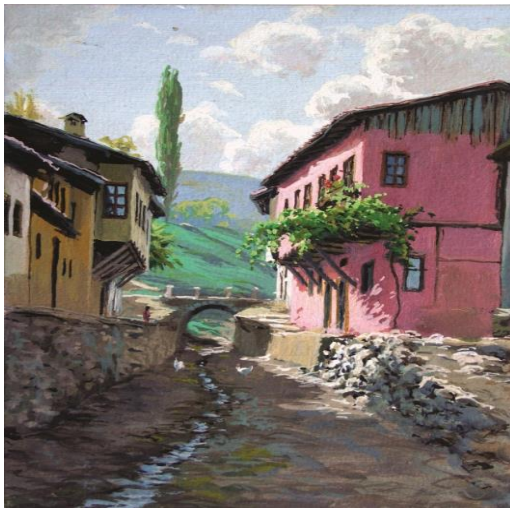

Evi, Paşamsultan aralığında Zom-Zom Rıza Beyin Evi, Şekerci Ahmet'in Evi, Küçükçarşı'da Cumhuriyet caddesinde Sinan Bey Konağı, Tavşanlı caddesinde Ağâh Konağı, Mecidiye mahallesinde Rıfat Efendi Konağı, Pirlar mahallesi Deveci sokakta Kunduracı Mahmut Usta'nın Evi, Kobak caddesinde Germiyanlı Hacı Derviş Ağa Konağı, Zeryerde Testici Şükrü'nün Evi'dir.

Günümüzde, gerçek sahipleri bu evlerde yaşamamaktadır. Bu evlerin bazıları işletmecilerin müze, restoran veya otel olarak yeniden dizayn ettikleri turistik mekânlar olarak hizmet vermektedir. Büyük çoğunluğu ise yıllardır ilgisizlik ve bakımsızlıktan yıkılmaya terk edilmiş durumdadır (Yazkaç, 2016: 44).

Ahmet Yakupoğlu'nun "Hıdırlık Altında Sarıdere Ağzında Terlemez Köprüsü Üzerindeki Mütevazi Tipik Evler"adlı eserinde ilk algılanan ayrıntı, gökyüzü ile yeryüzünün oluşturduğu kuvvetli açık-koyu renk etkisidir. Uzaktaki dağların uzaklık hissini mor rengini kullanarak betimlemiştir. Kontrast renkleri kullanarak renklerin değerlerini artırmıştır. Işığın taşlar ve su üzerindeki yansımalarını oldukça parlak renklerle yansıtmıştır. Emprestyonist bir anlayışla ışıklı ve saydam niteliklerde renkler kullanmıştır. Yaşadığı şehrin sokaklarından biri olan bu eserinde şehrin kent dokusunun bozulmamış değerlerini resimlemiştir.

Görsel 4.31: Ahmet Yakupoğlu, **Hıdırlık Altında Sarıdere Ağzında Terlemez Köprüsü**, 1969, Karton Üz. Y.B., 29x22.5 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016: 195.

Görsel 4.32: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Mutasarrıfı Fuat Paşa'nın Yaptırdığı Eski Hükümet Konağı (Şimdi Adliye)**, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016: 163.

Görsel 4.33: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Ahırardı'na Çıkan Cadde Üzerinde Küçük Çıkmazda Yakupoğlu'nun Doğduğu Ev**, 1969, Karton Üz. Y.B., 29x39.5 cm.

Kaynak: Anadolu, 2016: 123.

Yakupoğlu (1991:61)'nin doğduğu ve çocukluğunun geçtiği bu ev ile ilgili olarak, 1944 yılında yaptığını bu resminde iyi komşu olarak belirttiği karşı evin Maariflerin evi'nin olduğunu belirtmiştir. Kapıda oturan Mustafa Bilge ve hanımı Hüsniye hanımdır. Her iki ev, Hacı Halil Onbaşı'nın dünyaya kıymet verdiği, sonraları hiçbir şeylerin kıymetinin kalmadığı demlerden kalma yadigardır diye bahsetmiştir.

Sanatçı, resimlerindeki ev tasvirlerinde, hem mimari hem de gündelik yaşamı birebir yansıtır. Doğup büyüdüğü evi ve çevresini betimlediği yağlıboya çalışmalarında dönemin ruhundan ve yaşamından izler taşır. İzleyiciye sanki burada yaşıyormuş hissini veren detaylar taşımaktadır. Kompozisyonu oluşturan öğelerin uyumu ve ışığın kullanılışıyla mekan adeta canlı gibi ortaya çıkmıştır.

4.1.4.6. Çarşılar

Yakupoğlu'nun resimlerine konu ettiği Kütahya'nın eski karakteristik çarşıları ise; Melekgirmez Çarşısı, Küçükçarşı, Kavaflar Çarşısı, Saman Pazarı, Mısır Çarşısı, Pekmez Pazarı, Pamuk Pazarı, Çemberciler Çarşısı, Hasır Pazarı'nda Yüksek Kahve ve Çukurhan olarak söylenebilir. Bu çarşıların bazı küçük değişikliklerin haricinde hala yerli yerinde durmaktadır. Ne yazık ki; Çukurhan'dan geriye sadece birkaç taş temel ve kemeri kalmıştır. Çukurhan; eski zamanlarda develerin uzak diyarlardan tuz, kil getirip yıktıkları tarihi bir yapıdır. Görünen yapılar kargir, tonoz yapıların önüne sonradan ilave edilmiş ahşap yolcu odaları vardır. Resim yapılırken merakla seyreden esnaftan biri korkuluğa bir halı koymuş ve Yakupoğlu'na “düzeltsene” demiştir. Yakupoğlu esnafa “resimde böyle güzel görünür” demiştir (Yakupoğlu, 1991:101).

Yakupoğlu (1991:145)'nin eski çarşılara dair kendi ifadeleri de mevcuttur: “Eski Kapanaltı tarihi bir yapıdır. Ahşap çatısı dokuz fil ayağı üzerine oturmuştur. Orta direkt üzerinde mescit olduğu söylenir. Meydana bakan cephesinde mermer yalıklara akan sıra çeşmeler vardır. Şimdi yerinde vakıf apartmanları var. Yine önemli bir mekân olarak Çukurhan önemli bir çarşıdır. Köşede Fuat Paşa merhumun diktirdiği çınar ağacı görünmektedir. Bu çınar ağacının şöyle bir hikayesi vardır: Daha yeni fidanken bir zaptiye atını bağladığı için sallanıp kurumuştur. Paşa o zaptiyeye, fidanı yeniden diktirip, yetiştirinceye kadar sulatıp, muhafazasına memur etmek suretiyle cezalandırmıştır. Bu o çınar ağacıdır. Sağda dipte görünen beyaz badanalı küçük koltuk

kahvesi, Kırbaşın Halid Şeran'a aittir. Kütahyalı muhabbet erbabı, çok yıllar geceleri orada vakit geçirmişlerdir.”.

Görsel 4.34: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Melekgirmez Çarşısı**, 1991, Duralit Üz. Y.B., 65x50 cm.

Kaynak: Kütahya Tugay Müzesi Koleksiyonu.

Melek Girmez Çarşısının yukarıdan görünüşünün bulunduğu bu resminde (Görsel 4.21), Öndeki Germiyan Çeşmesi, esnafın “Dedeçeşme” diye isim verdiği tarihi bir çeşmedir (Yakupoğlu, 1991:139).

Görsel 4.35: Ahmet Yakupoğlu, **Kütahya Eski Kapanaltı Köprüsünden Ulucami İstikameti**, Karton Üz. Y.B., 1949, 90x125 cm.

Kaynak: Kütahya Tugay Müzesi Koleksiyonu.

4.1.4.7. Portreler

Ahmet Yakupoğlu, Güzel Sanatlar Akademisi'nde Feyhaman Hoca'nın atölyesindeki eğitimi döneminde portre çalışmalarına epey gayret göstermiştir.

Yakupoğlu, (1991:41)'nin ifadesine göre:

“Atölye çalışmalarında, portrelerde gösterdiğim gayret çok daha ağır bastıyordu. Bunları burada izah etmek kolay değil. O alemin içinde alelade gözle görülenden pek başka, belki mevzuun ideali dimağda tecessüm ediyor... ben onu yapmaktan aciz kalıyorum. Fakat modelle aradaki fark; resmin adeta ideal, tabiatın alelade olduğu çıkıyor. Ben o ifadesinde aciz kaldığım güzelliğe erişemedim.”

Yakupoğlu'nun ifade etmek istediğini hocası Süheyl Ünver İbn Sina'nın şu sözleri ile tekrarlamıştır: “Sanat tabiattan daha zariftir”...

Ahmet Yakupoğlu, genellikle manzara resimlerinin yanı sıra portre alanında karakalem ve yağlıboya çalışmaları da yapmıştır. Genellikle dostlarının ve çevresindeki bazı kişilerin portrelerini yapmıştır. Portrelerini yaptığı kişiler genellikle çevresi tarafından tanınan, mizacını bildiği ve sevilen kişilerdir. Bu portreleri incelediğimizde

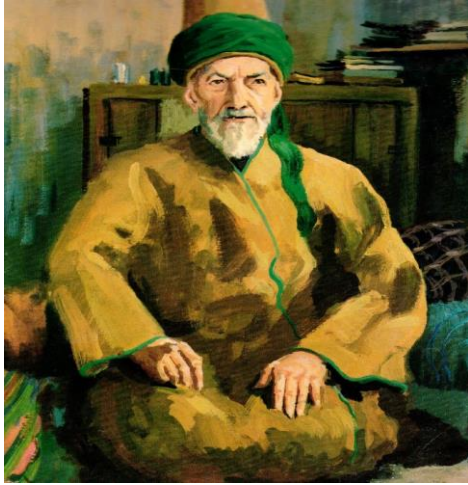
portresi yapılan kişiler hakkında özellikle ‘‘Rengarenk Kütahya’’ kitabında bu kişiler hakkında, yaptıkları işler ve karakterleri konusunda bilgiler vermiştir. Sanatçı portre çalışmalarında resmini yaptığı kişinin mizacını ve karakteristik özelliklerini de ustaca tuvaline aksettirmiştir. Yaptığı portre çalışmalarında fiziksel özellikleri benzetmenin yanı sıra duygu da vermeyi bir amaç edinmiştir.

Görsel 4.36: Ahmet Yakupoğlu, **Samiha Ayverdi Portresi**, Kontrplak Üzeri Yağlıboya, 61x44 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, (Şerifoğlu, 2018:115).

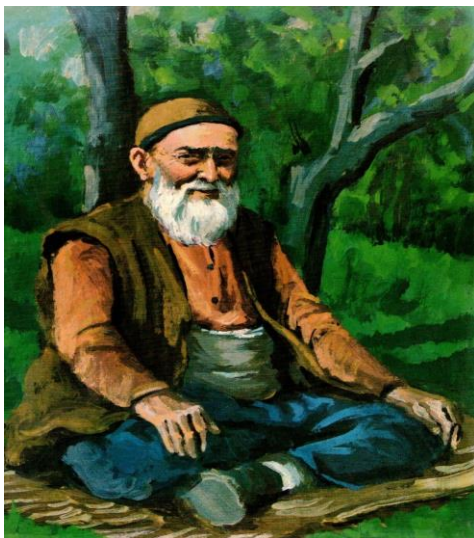
Görsel 4.37: Ahmet Yakupoğlu, **Mevlevi Akif Dede**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991: 214.

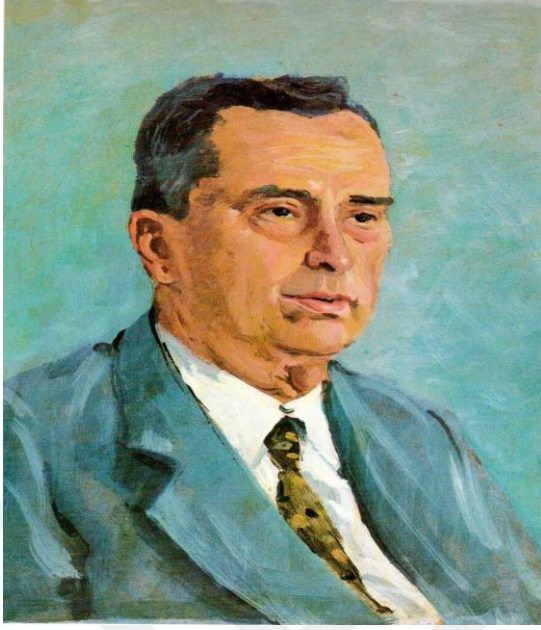
Yakupoğlu (1991:214)'nin aktardığına göre, Mevlevi Akif Dede'nin resmini üç saat süren bir çalışma ile bitirmiştir. Bu resim ile ilgili unutmadığı anısı ise Akif Dede'nin resminin yapıldığı esnada hasta olmasına rağmen üç saat kıyıdamadan poz vermesi olmuştur. Akif Dede'nin hastalığından dolayı acı içerisinde olmasına rağmen bu acısını belli etmeden, sessiz bir şekilde dizüstü durması onu hayrete düşürmüştür.

Görsel 4.38: Ahmet Yakupoğlu, **Rıfai Dervîşi Hasan Dede**, Karton Üz. Y.B.

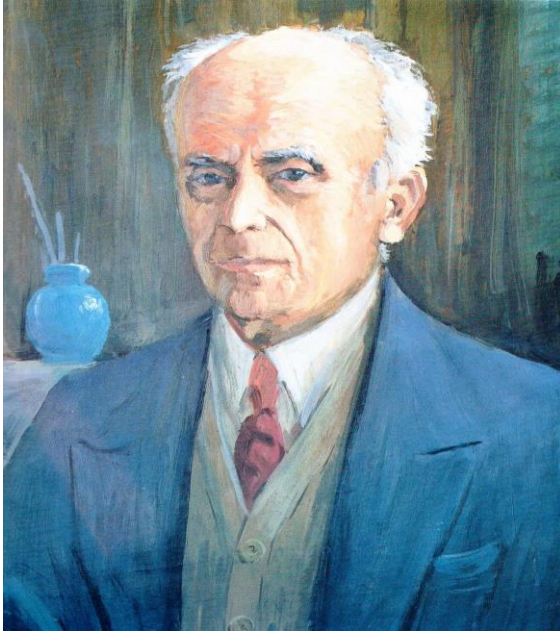
Kaynak: Yakupoğlu, 1991:215

Görsel 4.39: Ahmet Yakupoğlu, **Remzi Koçak**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991:220.

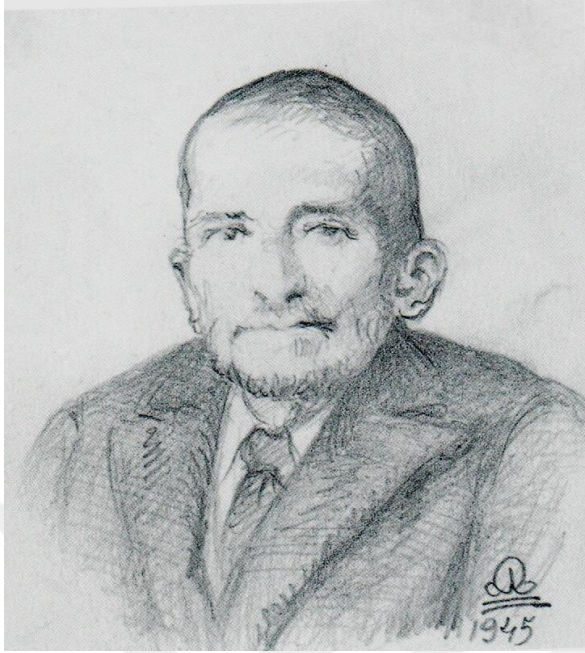
Görsel 4.40: Ahmet Yakupoğlu, **Mustafa Yeşil**, Karton Üz. Y.B.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991:220.

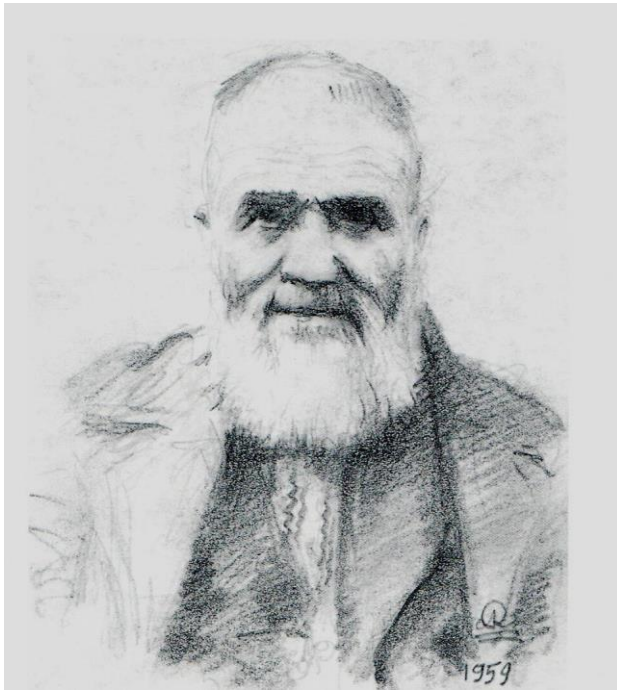

Görsel 4.41: Ahmet Yakupoğlu, **Hamdi Aydın**. Kağıt Üz. Karakalem.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991:222.

Görsel 4.42: Ahmet Yakupoğlu, **Nakkaşın Hafız Tevfik**, Kağıt Üz. Karakalem.

Kaynak: Yakupoğlu, 1991:223.

4.1.5. Sanatçının Resimlerindeki Diğer Şehirler

4.1.5.1. İstanbul Resimleri

Sayar (2016:79)'ın Süheyl Ünver'in Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ndeki Türk Süslemesi Atölyesi'nde 1981 Eylül'ünde bir cuma günü alışıla gelen ziyaretlerinden birisinde Ahmet Yakupoğlu ile tanışmasını şöyle anlatmıştır: Yakupoğlu kanaatimce Süheyl Ünver'in en gözde ve en eski talebesidir... Ve ona ruhen en bağlı olanıdır... Aynı bakış açısı içerisinde onu Hoca Ali Rıza Bey ve Süheyl Ünver geleneğinde bir İstanbul ressamı olarak görüyorum. Bize ait hayatın, İstanbul'un şimdi elimizden avucumuzdan çıkmış, güzel bir köşesini resmetmiştir. Resmi değerini şimdilik pek yakalamış değil ama o bunun takipçisi hiç değildi, hükmü zaman verecektir. Zaman içerisinde onun yaptıklarıyla, düne ait bir hayatın kaybolmuş parçalarını okuyabileceğiz, özellikle İstanbul'u ve Kütahya'yı...

Ahmet Yakupoğlu "Türklerin milli ressamı" olarak tanınmış olan, resimlerinde pembelerin, yeşillerin ve mavilerin öne çıktığı, binlerce deseniyle oluşturduğu renk kartalası ile kendine has bir ekol oluşturan Hoca Ali Rıza Efendi'den ilham almıştır. Hoca Ali Rıza beş bine yakın İstanbul peyzajında, İstanbul'un kıyılarını, kahvehanelerini, fıstık çamlarını, sahil kenarlarındaki yalılarını, eski ahşap konaklı denize açılan sokaklarını ve boğaz manzaralarını tuvaline renkçi bir anlayış ile betimlemiştir. Ahmet Yakupoğlu'da Hocası Süheyl Ünver'in öncülüğünde zamanla betonlaşarak yok olmaya başlayan İstanbul'un henüz yok olmadan tespiti için büyük gayret göstermiştir. Hoca Ali Rıza ekolünün kendine özgü fırça tekniği ve renk paletiyle bu amaç doğrultusunda sağlığının izin verdiği zamanlara kadar yaz aylarını, özellikle erguvanların açtığı dönemlerini İstanbul'da geçirerek İstanbul ve Boğaziçi peyzajları yapmıştır.

Ahmet Yakupoğlu'nun İstanbul resimleri belki bu zemindeki muhtelif semtlere aittir. Zaman olarak yaklaşık bir yarım yüzyılı, 1945-1990 arasını kapsamaktadır. Ağırlıklı olarak Boğaziçi resimleri Yakupoğlu'nun İstanbul koleksiyonundan aslan payını almaktadır. Bu müthiş koleksiyondan sadece Boğaziçi'nin Anadolu kıyısına ait olanlarından bir kısmı albüm haline gelmiştir. 1982 yılında yaptığı resimler 1983 yılında İstanbul'da Ahmet Yakupoğlu'nun Fırçasından Boğaziçi (Anadolu Yakası) başlığıyla basılmıştır. Bu albümde 31 tanesi 1982 yılında yapılmış tabloların yanı sıra,

ikisi 1953 tarihli ve biri de 1957 tarihli üç suluboya resme yer verilmiştir. Yakupoğlu fırçasından 1953’de yapılanlar 1982’deki resimlerle karşılaştırıldığında İstanbul’un nasıl yok edildiği ve bir beton yığını haline getirildiğinin bir belgeseli konumundadır.

Yakupoğlu’nun İstanbul tutkusu sadece onun Boğaziçi resimleriyle sınırlı değildir. Fakat onun fırçasından çıkanlar Yakupoğlu’nu bir Boğaz ressamı yapacak derinliktedir. Öte yandan bilhassa Eyüp, Fatih ve Eminönü’nden seçtiği semt mevzuları ile kaybolan İstanbul köşelerini de yakalayabiliyoruz. Benzer düşünceleri elbette onun Üsküdar resimleri için de söyleyebiliriz. Ayrıca Kadıköy, Moda, Fenerbahçe ve Adalar resimleriyle Ahmet Yakupoğlu İstanbul yolculuğunu tamamlanmış olacaktır.

Ahmet Yakupoğlu, Hoca Ali Rıza Bey’in İstanbul resmi için yaktığı meşaleyi Süheyl Ünver’den devralmıştır. Söz konusu geleneğin bilinçli bir takipçisi olan Sayar Yakupoğlu’nun Hoca Ali Rıza Bey ve A. Süheyl Ünver gibi İstanbul’u bize ait bir vatan köşesi olarak fırçası ile sevdirmeyi başardığını düşünmektedir. Ayrıca Yakupoğlu’nun İstanbul ressamlığını gönüllü ve karşılıksız yaptığı bir görev olduğunu belirtmiştir. Onun Kütahya’dan koşup resim çantasını Boğaz’ın bir köşesinde açarak resim yapmasını, Türk vatanının manevi kimlik ve milli kültürümüze olan hizmet aşkıyla ile yaptığını açıklamıştır (Sayar, 2016:40-41).

Görsel 4.43: Ahmet Yakupoğlu, **Küçük Çamlıca Yamaçlarından Limana Bakış**, Karton Üz. Y.B., 29.5x39.5 cm.

Kaynak: Yakupoğlu, 2002: 200.

Görsel 4.44: Ahmet Yakupoğlu, **Kız Kulesi**, 1986, T.Ü.Y.B., 25x35 cm.

Kaynak: Yakupoğlu, 2016:129.

Sanatçının İstanbul'u resimlediği dönemlerde Kız Kulesi'ni betimlediği bu eserinde de diğer eserlerinde olduğu gibi renklerin şeffaflığı, gölge ve ışık oyunlarının berraklığı net bir şekilde görülmektedir.

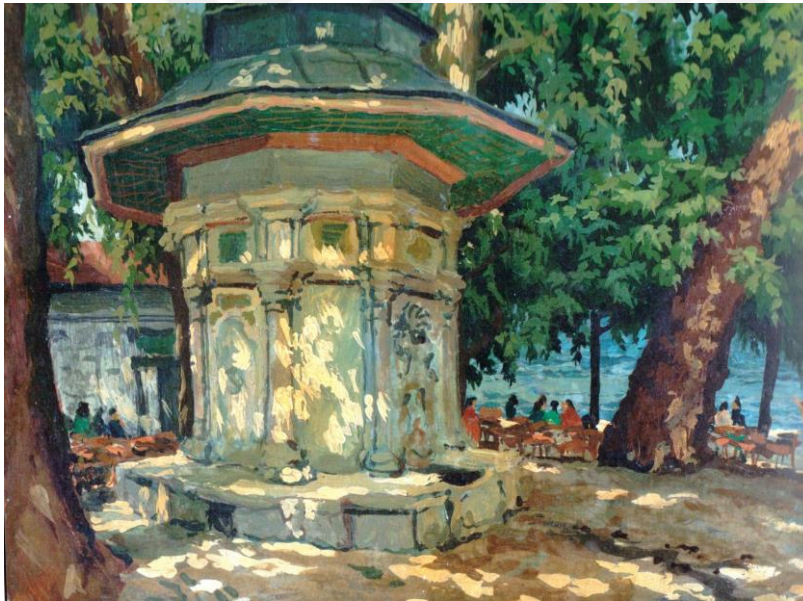
Görsel 4.45: Ahmet Yakupoğlu, **Küçüksu Çeşmesi**, 1944, Karton Üz. Y.B., 29x38.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016:354.

Ressam Ahmet Yakupoğlu, gördüklerini tuvale aktaran iyi bir gözlemcidir. O, sadece ressam değil, aynı zamanda da tarih belgecisidir. İstanbul'un unutulmaya yüz tutmuş sayısız güzelliğini eserlerinin başlıca kahramanı yapan usta bir sanatçıdır. "Kçks Çeşmesi" isimli eserinde 1806 yılında III. Selim'in validesi Mihrişah Sultan için yaptırılan İstanbul'un en önemli meydan çeşmelerinden biri karşımıza çıkmaktadır. Barok ve Ampir slup özelliklerini içinde barındıran bu çeşme, farklı insan öykülerinin yaşandığı tarihi meknlardan biridir. Sanatçı bu yapıtında kullandığı renk ahengiyle, yaz mevsiminin akşamüstü gölge hareketlerini çeşmenin duvarlarında gezdirerek, mekân olgusunda armonik ifade biçimleri yaratmış, romantik sanat akımını hatırlatan doğa etkisiyle izleyicide şiirsel bir tesir bırakmıştır (Başbuğ, 2014: 48).

Görsel 4.46: Ahmet Yakupoğlu, **Emirgan Çeşmesi ve Çınaraltı**, 1948, Karton z. Y.B., 28.5x38 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 258.

Ahmet Yakupoğlu, İstanbul ve güzelliklerini yansıttığı eserlerinde özellikle çok sayıda çeşmeye yer vererek Osmanlı mimari özelliklerini resim diline taşımıştır. Bu özelliğin usta biçimde yansıtıldığı eserlerden biri de "Emirgan Çay Bahçesi ve Çeşmesi" isimli resimdir. Yazları uğrak ve dinlenme yerlerinden biri olan Emirgan Çay

Bahçesi'nde, büyük çınar ağaçlarının gölgesinde serinleme ihtiyacı çeken insanlar, resmin konusunu oluşturmaktadır. William Bartlett'in de aynı konulu resmi mevcuttur. Fakat bahçenin ortasında yer alan çeşme, heybetli bir biçimde resmin ortasına konularak, dikkati özellikle bu merkezde toplamaktadır. 1783 yılında I. Abdülhamid tarafından yaptırılan çeşme, 18. Yüzyıl meydan çeşmelerinin yeni anlayışını yansıtmaları açısından önemli örneklerden biridir. Zamanında aydın kesimin buluştuğu ve edebi sohbetlerin yapıldığı bu tarihi mekân, günümüzde de çay bahçesi olarak hizmet vermeye devam etmektedir (Başbuğ, 2014:49).

Görsel 4.47: Ahmet Yakupoğlu, **Ömür Tepesinden Küçüksu**, Kontraplak Üz.Y.B., 65x50 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 258.

Görsel 4.48: Ahmet Yakupoğlu, **Kanlıca Körfezi**, 1986, Karton Üz. Y.B., 27.5x35 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 307.

Görsel 4.49: Ahmet Yakupoğlu, **Salacak Sahili**, 1982, Karton Üz. Y.B., 29 x39.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu İstanbul, 2016: 471.

Yakupoğlu Salacak Sahili'nde yapmış olduğu bu resim hakkında yazdıkları şöyledir:

"Salacak Sahili, İstanbul Boğazı'nın Marmara'ya açılan yeridir . Ebedi Şehri buradan kimler seyretmediler: 1555'te Kanuni'nin, 1634'de Dördüncü Murad'ın yaptırdıkları Yazlık Saray, Revan Kasrı ve Mehmed Paşa, Ali Paşa kasırlarıyla Kavak Sarayı...Harem'den beriye uzanan Üsküdar bahçeleri, şimdi neredeler?"

Şair Fenni, Sevahilname'sinde: "Vuslatın gördü kıyas eyleme ey dil elayak

Hayfi oldur seni ferdalara yarın Salacak" diyor.

Bizim içimizdence: "Kim derdi, gün gelecek o müzeyyen Salacak

Bir köhnemiş iskeleden ibaret kalacak..." demek geliyor" (Yakupoğlu, 1983: 16).

4.1.5.2. Sanatçının Resimlerindeki Diğer Şehirler

Görsel 4.50: Ahmet Yakupoğlu, **Bursa Muradiye Kahveler Mevkii**, Karton Üz. Y.B, 28.5x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:416

Görsel 4.51: Ahmet Yakupoğlu, **Bursa Yeşil Türbe**, 1979, Karton Üz. Y.B, 29x38 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:423

Görsel 4.52: Ahmet Yakupoğlu, **Bursa, Muradiye**, Karton Üz. Y.B., 29x39.5cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:428

Görsel 4.53: Ahmet Yakupoğlu, **Konya Akşehir Nasrettin Hoca Türbesi**, 1956, Karton Üz. Y.B., 17.5x22.5 cm.

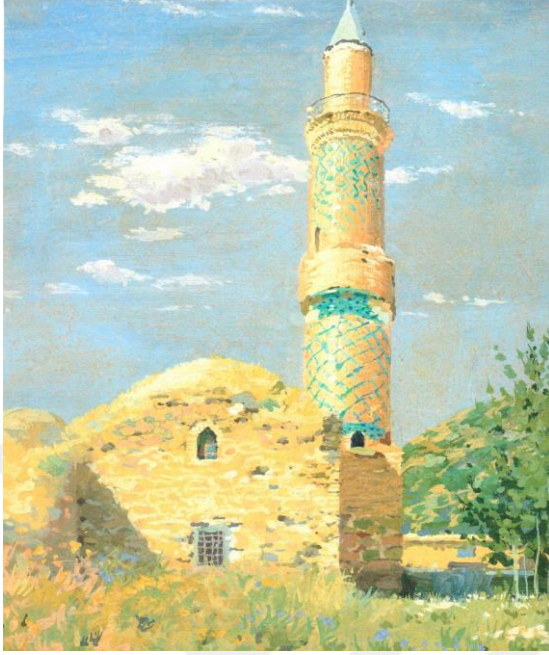
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 474.

Görsel 4.54: Ahmet Yakupoğlu, **Konya Mevlana Türbesi**, Karton Üz. Y.B., 28x37.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 486.

Görsel 4.55: Ahmet Yakupoğlu, **Konya Hatuniye Medresesi**, Kontrplak Üz. Y.B.,
24x17.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:476.

Görsel 4.56: Ahmet Yakupoğlu, **Amasya**, Karton Üz. Y.B., 29.5x39 cm.

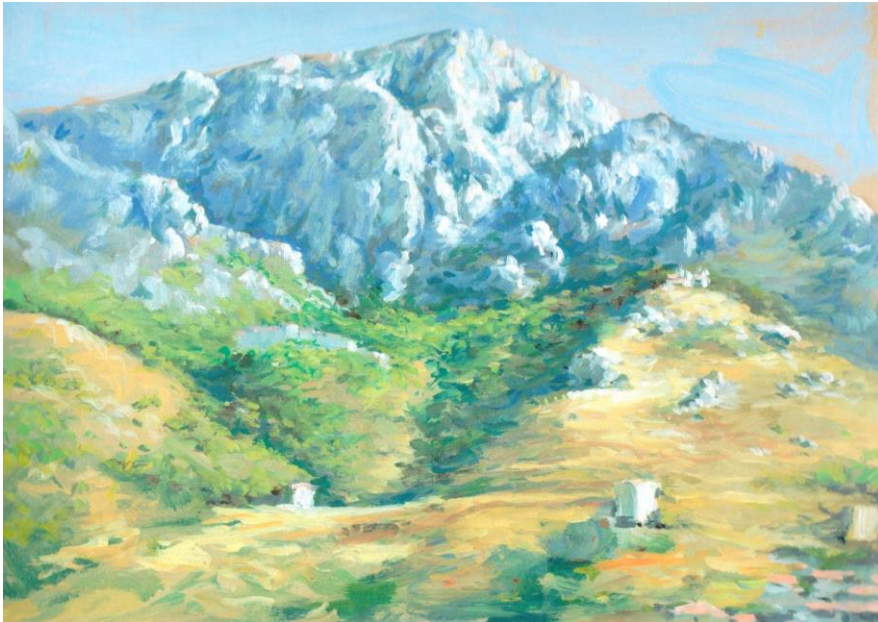
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:461.

Görsel 4.57: Ahmet Yakupoğlu, **Amasya**, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm.

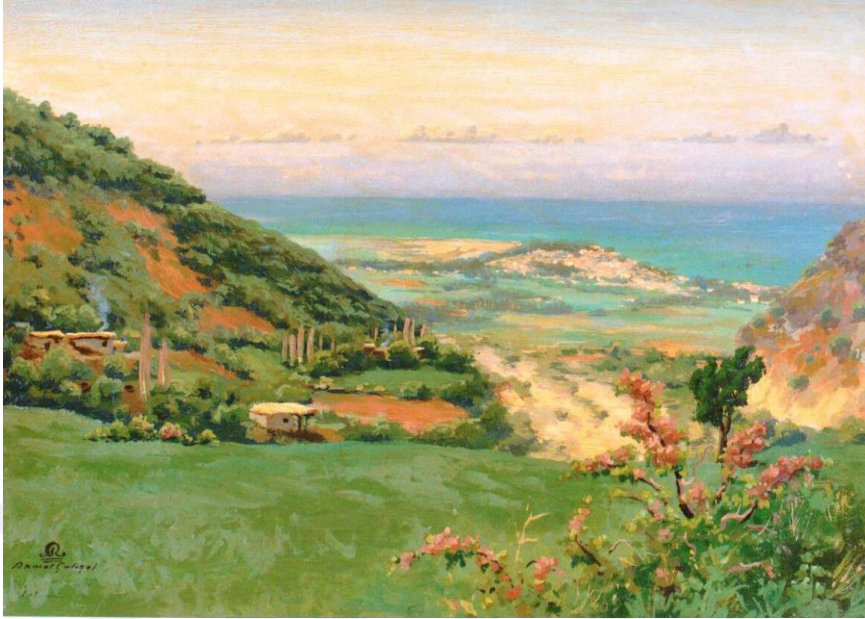
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 464.

Görsel 4.58: Ahmet Yakupoğlu, **Amasya Ferhat Dağı**, Karton Üz.Y.B., 29.5x39.5 cm.

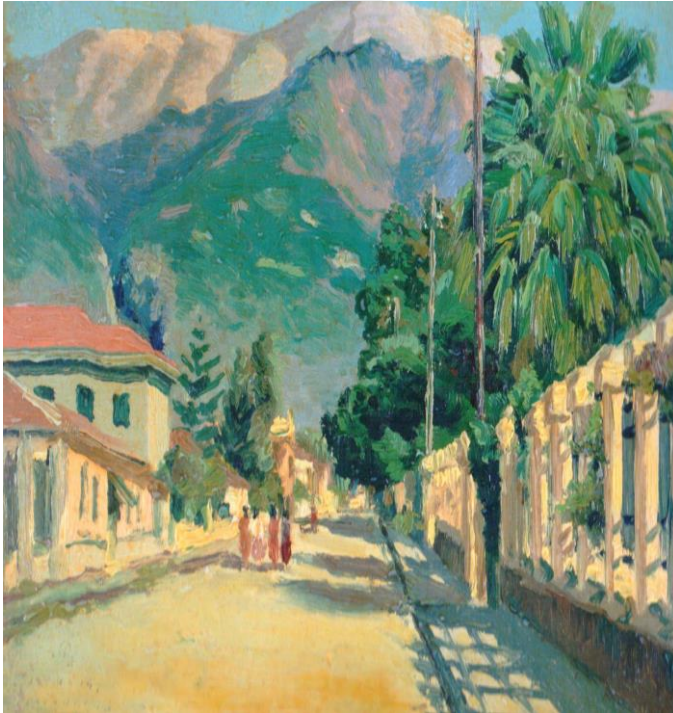
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 466.

Görsel 4.59: Ahmet Yakupoğlu, **İskenderun**, 1946, Karton Üz.Y.B., 24x30 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 498.

Görsel 4.60: Ahmet Yakupoğlu, **İskenderun**, 1947, Karton Üz.Y.B., 20x25 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 505.

Görsel 4.61: Ahmet Yakupoğlu, **Antakya Harbiye Şelaleleri**, 1947, Karton Öz. Y.B.
27x38.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 510.

Görsel 4.62: Ahmet Yakupoğlu, **Ankara**, 1946, Karton Öz. Y.B., 29x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:453.

Görsel 4.63: Ahmet Yakupoğlu, **Ankara, Çankaya**, 1946, Karton Üz. Y.B., 29x39 cm.

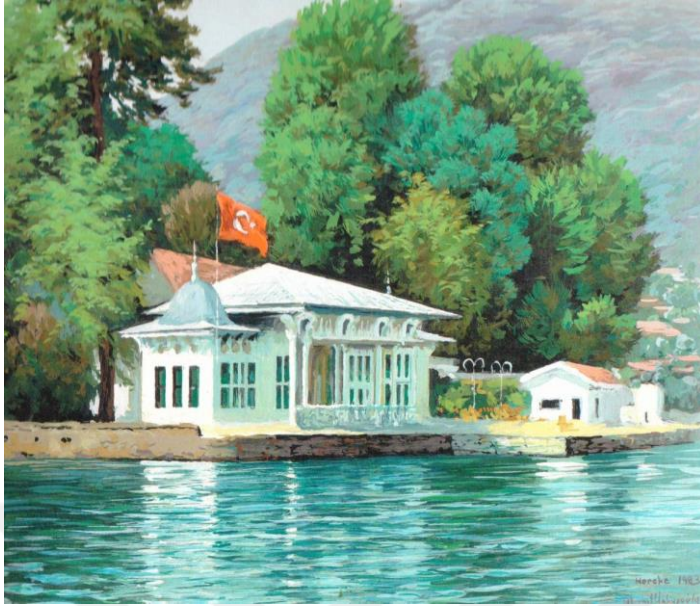
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 454.

Görsel 4.64: Ahmet Yakupoğlu, **Ankara Çubuk Barajı**, 1946, Karton Üz. Y.B., 28.5x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 456.

Görsel 4.65: Ahmet Yakupoğlu, **İzmit, Hereke**, 1983, Duralit Üz. Y.B., 39x49 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 404.

Görsel 4.66: Ahmet Yakupoğlu, **Abant Gölü**, 1956, T.Ü.Y.B., 38x46 cm.

Kaynak: Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 406.

Görsel 4.67: Ahmet Yakupoğlu, **Bilecik, Söğüt**, 1976, Kağıt Üz.Y.B., 39x29 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 409.

Görsel 4.68: Ahmet Yakupoğlu, **Susurluk Şeker Fabrikası**, 1955, Karton Üz.Y.B.,18x22.5cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 432.

Görsel 4.69: Ahmet Yakupoğlu, **Eskişehir Şeyh Edebali**, 1970, Karton Üz. Y.B., 21x27.5 cm..

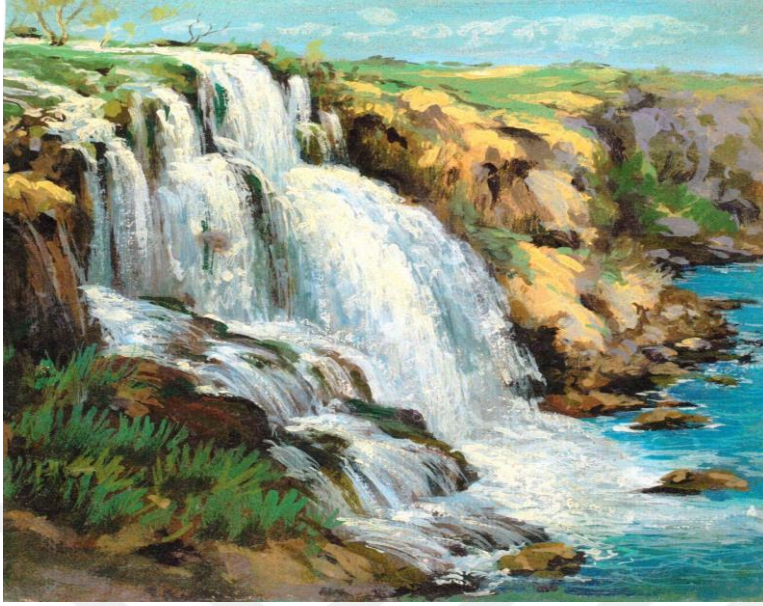
Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:411.

Görsel 4.70: Ahmet Yakupoğlu, **İzmir, Çeşmealtı**, 1970, Karton Üz. Y.B.,24.5x35 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 440.

Görsel 4.71: Ahmet Yakupoğlu, **Antalya Düden**, 1962, Karton Üz. Y.B, 24.5x18.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016:442.

Görsel 4.72: Ahmet Yakupoğlu, **Afyon Akdağ**, 1978, Kağıt Üz. Y.B., 29x39 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 448.

Görsel 4.73: Ahmet Yakupoğlu, **Kayseri**, Kağıt Üz. Y.B., 17.5x22.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 435.

Görsel 4.74: Ahmet Yakupoğlu, **Sakarya Sapanca Gölü**, 1956, Karton Üz. Y.B., 18x22.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 408.

Görsel 4.75: Ahmet Yakupoğlu, **Manisa Spildağı**, Karton Üz. Y.B., 28.5x40 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 435.

Görsel 4.76: Ahmet Yakupoğlu, **Niğe Medrese**, 1955, Karton Üz. Y.B., 18x22.5 cm.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 473.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu araştırmada Türk resim sanatının geçmişten günümüze uzanan süreci ve Çağdaş Türk Resim Sanatı içinde Ahmet Yakupoğlu'nun yeri, önemi ve sanat anlayışının incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada sanatçının yaşamı, eğitim hayatı, sanat anlayışını oluşturan etmenler, Hoca Ali Rıza ekolünü benimseyişi, çalışma tarzı, eserlerinin plastik sanatlarda yorumlanması ve hizmetleri ile topluma kazandırdığı değerler ele alınmıştır.

Ahmet Yakupoğlu, Anadolu topraklarının tarihinden gelen kültürel zenginliği ve doğal güzellikleri bakımından eşsiz bir vatan olduğu inancı ve düşüncesi ile sadece memleketinin toprakları üzerindeki yerleri resmetmiştir. Ahmet Yakupoğlu ile ilgili bir köşe yazısında Yazkaç'ın (2017)'da belirttiği gibi, Ahmet Yakupoğlu sanatçı bir ruha sahip olduğu mayasından sanat genlerini taşıdığı sıradan bir insan olmadığı yaptığı resimlerden ve taşıdığı tarih ve doğa bilincinden anlaşılmaktadır. O diğer çağdaşları gibi Fransa, Londra, Paris gibi Flemenk şehirlerini değil, yüzünü Anadolu'ya yaşadığı kente dönerek kendi kültürünü doğduğu toprakları resmetmeyi tercih etmiştir. Anadolu coğrafyasında da Kütahya ili başlı başına bir kitap dolusu resim olmuştur. İkinci sırayı İstanbul resimleri almıştır. Ahmet Yakupoğlu'nun bu yolda ilerlemesinin belki de en önemli sebebi; Hocası Feyhaman Duran, Halil Dikmen, Süheyl Ünver ve dolaylı olarak Hoca Ali Rıza'dır. Bu isimlere bakıldığında Cumhuriyet sonrası Güzel Sanatlar Akademisi'nde de ders veren bu sanatçılar deyim yerindeyse idol sanatçılardır. Ahmet Yakupoğlu'nun bu önemli ekole sahip sanatçılarla birebir etkileşimde olması onunda gelecekte Türk resim sanatının sanatçıları arasında adının geçmesi düşüncesini artırmaktadır.

Karakalem ve suluboya resim çalışmalarının yanı sıra güçlü bir yağlıboya ressamı olan Ahmet Yakupoğlu, resimlerini dış mekânlarda ışığın anlık etkilerini kullanarak, çoğu zaman tek seansta duralit veya karton üzerine yapmıştır. Eserlerini oldukça gerçekçi ama daha çok izlenimci bir üslup ile genelde sıcak renklerle ışığın uyum içinde olduğu konuları işlemiştir. Doğanın, ışığın ve atmosferin etkileri altındaki çeşitli görünümünü saf renklerle kullanarak ve dinamik bir fırça işçiliği kullanarak tuvaline geçirmiştir. Çallı kuşağı ressamı gibi doğa karşısında oldukça rahat ve iç-güdüsel davranarak çalışmıştır. Aşığı olduğu tabiat karşısında, duygularını yansıtmaya

en elverişli görüntüyü seçerek, neredeyse kendinden geçercesine, doğanın şiirini resimselleştirmeye çalışmıştır.

Manzara resimlerinde tabiatın içine dalarak, bu güzelliğin ruhunda verdiği sükunet ile daha derinlere nüfuz edebilme sarhoşluğundan ayrılmayı lüzumsuz bularak aşk ile uzun yıllar feragatle ve sebatla çalışmıştır. Peyzajlarında kendi duyum ve algılamasına has izlenimci bir tutum sergiler. Işıklı ve saydam niteliklere sahip renk tercihleri ile kendi döneminden önceki Hoca Ali Rıza, Halil Paşa ve Hüseyin Zekayi Paşa'nın gerçeklik algısına benzer duyum ve tevekkül içeren sanat algısıyla buluşarak resimlerine zaman dışı bir boyut kazandırmıştır. Kendine özgü tabiat ve su resimleri ile literatüre geçen usta bir ressam olmanın ötesinde, ortaya koyduğu eserleriyle Klasik Türk Sanatları alanında da kendine haklı bir yer bulan dönemin en ünlü sanatkârlarından birisidir.

Ahmet Yakupoğlu, memleketinin en güzel topraklarında ve yerlerinde geleneklerine duyduğu bağlılık ve saygı ile mütevazı bir şekilde yaşamıştır. Sanatçı bir ruha sahiptir ve bunu yapmış olduğu resimler, tarih ve doğa bilinci ile üstlendiği hizmetlerden anlaşılmaktadır. Ressam, nakkaş, neyzen olarak ayrıca çevre bilinci ile doğaya sevgisini yansıtan sanat çalışmalarıyla bir toplum önderi olmuştur. Çok yönlü olmasında, geleneksele olan saygısı ve üretkenliğinde hocası Süheyl Ünver'in özellikle önemli ve etkili olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, dünyada ve Türkiye' de bir eşi ve benzeri olmayan Çinili Cami, Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya kültür ve sanat koleksiyonuna kattığı özgün ve eşine zor rastlanan bir eserdir. Atalarımızdan kalan bu tarihi ve kültürel mirası sahip çıkarak korumamız gerekmektedir. Çinili Cami örneğinde de görüldüğü gibi bizlerinde, yeni fakat geçmişin zevk süzgecinden geçmiş şaheser niteliğinde eserler yapmamız gereklidir.

Tunalı'nın "Bir İnsan Çok İnsan" makalesinde de belirttiği gibi, insanın, bir şehrin manzarasını nasıl değiştireceğinin en seçkin, en yakın örneği olmuştur. Kütahya, onun varlığıyla, bir Türk musikisi ve giderek Türk Sanatları merkezi olmuştur. Memleketin nirengileri sayılan eski eser ve abidelerin bir kısmını yeniden hayata kavuşturmak için çalışmıştır.

Kütahya'nın yerli ve yabancı misafirlerine, bu şehrin köklü kıymetlerini çok yönlü kültürel faaliyetlerle gösterip tanıtmayı vazife edinmiş, bir manada kendisini, "Kütahya'nın gönüllü ev sahipliği" ne adanmıştır...

Yakupoğlu, yeryüzüne, adeta "vermek" için gelmiştir. Fakat "vermek" üzerine konuşulduğunda: *"Talebesine böyle istikamet gösteren hocanın, sanatına da, insanlığına da hayran olmamak mümkün mü? "Vermek" onların harcıdır, bizim ne haddimize? Hocalarımızın, bizimle ilgilenirken bir gayeleri vardı elbet. Bir yerlere varmamızı, bir şeyler olmamızı isterlerdi. Ben öyle, bilmem kaç tane sergi açmak, konkurlara katılmak gibi faaliyetlerde bulunamadım. Gerçi bunları yapmadım diye hocalarımın azar da işitmedim ama... Benden beklediklerinin birazını olsun verebildim mi, bilemiyorum."* diyerek duygularını ifade etmiştir (Tunalı, 2016:50).

Kütahya'daki pek çok kişi gibi bende 1990-1992 yılları arasında Ahmet Yakupoğlu'nun atölyesinde kendisinden ders alabilmek, onu biraz daha yakından tanıyabilme şansına ve mutluluğuna erişmişimdir. Ahmet Hocam, sadece iyi bir ressam, neyzen veya musikişinas olmamıştır. Günümüze baktığımızda birçok ressam, minyatür sanatçısı, müzehhib, Ahmet Yakupoğlu'nun öğrencisidir. Kütahyalı birçok neyzen, rebapzen, tambûrî Ahmet Yakupoğlu hocamızın verdiği dersler ile yetişmiştir. (Gönül 2008: 156).

Yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucunda; Ahmet Yakupoğlu'nun, bütün sanat yönleri ile araştırılarak kayıtlara alınması gerekmektedir. Kütahya'da ve Kütahya dışında katıldığı konserlerle birlikte yetiştirdiği öğrencilerle usta bir neyzen ve eğitmendir. Sanatını sonsuz edebiyatla bütünleştirmiş eşsiz bir gönül adamıdır. Altmış yılı aşan ressamlığı ile canlı bir tarih ve kültür elçisi olmuştur. İlerlemiş yaşına rağmen sağlığı el verdiği zamana kadar kendisini bu günlere getirenlere olan vefa borcunu ödemediği düşüncesi ile tuvalinin başında olmuştur Ahmet Yakupoğlu. Çünkü o, firçasını bırakması halinde hocalarına ve geçmişine ihanet edeceğini düşünerek, durmaksızın çalışmalarına devam etmiştir. Umuyoruz ki Yakupoğlu'nun, sanat hayatının payandalarından biri olan mûsikî geçmişi ve sanatkârlığının anlaşılması ve bilinmesi konusunda bir nebze olsun katkımız olur. Belki de Yakupoğlu'nun sanat geçmişini ve amaçlarını anlatmak konusunda söylenebilecek en uygun ve en son sözü yine kendisinin söylemesi gerekiyor: *"Eee diyom, beni bunun için okuttular..."* (Gönül, 2003:168).

Görsel 4.77: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eski Rektörü Prof. Dr. Güner Önce Tarafından Kendisine Verilen Fahri Doktora Unvan Töreninden.

Kaynak: DPÜ. Arşiv.

KÜTAHYA İÇİN YAPTIĞI KÜLTÜREL VE SANATSAL HİZMETLER

Ahmet Yakupoğlu'nun sadece Kütahya için yaptıklarına bir göz attığımızda, bu “gönül adamı”nın hizmetlerini, nice “yetkili”nin kolay kolay başaramayacağını görürüz.

“Demirkapı” adıyla bilinen Vacidiye Medresesi'nin müze olmasında, tanziminde ve kadrolaşmasında birinci derece rol oynamış, ayrıca bu müzede dört yıl kadar da görev yapmıştır (Yakupoğlu, 1983: 11).

Germiyanogulları'nın bu güzel kentinde İstanbul çevresinden edindiği birikimlerle hemen hemen bir kültür, ilim ve sanat çevresini teşkil eden dokunun korunmasıyla işe başlar. Tarihi çınarların tescilinden tutunuzda bir müzenin açılışına varıncaya kadar çırpınır. Gelen her yerli ve yabancı misafirlere Kütahya ve Kütahyalıları tanıtmaya uğruna fahri rehberlik yapar, ağırlar ve ney ziyafeti çekerdi. Bazı idarecilerin kendisini Ankara'ya göndermek istemelerine rağmen o Kütahya'ya ve Kütahyalılara hizmet etmeyi tercih etmiştir. Müze açma çalışmaları, bir türlü netice

vermeyince, durumu Süheyl Bey'e yazmış ve sonunda onun Ankara'daki temaslarından sonra emeline kavuşmuştur. Süheyl Bey ayrıca Yakupoğlu'nun Müze'de görevlendirilmesini de söylemiştir. Bu yeni göreviyle kendisini tarihi eserlerin korunmasında çok daha sorumlu addeden Yakupoğlu, gerek Belediye Başkanlarıyla ve gerekse bazı yetkililerle giriştiği mücadele sonunda birçok tarihi yapıların kurtarılıp koruma altına alınmasını başarmıştır. Bugün Kütahya'daki birçok mimari eser, kültürel varlık ve doğal güzelliklerin günümüze kadar gelişlerine katkıda bulunmuştur. Mevlevihane'nin onarımı, Germiyanlı çeşmelerinin ayakta kalmalarını, tarihi çınar ağaçlarının ayakta kalmasını Yakupoğlu'nun bu bilinçli çabaları sağlamıştır.

Yakupoğlu, ömrünün her döneminde Süheyl Bey'le irtibatını hiç kesmemiştir. Onun son günlerinde gece ve gündüz başucunda bulunmuş, son görevlerini en iyi şekilde yerine getirmiştir. Değerli üstadını 14 Şubat 1986 tarihinde kaybedince, bu muhabbetini Süheyl Bey'in eşi ve çocukları ile sürdürmüştür. Bu acı ayrılıştan sonra Kütahya'ya dönen Yakupoğlu olanca gücüyle ve imkânlarıyla Türk Sanatına hizmete devam etmiştir. Kapısını çalan herkese resim, minyatür, hat ve musiki sanatlarında yardımcı olmuş, elinden tutmuş ve dersler vermiştir.

Zamanın Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol ile görüşerek Kütahya Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinin kurulmasında çok önemli rol oynamıştır. Kurulduktan sonra bu lisenin adı Kütahya Ahmet Yakupoğlu Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi olmuştur. Daha sonraları Kütahya'da bir üniversitenin açılması isteği ve arzusuyla birçok teşebbüslerde bulunmuştur. Son yıllarda bu emeline kavuşması onu çok memnun etmiştir. Üniversite ile çok yakın bir kültür ve sanat bağlantısı olmuştur.

Yakupoğlu 1972 yılında babasından kalma arazisine iki katlı bir ev yaptırmıştır. Evindeki atölyesinde çalışmalarını sürdürmüş ve eserlerini burada sergilemiştir. Evinde zemin katındaki iki oda kütüphane olarak değerlendirilmiştir. Atölyedekilerle birlikte üç bine yaklaşan kitap mevcuttur. Resim, minyatür, hat, edebiyat, tezyinat ve mimarlık gibi sanat tarihine ait önemli kaynakların yanı sıra Türk ve İslam tarihine ait başlıca eserler ve ana kaynaklar bulunmaktadır. Evindeki tüm eserlerini ve kütüphanesini Dumlupınar Üniversitesine bağışlayan sanatçı birçok öğrenci ve araştırmacı için eşsiz bir hazinenin kapılarını açarak eğitim dünyamıza büyük hizmetler vermiştir.

Ayrıca, mimarisinin ve tezyini tasarımlarını bizzat kendisinin hazırladığı Çinili Camii, Ahmet Yakupoğlu Kültür ve Sanat Vakfı'na bağışladığı şehrin en kıymetli yerlerinden birinde bulunan 7000 metrekarelik arazinin içerisinde bulunmaktadır. Halkın “Çinili Camii” adını verdiği bu zarif cami, içeride ve dışarıda, Süleyman Çelebi'nin mevlid-i şerifinden alınmış beyitlerle süslenmiştir. Bu hattı bezeme duvarları kaplayan Kütahya işi turkuaz zeminle uyum göstermektedir. Yazıların hattatı, Konyalı Hüseyin Kutlu'dur. Caminin mimarisinde olduğu gibi çini bezemelerinde de dekor olarak Özbekistan yapılarından ilham alınmıştır. Tek ve zarif minaresi de gerek mimari ve gerekse tezyini yönünden bu etkileşimin güzel bir örneğidir. Bütün bu ilhamlar bir kopyacılık yerine Türk mimari ve tezyini sanatlarının değişik tarih ve coğrafyalarda bile devamlılığını göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır (Yıldırım, 2014: 134-35).

Eren (2014:59) ifadesine göre, Kütahya'nın hemen üstünde Hacı Azizler Mahallesinden başlayarak, Sultandağı deresi, Enne Barajı piknik sahası ve Gümüş madenine kadarki bölüm ile Ilıca Porsuk Barajı çevresi ve Afyon yolu istikametindeki Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü çalışmaları 7000 hektara ulaşmıştır. Bu büyük projenin her sayfasının altında Ahmet Yakupoğlu'nun imzası vardır. Çalışmaya başladığımız ilk yılda, teraslar yapılmıştı, fidanlar dikilmişti, ancak havalarda kurak geçtiği için fidanların kuruma ihtimali vardı. O zaman bütün teknik elemanlar misafirhanede kalıyorduk. Gece 24.00 civarında kapı çalınmıştı. Ahmet Ağabey büyük bir tepsi ile kapıda durmuş: “*Kalkın yağmur yağıyor, baklava ile kutlayalım*” demişti. Hep beraber baklavayı afiyetle yemiş, yağmuru ve fidanların sulanmasını kutlamıştık. Bu olay Ahmet Ağabeyin ağaçlandırma çalışmalarına nasıl gönülden katıldığının bir örneğidir. Ayrıca projenin gerçekleştirilmesi sırasında sosyal baskıların önlenmesi için büyük gayret göstermiştir. Arazi ihtilâfları olan köylere “ilâhi grupları” ile gider, projenin önemini ağacın ve ormanın faydalarını anlatır, problemlerin çözümüne yardımcı olurdu (Eren, 2014:59).

Resimlerinde öncelikle Kütahya ve çevresini resmetmiş, yok olmaya yüz tutmuş aralıklar ve tarihi binaları resimleriyle bu günlere getiren bir sanatçı olarak büyük bir hizmet vermiştir. Kendisini adeta Kütahya'ya adanmış, tarihine, doğasına, kültürüne hizmet etmiştir. Kütahya'nın dışında başta İstanbul olmak üzere Konya, Bursa, Ankara, İznik, Antalya, Amasya, Hatay, Eskişehir, Bolu gibi pek çok şehirden, artık birer belgesel vasfını taşıyan resimler yapmıştır. Kütahya müzesinin kurulmasını

sağlamış, tabiat ve tarih sevgisinin ifadesi olarak, resim yapmaktan öte, Kütahya’da yoğun ağaçlandırma çalışmalarında bulunmuştur. Bu çalışmalara ve Kütahya’daki tarihi eserlerin restorasyonuna maddi ve manevi katılımının ötesinde fiilen de çalışmıştır (Yazkaç, 2017: 5).

Kütahya’nın her anlamda gelişmesini özellikle sanat alanında gelişmesini temenni etmiş ve bu güzel niyetini yazılarında dile getirmeye çalışmıştır: “Devlet bir defa Kütahya’yı dinlemiştir...” Güzel Sanatlar Galerisi’nde, Kültür Bakanlığı resimden ayrıca, asıl milli ve ananevi sanatımız olan çinçiliğimizin de temelini teşkil eden Türk motifleri üzerine, tezhip, minyatür ve hüsnühat gibi sanatların gösterildiği bir kurs açmak suretiyle kendisine yakışanı yapmıştır. Bugün bu iş mesut bir yolda ve daha da yayılan, genişleyen ifadesinin idrakindedir. Bu amaçla, tezhipler, minyatürler yapılmaktadır (Yakupoglu, 1991: 27).

Kütahya’nın değerlerinin kaybolmaması için bu konuda elinden geleni yapmaya çalışan Yakupoglu’nun hatıralarında onu üzen ve hep hatırında kalan bir anısı da olmuştur:

“Kütahya’dan dışarı gitmiş kıymetlerin burada uzun uzadıya araştırmasını yapmak mevzumuzun dışındadır. Buna rağmen yine de mühim noktalarda kültür ile alakalı bir şeylerin hatırlanması, dünyadan ayrılmış o eser sahiplerinin ruhlarını şad etmek, Kütahyalı için hem öğrenme ve hem de kadirşinaslık olsa pek mi çoktur?..

Bir gün Süheyl Hocamız, üniversitedeki odasında şöyle bir soru sormuştu: “Sen hiç Ali Rıza isminde Kütahyalı bir ressam duydun mu?” . (Nereden duyacağız ki!..) “Git bak, İç Bedesten’de filan yerde bir resim var, yalnız satın alayım deme ha!..” Gittim, o yeri buldum ve resmi gördüm. Tahminen 60x80 ebadında, Dolmabahçe önlerinde bir donanma gecesinin tasviri; gökyüzünde mehtap, uçuşan bir-iki bulut, Üsküdar sırtlarından görünüşü. Fırça o devrin fırçası, hele gökyüzü Hoca Ali Rıza zevkinde... Altında çok güzel sülüs bir hat ile bir istif imza: “Kulları Ali Rıza Kütahyevi”. Belli ki bir askerdi; ithafı Padişah’a idi. Türk ressamlarında iki isim buldum., ikisinin de nereli oldukları belli değil... Demek ki bu resim kimsenin eline geçmemiş. O zamanki Belediye reislerine durumu arz ettik. Kütahya’dan 300 lira bulup gönderemediler!... Biz resmi 6 ay kadar durdurabildik. Bedesten’den haberimiz olmadan neticede kimin de aldığını öğrenmeden satıldı gitti. “Kütahya kadersizdir” deniliyordu ya, bu resim o gün bugündür gözümün önünden gitmez” (Yakupoglu, 1991: 29).

Dumlupınar Üniversitesi'nin kurulması hususunda zamanın başbakanı merhum Süleyman Demirel ile görüşmeler yapmıştır. Üniversitenin yerinin bulunmasında ve kurulmasında böylece vesile olmuştur.

Kütahya'nın bağrından çıkıp eserleri ile yurt içi ve yurt dışında pek çok koleksiyonda yer alan sanatçı, yerel değerlerimizi ulusala, ulusala da evrensele başarıyla taşımıştır.

KÜTAHYA'YA BIRAKTIĞI MİRASLAR

Ahmet Yakupoğlu 1940'ları sonlarında başladığı resim çalışmalarına sağlığı elverdiği sürece devam etmiştir. Kütahya'nın çoğu muhtemelen tarihe karışmış olan sokaklarını, camilerini, evlerini, çeşmelerini, hanlarını, hamamlarını, ağaçlarını, dağlarını, derelerini, tepelerini ve tüm doğal güzelliklerini yağlıboya tabloları ile ebedileştirmiştir.

Ayvazoğlu (2014:24), Ahmet Yakupoğlu işte bu az sayıdaki "has" adamlardan biridir. "Göz açıp gördüğü, gönül verip sevdiği" Kütahya'nın kimliğini göz göre göre kaybedip kentleşmesine razı olmayan, çılgınca tahribattan ne kurtarabilirse kar sayan "nev'i şahsına münhasır" bir adamdır... Onun gibi adamlar daha fazla olsaydı, bu fetret devrini daha az zararla atlatabilirdik diyerek Yakupoğlu'nun yaptıklarını ifade etmiştir.

Uluant'ın ifade ettiği gibi, "Ahmet ağabey, Kütahya'yı sadece resmetmedi, Kütahya için çok şey yaptı. Çok insan yetiştirdi, onlara musiki öğretti, minyatür öğretti, resim öğretti... Çok sayıda sanatkâr yetiştirdi, onlara edep erkân öğretti. Kütahya'ya gelen zevata ikram olsun, diye musiki fasılları yaptı. Paraya pula kıymet vermedi, hiç talepte bulunmadı. Çinili Cami'yi yaptı, türbeler tamir ettirdi, şehrin çevresini ağaçlandırdı. Yaşadığı evi yaptı, çok güzel bir Osmanlı evidir, "karniyarık" tabir edilen, hakikaten nispetleri itibariyle fevkalade güzel bir evdir "(Uluant, 2016:19).

Son 40 yıldır Kütahya'dan geçen nice bakanlar, paşalar, valiler ve en kalburüstü yabancı misafirlerle basın mensupları, bu evde –naçiz tabirimle- "ışığın ve suyun şairi" Yakupoğlu ikramından nasiplenmişler, en çok bir iki saat yaşayabildikleri o rüya aleminden kendi dünyalarına yarı sarhoş dönmüşlerdir (Tanrıkorur, 2016: 32).

Ressamın, 1940'lı yıllarda, Akademi'de öğrenci iken başlayan Kütahya betimlemeleri 2000'li yıllara kadar devam etmiş; yarım asır devam eden bu sebatın

neticesi olarak, açık havada çalışılmış 1300 kadar, belge niteliğinde resim ortaya çıkmıştır. Bu resimlerin büyük bir kısmı proje aşamasındaki Ahmet Yakupoğlu Müzesi'ne konulmak üzere halen Dumlupınar Üniversitesi'nin himayesinde korunmaktadır.

Sanatkâr kendi ikliminin, milletinin kültürünün içinde yoğurularak en güzel neticeyi ortaya koyan kişidir. İşte Kütahya şehride tarihinden getirdiği pek çok unsuru ile Ahmet Yakupoğlu'nun resimlerinde, duygu ve sanat olarak yükselmiştir. Kütahya kentinin bellek oluşumunda, kültürünün zenginleştirilmesinde, geleneksel el sanatlarımızdan minyatür ve tezhip sanatının öğretilip yaygınlaştırılmasında, resmin ve musikinin sevdirilmesinde Ahmet Yakupoğlu'nun çok büyük rol oynadığı görülmektedir. Geleneksel Kütahya'da "gezek" diye adlandırılan sohbet ve musiki meclislerinde aktardığı birikim, bugünün ve geleceğin Kütahya'sında kültürel yapı taşları olarak var olacaktır (Yazkaç, 2016:40).

Ahmet Yakupoğlu, kendisi ile yapılan bir söyleşide o dönemin çalışmalarını şöyle anlatır:

"Resimden artık bunlara zaman ayıramıyorum. Şu an resim benim tek eğlencem. Süheyl Bey ben mezun olunca bana "artık serbestsin, ne istersen yapabilirsin" dedi. Eee diyom beni resim için okuttular. O zaman bunlar ister istemez ikinci plânda kalıyor. İki bin orijinal resim yapmışımdır ben. Bir o kadar da kopya var. Buna rağmen hiç de geri bırakmadım mûsikîyi. Elli yıldır ney üflüyom ben. İki yüz kişi geldi belki buraya ama kırk neyzen yetişti Kütahya'dan. Benim bizzat şah ney'le ilgilendiğim yirmi beş kadar neyzen oldu. Bunların kimisi yabana gitti, kimisi yaşlandı, kimisi öldü. Ben yaşlanmıyorum. Burası neyzenler beldesi olarak literatüre geçti. Bir kamyon kamış dağıtmışım öğrencilere. Bu gün zorlasak iyi yetişmişlerden on kişilik bir ekip toplarız. Şimdilerde Son Bahar'dan İlk Bahar'a kadar haftada bir toplantılarımız olur. Halen üniversiteden kız öğrenciler gelir buraya" (Gönül, 2003: 165).

Nezihe Araz, 35 Mart 1955 yılında Resimli Hayat dergisinde, Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Türk minyatürü ve süsleme sanatları atölyesinde yapılan eserleri görüp birde Ahmet Yakupoğlu'nun ney dinletisini dinledikten sonra kaleme aldığı "Rivayet Edildiğine Göre" adlı yazısında görüşlerini yazmıştır (Yakupoğlu, 2016: 83).

Yakupoğlu, Kütahya'da oluşturduğu neyzenler grubu o dönemde ülkemizde pozitif duygular uyandırmıştır. 2006 yılında TRT 1'de "Tamburam rebap oldu" isimli belgeselde rebabın şah akordu neyle ne kadar uyumlu ses verdiğini anlatmıştır. Bu sazın tarihten günümüze ulaşması konusunda da çok gayretler göstermiştir. Öğrencilerinden Neyzen ve rebabî Dinçer Dalkılıç ile onlarca klâsik rebap imal etmiş ve bunları diğer öğrencilerine vermiş, böylece rebap sazının yayılmasına çalışmıştır (Uygun, 2014:114).

Görsel 4.80: Ahmet Yakupoğlu'nun Kütahya'da Maltepe Mahallesi'ndeki Evinde Hemşerileri ile Birlikte Düzenli Olarak Yapılan Bir Musiki Gecesine Ait Fotoğraf. Bu Fotoğrafta Görülen Sazendeler Arasında Bugün Yakupoğlu Ekolünü Temsil Eden Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinden Mehmet Nuri Uygun da Bulunmaktadır. Mehmet Nuri Uygun, Tasavvuf Musiki Kürsü'sünde Sadece Neyzen ve Rebapzen Olarak Değil Aynı Zamanda Türk Musikisi'nin Teori ve Yöntemleri Hakkında da Hazırladığı Bilimsel Yayınlarıyla Hizmet Vermektedir.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 89.

Görsel 4.81: Ahmet Yakupoğlu Kendi İmkânları İle Yaptığı Rebab ile Görülüyor

Kaynak: Gönül, 2003:166.

Ahmet Yakupoğlu, Çini Beldesi olarak tanınan Kütahya'yı aynı zamanda "Neyzenler Beldesi" sıfatını kazandırmıştır. Yirmi beşin üzerinde neyzen yetiştirmiştir. Bu neyzenlerin en tanınmış olanları; Mehmet Nuri Uygun, Mustafa Kalyon, Bekir Avlupınar, Abdurrahman Kara, Dinçer Dalkılıç, Erhan Altıntaş, Zeki Ermumcu, Tuncer Türkkan, Mehmet Ali Elifoğlu, Hakkı Özevren, Hüsnü Süyür, Mehmet Öztaban, Ahmet Gürel, İbrahim Akar, İsmail Güragaç, İzzet Çay, 'dır.

Görsel 4.82: 17 Eylül 1978 yılında, Kütahyalı Neyzenler Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ile Birlikte, Seyyit Battal Gazi Türbesi Önünde.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 91.

Görsel 4.83: Nail Gürel’in 22 Mayıs 1977 Yılında, Hürriyet Gazetesi’nde Yayınlanan Batı Anadolu’dan Çizgiler Adlı Röportajında, Ahmet Yakupoğlu’nun Evinden, Ressamlığından ve Neyzenliği ile İlgili Bilgiler Vererek Övgü ile Bahsetmiştir.

Yöre yöre Türkiye’imiz

BATI ANADOLU’dan ÇİZGİLER

Röportaj: NAIL GÜREL
Dışarı ve fotoğraf: ETEM ÇALIŞKAN

Hava kirliliğinden korunmak için şehrin çevresine milyonlarca çam dikiliyor

Ahmet Yakupoğlu, Batı Anadolu’nun en büyük sanatçılarından biri. Kendi evinde, 1977 yılında çekilen bu fotoğraf, sanatçının yaşam alanını göstermektedir.

Neyzenler diyarı Kütahya

- Tirmiden fazla neyzen yetişti
- Ahmet Yakupoğlu iki bin tane de yağlı boya tablo yaptı
- Evi bir Mevlâvîgâhı olan Yakupoğlu şehrin her yeresinden görünür bir Çukuk Mesic inşâ ettirdi
- Kütahya’nın folklor ve saz ustası Hıralı Ahmet i ziyaret eden sanatçılar elini öpüp yeni türküler alıyır

RESİM VE NEY

Ahmet Yakupoğlu yirmi yıldır resim yapıyor. Onun sanatçı olarak ünü, özellikle yağlı boya resimlerinde kendini göstermektedir. Kendi evinde, 1977 yılında çekilen bu fotoğraf, sanatçının yaşam alanını göstermektedir.

NEYZENLER DİYARI

Kütahya, neyzenlerin vatanıdır. Bu yörede, neyzenlerin yetiştiği ve neyzenliğin yaygın olduğu bir bölgedir. Ahmet Yakupoğlu, bu yörede yetişen neyzenlerin başlıcalarından biridir.

Kaynak: Ahmet Yakupoğlu Anadolu, 2016: 90

Görsel 4.84: Çinili Camii

Kaynak: Pınar Yazkaç Arşivi.

Değerli sanatkâr Yakupoğlu, sahip bulunduğu çok geniş bir araziyi Ahmet Yakupoğlu Kültür ve Sanat Vakfına bağışlamıştır. Babasından kalan geniş bir araziyi bütün müstemilatıyla birlikte vakfetmiştir. Kütahya'ya hâkim bir tepede yer alan bu gayrimenkulde şu imkânlar bulunmaktadır. Arazi: 7.000.m²'lik bir bahçe durumundadır. Şehrin en kıymetli bölgelerinden birinde yer alan bu araziyi Yakupoğlu mütevazı imkânlarına rağmen vakfına armağan etmiştir (Yıldırım, 2014:135).

Babasından kalma arazi üzerinde kendi tasarladığı bir ev ve cami yaptırmıştır. Çinili Cami (Yakupoğlu Cami) yeni camilerin en güzelidir. 1973'te yapılan bu cami iki katlıdır. İçi dışı tümüyle çini kaplıdır. Orta Asya mimarisi örnek alınarak, sekizgen taban üstüne oturtulmuş tek kubbeli bir yapıdır. Bu caminin Türkiye ve dünyada benzeri yoktur (Dayıoğlu, 1994).

Çini yurdu olarak da bilinen Kütahya'nın, Çinili Camii'nde sanat ve estetik güzellikler birleşerek Kütahya'nın simgelerinden biri haline gelmiştir. İçi ve dışı birbirinden güzel çinilerle dolu olan Çinili Camii'nin Kütahya'nın tanıtımına ve kültür turizminde önemli bir yeri ve katkısı vardır.

Ahmet Yakupoğlu, sahip olduğu evi ve bahçesini Dumlupınar Üniversitesi'ne "müze açılarak, sergilenmesi amacıyla" bağışlamıştır. Dumlupınar Üniversitesi'ne bir heyet huzurunda tutanakla; 1244 resim, 10 tane büyük minyatür, sonradan eklenen 19 orijinal resim, 2400 kitap devredilmiştir (Şerifoğlu,2016:117).

YAYIMLANMIŞ ESERLERİ

1)Türk Petrol Vakfı'nın 1983 yılında yayınladığı " Ahmet Yakupoğlu'nun Fırçasından Boğaziçi (Anadolu Yakası)" kitabı.

2) Türk Petrol Vakfı'nın 1991 yılında yayınladığı "Rengârenk Kütahya" kitabı.

3) Nasrettin Hoca Minyatürleri'nden oluşan albüm.

4) T.C. Kültür Bakanlığınca 2002 yılında yayınlanan "Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu" kitabı.

5) Kır Çiçekleri suluboya albüm'ü vardır.

6) Dersaadet Kıyıları isimli kitabı ise baskıya hazır beklemektedir.

7) Kitap çalışmalarına yaşarken başlanılan ve vefatının 2 ay sonrasında T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nca 2016 yılında basılan "Ahmet Yakupoğlu İstanbul" ve "Ahmet Yakupoğlu Kütahya" kitapları.

ÖDÜLLERİ

TBMM Üstün Hizmet Ödülü; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı "2010 yılı "Üstün Hizmet Ödülü".

AHMET YAKUPOĞLU HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Neyzen Ahmet Yakupoğlu'nun Ney'deki Tavrı Üzerine Bir Çalışma; Engin Gökkaya, Marmara Üniversitesi İlahiyat Anabilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri Uygun.

Ahmet Yakupoğlu Belgeseli; Sercan Kehribar, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Levent Mercin

Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu; Kütahya Dumlupınar Üniversitesi tarafından düzenlenen sempozyuma çok sayıda davetli konuşmacı ve dinleyici katılmıştır. 26 adet tebliğın sunulduğu sempozyumda Ahmet Yakupoğlu'nun ressamlığı, resmi ve Neyzenliği üzerine tebliğ sunulmuş, hatıralar dile getirilmiştir. Sempozyumun yapıldığı Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde eserlerinden seçme bir sergi de açılmıştır. Sunulan tebliğler daha sonra kitaplaştırılmıştır (Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiriler Kitabı", Kütahya, 2011).

Dürdane Ünver Koleksiyonu; Dokuz Eylül Üniversitesi'nin 30. Yılı anısına, Dürdane Ünver Koleksiyonu'ndaki Ahmet Yakupoğlu'na ait 80 eser, müstakil bir kitap olarak basılmıştır. Eserin başında Dürdane Ünver ve torun Süheyl Ünver'in anılarına yer verilmiştir, 2012.

Sanal Müze Arayüz Tasarımı: Ressam Ahmet Yakupoğlu Sanal Müze Uygulaması; Ömer Zahid Kubat, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Levent Mercin, 2012

Kültür ve Sanat Büyük Ödülü; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2013 yılı "Kültür ve Sanat Büyük Ödülü", Kütahya'lı Ressam, Neyzen, Tezhip ve Minyatür sanatçısı Ahmet Yakupoğlu'na verilmiştir.

"Ahmet Yakupoğlu'na Saygı Kütahya'ya Övgü" Temalı Resimlerle Rengarenk Kütahya Sergisi; Dr. Öğr. Üyesi Pınar Yazkaç'ın proje koordinatörlüğünü yaptığı, ilk etapta Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sergi Salonu'nda, ikinci etapta Ankara TBMM Mustafa Necati Kültür Evi'nde ve üçüncü etapta İstanbul'da T.B.M.M. Milli Saraylar Dolmabahçe Sarayı Galerisi'nde, Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü öğrencilerinin ve Ahmet Yakupoğlu'nun eserlerinden seçme üç sergi açılmıştır, 2015.

1. Uluslararası Ahmet Yakupoğlu Şehir, Sanat ve Tasarım Sempozyumu; 19-20 Kasım 2018'de Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Dr.

Öğretim Üyesi Pınar Yazkaç'ın koordinatörlüğünde "1. Uluslararası Ahmet Yakupoğlu Şehir, Sanat ve Tasarım Sempozyumu" düzenlenecektir.

KAYNAKÇA

- AKAY, Metin, (1986), “Nasreddin Hoca”, **Lale Dergisi**, Sayı:4, İstanbul.
- AKDAĞLI, Serpil, (2007), “1950 Sonrası Türk Resminde Soyut Eğilimler”, Yüksek Lisans Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Erzurum.
- ATAN, Ahmet ve Ahmet DOLUNAY, (2014), “Kültürel Kimlik Ekseninde Bir Kütahyalı Ressam Ahmet Yakupoğlu”, **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Kütahya.
- AYVAZOĞLU, Beşir, (2014), “Bir Kültür Adamı Olarak Ahmet Yakupoğlu”, **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.
- AYVAZOĞLU, Beşir, (2016), “Hoca Ali Rıza, Süheyl Ünver ve Ahmet Yakupoğlu”, **Karar Gazetesi**, (10.06.2016).
- AYVAZOĞLU, Beşir, (1987), “Kütahya’da Derviş Meşrep Bir Ressam”, **Tercüman Gazetesi**, (21.12.1987).
- BAŞBUĞ, Fatih, (2014), “Ressam Ahmet Yakupoğlu’nun Resimlerinde İstanbul Çeşmeleri”, **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.
- BERK, Nurullah Cemal, (1982), **Modern San’at**, Semih Lütfi Bitik ve Basımevi, İstanbul.
- BERK, Nurullah Cemal ve Adnan, TURANİ, (1981), **Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, C. 2, Tıglat Yayınları, İstanbul.
- Çağdaş Türk Sanatı Tarihi**, (2012), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- DAYIOĞLU, Gülten, (1994), “Renklere Giden Yollarda”, **Atlas Dergisi**, 21 Aralık.
- DERMAN, Çiçek, (2015), “**Tezhip Sanatının Duayen Çiçek’i**” 27 Mayıs 2015, Sayı:15, İstanbul.
- DERMAN, Mehmet Uğur, (2016), “Ahmet Yakupoğlu’na Dair”, **Ahmet Yakupoğlu İstanbul**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.

- DUBEN, İpek, (2007), **Türk Resmi ve Eleştirisi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, (1997), C. 1, Yapı - Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, (2008), C. 1,2,3, Yapı - Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- ERBEK, Çağlar, (2012), **Sanat Tarihi Çağlar Boyu İnsan**, Yayın B Karma Kitaplar, İzmir.
- EREN, Hasan Doğan, (2014), “Ressam ve Müzisyen Ahmet Yakupoğlu”, **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Dumlupınar Üniversitesi, 1. Baskı, Kütahya.
- GİRAY, Kıymet, (1997), **Çallı ve Atölyesi**, Türkiye İş Bankası Yayınları: 367, Sanat Dizisi: 56, İstanbul.
- GİRAY, Kıymet, (1997), **Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği**, Akbank Yayınları, İstanbul.
- GİRAY, Kıymet, (1999), **İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu’ndan Örneklerle Manzara**, Türkiye İş Bankası Sanat Yayınları, No: 400, Dizi: 59, Tuğ Ciltevi, İstanbul.
- GİRAY, Kıymet, (2010), **Ziraat Bankası Koleksiyonu**, T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü, Cilt 1-2, İstanbul
- GÖREN, Ahmet Kamil, (2002), “Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Türk Resim Sanatı”, **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- GÜLER, Abdullah Sinan, (1994), “İkinci Meşrutiyet Ortamında Osmanlı Ressamlar Cemiyeti ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Gazetesi”, Yayınlanmış Doktora Tezi, **Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- GÜNER, Ahmet, (2002), **Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu**, T.C Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

- İSKENDER, Kemal, (1988), **Gergedan Kültür ve Sanat Dergisi**, Eylül, Türk Resim Sanatı Özel Sayısı, Dönemli Yayıncılık, İstanbul.
- İREPOĞLU Gül, (1986), **Feyhaman**, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- ÖNDER, Mehmet, (1995), **Türkiye İş Bankası Minyatür Büyük Ödülü ve Sergisi Broşürü**, İstanbul.
- ÖZDEMİR, Mukadder, (2015), “Batılılaşma Döneminden Bugüne Türk Resim Sanatı”, **İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İsmek) El Sanatları Dergisi**, Sayı: 20, İstanbul.
- ÖZKAN, Devrim, (2012), “Empresyonizm, Sinema ve Bergsoncu Zaman Kavram: Zaman ve Mekân Algılarının Dönüşümü”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, Volume 5/5 October, ss. 247-268.
- ÖZSEZGİN, Kaya, (2015), **Çağdaş Sanatımızda Son Osmanlı Osman Hamdi**, Resmin Ustaları Dizisi-1, Kaynak Yayınları, İstanbul.
- ÖZTOP, Şener, (1992), “Renkçi-Mistik Bir Ressam: Ahmet Yakupoğlu”, **Kültür ve Sanat**, Sayı 15, Eylül, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- ÖZTOP, Şener, (2016), “Yakupoğlu’nun Sanat Anlayışı Üzerine Bir Deneme”, **Ahmet Yakupoğlu İstanbul**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- KARASAR, Niyazi, (2005), **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Nobel Yayın Dağıtım, 15. Baskı, Ankara.
- KAYGUSUZ, Eda (2016), **“Türk Tezhip Sanatı”**, Marmara Üniversitesi Türk Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- KEHRİBAR, Sercan, (2010), "Ahmet Yakupoğlu Belgeseli (Hayatı, Sanat Anlayışı ve Eserleri)", Yüksek Lisans Tezi, **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kütahya.
- KESKİN, Candaş, (2014), **Akademik Bakış** Cilt 7, Sayı:14, İstanbul.
- KILIÇ, Erol, (2014), "Ahmet Yakupoğlu'nun Resimlerinde Gerçeklik duygusu ve Türk Manzara Geleneğindeki Yeri", **Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.

- KUCUR, Şamil, (2003), "İstanbul'u Çiziyorum Gözlerim Kapalı", **Aksiyon Dergisi**, Sayı: 437, Nisan, İstanbul.
- KURFEYZ, Nilüfer, (2003), **Emek, Sabır ve Sevgi Tezhip**, Tarih ve Tabiat Vakfı TATAV Yayınları, İstanbul.
- MERCİN, Levent ve Sercan, KEHRİBAR, (2014), "Ahmet Yakupoğlu Belgeseli (Hayatı, Sanat Anlayışı ve Eserleri), **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.
- ÖZÇELİK, Mustafa, (1995), "Renk Şairi Ahmet Yakupoğlu", **Yedi İklim Dergisi**, Kütahya Özel Sayısı, Sayı 68, Kasım, İstanbul.
- SARI, İbrahim, (2016), "**Türk Sanat Tarihi**", Net Medya Yayıncılık, Antalya.
- SAYAR, Ahmed Güner, (2016), "İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu", **Ahmet Yakupoğlu Anadolu**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- SHAW, Wendy Meryem, (2018) "Hoca Ali Rıza ve İslam'da Resim", **İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza** T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- SIR, Ayşe Nur, (2001), **Batmayan Güneş Devam Eden Gölgeler** Seçil Ofset, İstanbul.
- SIR, Ayşe Nur, (2014), "Kütahya'nın Renkli Siması Ressam, Neyzen, Minyatürist Ahmet Yakupoğlu" **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.
- ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk, (2016) "Sanatlarla Örölmüş Bir Ömürden İzler", **Ahmet Yakupoğlu İstanbul**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk, (2016) "Sanatlarla Örölmüş Bir Ömürden İzler", **Ahmet Yakupoğlu Anadolu**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.

- ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk, (2018), "Ressam Hoca Ali Rıza için Bir Müze-Kitap Tasavvuru", **İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza** T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk, (2018), "Sanatla Yoğrulmuş Bir Ömürden İzler" **İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza** T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- TANSUĞ, Sezer, (1986), **Çağdaş Türk Sanatı**, 1. Basım, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- TANSUĞ, Sezer, (1999), **Çağdaş Türk Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- TANSUĞ, Sezer, (2004), **Resim Sanatının Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- TANRIKORUR, Cinuçen, (2016), "Kütahya Demek, Ressam Ahmet Demektir" **Ahmet Yakupoğlu İstanbul**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- TUNALI, A. Yağmur, (2016), "Anadolu, Bir İnsan Çok İnsan", **Ahmet Yakupoğlu Anadolu**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- TURAN, Mehmet Ergün, (2016), "Ahmet Yakupoğlu İstanbul", **Ahmet Yakupoğlu Anadolu**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- TURANİ, Adnan, (2005), **Dünya Sanat Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- ULUANT, Sinan (2016), "Tanıdığım Ahmet Yakupoğlu", **Ahmet Yakupoğlu Anadolu**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- UYGUN, Mehmet Nuri, (2014), "Ahmet Yakupoğlu'nun Neyzenliği ve Rebab Sazını Tanıtması", **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.
- ÜREKLİ, Fatma, (1997), "Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Kuruluşu ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri", Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.

- VECİH, Hasan, (1927), "Ankara'da Dördüncü Resim Sergisi", **Hayat Dergisi**, C. II. Sayı 31, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, Ahmet, (1983), **Ahmet Yakupoğlu'nun Fırçasından Boğaziçi**, Türk Petrol Vakfı Kültür Yayınları, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, Ahmet, (2002), **Resimde İstanbul ve İstanbul Ressamı Ahmet Yakupoğlu**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara.
- YAKUPOĞLU, Ahmet, (1983), **Ahmet Yakupoğlu'nun Fırçasından Boğaziçi (Anadolu Yakası)**, Türk Petrol Vakfı Yayınları, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, Ahmet, (1991), **Rengarenk Kütahya**, Türk Petrol Vakfı Yayınları, İstanbul.
- YAKUPOĞLU, Ahmet, (1998), **Minyatürlerle Nasreddin Hoca Hikayeleri**, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya.
- YAZGAÇ, Pınar, (2015), "Tabiatın ve Tarihin Yaşayan Ressamı Ahmet Yakupoğlu", **İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) El Sanatları Dergisi**, Sayı:19, İstanbul.
- YAZGAÇ, Pınar, (2016), "Yakupoğlu'nun Kütahya'sında Zaman ve Mekân" **Ahmet Yakupoğlu İstanbul**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- YAZGAÇ, Pınar, (2017), "Tabiatın ve Tarihin Yaşayan Ressamı Ahmet Yakupoğlu" **Kütahya Ekspres Gazetesi**, 02 Şubat, Kütahya.
- YEŞİLYURT K., Funda, (2014), "Müzehhip Ressam Ahmet Yakupoğlu'nun Minyatür Sanatındaki Yeri ve Önemi", **Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.
- YILDIRIM, Mustafa, (1999), "Ahmet Yakupoğlu ve Türk Güzel San'atlarındaki Yeri", **Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:9, Konya.
- YILDIRIM, Mustafa, (2014) "Ahmet Yakupoğlu ve Sanatı", **Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Basımevi, Kütahya.

Elektronik Kaynaklar:

AKAR, Metin, (1986), "Böyle Giderse, Hiç..." <http://kanalkultur.blogspot.com/2013/07/nasreddin-hoca-boyle-giderse-hic.html>, (15.04.2018).

ERBEK, Çağlar, (1997), **Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, İzmir. <http://www.caglarerbek.com/2013/01/cagdas-turk-resim-sanat-tarihi.html>, (01.06.2018).

GÖNÜL, Mehmet, (2003), "Neyzen Ahmet Yakupoğlu", **İSTEM**, Yıl:1, Sayı:1., <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/260993>, (07.05.2018).

http://www.sanalmuze.org/paneller/Tezler/sinan_guler_doktora_tezi.pdf, (06.06.2018).

http://www.sehirinsan.gov.tr/Eklenti/42067,sehirinsankitap.pdf?0&_tag1=B702BCFE98C27C257BA8AFD6EC8EA81B87051672, (26.10.2018).

<https://www.mihraphaber.com/suheyl-unver-kimdir-80951h.htm>, (26.10.2018).

İREPOĞLU, Gül, <http://www.antikalar.com/turk-resimde-bir-temel-tasi-feyhama-duran/?rq=%20T%C3%BCrk%20Resimde%20Bir%20Temel%20Ta%C5%9F%C4%B1%20%3A%20Feyhama%20Duran>, (14.06.2018).

DİZİN

A

Ahmet Yakupoğlu, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 36, 37, 38, 39, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 64, 69, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 116, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192
Asker Ressamlar, 1, 17
Avni Lifij, 18, 21, 29

B

Bedri Rahmi Eyüpoğlu, 30, 33, 41, 75
Boğaziçi, 3, 4, 13, 57, 59, 71, 86, 89, 91, 92, 94, 114, 149, 150, 183, 191

Ç

Çağdaş Türk Resim Sanatı, 1, 2, 6, 12, 21, 48, 76, 169, 186, 192
Çallı Kuşağı, 1, 2, 7, 12, 13, 28, 29, 48, 71, 74

D

Doğa, 76, 116

E

Emin Dede, 40, 47, 50, 83
Empresyonizm, 9, 12, 188

F

Feyhaman Duran, 2, 4, 6, 7, 21, 22, 29, 40, 43, 44, 46, 52, 53, 65, 66, 67, 68,

69, 70, 71, 72, 74, 80, 87, 88, 98, 145, 169

G

Germiyan, 97, 121
Gülbin Mesara, 44, 52, 90
Güzel Sanatlar Akademisi, 3, 6, 18, 25, 38, 44, 51, 53, 67, 74, 144, 169

H

Hoca Ali Rıza Ekolü, 2, 10, 87

İ

İbrahim Çallı, 7, 18, 21, 22, 29, 31, 45, 46, 66
İzlenimcilik, 9

K

Kompozisyon, 9, 124

L

Levni, 8, 16, 46, 100, 102

M

Manzara, 3, 4, 1, 8, 9, 26, 28, 170, 187, 188
Matrahçı Nasuh, 13, 15
Mehmet Dumlu, 84, 96, 104
Mevlevi, 139, 146
Minyatür, 10, 13, 97, 99, 101, 105, 106, 107, 110, 111, 112, 184, 188, 191
Musiki, 95, 179

N

Nakkaş, 13, 14, 15, 46
Nakkaş Osman, 13, 14, 15
Nasreddin Hoca, 5, 96, 100, 103, 104, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 191
Nazmi Ziya Güran, 29
Ney, 46, 47, 50, 178, 183
Neyzen, 40, 43, 50, 179, 183, 184, 189, 192

O

Osman Hamdi, 1, 12, 17, 19, 20, 21, 23,
24, 25, 28, 67, 188
Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, 1, 21, 22,
26, 187

P

Perspektif, 123
Peyzaj, 9, 33, 58, 60, 68, 69, 115, 124,
145
Primitif Ressamlar, 17

R

Rebab, 5, 180, 190
Renk, 9, 49, 189
Resim, 1, 3, 5, 12, 14, 15, 16, 17, 19,
20, 22, 26, 28, 31, 32, 33, 34, 37, 39,
41, 43, 47, 49, 55, 56, 60, 62, 64, 66,
67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77,
79, 81, 82, 86, 88, 89, 92, 93, 94, 95,
99, 105, 106, 107, 109, 110, 111, 112,
114, 118, 122, 128, 130, 134, 136,
138, 141, 142, 143, 145, 146, 147,
148, 150, 151, 152, 154, 156, 157,
158, 159, 162, 163, 164, 165, 166,
167, 168, 172, 178, 184, 187, 188,
189, 190, 191

Ressam, 2, 4, 5, 6, 7, 13, 36, 38, 40, 44,
45, 47, 48, 56, 58, 61, 80, 99, 152,
170, 184, 186, 187, 188, 189, 190,
191

S

Sami Yetik, 18, 21, 22, 26, 27, 29, 58
Samiha Ayverdi, 47
Sanat, 2, 6, 8, 49, 50, 52, 80, 101, 144,
174, 182, 184, 187, 188, 189, 190,
191
Sanayi-i Nefise Mektebi, 1, 9, 12, 18,
21, 22, 23, 24, 190
Süheyl Ünver, 2, 3, 4, 6, 7, 39, 40, 43,
44, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 60,
61, 68, 80, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 98,
103, 108, 144, 149, 150, 169, 170,
180, 184, 186

Ş

Şeker Ahmet Paşa, 17, 18, 19, 26, 28,
76, 116

T

Tabiat, 50, 175
Tezhip, 10, 107, 109, 110, 111, 112,
184
Türk İzlenimcileri, 1, 28, 29

